

Úřední věstník

Evropské unie

C 10

Svazek 51

České vydání

Informace a oznámení

15. ledna 2008

Oznámení č.

Obsah

Strana

I Usnesení, doporučení a stanoviska

USNESENÍ

Evropský hospodářský a sociální výbor

438. plenární zasedání ve dnech 26. a 27. září 2007

2008/C 10/01	Usnesení Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Přírodní pohromy	1
--------------	---	---

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

438. plenární zasedání ve dnech 26. a 27. září 2007

2008/C 10/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zelená kniha o zlepšení účinnosti výkonu soudních rozhodnutí v Evropské unii: obstavení bankovních účtů KOM(2006) 618 v konečném znění	2
2008/C 10/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zjednodušení právního prostředí v oblasti strojírenství	8
2008/C 10/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě Rámec právní úpravy pro konkurenceschopnost automobilového průmyslu ve 21. století Postoj Komise k závěrečné zprávě skupiny na vysoké úrovni CARS 21 Příspěvek ke strategii EU pro růst a zaměstnanost KOM(2007) 22 v konečném znění	15
2008/C 10/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochranných konstrukcích chránících při převrácení kolových zemědělských a lesnických traktorů (kodifikované znění) KOM(2007) 310 v konečném znění – 2007/0107 (COD)	21

CS

Cena:
22 EUR

(Pokračování na následující straně)

Oznámení č.	Obsah (pokračování)	Strana
2008/C 10/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o odtahových úchytech a zpětném chodu kolových zemědělských a lesnických traktorů (kodifikované znění) KOM(2007) 319 v konečném znění – 2007/0117 (COD)	21
2008/C 10/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o povinných štítcích a nápisech pro motorová vozidla a pro jejich přípojná vozidla a pro jejich umístění a způsob upevnění KOM(2007) 344 v konečném znění – 2007/0119 (COD)	22
2008/C 10/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise – Akční plán pro energetickou účinnost: využití možnosti KOM(2006) 545 v konečném znění	22
2008/C 10/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o letištních poplatcích KOM(2006) 820 v konečném znění – 2007/0013 (COD)	35
2008/C 10/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Udržitelná výroba energie z fosilních paliv: dosažení téměř nulových emisí z uhlí po roce 2020 KOM(2006) 843 v konečném znění	39
2008/C 10/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech pro přístup na trh přepravy cestujících autokary a autobusy (přepřepované znění) KOM(2007) 264 v konečném znění – 2007/0097 (COD)	44
2008/C 10/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o trestněprávní ochraně životního prostředí KOM(2007) 51 v konečném znění – 2007/0022 (COD)	47
2008/C 10/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví postup Společenství pro stanovení limitů reziduí farmakologicky účinných látek v potravinách živočišného původu a zrušuje se nařízení (EHS) č. 2377/90 KOM(2007) 194 v konečném znění – 2007/0064 (COD)	51
2008/C 10/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o vytvoření rámce Společenství pro shromažďování, správu a využívání údajů v odvětví rybolovu a pro podporu vědeckého poradenství pro společnou rybářskou politiku KOM(2007) 196 v konečném znění – 2007/0070 (CNS)	53
2008/C 10/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 96/22/ES o zákazu používání některých látek s hormonálním nebo tyreostatickým účinkem a beta-sympatomimetik v chovech zvířat KOM(2007) 292 v konečném znění – 2007/0102 (COD)	57
2008/C 10/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1924/2006 o údajích týkajících se potravin z hlediska jejich nutriční hodnoty a vlivu na zdraví KOM(2007) 368 v konečném znění – 2007/0128 (COD)	58
2008/C 10/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Integrace globálního obchodu a outsourcing – Jak řešit nové výzvy	59
2008/C 10/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Práva pacientů	67
2008/C 10/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Podpora udržitelné produktivity práce v Evropě	72

<u>Oznámení č.</u>	Obsah (pokračování)	Strana
2008/C 10/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Harmonizace ukazatelů zdravotního postižení jako nástroj pro sledování evropských politik	80
2008/C 10/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Cesta k účinnějšímu využívání daňových pobídek pro VaV KOM(2006) 728 v konečném znění	83
2008/C 10/22	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Hospodářství EU: Bilance 2006 Posílení eurozóny: hlavní politické priority KOM(2006) 714 v konečném znění – SEC(2006) 1490	88
2008/C 10/23	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Ekonomické a sociální důsledky tendencí na finančních trzích	96
2008/C 10/24	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Hospodářské politiky podporující evropskou průmyslovou strategii	106
2008/C 10/25	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke — sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Koordinace systémů přímých daní členských států na vnitřním trhu — sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Daňové zacházení se ztrátami v přeshraničních situacích a — sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Zdanění při odchodu a potřeba koordinace daňových politik členských států KOM(2006) 823 v konečném znění — KOM(2006) 824 v konečném znění – SEK(2006) 1690 — KOM(2006) 825 v konečném znění	113

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

USNESENÍ

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

438. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 26. A 27. ZÁŘÍ 2007

Usnesení Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Přírodní pohromy

(2008/C 10/01)

Evropský hospodářský a sociální výbor se na schůzi předsednictva dne 25. září 2007 rozhodl vyjádřit své zděšení nad rozsáhlými požáry, ke kterým došlo v uplynulém měsíci srpnu v Řecku, a vyjádřit solidaritu obyvatelům a občanské společnosti v postižených oblastech.

Evropský hospodářský a sociální výbor na svém plenárním zasedání ve dnech 26. a 27. září (jednání dne 26. září 2007) přijal toto usnesení 192 hlasy pro a 1 člen se zdržel hlasování.

Po různých přírodních pohromách, jež postihly několik členských států, Výbor projednával požadavek, aby byly stávajícímu evropskému mechanismu civilní ochrany poskytnuty dostatečné prostředky na koordinaci zásahů při živelních pohromách v Evropě i mimo ni.

Ve světle nedávných událostí si Výbor přeje připomenout svůj postoj, jež zaujal ve stanovisku CESE 1491/2005 (NAT/283), a naléhavě žádá především Komisi, aby zaručila účinný zásah mechanismu civilní ochrany Společenství, přičemž konkrétně by mělo jít o následující kroky:

1. vyžadovat prostřednictvím vhodného právního nástroje po všech členských státech dodržování předpisů Společenství o civilní ochraně;

2. vybavit mechanismus Společenství nástroji, jako jsou:

- systém pro satelitní komunikaci,
- vlastní asistenční jednotky,
- prostředky pro zjišťování dostupnosti personálu i materiálu v rámci Unie,
- regionalizace operačních základů a jejich vzájemná plná koordinace,
- vhodná odborná technická příprava jednotek.

3. přijmout evropské předpisy o trestní a občanskoprávní odpovědnosti, jež by umožnily trestní stíhání osob, které podobná neštěstí způsobí.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

438. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 26. A 27. ZÁŘÍ 2007

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zelená kniha o zlepšení účinnosti výkonu soudních rozhodnutí v Evropské unii: obstavení bankovních účtů

KOM(2006) 618 v konečném znění

(2008/C 10/02)

Dne 24. října 2006 se Komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 18. července 2007. Zpravodajem byl pan PEGADO LIZ.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 131 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí

1.1 Touto Zelenou knihou a v návaznosti na celou řadu iniciativ, jejichž cílem je vytvoření evropského soudního prostoru, Komise zahajuje konzultace o možnosti vytvoření legislativního nástroje Společenství s cílem zefektivnit vymáhání peněžitých pohledávek obstavením částek peněz na bankovních účtech dlužníků v jakémkoli členském státě na začátku řízení.

1.2 Na základě této Zelené knihy, kterou nelze posuzovat bez prostudování a analýzy pracovního dokumentu k ní přiloženého ⁽¹⁾ a zadané studie, z níž vychází, se zdá, že Komise má v úmyslu předložit jakýsi volitelný předpis, který upravuje právní systém pro evropský příkaz k obstavení bankovního účtu ve formě preventivního obstavení bankovních účtů bez ohledu na povahu dluhu a status zainteresovaných stran. Co se však týká definice cíle a rozsahu předmětu daného opatření, existují určité koncepční nesrovnalosti, a překlady dokumentu Komise do některých jazyků jsou velmi nespolehlivé.

1.3 Pokud jde o dopad takového opatření, nebyla vypracována žádná studie, a studie srovnávacího práva, z nichž vychází, se týkají pouze 15 členských států EU z 27. Za takových okolností se Výbor domnívá, přestože sdílí obavy Komise, že potřeba takového opatření není dostatečně opodstatněná z hlediska subsidiarity a proporcionality: stejného výsledku by bylo možné uspokojivě dosáhnout jednoduchou změnou dvou ustanovení v nařízení Brusel I.

⁽¹⁾ SEK(2006) 1341.

1.4 Výbor nenachází ani žádné logické opodstatnění pro omezení předmětu iniciativy této povahy na preventivní obstavení peněžních částek uložených na bankovních účtech. Navrhuje, aby byl její předmět rozšířen na další movitý majetek dlužníka, a po nezbytných změnách na obstavení po vydání příkazu k výkonu obstavení. Výbor také považuje za nutné zajistit, aby toto opatření doprovázela iniciativa týkající se transparentnosti bankovních účtů, povinností poskytovat informace a nezbytné důvěrnosti informací a pravidel na ochranu údajů.

1.5 Výbor souhlasí s Komisí, že pokud by bylo zavedení takového opatření považováno za absolutně nezbytné, vhodným nástrojem by bylo volitelné nařízení pro obstavení bankovních účtů dlužníka v jiných členských státech než v tom, v němž žije věřitel nebo je usazen jeho podnik.

1.6 Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem, a s cílem úplně vyhovět žádosti Komise o vydání stanoviska, Výbor předkládá podrobnou sérii technických a právních doporučení, aby bylo možné podle něj stanovit nejvhodnější systém pro tuto iniciativu, zejména s ohledem na soudní pravomoc, podmínky, za nichž může být vydán příkaz, horní hranice částek, které lze obstavit, výjimky, záruky na ochranu dlužníka a vlastníka-třetí strany společného účtu, kde sdílí stejnou odpovědnost, nebo účty, kde je odpovědnost poměrná, odvolání a lhůty, systém právních nákladů, povinností a závazků bank, kde jsou dané účty obstaveny, a vnitrostátní nebo mezinárodní soukromoprávní normy, které by rovněž mohly být uplatněny.

2. Obsah Zelené knihy

2.1 Touto Zelenou knihou Komise zahajuje konzultaci zainteresovaných stran o zlepšení vymáhání peněžních pohledávek. Jako možné řešení navrhuje vytvoření evropského systému pro obstavení bankovních účtů.

2.2 Úvodem Komise identifikuje současné problémy s vymáháním v občanskoprávním řízení v rámci „evropského soudního prostoru“ plynoucí z roztržičnosti národních pravidel v této oblasti a uznává, že nařízení (ES) 44/2001 (Brusel I) ⁽²⁾ „nezajistí to, aby ochranný opravný prostředek, jakým je například bankovní zabavení vynesené ex parte, byl uznán a vykonán v jiném členském státě než ve státě, v němž byl vydán“.

2.3 Podle názoru Komise by tento nedostatek mohl potenciálně narušit hospodářskou soutěž mezi podniky v závislosti na účinnosti soudních systémů zemí, v nichž tyto podniky působí. Mohl by tak být překážkou hladkého fungování vnitřního trhu, jež vyžaduje stejnou účinnost a rychlost při vymáhání peněžních pohledávek.

2.4 Komise proto předkládá návrh na zavedení „evropského příkazu k obstavení bankovního účtu, který by věřiteli umožnil zajistit dlužnou nebo vymáhanou peněžní částku tím, že by zabránil výběru nebo převodu peněžních prostředků, které by jeho dlužník měl uložené na jednom nebo několika účtech na území Evropské unie“, a pro jeho zavedení nabízí podrobnou analýzu možného právního rámce, jehož kritéria jsou uvedena v otázce č. 23.

3. Souvislosti iniciativy

3.1 Tato iniciativa dobře zapadá do širší řady opatření, která Komise přijala s chvályhodným cílem

⁽²⁾ Úř. věst. L 12 z 16.1.2001. Stanovisko EHSV v této věci vypracoval pan Malosse (CES 233/2000 z 1. března 2000, Úř. věst. C 117 z 26.4.2000).

vytvořit evropský soudní prostor, poskytující právní podporu pro dokončení vnitřního trhu ⁽³⁾, zejména poté, co se z Bruselské úmluvy stalo nařízení Společenství ⁽⁴⁾ a nařízení, kterým se zavádí evropský exekuční titul ⁽⁵⁾.

3.2 Co se týká následků, které Komise správně zdůraznila, má pravdu ve svých praktických poznámkách k problematice výkonu rozhodnutí v různých zemích Evropy a k rozdílu v nařízeních, upravujících tato rozhodnutí, které plynou z nedostatku harmonizace řízení o výkonu na úrovni EU ⁽⁶⁾. Musíme také konstatovat, že tyto následky budou ještě horší vzhledem k nedávnému přistoupení 12 nových členských států. V této Zelené knize však Komise neprovádí podrobné zkoumání své iniciativy v souvislosti se zásadou subsidiarity a proporcionality.

3.3 Neznamená to, že by nebylo možné dosáhnout stejného výsledku nebo výsledku s podobným účinkem jednoduše změnou jednoho nebo dvou ustanovení nařízení Brusel I (zejména článků 31 a 47) tak, že by se rozšířila jejich působnost za současného zachování stávajícího systému. Bylo by to evidentně výhodnější z hlediska zjednodušení ⁽⁷⁾.

⁽³⁾ Jedná se, mimo jiné, o níže uvedené dokumenty:

- Sdělení Komise s názvem Akční plán o přístupu spotřebitelů k právní ochraně a urovnání sporů spotřebitelů na vnitřním trhu, 14. února 1996 (KOM(96) 13 v konečném znění).
- Sdělení Komise s názvem K účinnějšímu vynášení a vynucování rozsudků v Evropské unii (KOM(97) 609 v konečném znění, Úř. věst. C 33, z 31.1.1998).
- Zelená kniha o přístupu spotřebitelů k právní ochraně a urovnávání sporů spotřebitelů na jednotném trhu (KOM(93) 576 v konečném znění).
- Zelená kniha o alternativním řešení sporů v občanském a obchodním právu (KOM(2002) 196 v konečném znění, z 19.4.2002).
- Doporučení Komise ze dne 12. května 1995 o platebních lhůtách v obchodních transakcích a související sdělení Komise v Úř. věst. L 127, 10.6.1995, a Úř. věst. C 144, 10.6.1995.
- Směrnice 98/27/ES ze dne 19. května 1998 o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů v Úř. věst. L 166, 11.6.1998.
- Směrnice 2000/35/ES ze dne 29. června 2000 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích, Úř. věst. L 200, 8.8.2000.
- Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I), Úř. věst. L 12, 16.1.2001. Stanovisko EHSV v této věci vypracoval pan Malosse (CES 233/2000, 1. března 2000, Úř. věst. C 117, 26.4.2000).
- Nařízení (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky, Úř. věst. L 143, 30.4.2004. Stanovisko EHSV v této věci vypracoval pan Ravoet (CESE 1348/2002, 11. prosinec 2002, Úř. věst. C 85, 8.4.2003).
- Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech, Úř. věst. L 174, 27.6.2001. Zpravodajem stanoviska EHSV v této věci byl pan Hernández Bataller (CESE 228/2001, 28. února 2001, Úř. věst. C 139, 11.5.2001).
- Program opatření pro implementaci zásady vzájemného uznávání rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. C 12, 15.1.2001).
- Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení (Úř. věst. L 160, 30.6.2000); Stanovisko EHSV v této věci vypracoval pan Ravoet (CESE 79/2001, 26. ledna 2001, Úř. věst. C 75, 15.3.2000).
- Nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 ze dne 29. května 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem, tamtéž. Zpravodajem stanoviska EHSV v této věci byl pan Braghin (CES 940/1999, 20. října 1999, Úř. věst. C 368, 20.12.1999).
- Nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech, *Tamtéž*. Zpravodajem stanoviska EHSV v této věci byl pan Hernández Bataller (CESE 947/1999, 21. října 1999, Úř. věst. C 368, 20.12.1999).
- Rozhodnutí Rady ze dne 28. května 2001, které zřizuje Evropskou soudní síť v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 174 ze dne 27.6.2001). Zpravodajem stanoviska EESC v této věci byl pan Rétureau (CESE 227/2001, 28. února 2001, Úř. věst. C 139, 11.5.2001).
- Nařízení (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006 (Úř. věst. L 399, 30.12.2006), kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu. Zpravodajem stanoviska EHSV k návrhu nařízení (KOM(2004) 173 v konečném znění, 19.3.2004) byl pan Pegado Liz (CESE 133/2005, 22.2.2005, Úř. věst. C 221, 8.9.2005).
- Návrh nařízení o evropském řízení o drobných pohledávkách (KOM(2005) 87 v konečném znění, 15.3.2005). Zpravodajem stanoviska EHSV v této věci byl pan Pegado Liz (CESE 243/2006, 14.2.2006).

⁽⁴⁾ Nařízení (ES) č. 44/2001, 22.12.2000. Zpravodajem stanoviska EHSV byl pan Malosse (Úř. věst. C 117, 6.4.2000).

⁽⁵⁾ Nařízení (ES) č. 805/2004 ze dne 21.4.2004 vycházející z návrhu KOM(2002) 159 v konečném znění, 27.8.2002. Stanovisko EHSV 1348/2002 ze dne 11. prosince 2002, zpravodaj: pan Ravoet (Úř. věst. C 85, 8.4.2003).

⁽⁶⁾ Konkrétně jde o sdělení Komise s názvem K účinnějšímu vynášení a vynucování rozsudků v Evropské unii (Úř. věst. C 33, 31.1.1998).

⁽⁷⁾ Tyto dva články jsou velmi široké, což znamená, že by přijatý výklad měl být odvozen od precedenčního práva, konkrétně od případu Denilauer (rozsudek C-125/79 ze dne 21.5.1980, s. 1553) k článku 31. Otázky týkající se lhůt, mechanismů exequatur, podmínek řízení případu (potřeby prokázat „*fumus bonus iuris*“ a „*periculum in mora*“), prostředků/záruk obhajoby a částek, které lze zadržet/vyjmout, by mohly být předmětem dvou výše uvedených článků, čímž by došlo k rozšíření působnosti a byly by splněny cíle návrhu Komise.

3.4 Komise dosud neprovedla předběžné hodnocení dopadu, které by mělo vzít v úvahu nejen 15 členských států, jejichž situace byla analyzována ve studii, z níž vychází tato Zelená kniha⁽⁸⁾, ale všechny stávající členské státy. Hodnocení dopadu musí být doplněno řádným hodnocením opatření zaměřených na zajištění větší transparentnosti, pokud jde o dlužníková aktiva a základní přístup k informacím o jeho bankovních účtech (s řádným ohledem na ochranu bankovního tajemství), protože pouze po zvážení všech těchto faktorů je možné provést správné hodnocení iniciativy z hlediska (a) potřeby její existence, (b) jejího předmětu a (c) jejího opodstatnění.

4. Obecné připomínky

4.1 Výbor rozdělil své připomínky do dvou kategorií:

- a) obecné připomínky týkající se otázek hmotného práva souvisejících s povahou a působností ustanovení a
- b) konkrétní připomínky týkající se procesních otázek.

4.2 Úvodní problematika: termíny a pojmy

4.2.1 Protože po Zelené knize bude pravděpodobně přijat právní nástroj (pravděpodobně ve formě nařízení Společenství), termíny použité k určení pojmů, které definují povahu následného procesního příkazu, musí být nesmírně pečlivé a technicky a právně přesné v každém jazyce Společenství.

4.2.2 Současná situace je taková, že alespoň v pěti jazykových verzích⁽⁹⁾ nejsou termíny, které používá Komise k pojmenování typu opatření, které zamýšlí použít, jednoznačné a nutně ekvivalentní. To může vést k technickým a právním nejasnostem ohledně právní povahy ustanovení. Komise by proto měla jednat rychle, aby zajistila přesnost překladů a vyhnula se nejistotě vyplývající pouze z použití nesprávné terminologie⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Pro úplnější pochopení obsahu Zelené knihy bychom měli vzít v úvahu nejen pracovní dokument Komise (SEC(2006) 1341) ze dne 24.10.2006, ale také studii č. JAI/A3/2002/02 v jejím novém znění ze dne 18.2.2004, kterou vypracoval Prof. Dr. Burkhard Hess, ředitel Institutu srovnávacího a soukromého mezinárodního práva na Univerzitě v Heidelbergu, a kterou lze nalézt na adrese: http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm.

⁽⁹⁾ Jedná se o termíny, s nimiž je zpravodaj obeznámen. Bohužel, nezná tyto termíny v dalších 22 jazycích.

⁽¹⁰⁾ Anglický termín „attachment“ je dokonce ve svém technickém/právnickém smyslu dvojznačný, protože může odkazovat na to, co se v portugalské nazývá buď „penhora“ nebo „arresto“. Vzhledem k povaze opatření by i v angličtině bylo lepší použít termín „arrestment“ nebo „freezing order“, aby byl jasný rozdíl mezi tímto pojmem a pojmem „garnishment“. Kromě toho pouze italský překlad – „sequestro conservativo“ – správně vyjadřuje preventivní a omezující povahu tohoto opatření; francouzský termín „saisie“ s dodatečným vysvětlením, že by mohl být „vydán soudem ve zkráceném řízení“, splňuje požadavek; španělský termín „embargo“ se nezdá být adekvátní k tomu, aby vyjádřil účel opatření. **V každém případě je použití slova „penhora“ zcela nepsprávné a mělo by být nahrazeno termínem „arresto“.**

4.2.3 Z analýzy navržených podmínek (nutnost prokázat „*fumus boni iuris*“ a „*periculum in mora*“) a účelu (obstavení či zablokování částek uložených na bankovních účtech až do vynešení konečného rozsudku a výkonu v občanskoprávním řízení s cílem získat náhradu peněžních prostředků – samozřejmě těch, které jsou občanskoprávní nebo obchodní povahy, a nikoli těch, které vyplývají z trestněprávního řízení) můžeme regulérně dojít k závěru, že je to **ochranný příkaz ve formě preventivního obstavení**.

4.3 Působnost opatření⁽¹¹⁾

4.3.1 Výbor má také pochybnosti ohledně omezení působnosti ochranného opatření na „bankovní účty“.

4.3.2 Obstavení peněžních aktiv, jež nutně musí být univerzální, by mělo platit pro všechna dlužníková aktiva až do výše částky, která má být obstavena. Ochranný opravný prostředek, který byl navržen, by se mohl zaměřit také na další aktiva dlužníka k možnému obstavení, včetně dluhových cenných papírů, akcií, zástavních listů a dalších nároků a pohledávek vůči třetím stranám, a nejen pouze na peněžní prostředky uložené na určitých bankovních účtech nebo na účtech jiných druhů finančních institucí. Není důvod předpokládat, že by bylo nadměrně složité rozšířit působnost opatření tak, aby se vztahovalo alespoň na movitý majetek, který nemusí být registrován, a také na peněžní nároky dlužníka (včetně akcií, zástavních listů, nájemného a dalšího příjmu, finančních částek vlastněných třetími stranami atd.), tj. movitý majetek přímo související s bankovním účtem.

4.3.3 Kromě toho se zdá být neopodstatněné omezení působnosti nástroje Společenství na preventivní obstavení bankovních účtů: bylo by účelné jej rozšířit s nezbytnými úpravami tak, aby pokrýval obstavení těchto aktiv po vydání příkazu k výkonu obstavení, vzhledem k tomu, že by pak mohlo také dojít ke stejným problémům s obstavením a zmizením zboží (což odůvodňuje opatření).

4.3.4 Komise by tedy měla řádně zhodnotit a odůvodnit hodnotu a náklady opatření, které se týká pouze preventivního obstavení peněžních prostředků uložených na bankovních účtech dlužníka.

4.4 Načasování návrhu na vydání příkazu k obstavení bankovního účtu

4.4.1 Jak je uvedeno výše, otázku načasování návrhu na vydání ochranného příkazu automaticky řeší jeho samotná podstata. V souladu s osvědčenými právními postupy by mělo být možné požádat o vydání ochranného příkazu kdykoli v průběhu soudního řízení, k němuž se vztahuje, konkrétně před zahájením hlavního řízení, jako přípravné a preventivní řízení, protože právě v tomto okamžiku je z praktického hlediska nejužitečnější.

⁽¹¹⁾ Podle názoru Výboru by se měla omezit pouze na občanskoprávní a obchodní dluhy.

4.4.2 Musíme vzít evidentně v úvahu zvláštní charakteristiky režimu v závislosti na tom, zda je ochranné opatření provedeno před zahájením hlavního řízení nebo vydáním rozhodnutí o potvrzení nároku, před řízením o výkonu příkazu nebo v jeho průběhu, nebo v závislosti na tom, zda bylo či nebylo podáno odvolání k vyššímu soudu proti příkazu vydanému soudem první instance, a konečně v závislosti na tom, zda má vymahatelné právo formu příkazu či nikoli (dlužní úpis, vlastní směnka, šek nebo jiný vymahatelný dokument).

4.5 Pravomoc soudu

4.5.1 Do jisté míry je otázka pravomoci soudu zabývat se ochranným příkazem a vydávat jej také vyřešena již výše. Příslušný soud je evidentně ten, který je odpovědný za řešení hlavního případu, a to od okamžiku, kdy byla podána žaloba/proveden výkon.

4.5.2 Soud státu, v němž se nachází bankovní účty, by měl mít **také** pravomoc, je-li však požádáno o vydání příkazu **před tím, než** je podána žaloba/zahájen výkon. V takovém případě se však musí zajistit, že jakmile je podána žaloba/návrh na výkon, odpovědnost za ochranný příkaz, který byl vydán, přechází na soud zabývající se hlavním případem. I když spadá do jiné národní jurisdikce, měl by tento soud takové rozhodnutí přijmout, aniž by vyžadoval řízení o uznání ⁽¹²⁾.

4.6 Podmínky pro vydání příkazu

4.6.1 Existuje základní potřeba zajistit, aby **podmínky**, které Komise správně stanovila v bodě 3.2 Zelené knihy – „*fumus boni iuris*“ a „*periculum in mora*“ –, byly splněny. Jestliže však byl již vydán soudní příkaz nebo jiný druh vymahatelného práva, bude vyžadován pouze důkaz „*periculum in mora*“, jinými slovy naléhavá potřeba příkazu k obstavení.

4.6.2 Další podmínkou pro vydání příkazu by mohl být důkaz, že věřitel vyvinul přiměřené úsilí k získání dluhu se souhlasem dlužníka, aniž by požadoval náhradu prostřednictvím soudů.

4.6.3 Neexistence požadavku **předběžného výsledku** dlužníka je zásadní, má-li být příkaz účinný. To by však mohlo jít ruku v ruce s **poskytnutím záruky, kterou stanoví soudce**, v dostatečné výši, aby pokryla ztrátu nebo škodu, bude-li opatření odloženo během hlavního řízení nebo při odvolání (nemá-li odkladací účinek), za předpokladu, že opatření je vydáno před tím, než příkaz nabude právní moci.

4.7 Částka, která má být zajištěna, a výjimky

4.7.1 Částka, kterou má příkaz zajistit, nesmí přesáhnout částku, která je údajně dlužná a nesplacená, a vzniklou částku úroku z prodlení (bez ohledu na to, zda je smluvní nebo

zákonný) do okamžiku, kdy byl podán návrh na příkaz k výkonu.

4.7.2 V souvislosti s preventivními řízeními, která jsou nevyhnutelně přechodná, a vzhledem k závažnosti obstavení částek, které jsou na bankovních účtech, Výbor nepovažuje za legitimní zahrnout jakékoli další částky, zejména k úhradě budoucích plateb úroků, výdajů právníků, bankovních poplatků, soudních výloh atd.

4.7.3 Výbor si je vědom toho, že zavedení takového systému by mohlo bankám způsobit dodatečné náklady. Výbor však považuje za nelegitimní zahrnout tyto náklady do částek, které mají být obstaveny na jakémkoli bankovním účtu údajného dlužníka. Vnitrostátní právní předpisy by měly stanovit ujednání pro bankovní poplatky a pro jejich znovuzískání od věřitelů, které toto řízení použijí. Tyto poplatky by měly být připočítány k částce pro zaplacení soudních výloh, která bude vypočítána na konci řízení.

4.7.4 Nástroj Společenství by měl také určit podmínky pro stanovení výjimek z výkonu, aby dlužník mohl (je-li dlužník fyzická a nikoli právnická osoba) uspokojit své základní potřeby a základní potřeby své rodiny, které by příkazem k výkonu mohly být ohroženy.

4.7.5 Po vydání ochranného příkazu by banka měla, v souladu s právními předpisy státu, v němž je držen bankovní účet, a pokud banka má takové informace, informovat soud o jakémkoli omezení v souvislosti s výkonem příkazu k obstavení s ohledem na druh účtu dlužníka (běžný účet, spořicí účet, hypoteční účet atd.), na druh příjmu nebo výdělku, který je na účet vyplácen (mzdy, odměny, platy, starobní důchody a renty, platby sociálního zabezpečení atd.), a způsob výdajů souvisejících s účtem (hypotéka, splácení auta, nájemné, spotřebitelský úvěr, živobytí pro rodinu atd.).

4.8 Účty třetích stran

4.8.1 Stejně tak se zdá, že neexistuje opodstatnění ani pro rozšíření působnosti ochranného příkazu na bankovní účty na jména třetích stran. V případech, kde není možné přesně stanovit, jaká část peněz na účtu patří dlužníkovi, mělo by se předpokládat, že každý držitel má stejný podíl.

4.8.2 Je také nepřijatelné, aby bylo obstaveno několik účtů k úhradě stejné částky, ačkoli připouštíme, že neexistuje jednoduché řešení v případě, že jsou účty v různých státech: každý soud, jenž má pravomoc, by mohl být požádán o vydání příkazu, aniž by si byl vědom toho, že stejný návrh na vydání příkazu byl podán jinde. Problém by přetrvával až do okamžiku, kdy by všechna řízení byla vedena centrálně soudem, který má pravomoc projednat hlavní případ.

⁽¹²⁾ Viz Rozsudek Soudního dvora v případě Van Uden Maritime B.V. ze dne 17.11.1998 – Case C-391/95 (European Court Reports 1998, page I-07091).

4.8.3 V souvislosti s touto iniciativou by proto bylo vhodné stanovit jasnou **povinnost poskytovat informace o** straně, která podává návrh na obstarání, a o bankách podléhajících ochrannému příkazu, a také povinnost pro banky a soudy v různých členských státech, aby spolupracovaly za současného úplného dodržování pravidel o důvěrnosti informací, ochraně údajů a bankovním tajemství, jak je správně uvedeno ve studii, která byla podkladem pro Zelenou knihu.

4.8.4 Mohlo by být například stanoveno, aby byly obstarávané částky sníženy *ex-post* a v krátké lhůtě, jakmile budou získány informace z různých bank, jde-li o více než jednu banku.

4.9 Záruky na ochranu dlužníka

4.9.1 Je důležité, aby byla zaručena ochrana dlužníka tak, že mu budou poskytnuty **prostředky k vznesení námitek proti příkazu k výkonu obstarání v přiměřené časové lhůtě** – Komise navrhuje, aby lhůta trvala nejméně 20 kalendářních dní – aby mohl dokázat:

- a) úplnou či částečnou neexistenci pohledávky;
- b) neexistenci „*periculum in mora*“;
- c) že zablokovaný účet je nesprávný;
- d) že jsou základní potřeby dlužníka a jeho rodiny (v případě fyzických osob) tímto opatřením ohroženy.

4.9.2 Za tímto účelem by mělo být stanoveno, aby soud mající pravomoc dlužníka informoval, jakmile uzná, že na účtu jsou dostatečné prostředky, aby bylo možné obstarat údajně dlužnou částku. Dotyčná banka by měla v souladu s podmínkami stanovenými soudem poskytnout stejné informace dlužníkovi, jakmile dojde k obstarání účtu.

4.9.3 Nástroj Společenství by měl také stanovit **prostředky ochrany a příčiny a důvody námitek/odvolání** a harmonizovat je na úrovni Společenství, aby bylo možné zajistit, že případy se budou řešit stejným způsobem ve všech kompetentních jurisdikcích a že budou stejné prostředky ochrany. Důležitou otázkou bude určit způsob odvolání (bez ohledu na to, zda je či není odkladné) a soud, který bude mít pravomoc odvolání projednat, když soud, který vydává příkaz, a soud, který projednává hlavní řízení spadají do různých vnitrostátních jurisdikcí.

4.9.4 Je také důležité, aby byla stanovena **lhůta** pro vznesení hlavního nároku nebo žádosti o exequatur, která začne běžet ode dne, kdy je věřitel informován o vydání příkazu k výkonu. Výbor se domnívá, že by bylo rozumné stanovit lhůtu 60 kalendářních dní, a to bez ohledu na rozsudek o vydání ochranného příkazu.

4.10 Nástroj Společenství a jeho povaha

4.10.1 Ze Zelené knihy jasně nevyplývá, jaký právní nástroj má v úmyslu Komise použít k provedení této iniciativy. Vzhledem k požadovaným cílům a jako prostředek k zajištění stejnosti řízení v různých členských státech, EHSV se domnívá, že by nástroj měl být ve formě **nařízení**, jak je tomu také u dalších podobných nástrojů v souvislosti s evropským soudním prostorem.

4.10.2 Této oblasti se týká různorodá, ale vzájemně provázaná problematika. Bude-li toto opatření považováno za nezbytné, Komise by mohla – jak tomu bylo u ostatních totožných nástrojů – stanovit, že toto řízení bude použitelné pouze u přeshraničních případů a že bude **volitelné** (28. režim), což věřitelům umožní, aby zvolili mezi harmonizovaným nástrojem Společenství a současnou možností aplikovat ustanovení mezinárodního práva soukromého.

4.11 Náklady

EHSV navrhuje, aby normy upravující náklady byly stejné s normami uvedenými v čl. 7 nařízení (ES) č. 805/2004 spolu se všemi potřebnými změnami ⁽¹³⁾.

5. Konkrétní připomínky

5.1 V souvislosti s problematikou samotné formy Výbor souhlasí s tím, že by pro rozsudky o vydání ochranného příkazu měl být zrušen exequatur (doložka vykonatelnosti) bez ohledu na pravomoc soudu.

5.2 Výbor se také domnívá, že pravidla upravující povinnost soudů informovat banku a údajného dlužníka by neměla mít za následek nezbytné formality za předpokladu, že zajistí autentičnost nástroje a totožnost dlužníka. Zde se zdají být vhodná pravidla stanovená v nařízení (ES) č. 1348/2000 ⁽¹⁴⁾. Určení, které účty mají být obstarány, by také mělo být co nejdokonalší, abychom se vyhnuli obecnému příkazu k obstarání.

5.3 Výbor se také domnívá, že příkaz vydaný soudem by měl být proveden bankou podle podmínek stanovených soudem, přičemž by měly být zabezpečeny jakékoli probíhající legitimní operace, např. předchozí závazky zaručené dlužními úpisy, vlastními směnkami a šeky, a závazky preferovaných věřitelů, jako je stát, úřady sociálního zabezpečení nebo zaměstnanci. V jakémkoli případě by banka měla být odpovědná za zůstatek na účtu ke dni přijetí příkazu k obstarání a měla by zajistit, aby byl účet automaticky obstarán, jakmile dojde příkaz, a to i elektronicky, pokud se tak stane mimo pracovní dobu. Banka by poté měla být odpovědná za jakoukoli nedbalost v případě zmizení částek.

⁽¹³⁾ Čl. 7 stanoví, že „pokud rozhodnutí zahrnuje vykonatelné rozhodnutí o výši nákladů spojených se soudním řízením, včetně úrokových sazeb, musí být potvrzeno jako evropský exekuční titul rovněž s ohledem na náklady, pokud dlužník nepodal v průběhu soudního řízení v souladu s právem členského státu původu konkrétní námitku proti úhradě takových nákladů.“

⁽¹⁴⁾ Nařízení (ES) č. 1348/2000 ze dne 29.5.2000, Úř. věst. L 160, 30.6.2000.

5.4 Výbor souhlasí s požadavkem, že banky musí bezodkladně informovat soud, elektronicky či jiným způsobem, o vykonání příkazu.

5.5 Právo Společenství by nemělo stanovit pravidla pro roztržidění věřitelů soutěžících o stejný bankovní účet. Výbor upřednostňuje uplatnění vnitrostátních právních předpisů.

5.6 Výbor se domnívá, že praktický výkon příkazu by měl být upraven zákonem země, která má v této věci působnost, v souladu s platnými obecnými normami o řešení sporů.

5.7 Na závěr by Výbor chtěl Komisi upozornit především na potřebu úpravy mechanismu pro překládání dokumentů souvisejících s fungováním navrhovaného systému v souladu s mechanismem zavedeným podle čl. 21 odst. 2 písm. b) nařízení (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zjednodušení právního prostředí v oblasti strojírenství

(2008/C 10/03)

Dne 8. ledna 2007 požádali místopředsedové Evropské komise, paní Margot Wallström a pan Günter Verheugen, Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska ve věci *Zjednodušení právního prostředí v oblasti strojírenství*.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 18. července 2007. Zpravodajem byl pan IOZIA.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 138 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropské strojírenství je významným a strategickým průmyslovým odvětvím evropského hospodářství. V roce 2006 činil obrat tohoto odvětví několik stovek miliard eur a byl dosažen více než 130 000 podniky, které vyvážejí třetinu své produkce. Strojírenství a elektrotechnický průmysl zaměstnává v Unii přes 4 miliony vysoce kvalifikovaných pracovníků a vykazuje se významnou přidanou hodnotu.

1.2 Strojírenství a elektrotechnický průmysl, více než jiná odvětví, umožňuje uskutečňovat cíle lisabonské agendy díky rozvoji celoživotního vzdělávání, výměně zkušeností a osvědčených postupů, udržování své konkurenceschopnosti na co nejvyšší úrovni a schopnosti proniknout na světové trhy.

1.3 Výbor podporuje iniciativy Komise zaměřené na posílení konkurenceschopnosti tohoto odvětví a zlepšení výchozího právního rámce prostřednictvím lepší a účinnější právní úpravy zohledňující situaci v odvětví, ve kterém působí desítky tisíc

malých a středních podniků. Mít lepší právní předpisy, alespoň co se týče tohoto odvětví, neznamená nemít žádné předpisy, ale poskytnout stabilní a jasný rámec pro snadné uplatňování předpisů s co nejnižšími administrativními náklady.

1.4 Výbor vyjadřuje své uspokojení nad tím, že od Komise obdržel tento delikátní úkol vymezit s co nejširším souhlasem okruhy, ve kterých má dojít k zjednodušení stávajících právních předpisů Společenství, tak jako u činnosti, které přiměly zákonodárné orgány zlepšit a zjednodušit právní úpravy.

1.5 Výbor bere na vědomí, že v tomto odvětví probíhají nejrozumnější zákonodárné iniciativy, a je tedy třeba sladit různé existující zájmy: ekonomické, sociální, environmentální. Uskutečnění vnitřního trhu nesmí ohrozit jiné zájmy, které si zasluhují vysokou pozornost, jako je zdraví a bezpečnost pracovníků, ochrana spotřebitele, ochrana životního prostředí, a to vše v rámci cílů lisabonské agendy. Dle názoru Výboru je zapotřebí integrovaná strategie, koordinovaná mezi různými iniciativami.

1.6 Výbor vítá návrhy Komise obsažené ve sdělení ze dne 17. února 2007, které mají změnit nový přístup a posílit význam činnosti členských států při dohledu nad trhem, a které pro tento účel ne vždy stanoví dostatečné prostředky. Výbor doufá, že budou personálně posíleny útvary Komise zabývající se koordinací, monitorováním a v některých případech i kontrolou řízení způsobů akreditace, činnosti oznámených subjektů a kvality jejich certifikací. Je třeba podpořit vytvoření „komunikační platformy“ mezi hospodářskými subjekty a členskými státy, které musejí jednat rovnoměrně a soudržně s cíli směrnic a politik Společenství, a provádět tak postupnou konvergenci systémů a modelů sledování trhů.

1.7 Výbor požaduje, aby v rámci normalizace bylo všem zainteresovaným stranám umožněno podílet se ex ante na stanovování pravidel, a to posílením jak účasti v technických výborech, zejména na místní úrovni, tak posouzení dopadu, aniž by se v přemrštěné míře využívalo elektronické konzultace, což je užitečný nástroj, který však zejména v této oblasti nemůže být jediným nástrojem konzultací zainteresovaných stran.

1.8 V souvislosti s „harmonizovanou“ normalizací se Výbor domnívá, že zejména malým a středním podnikům by měla být zpřístupněna zdarma nebo nanejvýš za symbolickou cenu, a upozorňuje na rozdíly v zacházení s podniky, které se nenačítají ve státech, v jejichž jazycích se předpisy vydávají (angličtina, francouzština a někdy i němčina), a s ostatními podniky, které nemusejí nést často značné náklady na překlad.

1.9 Výbor zdůrazňuje, že je třeba odstranit veškeré neoprávněné administrativní náklady, čímž se výrazně sníží zátěž pro výrobní systém.

1.10 Výbor doufá, že Komise vážně uváží potřebu zvýšit stabilitu normalizace a vyhoví doporučením hospodářských subjektů a hlavních zainteresovaných stran. V souvislosti s výchozím právním rámcem a právním základem Výbor doporučuje Komisi, aby před vydáním právního předpisu zhotovila, zda by cílů nebylo možno dosáhnout jinak, například samoregulací nebo společnou regulací, aby byla zaručena co nejvyšší úroveň transparentnosti a účasti všech zainteresovaných stran a aby měla neustále na zřeteli hlavní předmět právního předpisu a jeho obsah jakožto nezbytný referenční bod pro uplatňování jednotlivých článků smlouvy jakožto právního základu.

1.11 Výbor požaduje, aby byly odstraněny technické překážky uskutečnění vnitřního trhu. Neoprávněná vnitrostátní a místní nařízení jsou skutečnou a nepřekonatelnou překážkou volného pohybu zboží.

1.12 Výbor doporučuje, aby budoucím právním předpisům vždy předcházelo pečlivé posouzení dopadu ex ante, se zohled-

něním stupně proporcionality, ale po jejich vydání také následovalo velmi přísné monitorování, aby bylo možné napravit jinak neodstranitelné škody pro budoucnost podniků v tomto odvětví.

1.13 V souladu s legitimními zásadami bezpečnosti pracovníků, občanů a životního prostředí bude při určování všech těchto společných iniciativ zaměřených na podporování růstu zaměstnanosti a konkurenceschopnosti v tomto odvětví hrát zásadní roli evropský odvětvový sociální dialog. Sociální odpovědnost podniků může usnadnit tuto stálou výměnu názorů mezi podniky a zainteresovanými stranami, aby se zamezilo nesprávným zvyklostem, zvýšilo se povědomí a celoživotní vzdělávání a udržovaly se dobré vztahy s příslušným územím a s konečnými spotřebiteli.

2. Shrnutí žádosti Komise

2.1 Evropská komise z podnětu svých místopředsedů, paní Margot Wallströmové a pana Güntera Verheugena, požádala Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska, aby byla vypracována analýza celkové soudržnosti rámce právních předpisů pro průmyslové odvětví, zejména pro strojírenství, a byl vymezen prostor pro možné zjednodušení. Analýza by kromě specifických odvětvových právních předpisů měla postihovat celý předpisový rámec týkající se strojírenství.

2.2 Vzhledem k zapojení zainteresovaných stran do tohoto procesu zjednodušování, především pokud se jedná o určení pravidel, která jsou při řízení obzvláště problematická, Komise uznává, že Výbor má značné a bohaté zkušenosti a skutečně pluralitní složení, aby mohl být ideálním místem pro úvahu a sloučení hledisek hospodářských subjektů, pracovníků a občanské společnosti v Evropě.

2.3 Vzhledem ke zkušenostem, které Výbor nasbíral díky svým četným stanoviskům o zlepšení právních předpisů a jejich zjednodušení⁽¹⁾, a k článku 8 Dohody o spolupráci mezi Evropskou komisí a EHSV svěřuje Komise Výboru tento důležitý úkol. Bude-li práce Výboru plodná a konstruktivní, navrhuje Komise rozšířit tuto žádost i na četné další oblasti, které jsou důležité pro agendu Komise i Výboru v oblasti zlepšení právních předpisů.

2.4 Komise následně lépe ozřejmila svůj postoj, když vysvětlila, že zlepšit právní předpisy neznamená je omezit a že je spíše naopak třeba zachovat přinejmenším stejnou úroveň ochrany pro pracovníky, spotřebitele a životní prostředí, s cílem zajistit právní rámec, který by umožnil zlepšení konkurenceschopnosti.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 24, 31.1.2006, zpravodaj: pan Retureau, a Úř. věst. C 309, 16.12.2006, zpravodaj: pan Cassidy.

3. Obecné připomínky

3.1 Výbor předem prohlašuje, že má mimořádný zájem na úkolu sjednocení různých existujících zájmů a předložení návrhu na zlepšení a zjednodušení stávajícího právního a zákonného rámce. Nejlepším přínosem Výboru je jeho schopnost ovlivnit rozhodovací proces hledáním co nejširšího konsensu mezi zástupci občanské společnosti, jejichž zájmy se liší. Zjevná věrnost zásadám a hodnotám Společenství, vyrovnanost, kvalita a inovace jeho stanovisek z něj činí významného a silného partnera evropských institucí. Podnět či dokonce výzva, kterou tato žádost Komise představuje pro všechny členy Výboru v jejich snaze o plné využití této příležitosti, by mohla posílit úlohu místa k setkávání, diskusi a dialogu, kterou organizované občanské společnosti přisuzují smlouvy.

3.2 Výbor má příležitost předem určit oblasti, ve kterých je třeba vyvíjet činnost v zájmu zlepšení výchozího rámce předpisů, a ta otevírá novou cestu pro spolupráci mezi evropskými institucemi. Je očividné, že všechny zainteresované strany – každá za sebe – již Komisi oznámily své potřeby a přání. Výrobci, zpracovatelé, pracovníci, spotřebitelé, normalizační orgány a veřejné orgány již dali najevo, jakým způsobem chtějí stávající právní předpisy „zlepšit“. Dosud uplatňovaný postup konzultací však neposkytl přesnou syntézu různých potřeb a zanechal vždy u jedné či druhé strany dojem, že nebyly dostatečně vyslyšeny.

3.3 Výbor může tuto syntézu vytvořit jednak díky svým vlastním bohatým a hodnotným zkušenostem, a jednak díky síti významných kontaktů, kterých jeho členové mohou využít k získání důležitých kvalifikovaných příspěvků. K tomuto tématu se již Výbor částečně vyjádřil ve svém stanovisku z vlastní iniciativy Průmyslová změna v odvětví strojírenství⁽²⁾.

3.4 Výbor konstatuje, že probíhají nebo byly oznámeny různé iniciativy v oblasti právních předpisů Společenství pro průmyslovou výrobu a zejména pro strojírenství. Tyto iniciativy se zabývají komplexními problémy nejrůznější povahy. Bylo by vhodné tyto problémy prozkoumat, aby se zohlednily různé zájmy chráněné právními předpisy EU: volný pohyb zboží, zdraví a bezpečnost pracovníků, ochrana spotřebitele, ochrana životního prostředí, hospodářské i sociální cíle Lisabonské strategie. Tyto právní předpisy pocházejí z různých právních nástrojů a obdobná studie nebyla dosud nikdy provedena. Výbor se domnívá, že přišel okamžik, kdy by se celá tato problematika měla začít řešit vyváženým a strukturovaným způsobem.

3.5 V oblasti výroby průmyslových materiálů a jejich uvádění na trh byly právní předpisy Společenství vypracovávány

postupně. Obecně to umožnilo harmonizaci práva, která podstatně zjednodušila právní prostředí, v němž se podniky pohybují, i když je třeba zdůraznit, že tento proces ještě není završen.

3.6 Právní předpisy Společenství, které byly přijímány od druhé poloviny 80. let, se dělí do dvou hlavních skupin: jedny se týkají trhu, druhé pracovních. Účinné uplatňování těchto právních předpisů předpokládá zapojení velkého počtu různých subjektů: normalizačních orgánů a oznámených subjektů, projektantů a výrobců, dovozců a distributorů, překladáčů a instalatérů, veřejných kontrolních a pořádkových orgánů (včetně celní a justice), podnikatelů, pracovníků a zástupců pracovníků, atd. Organizace spotřebitelů vyjádřily svůj zvláštní zájem o konkrétní a skutečné zapojení, které je doposud považováno za nedostatečné. Spolupráce mezi všemi těmito subjekty je stejně důležitá jako spolupráce mezi veřejnými orgány na vnitrostátní a evropské úrovni.

3.7 Uplatňování těchto pravidel zřejmě nečiní žádné velké obtíže, avšak nehledě na toto celkově kladné hodnocení nesmí být opomíjeny určité konkrétní problémy.

4. Větší, avšak stále nedostatečná bezpečnost

4.1 Každoročně dochází v EU v důsledku pracovních úrazů k 6 000 až 8 000 případům úmrtí (40 % smrtelně zraněných je mladších 35 let) a ke stovkám tisíců případů invalidity. Část těchto úrazů je způsobena pracovními nástroji. V některých případech jsou na vině neúčinné osobní ochranné prostředky či nedostatečné vzdělání. Přibližně čtvrtina pracovníků v EU prohlašuje, že pro svoji bezpečnost a ochranu zdraví musí používat osobní ochranné prostředky. Hlavní fyzikální činitele, které jsou rizikovým faktorem práce, jsou obecně spojené s pracovními nástroji: hluk, vibrace, ionizující a neionizující záření. Ergonomické faktory hrají v oblasti zdraví a bezpečnosti při práci zásadní roli. Pracovní nástroje mohou mít v určitých případech velký význam při expozici chemickým látkám a účinnost osobních ochranných prostředků může být v některých případech klíčová.

4.2 Zvláštní pozornost musí být věnována výrobkům určeným pro širokou spotřebu blíže nedefinovaných skupin spotřebitelů, které jistě nebyly informovány o případných rizicích strojů, jež zakoupily nebo pronajaly. Ve statistikách nejsou uváděny mnohé nehody spotřebitelů, ke kterým bohužel velmi často dochází z důvodu nesprávného zacházení se stroji.

⁽²⁾ Úř. věst. C 267, 27.10.2005 (zpravodaj: van Iersel).

5. Někdy obtížná spolupráce mezi různými hospodářskými subjekty

5.1 Konstatuje se, že spolupráce mezi hospodářskými subjekty činnými na jednotném trhu se potýká se skutečnými problémy i se značnou zdráhavostí, co se týče plně transparentního jednání: u soukromých subjektů je to způsobeno snahou chránit se před konkurencí nebo možnými sankcemi, u veřejných subjektů občas velmi strnulou byrokratickou nečinností. Je například zcela jasné, že je třeba posílit spolupráci mezi výrobními a zpracovatelskými podniky nebo zvýšit transparentnost způsobu, jakým normalizační orgány, orgány zajišťující dozor, oznámené subjekty a poradci, kteří zajišťují technickou podporu podnikatelům, vykládají základní požadavky směrnice „nového přístupu“.

5.2 Na tento problém se Komise soustředila ve své nedávné iniciativě přezkumu „nového přístupu“, kterou vyhlásila dne 14. února 2007 jakožto *nový balíček pro pohyb výrobků na vnitřním trhu*. Tento balíček sestává z *návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví požadavky na akreditaci a dozor nad trhem týkající se uvádění výrobků na trh* [KOM(2007) 37 v konečném znění ⁽³⁾] a z *návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o společném rámci pro uvádění výrobků na trh* [KOM(2007) 53 v konečném znění ⁽⁴⁾]. Cílem balíčku je posílit systémy dohledu nad trhem, aby bylo možné vyloučit nebezpečné výrobky, odstranit je z vnitřního trhu Společenství a podnikat kroky proti podvodným podnikům. Kontrolní, certifikační a inspekční orgány zapojené do testování výrobků budou při akreditaci podrobeny přísnějším kontrolám, aby byly zajištěny jednotné právní předpisy jak pro podniky, tak pro kontrolní orgány. (V současné době je v EU činných přibližně 1 800 oznámených subjektů, tedy laboratoří a inspekčních a certifikačních středisek, což jsou soukromá zařízení, jejichž činnost akredituje veřejná správa.) Je třeba podotknout, že mezi těmito „nezávislými“ orgány se nacházejí subjekty, které spadají přímo pod sdružení výrobních podniků, u nichž by se střet zájmů mohl stát skutečně problémem! V jednom členském státě je například pouze v odvětví výtahů akreditováno více než 80 oznámených subjektů.

5.2.1 22 let po vydání usnesení Rady ze dne 7. května 1985, které začleňuje zásady nového přístupu navrhuje Komise aktualizaci a posílení dohledu nad trhy, čímž by se označení CE stalo věrohodnějším. Výbor se domnívá, že metoda nového přístupu, který se týká 25 směrnic, z nichž 21 obsahuje specifická ustanovení o udělování označení a 4 ne, přinesla dobré výsledky a podpořila rozvoj vnitřního trhu, ale zároveň se domnívá, že

navržená revize je vhodná. Budou muset být rozšířeny pravomoci a povinnosti členských států, ale i Komise, jež musí posílit své útvary, aby mohla trvale monitorovat činnosti dohledu nad trhy, způsoby akreditace oznámených subjektů a v některých případech i činnost těchto subjektů. Velká většina odvětvových organizací se v rámci výzkumu Komise vyslovila pro toto posílení vnitrostátních, a tedy i evropských, orgánů.

5.3 Výbor vítá tuto iniciativu, jež omezuje prostor a rozdíly při hodnocení, které brání rozvoji vnitřního trhu a způsobují další konkurenční nevýhody pro ty hospodářské subjekty, které dodržují předpisy. Narušování hospodářské soutěže způsobené „roztržitým“ dohledem je nesmírně závažným problémem, který ukazuje jednu z hranic při uplatňování nového přístupu. Mimoto má jednoduchý a jasný právní rámec zásadní význam především pro malé a střední podniky a je velmi důležité posílit spolupráci mezi orgány dohledu nad trhy jak v EU/EHP, tak i na mezinárodní úrovni. Je třeba podpořit vytvoření „komunikační platformy“ mezi hospodářskými subjekty a členskými státy, které musejí jednat rovnoměrně a soudržně s cíli směrnic a politik Společenství, a provádět tak postupnou konvergenci systémů a modelů sledování trhů. Zásadní význam má zapojení celních úřadů do těchto činností.

5.4 Na evropské úrovni by byla vhodná větší spolupráce mezi všemi zainteresovanými generálními ředitelstvími (např. ENTR, ENV, EMPL, SANCO), která by mohla spolupracovat na vypracování „příruček“ k uplatňování platných směrnic, které přirozeně nemohou nahradit právní předpisy, ale mohou být významným přínosem a mohou uspořít vysoké finanční částky vynaložené na zbytečné poradenství.

5.5 V případě sezónních výrobků, jako je zahradní technika, je zapotřebí stanovit zjednodušené a zrychlené postupy, aby nebyly promrhány tržní příležitosti. Za tímto účelem Výbor navrhuje zřídit „středisko pro mediaci“, na které bude možné se obracet za účelem zachování zvláštností a ospravedlnění požadavků, za současného zaručení přísného uplatňování všech právních předpisů, zejména předpisů o bezpečnosti.

6. Ne vždy odůvodněné administrativní povinnosti

6.1 Další prioritou vyhlášená Komisí se týká snížení zbytečných administrativních povinností, které mají značný dopad na konkurenceschopnost. Výbor se zájmem sleduje úsilí Komise v této oblasti spočívající v akčním programu předloženém dne 24. ledna 2007, jehož cílem je snížit do roku 2012 administrativní povinnosti o čtvrtinu.

⁽³⁾ Stanovisko INT/352, ve fázi vypracovávání (zpravodaj: Pezzini).

⁽⁴⁾ Stanovisko INT/353, viz pozn. pod čarou č. 3.

6.2 Komise by mohla pomoci s konkrétním řešením některých problémů při uplatňování směrnic, například tím, že bude shromažďovat veškerá sdělení, která mají být v současnosti zasílána jednotlivým členským státům, což je nesmírně obtížné už jen z důvodu zjištění správné adresy. To je případ směrnice 2000/14/ES o emisích hluku, podle níž se prohlášení o shodě zasílá členskému státu a Komisi, nebo směrnice 97/68/ES o emisích ze spalovacích motorů určených pro nesilniční pojezdové stroje, podle níž musí podniky z důvodu „flexibility“ informovat úřady jednotlivých členských států, které jsou pro tyto účely příslušné, o obdržení schválení a podávat pololetní zprávy.

6.3 Podniky se při praktickém uplatňování směrnic o ochraně zaměstnanců před fyzikálními činiteli setkávají s mnoha problémy. Zejména směrnice 2002/44/ES o vibracích nebo směrnice 2006/25/ES o rizicích spojeným s fyzikálními činiteli (optickým zářením z umělých zdrojů) představují problém především pro malé a střední podniky. Tyto problémy by mohlo přinést i uplatňování příští směrnice o optických zářeních z umělých zdrojů. Jsou zapotřebí příručky a prováděcí předpisy, jinak tyto směrnice nesplní svůj účel. V případě, že konkrétní uplatnění těchto směrnic není ve skutečnosti možné, bude přirozeně třeba rychle dokončit nezbytné změny, aby podniky mohly dodržet své právní závazky.

6.4 V oblasti průmyslové výroby a především ve strojírenství by se měly vzít v úvahu různé potřeby co se týče administrativních povinností. Zjistitelnost zásahů různých subjektů je zásadní nejen pro bezpečnost uživatelů, ale i pro právní jistotu ve smluvních vztazích na trhu. Je tedy třeba nalézt vyvážené řešení, které by umožnilo zachovat transparentnost a zjistitelnost a zbytečně nezvyšovalo administrativní náklady.

7. Úloha normalizace

7.1 Technická normalizace hraje důležitou úlohu při fungování pravidel Společenství a propůjčuje konkrétní obsah základním bezpečnostním požadavkům stanoveným v právních předpisech. Dodržování norem předpokládá soulad se směrnici. Certifikaci, pokud je ze strany akreditovaných oznámených subjektů nezbytná, nelze provádět mimo normativní rámec tvořený právními předpisy.

7.2 Evropské normalizační orgány jako celek vykonávaly na základě mandátu Komise velmi přínosnou práci. Vypracování norem, na kterém se dnes podílí omezený počet subjektů, by se v každém případě mělo provádět za větší účasti zainteresovaných stran, což by usnadnilo následný dialog. Většina zpracovatelských podniků nemá ani adekvátní prostředky, ani zdroje, aby mohla tuto činnost vykonávat pravidelně. Účast pracovníků a spotřebitelů je ještě nižší. Za takové situace je obtížné zohlednit význam získaných zkušeností. Některé normy nejsou

schopny uspokojit všechny obavy zjištěné v této oblasti. Výbor doufá, že se v tomto odvětví bude posilovat účast zainteresovaných stran v technických výborech, zejména na místní úrovni, kde má rozhodovací pravomoc skutečně několik málo osob. Výbor s obavami podotýká, že rostoucí náklady normalizace se mohou stát brzdou konkurenceschopnosti, ale i bezpečnosti, například tam, kde se stroje používají jinak, než jak je stanoveno v předpisech. Některé MSP ve východní Evropě jsou ochotny „riskovat“ nebo se uchýlovat ke „kličkám“.

7.3 Výbor vítá iniciativy vyhlášené dne 15. března 2007 v akčním plánu pro evropskou normalizaci, v němž jsou všechny členské státy vyzývány k tomu, aby podávaly zprávy o stavu jeho uskutečňování a o opatřeních přijatých na podporu zapojení všech zainteresovaných stran do normalizace na evropské i mezinárodní úrovni. Komise by předložené připomínky měla shromažďovat a začleňovat je do evropské normalizace. Zapojení MSP do procesu normalizace má zásadní význam jak na evropské úrovni, tak i na úrovni národní, a jejich přínos k budoucím procesům musí být účinnější a konkrétnější.

7.4 V určitých případech není pro podniky snadné dodržet závazky vyplývající z právních předpisů o ochraně zdraví a bezpečnosti. Od okamžiku, kdy se určitý stroj začne používat, je totiž pro posouzení rizik nezbytná určitá komplementárnost mezi výrobcem a podnikem, ve kterém se stroj používá. Pokud v předpisech není stanoveno poskytování odpovídajících informací o přetrvávajícím riziku, které musí mít podnik na zřeteli, mohou nastat problémy. Nemají-li podnikatelé správné informace o přetrvávajícím riziku spojeném se strojem, který pořídili, budou jen stěží moci splnit povinnost posouzení rizik, kterou stanoví rámcová směrnice 89/391/EHS a jejích 19 zvláštních doplňujících směrnic o aktivní a pasivní ochraně zaměstnanců.

7.5 Z důvodu vysokých pořizovacích nákladů může být šíření norem pro malé a střední podniky problematické. Když normalizace vyústí v proces certifikace, jsou administrativní náklady obecně daleko vyšší, než náklady vyplývající přímo z právních předpisů.

7.6 Analýza rizik vypracovaná odborníky CEN má mimořádný význam pro podniky, které ji musí rozšířit o zvláštní analýzu pracovního prostředí, ve kterém se stroj používá. Náklady těchto harmonizovaných norem jsou vysoké, zejména pro MSP. Výbor doporučuje přezkoumat návrh, aby „harmonizované“ normy plynoucí z mandátu, který má CEN od Evropské unie, byly poskytovány zdarma nebo za symbolickou cenu, a tyto podniky tak mohly plnit své zákonné povinnosti. K bezplatnému šíření po internetu již ostatně úspěšně přikročilo telekomunikační odvětví a umístilo přímo na webové stránky některé normy ETSI (Evropský institut pro normalizaci v telekomunikacích).

8. Podpora stability právních předpisů

8.1 Výbor zdůrazňuje, že není vždy nutné měnit směrnice, které se osvědčily. Práce a výsledky, které vedou k celkovému zlepšení základní směrnice 98/37/ES, proslulé směrnice o strojních zařízeních, byly zvláště spleť, ale nakonec byla dosaženo optimální rovnováhy mezi různými zájmy. V některém jiném případě by možná bylo bývalo lepší nedělat tolik takzvaných „zlepšení“, například neměnit směrnici 73/23/EHS o elektrických zařízeních určených pro používání v určitých mezích napětí nebo – jak poznamenalo sdružení výrobců strojních zařízení ve své poznámce ze dne 5. listopadu 2004 – neslučovat směrnici 87/404/EHS a směrnici 97/23/ES o sblížení právních předpisů členských států týkajících se tlakových zařízení.

8.2 Trh jasně ukázal potřebu stabilního a jasného právního rámce, aby bylo možné v klidu plánovat investice a přizpůsobit se jasným předpisům, které se nemění příliš často. Na druhé straně existuje konkrétní nebezpečí, že „zjednodušení“ by mohlo způsobit vyšší administrativní náklady a náklady na složitější postup posuzování shody.

8.3 V souvislosti s možností uplatnit článek 95 smlouvy Výbor chápe požadavky výrobních podniků, avšak zdůrazňuje, že výchozí právní rámec, o který je třeba se při vydávání směrnic opřít, musí být v souladu se základními zásadami smluv, zejména se zásadou právního základu různých předpisů. Je zřejmé, že cíl a obsah právního aktu je prioritní a představuje objektivní referenci, kterou se uplatňování různých předpisů musí řídit. K tomu se v různých rozsudcích vyjádřil i Evropský soudní dvůr, například když v jednom nedávném rozsudku vyloučil možnost existence smíšeného právního základu v případě, když jsou právní odkazy ve vzájemném rozporu nebo by jejich kombinace omezovala práva parlamentu. U průmyslových vzorů výrobků, u kterých převažuje jiný účel, není vždy proveditelná snaha podniků odvolávat se na čl. 95 odst. 3 smlouvy, který jak známo omezuje pravomoci členských států a posiluje právní předpisy Společenství, jak je stanoveno například v článku 137 nebo 175 (2). Podniky totiž poukazují na dodatečné náklady (které jsou převedeny na konečného uživatele), kterým musí čelit, aby mohly provést změny v designu a při výrobě strojů, na základě podmínek všech jednotlivých členských států. Je třeba navrhnout komplementární legislativní modely, které by se nepřekrývaly, ale zásadním způsobem omezovaly možnost členských států přijmout jasná a různá opatření řídicí se zásadou přiměřenosti a proporcionality.

8.4 Nedávná směrnice REACH ukazuje významný obrat v ochraně spotřebitelů a pracovníků. Výbor souhlasil s přijatými technickými řešeními i s pružností spojenou s možností zjednodušení a s určitým znepokojením konstatoval, že malé a střední

podniky by se mohly dostat do určitých obtíží, zejména pokud by kontroly při dovozu nebyly tak přísné, jak to vyžaduje uplatňování této zásadní směrnice. Výbor v této souvislosti vyzývá Komisi, aby pozorně monitorovala způsoby dohledu členských států nad trhem, které právě v odvětví, o které v tomto stanovisku jde, dávaly v minulosti najevo určité obtíže spojené s účinným plněním svého úkolu, a to i z důvodu závažného nedostatku prostředků, které měly k dispozici příslušné dozorní orgány. V tomto ohledu by na základě zásady přednosti výroby v rámci členských států bylo možné stanovit rozdělení úkolů mezi dozorní orgány například podle různých druhů výrobků (ventily, zvedací a manipulační technika, čerpadla a kompresory, stroje pro výrobní průmysl atd.).

8.5 I přes významný přínos strojírenství pro celé evropské hospodářství vzniká dojem, že členské státy do institucionálních činností, které jim byly svěřeny, investují velmi málo. Komise by tyto údaje mohla požadovat pro jejich srovnání s výsledky dosaženými v praxi. Kvalita a množství kontrol často závisí na individuálních schopnostech/ochotě, ale téměř vždy na dostupných zdrojích.

9. Odstranění technických překážek plného dokončení vnitřního trhu

9.1 Ve vnitrostátních právních předpisech zůstává řada technických překážek, které podnikům způsobují závažné problémy. To se týká například nesilničních pojízdných strojů v případech, kdy se pohybují po veřejných komunikacích. Různé právní úpravy, kdy některé členské státy přijímají přísnější opatření, než ostatní, jsou důvodem k tomu, že je nutné si opatřit jiné stroje. Zmatky panují také v terminologii, například mezi pojmy „společnost“ a „podnik“. Povinné kontroly v některých členských státech s sebou přinášejí dodatečné náklady, které se často znásobují v těch zemích, kde kontrolu vývoje, testování nebo dopravy provádějí různé orgány. Výbor doufá, že zejména s ohledem na bezpečnostní opatření bude dosaženo rychlé harmonizace právních předpisů. Například co se týče traktorů, musí být kromě stávajících ustanovení o zpětných zrcátkách a maximálních povolených rychlostech stanoveny technické specifikace v souvislosti s předními a zadními světly, ale především s brzdou dráhou. V současnosti se na evropských silnicích pohybují traktory, které mají i více než 40 let. Postupné omlazování vozového parku by zajistilo mnohem výraznější úroveň aktivní i pasivní bezpečnosti.

9.2 Výbor doporučuje, aby se v zájmu právní úpravy používání pracovních strojů na veřejných komunikacích zejména:

— přijal návrh na harmonizaci stávajících vnitrostátních právních předpisů o používání pracovních strojů na veřejných komunikacích,

(2) C-94/03. Rozsudek Soudního dvoru ve věci Komise Evropských společenství proti Radě Evropské unie – Volba právního základu.

- uplatňovala metodologie „nového přístupu“,
- stanovily referenční normy, které by předpokládaly shodu s předpisy,
- zahrnula přiměřená ustanovení o posuzování shody, přičemž u některých systémů (řízení, brzdy) by posuzování shody bylo přísnější.

10. Budoucí právní předpisy: účast a posouzení dopadu

10.1 Výbor požaduje, aby regulační orgány a zainteresované strany napříště úžeji spolupracovaly na budoucích regulačních politikách, a to prostřednictvím účinného dialogu, přičemž by se vzhledem k nezbytné interakci mezi zúčastněnými subjekty měly vyhýbat konzultacím elektronickou cestou. Podle názoru Výboru umožňují trvalé a časté konzultace o některých specifických tématech předcházet problémům, čímž je zajištěna větší kvalita a účinnost právních předpisů.

10.2 Výbor považuje za důležité, aby byla vypracována metodologie posouzení dopadu různých možností, která by byla společná pro všechny evropské instituce (Parlament, Radu a Komisi) a měla by k dispozici vhodný systém kontroly kvality.

10.3 Komise by měla vždy zvážit, zda cíle, kterých má být dosaženo, skutečně vyžadují zákonný rámec, nebo zda postačí samoregulace či společná regulace. Výbor se domnívá, že mezi různými možnostmi je třeba vybrat tu, která zajistí dosažení stejných cílů s nižšími náklady a nižší administrativní zátěží a zaručí větší transparentnost a co největší možnou účast zainteresovaných stran.

10.4 Zásadní význam má odvětvový sociální dialog mezi stranami. Společný zájem se může uskutečnit prostřednictvím rozvoje odborného vzdělávání zejména v oblasti bezpečnosti při práci, ale také celoživotního vzdělávání, které zvyšuje nejenom kvalifikaci, ale i citlivost k různým problémům při řízení a organizaci spojeným s lepším a bezpečnějším používáním strojních zařízení. Téma sociální odpovědnosti podniků může mít díky pravidelnému dialogu se zástupci občanské společnosti a místních orgánů příznivý vliv na rozvoj kultury bezpečného a produktivního podniku, a to zejména v malých a středních podnicích, kde jsou problémy s řízením rizik očividně větší.

10.5 Výbor se domnívá, že by bylo vhodné zahájit reflexi, která by všem zainteresovaným stranám umožnila zhodnotit výsledky a hranice právních předpisů Společenství. Toto zhodnocení by umožnilo vykročit stejným směrem, aby výsledkem různých probíhajících iniciativ nebyla pouze částečná nebo protichůdná řešení. Rozhodnutí Komise přezkoumat novou směrnici o strojních zařízeních spolu se zainteresovanými stranami se ubírá správným směrem. Tyto iniciativy je přirozeně třeba znásobit. Výbor zejména zdůrazňuje spojení mezi různými iniciativami, například iniciativami spojenými s akčním programem pro snížení zbytečných administrativních povinností a s novým přístupem (Komise na základě veřejných konzultací o budoucnosti vnitřního trhu přijala dne 14. února 2007 návrh nařízení a rozhodnutí Rady a Evropského parlamentu o rámci pro revizi nového přístupu). Výbor je přesvědčen, že dobrá struktura a dobrá koordinace mezi těmito iniciativami může přinést skutečné zlepšení stávajících právních předpisů a jejich soudržného uplatňování ve všech 27 členských státech.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě Rámec právní úpravy pro konkurenceschopnost automobilového průmyslu ve 21. století Postoj Komise k závěrečné zprávě skupiny na vysoké úrovni CARS 21 Příspěvek ke strategii EU pro růst a zaměstnanost

KOM(2007) 22 v konečném znění

(2008/C 10/04)

Dne 7. dubna 2007 se Evropská komise v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 18. července 2007. Zpravodajem byl pan Davoust.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 144 hlasy pro, 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Shrnutí a hlavní doporučení

1.1 EHSV vítá, že se Evropská komise snaží „zlepšit právní úpravu“ a „usiluje o podporu soudržného vzájemného působení různých oblastí politik, zajištění předvídatelnosti a ochranu veřejného zájmu (např. o ochranu životního prostředí a bezpečnost), přičemž se pokouší snížit zatížení výrobního odvětví právními předpisy“. Dále vítá odhodlání rozvíjet globální přístup a zapojit jednotlivé rozměry rozvoje průmyslu a jeho konkurenceschopnosti i jednotlivé zúčastněné strany.

1.2 Z obecnějšího hlediska odráží celkový přístup iniciativy CARS 21 snahu tvůrců veřejných politik o koordinaci činnosti mezi sebou navzájem a dále i s jednotlivými zúčastněnými stranami v zájmu živého průmyslu, což si dle názoru EHSV zaslouhuje plnou podporu. Stanovisko Komise, jež podává přehled o již uskutečněných krocích v oblasti tvorby právních předpisů a vymezuje opatření, která je v budoucnu v tomto rámci potřeba přijmout, ukazuje význam tohoto přístupu i obtíže, jež s sebou přináší.

1.3 Základní přínos tohoto přístupu spočívá v tom, že se veškerým zúčastněným stranám vyjasňuje směřování evropské politiky týkající se automobilismu. Ve všech hlavních oblastech se díky tomuto přístupu zlepšuje předvídatelnost politik EU a úměrně tomu klesá zatížení odvětví právními předpisy.

1.4 V tomto ohledu je patrné, že přímým přínosem tohoto přístupu je snížení administrativní zátěže, a to díky nahrazení 38 směrnic Společenství odpovídajícími předpisy EHK OSN. Stejně tak práce v oblasti životního prostředí a bezpečnosti silničního provozu poukazuje na to, že integrovaný přístup je proveditelný a právní prostředí se díky němu stává pro všechny zúčastněné strany legitimnějším a pro průmysl předvídatelnějším. Díky takovému přístupu tedy dochází ke shodě, z níž může každý při své činnosti vycházet.

1.5 Rovněž je však potřeba poukázat na obtíže spojené s prováděním tohoto přístupu. Jsou trojího druhu:

i) důsledkem snahy o shodu je to, že se různá nutná rozhodnutí odkládají;

ii) obsah analýzy a doporučení velmi závisí na složení uvažované skupiny zúčastněných stran;

iii) volba integrovaného přístupu může vést k tomu, že při analýze otázek, jež je třeba řešit, se bude rozmělnovat odpovědnost.

1.6 Výčet 39 plánovaných opatření a závazků obsažených ve sdělení Komise je velmi dlouhý a samostatně se každá položka výčtu zdá obhajitelná. Avšak spojení všech 39 bodů je pravděpodobně obtížnější a přináší s sebou nevyřešené problémy slučitelnosti a časového harmonogramu. Například o otázce životního prostředí a otázky bezpečnosti se hovoří na základě integrovaného přístupu, avšak k těmto otázkám samotným se integrované nepřistupuje. Nastolení otázky cen výrobků splňujících veškeré předpokládané požadavky, jak činila zpráva skupiny na vysoké úrovni, by nepochybně tuto integraci umožnilo, avšak stejně nepochybně by vedlo k zdůraznění nutnosti volby. Stejně tak skupina na vysoké úrovni trvala na tom, aby její závěry provázel plán, který by platil pro všechny tvůrce veřejné politiky. Tento dokument zhmotňoval integrovaný přístup, jehož podporu si od CARS 21 Komise přála. EHSV nezbývá než litovat, že sdělení Komise nenavrhlo ani po změnách žádný takový plán.

1.7 Skupina na vysoké úrovni celkově značnou část rozboru založila na hledisku výrobců automobilů. Výsledkem toho je, že uvažované otázky, jež je třeba řešit, se do značné míry týkají výrobků a technologií. EHSV zdůrazňuje, že kdyby analýza brala větší ohled na zájmy uživatelů automobilů, vedla by k jinému hledisku. Z tohoto důvodu je do budoucna zapotřebí mít během hodnocení a přehodnocování možnost přezkoumat skupinu zúčastněných stran, kterou je třeba brát v úvahu.

1.8 Rizikem integrovaného či globálního přístupu je, že každá zúčastněná strana bude prosazovat, aby zátěž spojená s úpravou postihla ty ostatní. V oblasti bezpečnosti silničního provozu nebo životního prostředí tedy zástupci průmyslu mohou mít za to, že jejich úsilí, zejména v oblasti technologií, brání jednání orgánů zodpovědných za infrastrukturu nebo spotřebitelů.

1.9 Všechny tyto skutečnosti naznačují, že zpráva Komise neřeší otázku veřejných politik týkajících se automobilového průmyslu a alternativ, před kterými stojí, vyčerpávajícím způsobem. EHSV podporuje přístup v tomto směru: namísto toho, aby se jednou provždy ustanovil výčet veškerých možných cest a expertům a průmyslu se ponechala možnost rozhodnout se mezi sebou, je potřeba zachovat živou veřejnou diskusi o politikách týkajících se automobilového průmyslu, která bude otevřena všem sociálním partnerům a obecněji též zúčastněným stranám, a objasnit, jaká rozhodnutí je v jednotlivých okamžicích potřeba učinit.

1.10 Komise své sdělení uzavírá touto myšlenkou: „existuje jedinečná příležitost k rozvoji zvláštní kultury tvorby politiky. Komise má za to, že jádrem přípravy legislativních nástrojů by měly být zásady jako kvalita právních předpisů, zjednodušení, posouzení dopadů, konzultace zúčastněných stran, doba realizace a volba nástrojů.“

EHSV se s tímto postupem ztotožňuje a prostřednictvím tohoto stanoviska vyjadřuje přání pomoci Komisi s jeho plným provedením.

V tomto duchu EHSV doporučuje:

- nechat průmyslníkům čas na vyvinutí technologií, jež jsou nezbytné, aby bylo možné čelit přísnějším požadavkům, a nedošlo současně k významnému zvýšení cen výrobků a nakonec ke zpomalení rychlosti obnovy vozového parku;
- neomezovat přístup k otázkám životního prostředí na otázku CO₂ a nesoustřeďovat se výhradně na technologická řešení, aby byl vyvinut komplexnější a úplnější přístup k místu automobilů a silniční dopravy v evropských společnostech;
- uspořádat fórum o restrukturalizaci, na rok 2009 plánovat bilanci a studie o dopadu, ze kterých by se mělo vycházet, přičemž by měl být zachován integrovaný přístup zastávaný v CARS 21 a mělo by se dbát na to, aby se mu dostalo větší legitimacy jak nahoře (výběrem zúčastněných stran), tak dole (zapracováním doporučení, která vzejdou z činnosti pracovních skupin);
- zapojit příměři a dříve EHSV, jehož povaha a složení jsou předurčeny k tomu, aby umožnil tento způsob zapojení různých složek evropských společností do politiky, jakou vede Komise v jejich službách.

2. Návrh Komise

2.1 Přístup Komise: Originalita a exemplarita CARS 21

2.1.1 V roce 2004 vyzvala Komise v rámci své politiky zaměřené na zlepšení kvality zákonodárné činnosti a na odpověď na výzvu rozsáhlejší celosvětové hospodářské soutěže skupinu na vysoké úrovni CARS 21, v níž jsou zastoupeny nejdůležitější dotčené strany (členské státy, zástupci průmyslu, nevládní organizace a poslanci Evropského parlamentu), ale rovněž tři hlavní komisaři, kteří spolupracují na tomto spisu (podnikání a průmysl, životní prostředí, doprava), aby vypracovala doporučení ohledně toho, jaké politiky je třeba uplatňovat.

2.1.2 Zadávací podmínky pro skupinu na vysoké úrovni, která tehdy byla zřízena, byly následující: skupina byla pověřena vypracováním krátkodobých, střednědobých i dlouhodobých doporučení týkajících se veřejných politik a právního rámce pro evropský automobilový průmysl, která umožní zlepšit jeho celosvětovou konkurenceschopnost, zachovat v tomto odvětví zaměstnanost a zároveň zajistit zlepšování vozidel v oblasti bezpečnosti a životního prostředí, a to za ceny dostatečně nízké na to, aby se domácnosti mohly těmito vozidly vybavit.

2.1.3 Komise tak chtěla, aby se automobilový průmysl stal příkladem modernizace jejích zásahů v rámci průmyslové politiky, které výslovně začlenila do Lisabonské agendy – aby byl zajištěn trvalý a hospodářsky udržitelný, avšak zároveň i sociálně odpovědný a ekologický rozvoj výrobních aktivit, přeje si Komise, aby jejím zásahům předcházela rozsáhlý proces smlouvání postojů zúčastněných stran, který umožní jednak vyjasnění současného a budoucího stavu a jednak dosažení všeobecné shody v tom, co je třeba udělat. V daném případě se zúčastněné strany zastoupené ve skupině na vysoké úrovni skládaly z výrobců automobilů, výrobců ropy, výrobců zařízení, prodejců a opravářů automobilů, uživatelů automobilů, vnitrostátních veřejných orgánů a tří dotčených GR (pro životní prostředí, dopravu a energii a podnikání a průmysl). Práci, která probíhala v průběhu celého roku 2005, koordinovalo GR pro podnikání a průmysl. V dubnu 2005 bylo uspořádáno veřejné slyšení. Zprávu pracovní skupina přijala v prosinci 2005. V roce 2006 byly její závěry předloženy k rozsáhlé veřejné konzultaci. Sdělení Komise vychází jednak ze zprávy skupiny CARS 21, jednak ze všech 34 příspěvků, jež v roce 2006 obdržela.

2.1.4 Zpráva CARS 21 odkazuje na velmi chválehodnou snahu Komise zabránit narůstání počtu nekoordinovaných, a tedy ne vždy vzájemně slučitelných iniciativ v oblasti právní úpravy.

2.1.5 Jak je ve zprávě několikrát uvedeno, pracovní skupina se proto podle svých slov zasazuje o komplexní přístup, který spočívá ve snaze postihnout vzájemné působení jednotlivých rozměrů. Členové skupiny na vysoké úrovni tak chtějí dosáhnout jasnější a předvídatelnější právní úpravy a zabránit tomu, aby jednotlivá GR Komise činila opatření, jejichž důsledky mají nejasný dosah a jejichž slučitelnost není pod kontrolou.

2.1.6 Ve své závěrečné zprávě předkládá pracovní skupina výčet 18 doporučení uspořádaných do 7 kapitol: zlepšení právní úpravy, životní prostředí, bezpečnost silničního provozu, obchod, výzkum a vývoj, zdanění a daňové pobídky, duševní vlastnictví. Na závěr rovněž tvůrcům veřejných politik a právní úpravy v oblasti automobilového průmyslu navrhuje plán na příštích 10 let. V naprosté shodě s cíli, které mu určila Komise, usiloval takto sestavený plán o to, aby dodal evropské politice v oblasti automobilů na koherenci a předvídatelnosti, jakých mají zapotřebí soukromí investoři pro zabezpečení konkurenceschopnosti odvětví: naznačením právních úprav pro budoucí léta tento plán usiloval o dosažení zmíněné předvídatelnosti.

2.1.7 Sdělení je odpovědí Komise na zprávu předloženou skupinou CARS 21. Obsahuje jak hodnocení doporučení ze strany Komise, tak i reakce, které zpráva CARS 21 vyvolala během konzultace uspořádané v roce 2006. Ukazuje, kam Komise zamýšlí směřovat svou politiku týkající se automobilového průmyslu. Činnost chce vyvíjet v těchto hlavních oblastech:

- **Snížení administrativní zátěže:** Komise navrhne nahrazení 38 směrnic Společenství mezinárodními předpisy EHK OSN⁽¹⁾, a to například pokud jde o pneumatiky, bezpečnostní sklo, mlhové světlomety a bezpečnostní pásy. Průmysl se tak bude moci opírat o jednotný dokument platný v celém světě. Dále budou zavedeny postupy automatického a virtuálního testování v 25 směrnících Společenství a předpisech EHK OSN, aby byly omezeny náklady spojené se zajišťováním shody a byla snížena délka i nákladnost těchto postupů.
- **Snížení emisí CO₂:** Strategie Komise je založena na integrovaném přístupu, který zahrnuje nejen technologii motorů, ale také technologická vylepšení (jako je například stanovení minimálních požadavků na účinnost klimatizačních systémů, stanovení maximálních hodnot valivého odporu pneumatik a použití ukazatelů rychlostních stupňů) a větší využívání biopaliv. Kromě toho klade důraz na další úsilí na straně členských států, které se týká například řízení dopravy, zlepšení chování řidičů a infrastruktury, ale také dalšího snížení emisí CO₂.
- **Bezpečnost silničního provozu:** Komise má za to, že účinná strategie bezpečnosti silničního provozu by měla být založena na kombinaci zlepšování technologie vozidel, silniční infrastruktury, chování řidičů a vymáhání dodržování předpisů. Navrhuje 11 nových opatření, k nimž patří například povinné zavedení systému elektronické kontroly stability a kontrolky zapnutí bezpečnostních pásů či povinné používání denních potkávacích světel u nových vozidel.
- **Obchodní politika:** Sdělení navrhuje zvážit za účelem zlepšení přístupu na trhy možnost vyjednání dvoustranných obchodních dohod (zejména v Asii) a zdůrazňuje, že je třeba

zajistit, aby byla na celém světě uplatňována práva k duševnímu vlastnictví.

- **Výzkum a vývoj:** Za základní priority jsou považována neznečišťující paliva z obnovitelných zdrojů a čistá vozidla, ale i inteligentní silnice a automobily. S přibližně 20 miliardami eur (asi 5 % obratu daného odvětví) investovanými do výzkumu a vývoje výrobků je automobilový průmysl v absolutních číslech největším evropským průmyslovým investorem do výzkumu a vývoje.

3. Poznámky Výboru

Toto stanovisko se nejprve věnuje 5 hlavním oblastem a návrhům, jež Komise pro každou z nich vypracovala, a poté hodnotí metodu a výhody i omezení tohoto nového přístupu k otázce politik týkajících se automobilového průmyslu a odvětvových politik obecně.

3.1 Vnitřní trh, zjednodušení a internacionalizace právního prostředí

3.1.1 EHSV podporuje návrh rozšířit napříště rámcovou směrnici o schvalování motorových vozidel na všechny kategorie vozidel. Zdůrazňuje zejména význam tohoto ustanovení v oblasti značení náhradních dílů.

3.1.2 EHSV podporuje snahu o zjednodušení a internacionalizaci právního prostředí, zároveň si však přeje, aby se ze snahy o harmonizaci nestala absolutní prioritou převažující nad všemi ostatními aspekty.

3.1.3 V tomto ohledu EHSV domnívá se stejně jako Komise, že pokud jde o zásady, multilaterální závazky si zaslouží přednost, plně podporuje Komisi, která uvádí, že si je „vědoma toho, že v případech, kdy je to požadováno za účelem splnění cílů EU v oblasti zdraví, životního prostředí nebo jiných politických cílů, je nutné EU ponechat možnost přijímat právní předpisy nezávisle na systému EHK/OSN“. S ohledem na to, že tato ustanovení v oblasti mezinárodního obchodu a přístupu na trhy mohou být potenciálně klíčová, je skutečně žádoucí takovou rezervu ponechat, a to tak, aby evropský průmysl měl prostředky, jak reagovat na ustanovení přijatá v jiných světových regionech, jež mohou narušit jeho konkurenceschopnost.

3.2 Silniční doprava udržitelná z hlediska životního prostředí

3.2.1 EHSV vítá kvalitu opatření přijatých a plánovaných za účelem toho, aby byla silniční doprava udržitelná z hlediska ochrany životního prostředí. V návaznosti na závazky Komise, která zdůrazňuje záměr pečlivě analyzovat dopady budoucí regulační činnosti na zaměstnanost a bezpečnost, chce EHSV Komisi upozornit na to, že je třeba poskytnout průmyslu čas na zavedení nezbytných technologií, aby se dokázal s těmito

⁽¹⁾ Evropská hospodářská komise Organizace spojených národů.

přísnějšími požadavky vyrovnat, aniž by se to projevilo na výrazném zdražení výrobků a v konečném důsledku na zpomalení tempa obnovy vozových parků. Zdá se, že tato otázka, které byl ve zprávě CARS 21 přikládán značný význam, je ve sdělení Komise zohledněna spíše okrajově.

3.2.2 Podobně si EHSV se zájmem všímá záměru Komise věnovat v budoucnosti větší pozornost skutečnému stavu vozidel, pokud jde o emise (bod 8), a lituje, že Komise z tohoto podnětu v oblasti kontroly, údržby a možnosti opravy vozidel nevyvozuje žádné důsledky.

3.2.3 EHSV zdůrazňuje, že integrovaný přístup, který Komise zastává, se projevuje zaměřením na znečišťující emise a zejména na emise CO₂ u nových vozidel, jež budou v Evropě prodána v příštích letech. Komise se fakticky zabývá pouze technologickými řešeními (biopaliva, vodík, inteligentní vozidla a dopravní systémy) a hospodářskými řešeními (možnost začlenění odvětví silniční dopravy), jež hodlá podporovat. EHSV lituje, že Komise dostatečně nezkoumá možnosti, které skýtá holistický přístup věnující vyšší pozornost úloze automobilu a silniční dopravy v evropských společnostech.

3.2.4 EHSV na tomto místě zdůrazňuje, že ve zprávě CARS 21 výslovně zazněla obava z tempa obnovy vozových parků, které zde bylo uváděno jako klíčová proměnná. Stejně tak zde byl kladen důraz na to, jak závažné jsou dopravní zácpy. EHSV si přeje, aby tyto aspekty podpory ekologičtějšího automobilismu byly společně s jinými otázkami, jako je například podpora nových forem dostupnosti automobilu, napříště zkoumány na stejné úrovni jako technologická řešení.

3.2.5 EHSV by rád zdůraznil, že je třeba podpořit nabídku čistších vozidel i poptávku po nich. Komise by měla usilovat o vypracování koordinovaných, technicky neutrálních a co nejvíce harmonizovaných daňových pobídek pro vozidla a paliva, například na základě emitovaného objemu CO₂, což by podpořilo snižování objemu CO₂ z vozidel přímým ovlivněním spotřebitele a jejich poptávky.

3.3 Větší bezpečnost na evropských silnicích

3.3.1 EHSV podporuje globální přístup Komise k otázkám bezpečnosti silničního provozu, který je založen na „vzájemných vztazích mezi zlepšováním technologie vozidel, silniční infrastruktury, chování řidičů a vymáhání dodržování předpisů“.

3.3.2 Stejně otázky, které se týkají přístupu k problematice životního prostředí, vyvstávají i zde. Například jedním z klíčových pojmů zprávy CARS 21, jenž poukazoval na to, že občas je třeba činit rozhodnutí na úkor ekologie a bezpečnosti

vozidel, byl pojem „at a price affordable to the consumer“ (za cenu přijatelnou pro spotřebitele). Ve sdělení se však s tímto pojmem nepracuje.

3.3.3 Pokud tedy jde o bezpečnost silničního provozu, výčet doporučení ve sdělení Komise je následující^(?):

- „povinné zavedení dětských zádržných systémů Isofix ve všech nových vozidlech v kategorii M1;
- povinné používání denních potkávacích světel (veřejné konzultace k této záležitosti byly zahájeny dne 1. srpna 2006);
- povinné zavedení elektronické kontroly stability nejdříve u těžkých nákladních vozidel, následně u osobních automobilů a lehkých užitkových vozidel, jakmile bude vypracována zkušební metoda;
- povinné zavedení kontrol zapnutí bezpečnostních pásů ve všech nových vozidlech;
- změna požadavků II. fáze směrnice o ochraně chodců s cílem zlepšit ustanovení směrnice 2003/102/ES^(?).“

3.3.4 EHSV chce zajistit, aby se tyto návrhy projevíly rozumným zvýšením cen nových vozidel, a proto se zasazuje o přístup, který bude jasněji zaměřen na ceny vozidel a na vliv těchto cen na tempo obnovy vozových parků, a tedy i na bezpečnost silničního provozu. Poukazuje na to, že stále nedorešená II. fáze návrhu směrnice na ochranu chodců znamená zkracování potřebného zaváděcího období u výrobců a zhoršuje plánovatelnost potřebných opatření. EHSV zdůrazňuje, že je třeba urychleně vyjasnit časový plán realizace směrnice i specifikaci požadavků na výrobce. Vyzývá Komisi, aby uvážila, že bezpečnost silničního provozu znamená také to, že spotřebitelé musí používaná vozidla, i ta starší, udržovat. Chce zajistit vyhodnocení a seřazení plánovaných opatření podle bilance nákladů/výhod pro každé z nich, pokud zvážíme na jedné straně s nimi související náklady pro uživatele a na straně druhé účinky, jakých mohou dosáhnout z hlediska úmrtnosti či následků způsobených uživateli vozovky. Ve stejném duchu EHSV žádá Komisi, aby nebrala do úvahy pouze používané technologie, ale aby rovněž explicitněji uvedla řadu opatření, jimiž lze působit na chování uživatelů vozovky (vzdělávání, prevence, signalizace ...). V tomto duchu EHSV zdůrazňuje, že bude třeba věnovat v budoucnosti obzvláštní pozornost důsledkům, jaké bude mít pro tyto otázky demografický vývoj a skutečnost, že starší a velmi staří řidiči představují rostoucí část uživatelů automobilů a silnic.

^(?) KOM(2007) 22 v konečném znění, s. 15.

^(?) Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/102/ES ze dne 17. listopadu 2003 o ochraně chodců a dalších zranitelných uživatelů silnic v případě srážky s motorovým vozidlem a před ní, kterou se pozměňuje směrnice Rady č. 70/156/EHS (Úř. věst. L 321 ze dne 6.12.2003, s. 15); stanovisko EHSV: Úř. věst. C 234 ze dne 30.9.2003, s. 10 [české znění není k dispozici].

3.3.5 Ve stejném duchu a v souladu s tím, co prosazovala zpráva CARS 21, zdůrazňuje EHSV význam daňových pobídek podporujících poptávku po bezpečnějších vozidlech. Nabídka bezpečnějších vozidel i poptávka po nich si zaslouží povzbuzení.

3.4 Zahraniční obchod a trhy

EHSV se ztotožňuje s přístupem Komise k otázkám mezinárodního obchodu, zejména pak s tím, jakou pozornost Komise věnuje mezinárodním dvoustranným dohodám, necelním překážkám obchodu a otázce práv k duševnímu vlastnictví, která je aktuální zvláště v Asii. Při výběru zemí pro připravované dohody o volném obchodu by se mělo více přihlížet k ekonomickým kritériím, jako jsou například velikost potenciálního trhu a jeho perspektivy, reciproční přístup k oboustrannému odstraňování překážek obchodu apod. Kromě toho EHSV Komisi upozorňuje na nutnost zapracovat zřetelněji otázku trhu s náhradními díly, a to jak z důvodu harmonizace přístupů k této oblasti v různých evropských státech, tak i pro účely vytvoření strategie vůči Číně, Indii nebo Rusku.

3.5 Výzkum a vývoj

Podporu výzkumu a vývoje a přesvědčení Komise, že tři pilíře trvale udržitelného rozvoje budou držet pohromadě pouze tehdy, jestliže se udrží a prohloubí úsilí soukromého i veřejného sektoru ve výzkumu, EHSV plně podporuje. Podobně jako v bodu 3.4 však EHSV upozorňuje na nutnost začlenit do tohoto úsilí všechny složky této oblasti včetně těch, jež se zapojují v úvodní fázi celého procesu. Velice brzy je potřeba začít klást otázky týkající se nákladů na technologický pokrok či opravitelnosti výrobků, a to na základě nezbytných vzdělávacích akcí, aby se opravy a infrastruktura tomuto pokroku přizpůsobily, a pokud toho chce Komise dosáhnout, musí v tomto směru zahájit aktivní politiku. Komise by měla zaměřit příslušnou část 7. rámcového programu i na úkoly v oblasti integrovaného přístupu k bezpečnosti silničního provozu zahrnující infrastrukturu, například systémy elektronické komunikace a podobně.

3.6 Zdanění, daňové pobídky

EHSV podporuje Komisi, která „Parlament a Radu vyzývá, aby předloženou směrnici⁽⁴⁾ přijaly co nejdříve“. Jelikož již Parlament návrh této směrnice, která vybízí k daňové harmonizaci, přijal, stačí přesvědčit Radu o tom, že je vhodné sblížení ustanovení, jež v současné době způsobují rozpory mezi trhem s vozidly a trhem s automobilovými službami uvnitř Unie.

⁽⁴⁾ Návrh směrnice Rady o daních v oblasti osobních vozidel (KOM(2005) 261 v konečném znění); stanovisko EHSV: Úř. věst. C 195 ze dne 18.8.2006, s. 80.

3.7 Trh s náhradními díly

EHSV lituje, že těmto otázkám nebyl v úvahách Komise věnován větší prostor, avšak ztotožňuje se s podporou nařízení (ES) č. 1400/2002⁽⁵⁾ a s úmyslem Komise zajistit, aby bylo toto nařízení používáno stejným způsobem v celé Unii. EHSV souhlasí s podporou, kterou chce Komise poskytnout ustanovením zajišťujícím volný přístup k technickým informacím. V tomto ohledu EHSV zdůrazňuje, že je důležité věnovat pozornost provádění ustanovení zavádějících formát OASIS.

3.8 Metoda CARS 21 a její použití Komisí

3.8.1 EHSV vítá, že má Komise v úmyslu „**zlepšit právní úpravu**“ a „usiluje o podporu soudržného vzájemného působení různých oblastí politik, zajištění předvídatelnosti a ochranu veřejného zájmu (např. o ochranu životního prostředí a bezpečnost), přičemž se pokouší snížit zatížení výrobního odvětví právními předpisy“. Vítá rozhodnutí vytvořit globální přístup a zapojit různé rozměry rozvoje průmyslu a jeho konkurenceschopnosti i jednotlivé zúčastněné strany.

3.8.2 Pokud jde o sociální a průmyslové otázky, jimiž se zabývají první stránky zprávy, přeje si EHSV, stejně jako Komise, aby byly tyto otázky vzájemně provázány, jelikož zaměstnanost má přímou vazbu na konkurenceschopnost, a to jak evropského průmyslu, tak i jednotlivých závodů. Z tohoto hlediska se EHSV celkově ztotožňuje s předloženou analýzou situace tohoto odvětví v Evropě.

3.8.3 EHSV těší názor Komise, že „lze považovat za pravděpodobné, že vozidla pro evropský trh budou ve velké míře montována v Evropě“, avšak stejně jako Komise má za to, že toto pravděpodobně ještě neznamená stabilitu zaměstnanosti.

3.8.4 EHSV vyzývá Komisi k navození dialogu mezi sociálními partnery, aby bylo možné předvídat a řídit relokační pohyby a relokační pracovních míst v rámci Unii i mimo ni, které jsou popsány ve zprávě CARS 21. Vyzývá Komisi, aby ve stejném duchu zahájila úvahu o tom, jak ovlivní vývoj v této oblasti subdodavatele druhé a nižší úrovně, zvláště oslabené probíhajícími vývojem.

3.8.5 Stejně tak je EHSV plným zastáncem nástrojů podpory plánovaných ve sdělení i myšlenky uspořádat fórum o restrukturalizaci automobilového průmyslu, „jehož úkolem bude řešit problémy a lépe předvídat změny a přizpůsobovat se těmto změnám“. EHSV vyzývá Komisi, aby využila příležitosti k tomu, aby zapojila do těchto činností a do možných souvisejících podpůrných nástrojů v celém odvětví zahrnula především

⁽⁵⁾ Nařízení (ES) č. 1400/2002 ze dne 31. července 2002 ohledně používání čl. 81, odst. 3 Smlouvy pro vertikální kategorie smluv a postupů dohodnutých v automobilovém odvětví (Úř. věst. L 203 ze dne 1.8.2002, s. 30) [české znění není k dispozici].

subjekty na konci řetězce. Tyto iniciativy jsou totiž součástí provázané řady dohod a společných strategických úvah, jež jednotlivé subjekty v rámci odvětví potřebují. EHSV zdůrazňuje, že jeho posláním je hrát při těchto činnostech a diskusích hlavní úlohu a zejména umožnit, aby byli jasněji zastoupeni sociální partneři a dotčené strany obecněji.

3.8.6 Například potřeba vzdělávání je silnější, avšak často nepříliš dobře naplněná v případě malých a středních podniků nebo velmi malých podniků, a těmto subjektům z daného odvětví by mohly přispět strukturální fondy či jiné nástroje podpory.

3.8.7 Komise své sdělení uzavírá touto myšlenkou:

*„Existuje jedinečná příležitost k rozvoji **zvláštní kultury tvorby politiky**. Komise má za to, že jádrem přípravy legislativních nástrojů by měly být zásady jako kvalita právních předpisů, zjednodušení, posouzení dopadů, konzultace zúčastněných stran, doba realizace a volba nástrojů.“*

3.8.8 EHSV se s tímto přístupem ztotožňuje a tímto stanoviskem vyjadřuje přání pomoci Komisi s jeho plným provedením. Proto Komisi upozorňuje na to, že daný přístup je v některých případech neúplný. Přesněji řečeno se zdá, že rozborů představené ve zprávě CARS 21 i závěry, které z nich Komise vyvozuje,

se vyznačují nedostatečným zastoupením spotřebitelů a subjektů na konci řetězce v celé debatě, i když úplně se na ně nezapomíná. Vyplývá z toho skutečnost, že přístup k automobilismu obecně i k otázkám životního prostředí a bezpečnosti není podle názoru EHSV dostatečně holistický – je orientován na podobu průmyslu, která se příliš soustředí na výrobky a technologie a nezohledňuje v dostatečné míře otázku vozových parků a používání automobilů.

3.8.9 Proto je EHSV toho názoru, že při hodnocení, které má být provedeno v roce 2009, je potřeba vzít toto stanovisko v úvahu a více než v současné době zohlednit konec řetězce automobilového průmyslu a uživatele. Za tímto účelem je potřeba zachovat „konzultaci zúčastněných stran“ a lépe ji uspořádat, aby zvažovaný systém automobilismu nebyl pouze systémem výrobců a aby bylo možno uvažovat o „posouzení dopadů“ za nových podmínek. U dopadových studií by bylo třeba zvýšit kvalitu. Studie musí být komplexní, vycházet z reálných a ověřených vstupních údajů, být objektivní, neutrální. Není vhodné, aby útvar Komise formulující politické stanovisko k problematice současně realizoval příslušnou dopadovou studii. EHSV vítá návrh na založení Rady pro posuzování dopadu (Impact Assessment Board) a vyzývá Komisi, aby přizvala ty zúčastněné strany, na které rádi zapomínají soukromí tvůrci systému automobilismu, jenž má být regulován.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochranných konstrukcích chránících při převrácení kolových zemědělských a lesnických traktorů (kodifikované znění)

KOM(2007) 310 v konečném znění – 2007/0107 (COD)

(2008/C 10/05)

Dne 2. července 2007 se Rada Evropské unie, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je zcela uspokojivý a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září 2007) 172 hlasy pro a 4 členové se zdrželi hlasování, zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o odtahových úchytech a zpětném chodu kolových zemědělských a lesnických traktorů (kodifikované znění)

KOM(2007) 319 v konečném znění – 2007/0117 (COD)

(2008/C 10/06)

Dne 2. července 2007 se Rada Evropské unie, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je zcela uspokojivý a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září) 163 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 5 členů se zdrželo hlasování, zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o povinných štítcích a nápisech pro motorová vozidla a pro jejich přípojná vozidla a pro jejich umístění a způsob upevnění

KOM(2007) 344 v konečném znění – 2007/0119 (COD)

(2008/C 10/07)

Dne 13. července 2007 se Rada Evropské unie, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je zcela uspokojivý a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání ze dne 26. září 2007) 165 hlasy pro, 0 hlasy proti a 8 členů se zdrželo hlasování, zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise – Akční plán pro energetickou účinnost: využití možností

KOM(2006) 545 v konečném znění

(2008/C 10/08)

Dne 19. října 2006 se Komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve sdělení výše uvedeném.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. září 2007. Zpravodajem byl pan IOZIA.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 27. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 145 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor vítá a podporuje opatření navržená Komisí. Energetická účinnost je primární, nejdůležitější oblastí pro přijetí opatření snižujících emise skleníkových plynů, pokud má být dosaženo cílů stanovených v evropské energetické politice (EPE), přičemž se bude bojovat i proti globálnímu oteplování, omezí se závislost na zemích mimo EU a zajistí se konkurenceschopnost evropského systému se zachováním dostupných dodávek energie.

1.2 Mimo jiné vzhledem k nedávné zprávě IPCC (Mezivládního panelu pro klimatické změny) se EHSV domnívá, že tento cíl je realistický, ačkoli cítí, že je zapotřebí vynaložit

veškeré možné úsilí na omezení spotřeby energie a umožnit techniky úspory vyšší než 20 %. Cíl musí být v souladu s národními akčními plány a odrážet různé základní finanční a technologické podmínky, aby bylo zajištěno spravedlivé rozložení cílů mezi členskými státy v závislosti na jejich potenciálu. Bude zapotřebí stanovit průběžné cíle, kterých by mělo být dosaženo například do roku 2012 a 2016, aby opatření mohla být vystupňována, pokud se ukáže, že pokrok je příliš pomalý.

1.3 EHSV navrhuje Komisi, aby byla zahájena specifická debata o životním stylu a „kvalitě života“. EHSV se ptá Komise, zda věří, že bude skutečně možné zachovat stejný životní styl i pro budoucí generace, a to jak s rostoucí spotřebou, tak

i s rostoucími emisemi. Vědomí, že to není možné, znamená výzvu, kterou lze překonat jen rozhodným, odvážným a včasným jednáním. Problém spočívá i v převzetí odpovědnosti za to, že kdyby úspory energie byly spojeny s okamžitým zvýšením kupní síly obyvatelstva, nesmí sloužit k financování další spotřeby prostřednictvím zpětného účinku.

1.4 EHSV navrhuje, aby bylo přidáno další prioritní opatření, a to zavedení sítí centrálního vytápění a chlazení, které by zabránilo 33 % ztrátám primární energie ve stádiu přeměny.

1.5 EHSV doporučuje, aby byly uskutečněny prioritní iniciativy, jako jsou vytvoření a rozvoj nových druhů pracovních míst týkajících se odvětví energetické účinnosti, šíření nových, integrovaných energetických služeb, využití výzkumu a vývoje, rozvoje recyklace a likvidace pevného komunálního odpadu, které mají mnoho možných využití, a podpory iniciativ v oblasti sociální odpovědnosti podniků. Zásadní význam má podporování studia energetiky v rámci vysokoškolského a univerzitního vzdělání.

1.6 Provádění 75 opatření stanovených v akčním plánu, sledování a hodnocení účinnosti všech navržených nástrojů určuje nezbytnost posílení počtu pracovníků Komise, kteří budou sledovat rozvoj těchto aktivit. EHSV doporučuje, aby byla provedena důkladná analýza potřeb a aby byly přiděleny dostatečné lidské a finanční zdroje.

1.7 EHSV se domnívá, že musí být posílena schopnost EU jednotně vystupovat v oblasti mezinárodních vztahů, co se týče energetické účinnosti. Za tímto účelem doporučuje, aby Komise posoudila, zda musí být novelizovány Smlouvy, aby bylo umožněno silnější společné vnější zastoupení a aby byla současně členským státům ponechána svoboda rozhodovat o energetickém mixu, který nejvíce vyhovuje jejich požadavkům.

1.8 Pokud jde o daňové politiky podporující investice pro dosažení cílů akčního plánu, EHSV doporučuje, aby tyto politiky zohledňovaly nejzranitelnější sociální skupiny, nezaměstnané, důchodce a dělníky. Tyto skupiny musejí být chráněny jakýmkoli „energetickými daněmi“ nebo daňovými pobídkami.

1.9 EHSV odsuzuje nedostatek koordinace dopravní politiky a energetické politiky; společně s environmentální politikou a průmyslovou politikou se dotýkají technických a průmyslových potřeb a obav, které se nezbytně doplňují. Důvodně se obává toho, že kvůli této nedostatečné koordinaci nebude dokument Komise tak efektivní, jak by mohl být.

1.10 Hlavní prioritní oblastí jsou obytné budovy. Potenciál pro úspory je velmi vysoký, pokud bude jasně řešena řada klíčových bodů, jako je potřeba prudkého snížení daňového zatížení vyplývajícího z opatření na zlepšení energetické účinnosti, zrušení byrokracie (licence, povolení) a veřejné financování rozvoje kvalifikace a lepší odborná příprava provozovatelů. Obytné budovy, které získaly osvědčení o energetických úsporách, by měly těžit z daňových úlev, nebo pokud majitel nemá zdanitelný příjem, z energetického bonusu, který by byl využit pro dodávky elektřiny. Pokud je roční spotřeba nižší než určitá úroveň, měly by být poskytnuty preferenční poplatky. Stavební průmysl a všichni, kdo v něm pracují, potřebují školení o tom, co se může udělat k docílení mnohem větší úrovně energetické účinnosti v budovách, a nové pobídky k jejímu dosažení.

1.11 EHSV se domnívá, že financování nezbytných investic by mělo být rozděleno mezi veřejný a soukromý sektor. S ohledem na úspěch řady programů, které v některých členských státech již fungují, by mohly být ve větší míře zavedeny zvláštní fondy, využívající malou část zisků podniků činných v tomto odvětví, přičemž by se předešlo tomu, aby tato situace vedla k růstu cen pro konečné spotřebitele nebo ke snížení obrovských investic, jichž je zapotřebí ve výrobě.

1.12 EHSV si myslí, že je zásadní zapojit do tohoto velkého úkolu občanskou společnost a organizace zaměstnavatelů, odborové organizace a ekologické organizace. Pouze pokud dojde ke změně kolektivního chování na místní úrovni s rozsáhlým rozšířením znalostí a informovanosti, bude možné dosáhnout znatelných výsledků vzhledem k tomu, že koneční uživatelé jsou vlastně primárními spotřebiteli energie. Využití energie v obytných budovách, při soukromé dopravě a pracovních činnostech závisí přímo na jednotlivcích. Vzdělávání v oblasti „odpovědného využívání energie“ je velmi důležité již od mateřské školy. K tomuto úsilí, které je a musí se stát univerzálním symbolem nové civilizace, se musí zavázat celá společnost. Každý Evropan musí cítit, že v této honbě za úsporami odvádí svůj kus práce, aby si i budoucí generace mohly užívat přírodního dědictví, které je nyní vážně ohroženo znečištěním a související změnou klimatu.

1.13 EHSV zdůrazňuje úspěchy dosažené odvětvím domácích spotřebičů v oblasti označování štítky. Úspory až 70 % u chladniček a 60 % u praček ukazují, jak je tato metoda účinná. EHSV vyzývá k rozšíření příkladu ekodesignu i na veřejné budovy, obytné domy a veřejnou a soukromou dopravu, tj. na odvětví s velmi vysokou spotřebou energie (více než 70 % celkové spotřeby).

1.14 Ztráty ve výrobní, přenosové a distribuční fázi zasluhují velkou pozornost. Více než jedna třetina energie – 480 Mtoe – se ztratí. U vysokonapětového přenosu stejnosměrného proudu dochází k poklesu ztrát z více než 10 % na 3 % elektřiny na každých 1 000 km. Přenos stejnosměrného proudu představuje rovněž výhody, co se týče expozice obyvatelstva elektrickým a magnetickým polím, a eliminuje emise elektromagnetických vln ELF spojené s přenosem střídavého proudu.

1.15 Vzhledem k vynikajícím výsledkům, které jsou dosaženy v oblasti solární tepelné energie, žádá EHSV Komisi a Radu, aby doporučovaly a podporovaly šíření této technologie.

1.16 EHSV pozitivně hodnotí cíl Komise zvýšit vývoj jednotek pro kombinovanou výrobu tepla a elektřiny (CHP), ačkoli má pocit, že je zapotřebí urychlit přijetí standardních nařízení pro měření účinnosti takové jednotky. EHSV se domnívá, že by bylo užitečné investovat do programů rozšiřujících kombinovanou výrobu tepla, elektřiny a chladu, jejímž palivem by mohla být biomasa. Podpory by se mělo dostat mikrokogeneračním jednotkám (směrnice 2004/8/ES – jednotky s instalovanou kapacitou nižší než 50 kW): měly by být zařazeny do programů poskytujících pobídky pro úsporu energie a snížení dopadu na životní prostředí a snadněji začleněny do vnitrostátních sítí jako součást rozvoje distribuované výroby. Podpora by však měla být poskytována podnikům za účelem úhrady dodatečných nákladů na změnu elektrických přenosových sítí zahrnutých do systému.

1.17 Trhy s plynem a elektřinou nebyly ještě plně liberalizovány. Podniky, které řídí technické monopoly, musí být právně odděleny od podniků, které působí v systému volné hospodářské soutěže.

1.18 EHSV se domnívá, že přínosem by mohlo být zavedení elektronických elektroměrů, které by zajistily systém dálkového řízení distribuce energie a optimalizovaly by řízení zatížení sítě. Tyto elektroměry jsou uznávány jako vhodné nástroje splňující požadavky stanovené evropskými směrnicemi týkající se energetické účinnosti.

1.19 O snížení využití energie a emisí škodlivých látek usiluje tvrdě i odvětví dopravy. Konstantní růst emisí CO₂, zejména z většího používání soukromé dopravy, ale i z jakékoli jiné dopravy, však volá po dalším úsilí (emise CO₂ ze silniční dopravy vzrostly v období od roku 1990 do roku 2004 o 26 %). Komise pečlivě studuje posouzení dopadů, pokud jde o přijetí právních předpisů o postupech pro dosažení cíle 120 g CO₂. EHSV doporučuje, aby byla přijata všechna opatření nutná

k dosažení tohoto cíle, ale aby při tom bylo zajištěno především to, že tato opatření budou citlivá a realizovatelná z technického i z výrobního hlediska.

1.20 EHSV považuje za vhodné upozornit na to, že masivní nahrazování fosilních paliv biopalivy však bude spojeno s rizikem, že výroba pohonných hmot bude v úrodných oblastech konkurovat výrobě potravin a že se cena potravin bude přizpůsobovat (směrem nahoru) ceně energetických produktů, které se naopak budou přizpůsobovat ceně fosilních paliv. To by mohlo vést ke vzniku konkurence (!) mezi chudým obyvatelstvem z jihu a řidiči ze severu.

1.21 EHSV plně podporuje pobídky a finanční a daňové strategie, které navrhuje Komise, zejména ty, které zahrnují EIB a EBRD. Rovněž podporuje posun ke zvýšení informovanosti evropského bankovního sektoru o potřebě finančně podporovat provádění národních energetických plánů. EHSV žádá o uspořádání specializované konference o financování energetické účinnosti za účelem zvýšení informovanosti mezi zúčastněnými osobami a povzbuzení evropského bankovního sektoru k účasti na významném projektu modernizace evropského hospodářství.

1.22 EHSV podporuje vytvoření „Paktu primátorů“, ale domnívá se, že cíl spojit dvacet nejdůležitějších měst Evropy není dostatečně ambiciózní. Cíl by měl být mnohem vyšší a místní odborné znalosti by měly být využívány efektivněji. Jedním z vynikajících způsobů, jak spojit pracovníky z místních samospráv, kteří odpovídají za politiku městské dopravy, s pracovníky odpovědnými za činnosti v městských částech, které mají přímý vliv na veřejnost, by bylo vytvoření portálu nebo jiných forem komunikace pro výměnu odborných zkušeností mezi městy EU, kde žije více než 80 % obyvatelstva EU.

1.23 EHSV lituje, že v akčním plánu je přehlížena významná úloha, kterou musejí hrát sociální partneři a sociální dialog na všech úrovních při posuzování, podpoře a rozvoji politik pro úsporu energie. EHSV žádá Komisi, aby podnikla kroky podporující zařazení otázek environmentální udržitelnosti na různé úrovně stávajících struktur sociálního dialogu, zejména v meziresortním dialogu a v evropských radách zaměstnanců. Odborové organizace hrají klíčovou úlohu při zlepšování znalostí a informovanosti na evropské i vnitrostátní úrovni, čímž pomáhají k šíření ověřených postupů.

1.24 Je důležité, aby byla otázka energetických úspor v souladu s ověřenými postupy v oblasti sociální odpovědnosti podniků, zejména v nadnárodních společnostech; intenzivnější sociální dialog se musí zaměřit na všechny otázky související s energetickou účinností.

(¹) L. Brown, www.earthpolicy.org a zpráva FAO z roku 2005.

1.25 Komise rozhodně zdůrazňuje mezinárodní rozměr otázky růstu energetické náročnosti. EHSV pozitivně hodnotí návrhy partnerství a vypracování mezinárodní rámcové dohody. Pokud jde o plánovanou mezinárodní konferenci o energetické účinnosti, EHSV varuje před podceňováním potřeby zapojit země z programů AKT, Euromed a EPS. Pokud máme úspěšně dosáhnout udržitelného rozvoje, je zapotřebí mezinárodní spolupráce a je třeba vynaložit větší diplomatické úsilí, aby se do roku 2009 dosáhlo nového mezinárodního protokolu post Kjóto, jehož počátkem bude letošní konference na Bali.

2. Sdělení Komise

2.1 Komise vydala na základě pokynů Evropské rady z jarního zasedání v roce 2006 sdělení nazvané Akční plán pro energetickou účinnost: využití možností, které stvrdilo doporučení zelené knihy nazvané „Evropská strategie pro udržitelnou, konkurenceschopnou a bezpečnou energii“.

2.2 Cílem návrhů shrnutých ve sdělení je dosáhnout do roku 2020 s ohledem na očekávané používání více než 20 % úspor energie, a to za předpokladu daného růstu HDP a bez dalších zásahů. Pokud by byl plán realizován, přinesl by úspory energie až 390 Mtoe ročně a emise CO₂ by klesly o 780 Mt ročně. Navržená opatření by zajistila pokles celkové spotřeby o 1 % ročně za předpokladu, že HDP poroste rychlostí 2,3 %, což by na druhou stranu, pokud by nedošlo k žádným novým zásahům, představovalo nárůst spotřeby o 0,5 % ročně. Investiční výdaje by byly vyrovnány ročními úsporami paliv v přibližně vyšší 100 miliard EUR.

2.3 Debata vyvolaná Zelenou knihou o energetické účinnosti aneb Méně znamená více vedla k návrhům 75 složitých, promyšlených opatření zasahujících všechny oblasti potenciálu úsporného hospodaření s energií. Odvětvími pro prioritní opatření jsou stavebnictví a doprava, které spotřebují velké množství ropných produktů, ačkoli stejně velká pozornost by se měla věnovat úsporám, kterých lze dosáhnout ve výrobě, přenosu a přeměně energie a v průmyslu.

2.4 Plán Komise stanovuje okamžitá opatření a další, dlouhodobější opatření, která se mají realizovat po dobu šesti let. Další akční plán bude nutný pro dosažení cílových 20 % úspor do roku 2020.

2.5 Pokud se podíváme na potenciál úsporného hospodaření, jsou možné přínosné úspory v odvětvích konečné spotřeby, včetně 25 % v průmyslovém odvětví, kde nejdůležitější možnosti úspor skýtají přídavná zařízení, jako jsou motory,

ventilátory a osvětlení, 26 % v dopravě, posilující součinnost různých druhů dopravy a posun k jiným způsobům dopravy identifikovaným v Bílé knize o dopravní politice, a včetně 27 % v oblasti bydlení díky izolacím stěn a střech, vylepšenému osvětlení a účinnějším domácím spotřebičům, zatímco u obchodních budov by celkové zlepšení systémů hospodaření s energií mohlo přinést úspory až 30 %.

2.6 Díky strukturálním změnám, účinkům předchozích politik a zavádění nových technologií se očekává zlepšení energetické náročnosti o 1,8 % neboli o 470 Mtoe ročně. To znamená, že celkové snížení energetické náročnosti, včetně 20 % očekávaných od navrhovaných nových opatření (1,5 %, tj. 390 Mtoe ročně v letech 2005–2020), by mohlo činit 3,3 % ročně. Po vyrovnání s odhadovaným růstem HDP rychlostí 2,3 % ročně by celkové úspory energie tedy činily 1 % ročně.

2.7 Akční plán bude mít přínos, pokud jde o ochranu životního prostředí, o snížení dovozů fosilních paliv, což znamená menší závislost na třetích zemích, a o ziskovější, konkurenceschopnější průmysl EU v neposlední řadě díky technologickým inovacím, které jsou posilovány i procesy uvedenými do pohybu s pozitivními účinky pro zaměstnanost.

2.8 Plán je strukturován kolem deseti náležitých, prioritních opatření a Komise vyzývá členské státy, místní a regionální orgány a všechny zúčastněné osoby k provádění dalších opatření pro dosažení ještě lepšího výsledku. Jsou stanovena odvětvová i horizontální opatření.

2.9 Opatření se zaměřují na potřebu stanovit požadavky dynamické energetické náročnosti, zlepšit účinnost nových a stávajících výrobních kapacit a snížit ztráty při přenosu a distribuci v odvětví přeměny energie a přijmout holistický přístup pro odvětví dopravy.

2.10 K dalšímu zvyšování energetické účinnosti přispěje strategický plán energetických technologií, který by měl být přijat v roce 2007.

2.11 Velkou pozornost si zasluhují i cenové signály, jelikož pomáhají zvyšovat informovanost. Kromě toho mají zásadní význam finanční nástroje, které mají být zavedeny na všech úrovních společně s daňovou politikou a dalšími motivačními politikami pro výrobce a spotřebitele.

2.12 Otázky energetické účinnosti je třeba řešit na celosvětové úrovni, a proto jsou zásadní mezinárodní dohody a partnerství.

2.13 K dosažení očekávaných cílů přispěje důsledné provádění stávajících směrnic a nařízení, jako je nedávná směrnice o energetické účinnosti u konečného uživatele a energetických službách, směrnice o štítcích s údaji o účinnosti automobilu a jejich osm prováděcích směrnic, směrnice o energetické náročnosti budov, směrnice o ekodesignu a nařízení Energy Star.

2.14 Prioritní opatření

2.14.1 **Označování spotřebičů a zařízení a normy minimální energetické náročnosti.** Aktualizace rámcové směrnice 92/75/ES za účelem začlenění nových, dynamických norem pro zařízení. Zvláštní pozornost bude věnována snižování ztrát při pohotovostním režimu. Zpočátku bude cílem čtrnáct nejdůležitějších skupin výrobků. Cílem je zajistit, aby se do roku 2010 na většinu výrobků, které spotřebovávají významný podíl celkové spotřeby energie, vztahovaly minimální normy stanovené směrnicí o ekodesignu nebo hodnocení náročnosti/označování štítky.

2.14.2 **Požadavky na energetickou náročnost budov a nízkoenergetické budovy („pasivní domy“).** Rozšíření působnosti směrnice o energetické náročnosti budov (v současné době použitelné na prostory větší než 1 000 m²) a návrh nové směrnice v roce 2009, kterou se stanoví požadavky EU na minimální energetickou náročnost u nových a renovovaných budov (kWh/m²). Společně se stavebnictvím budou rozvíjeny cílené strategie pro nízkoenergetické budovy.

2.14.3 **Zvyšování účinnosti výroby a distribuce elektrické energie.** Odvětví přeměny energie využívá asi jednu třetinu veškeré primární energie s účinností přeměny asi 40 %. Nová výrobní kapacita by měla umožnit dosažení 60 %. Lze rovněž výrazně snížit ztráty při přenosu a distribuci elektřiny – často až 10 %. Budou stanoveny požadavky minimální účinnosti pro nové kapacity elektrické energie, vytápění a chlazení nižší než 20 MW. Očekává se, že další pokrok přinese směrnice o podpoře kombinované výroby tepla a elektřiny (CHP) (2004/8/ES). Mimo to budou zavedeny požadavky na minimální energetickou náročnost a pravidla pro dálkové vytápění.

2.14.4 **Snížení spotřeby automobilů.** Za účelem snížení emisí CO₂ navrhne Komise v případě potřeby v roce 2007 právní předpisy pro dosažení cíle 120 g CO₂/km do roku 2012. Vyhodnocuje se možnost používat v souvislosti s emisemi CO₂ daňové nástroje. K energetické účinnosti může přispět i odvětví výroby pneumatik (až 5 %) s normami valivého odporu a správným tlakem v pneumatikách. Komise se chystá vydat zelenou knihu o městské dopravě, aby podpořila využívání veřejné dopravy a aby zavedla další, přísnější opatření k řešení této záležitosti, zejména v hustě obydlených oblastech.

2.14.5 **Podpora správného financování energeticky účinných investic malých a středních podniků a společností poskytujících energetické služby.** Komise vyzve bankovní sektor, aby nabídl finanční balíčky zaměřené na úsporu energie. Finanční zdroje Společenství, jako jsou zelené investiční fondy a Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci budou muset podporovat zejména MSP.

2.14.6 **Prosazování energetické účinnosti v nových členských státech.** Komise žádá využívání většího počtu fondů politiky soudržnosti s cílem provádět významné projekty ve prospěch energetické účinnosti.

2.14.7 **Systémové využití zdanění.** Chystaná zelená kniha o nepřímém zdanění a související přezkum směrnice o energetické dani stanoví začlenění hledisek energetické účinnosti a ekologických aspektů. Budou zváženy přínosy využívání daňových úvěrů jako pobídek pro podniky a spotřebitele spotřebičů a zařízení.

2.14.8 **Zvyšování informovanosti o energetické účinnosti.** Bude podporován rozvoj kvalifikace, odborné přípravy a informování řídicích pracovníků v oblasti hospodaření s energií v průmyslu a v distribuci. Školy dostanou učební materiály.

2.14.9 **Energetická účinnost v zastavěných oblastech.** V roce 2007 vytvoří Komise „Pakt primátorů“ spojující primátory dvaceti největších a nejpokrokovějších evropských měst s cílem výměny osvědčených postupů.

2.14.10 **Podpora energetické účinnosti v celosvětovém měřítku.** Cílem je uzavřít rámcovou dohodu s klíčovými obchodními partnerskými zeměmi a s mezinárodními organizacemi o zlepšování energetické účinnosti v odvětvích konečné spotřeby a přeměny energie.

Závěry

Komise své sdělení uzavírá oznámením, že přezkum v polovině období proběhne v roce 2009, a žádostí o výraznou podporu ze strany Rady, Evropského parlamentu a vnitrostátních a regionálních politických činitelů.

3. Obecné připomínky

3.1 Akční plán Komise se vyznačuje komplexním přístupem k rámci iniciativ nutných k dosažení ambiciózního cíle, stanoveného v návrhu a týkajícího se dosažení 20 % úspor energie, a tedy snížení emisí CO₂ o 780 Mt ročně do roku 2020. Mimo jiné vzhledem k nedávné zprávě IPCC (Mezivládního panelu pro klimatické změny) se EHSV domnívá, že tento cíl je realistický, ačkoli cítí, že je zapotřebí vynaložit veškeré možné úsilí o omezení spotřeby energie a technicky umožnit úspory vyšší

než 20 %. Cíl musí být v souladu s národními akčními plány, které by měly společně umožnit dosažení očekávaného výsledku a při tom odrážet různé základní finanční a technologické podmínky, aby bylo zajištěno spravedlivé rozložení cílů mezi členskými státy v závislosti na jejich potenciálu.

3.2 Bude zapotřebí stanovit průběžné cíle, kterých by mělo být dosaženo do roku 2012 a 2016, aby opatření mohla být vystupňována, pokud se ukáže, že je pokrok příliš pomalý. Přezkum v roce 2009 se jeví jako příliš brzký na to, aby bylo možné dobrat se promyšleného úsudku. EHSV rovněž doporučuje poskytnout možnost dlouhodobého cíle (2040–2050), aby bylo zajištěno pokračující plnění cílů v oblasti úsporného hospodaření s energií. V průběhu několika let budou investice do výroby energie na základě fosilních paliv, činící miliardy eur, zastaralé. Tato kapacita musí být co nejrychleji a nejefektivněji nahrazena. Bude se jednat o převratnou výzvu ubírající se opačným směrem než dnes, například se skleněnými budovami o 120 podlažích, osvětlenými ve dne v noci, nebo se spotřebou území pro infrastrukturu dopravy. Je nezbytné, aby si orgány co nejdříve uvědomily velikost problému vzniklého v důsledku náhrady energetických zdrojů.

3.3 Plán Komise by měl omezit spotřebu energie a zachovat stejnou kvalitu života. Na základě tohoto cíle se plánuje snížení energetické náročnosti o 3,3 % do roku 2020, tj. s přihlédnutím ke konstantnímu růstu HDP rychlostí 2,3 %, čímž se dosáhne skutečného snížení spotřeby energie o 1 % ročně, což odpovídá celkovému poklesu spotřeby o 14 % v letech 2005 až 2020. EHSV navrhuje Komisi, aby zahájila specifickou debatu o životním stylu a „kvalitě života“. Očekává se zlepšení kvality života, které mnozí měří počtem domácích spotřebičů, mobilních telefonů nebo automobilů na osobu, zatímco jiní ho posuzují z hlediska emisí CO₂, pevných částic a jemného prachu, dopravní zácpy, cestovní doby a kvality veřejných služeb. Je zřejmé, že pokud jde o energetickou účinnost a úspory energie, naprosto urychlí dosahování cílů velmi mírná změna v tom nejekologičtějším smyslu slova „životní styl“. EHSV se ptá Komise, zda věří, že bude skutečně možné zachovat stejný životní styl i pro budoucí generace, a to jak s rostoucí spotřebou, tak i s rostoucími emisemi. Problém s sebou přibírá potřebu zastavit pružinový účinek ústící ve využití úspor energie při financování další spotřeby. Reorganizace hospodářského systému musí být tudíž naplánována v pravý okamžik, musí povzbuzovat vytvoření vhodné infrastruktury a novým generacím navrhnout přiměřený soubor zásad, např. ⁽²⁾:

- omezení používání zdrojů a energie,
- předcházení znečištění vzduchu, vody a půdy,
- snížení odpadů u zdroje,
- minimalizace rizik pro lidi a životní prostředí.

⁽²⁾ Ernst Ulrich von Weizsäcker, Amory B. Lovins, L. Hunter Lovinsová: Faktor čtyři (Dvojnásobný blahobyt – poloviční spotřeba přírodních zdrojů).

3.3.1 Odpovědnost za energetickou účinnost musí být rozšířena na všech úrovních a vedle národních akčních plánů musí být vytvořeny regionální a místní plány. Do tohoto velkého úkolu se musí zapojit i regionální orgány. Dosah a důležitost plánu totiž vytváří opravdovou výzvu. Některé aspekty životního stylu, které jsou spojené s pokrokem ve 20. století, bude nutno opustit, samo pojetí estetiky bude muset obsahovat etický úsudek přijatelnosti, pokud se týče energetické účinnosti. Jak tomu již je v případě kožšin vzácných zvířat nebo výrobků ze slonoviny, tak i mrakodrap pokrytý skleněnými vrstvami nebo SUV (Sport Utility Vehicles) bude muset být považován za nepřijatelný. Tak hluboká změna vládnoucího systému hodnot vyžaduje rovněž spolupráci soukromého průmyslu, který by se měl chopit příležitosti uspíšit svůj přechod ke zhodnocení koncepce energetické účinnosti, aby z toho měl užitek i na globální úrovni, neboť by mohl využívat tyto nové hodnoty také v propagaci a nevysílat – jak se často stává – opačná poselství, která vychvalují náklady a zbytečnou sílu jako symboly určitého postavení.

3.4 Akční plán identifikuje deset prioritních opatření ve čtyřech prioritních oblastech: přeměna, přenos a distribuce energie, budovy pro účely bydlení, obchodní a profesní účely, doprava a průmyslové a zemědělské využití. V těchto oblastech se využívá více než 90 % energie. Další opatření budou přijata v oblasti mezinárodních dohod s cílem vytvořit partnerství pro vypracování norem a v oblasti informací, odborné přípravy a komunikace v souvislosti s potřebou v maximální možné míře rozvíjet synergie a vlastnictví mezi všemi zúčastněnými osobami.

3.5 EHSV navrhuje, aby bylo přidáno další prioritní opatření s cílem zavést opatření pro omezení fosilních paliv při vytápění a chlazení, a konstatuje, že návrh neanalyzuje možnost zavedení sítí centrálního vytápění a chlazení, které by zabránilo 33 % ztrátám primární energie ve stádiu přeměny. Tento potenciál by mohl být až zdvojnásoben, pokud by byl spojen s využitím obnovitelných zdrojů energie nebo s likvidací odpadů, což by vedlo k úsporám až 50,7 Mtoe za rok. EHSV navrhuje, aby vedle prioritních opatření byly uskutečněny nové, hmatatelné prioritní iniciativy, usnadňující vytváření a rozvoj nových typů pracovních míst týkajících se odvětví energetické účinnosti, šíření nových, integrovaných energetických služeb, podpory nových energeticky úsporných výrobků, které přinesou menší znečištění, podpory výzkumu a vývoje na vnitrostátní i evropské úrovni, s výrazným nárůstem přidělených rozpočtových prostředků, a využívání všech již dostupných technologických zdrojů. Dalšími oblastmi pro přijetí opatření by mohl být rozvoj recyklace a likvidace pevného komunálního odpadu, které mají mnoho možných využití, a podpora iniciativ v oblasti sociální odpovědnosti podniků a dobrovolné dohody v podnicích s aktivní účastí pracovníků a za pomoci postupů EMAS.

3.6 Návrh Komise oznamuje mnoho legislativních opatření, jako jsou nové směrnice a nová nařízení, a revizi stávajících nástrojů za účelem zpřísnění norem (oznámení ze dne 7. února 2007 o emisních limitech CO₂ v automobilovém průmyslu). EHSV zaznamenává návrhy Komise a rozhodnutí jarní Rady při jejím zasedání loni v březnu, ale poukazuje na to, že po vlnách rozšíření v květnu 2004 a v lednu 2007 byl do dotčených zemí dovezen obrovský počet ojetých automobilů. Příliv pokračuje, a je dokonce ještě intenzivnější. EHSV se domnívá, že uběhne ještě mnoho let, než bude v těchto členských státech dosaženo kompletní obnovy vozového parku, a že je nepředstavitelné, aby se toho dosáhlo závaznou normou týkající se stávajícího vozového parku.

3.7 V **dokumentu** se nezohledňuje potřeba posílit povinnosti a pravomoci Společenství, aby bylo zajištěno dosažení daných cílů a aby se vůči mezinárodním partnerům vystupovalo jednotně. EHSV pozitivně hodnotí ustanovení v dokumentu Evropské rady a přijetí evropské energetické politiky (EPE), ve které se na energetickou politiku pohlíží jako na jednu z priorit pro budoucnost EU a ve které se posiluje zahraniční politika a spolupráce EU. Právní omezení platných Smluv, která vyhrazuji rozhodování o energetické politice členskými státy, jsou do určité míry vyvážena skutečným posílením pravomoci zastupovat vůči třetím zemím, ačkoli čl. 174 odst. 4 stanovuje sdílené kompetence a specifickou úlohu při spolupráci s mezinárodními organizacemi. Je jasné, že čím lepší koordinace politik, tím větší vyjednávací schopnost EU. EHSV vyzývá Evropský parlament, Radu a Komisi, aby v případě potřeby zvážily možnost změnit Smlouvy, a dát tak Společenství více pravomocí s ohledem na vnější partnery se zajištěním jednotného zastoupení.

3.8 **Směrnice** o energetické účinnosti u konečného uživatele a energetických službách (**2006/32/ES**) se zmiňuje o strategii opírající se o širší uplatňování bílých certifikátů a o národních plánech, které Komise bude muset hodnotit. Akční plán sám bude zahrnovat značný nárůst pracovní zátěže pro Komisi v oblasti legislativních a regulačních iniciativ a sledování. EHSV se domnívá, že zkušenosti byly doposud povzbudivé, ačkoli při rozbihání trhu s bílými certifikáty nastala řada nesnází mimo jiné z důvodu nesrovnalostí mezi předpisy členských států. V případě činností souvisejících s dosahováním cílů směrnice a obecněji s cílem usnadnit Komisi efektivní práci v této záležitosti bude Komise potřebovat na tyto úkoly více pracovníků. Komise odhaduje, že bude potřebovat dvacet lidí. EHSV se vyslovuje pro důkladný odhad potřebných zdrojů a doufá, že budou poskytnuty.

3.9 Provádění navržených opatření přinese úspory, které povedou k poklesu příjmů z DPH, což by mohlo mít dopad na rozpočet Společenství, ale tento pokles je částečně vyrovnán

růstem v oblasti nových činností souvisejících s politikou energetické účinnosti. EHSV vyzývá Komisi, aby provedla analýzu tohoto scénáře, jelikož ve zprávě o posouzení dopadů není brán v úvahu. EHSV se domnívá, že současné zdroje EU jsou zcela nedostačující na to, aby pokryly všechny programy Společenství, které jsou neustále předmětem finančních škrťů u extrémně přínosných projektů, včetně projektů zaměřených na úsporu energie. Pokud bude zavedena „energetická daň“, bude muset být součástí daňové politiky, která zohledňuje zranitelné sociální skupiny a nemá žádný negativní dopad na současné úrovně sociálního zabezpečení a veřejné služby.

3.10 Akčního plánu se dotýkají potíže při dosahování cílů, které jsou vtyčeny v Bílé knize o dopravní politice. Ve svém přezkumu v polovině období Komise konstatuje, že překážky a odpor, na něž narazila, doposud bránily v posilování železniční a námořní dopravy, která by mohla přinést značné úspory energie. S tímto posílením se musí nakládat jako s absolutní prioritou se zohledněním doby potřebné jak pro budování infrastruktury, tak i pro změnu zvyků lidí. Je zapotřebí se více zaměřit na zlepšování dopravy pro pracovníky, kteří jsou v současné době značně znevýhodněni politikou orientovanou více na potřebu okamžitých finančních zisků než na splnění potřeb veřejné dopravy, např. upřednostnění investic do vysokorychlostních spojů. Usnadněním cesty lidí do práce se nejen sníží využití energie, ale výrazně selepší i jejich kvalita života. Veřejné investice potřebné pro posílení systémů veřejné dopravy se nevyhnutelně střetly mimo jiné se složitou pětiletou hospodářskou krizí, která postihla veřejné finance mnoha členských států. Nezavedení základní infrastruktury, snížení finančních prostředků Společenství pro strategické plány, jako jsou koridory transevropské sítě (z 20 miliard EUR na 7,5 miliard EUR) a strategie významného evropského automobilového průmyslu, napomohly tomu, že plán je zastaralý. EHSV se chystá přijmout významné stanovisko o dopravě v městských oblastech, které zdůrazňuje trvalý pokles využití sítí veřejné dopravy a navrhuje řešení pro snížení počtu soukromých vozidel na silnicích⁽³⁾. EHSV odsuzuje nevhodnou koordinaci dopravní a energetické politiky; společně s environmentální politikou a průmyslovou politikou se dotýkají technických a průmyslových potřeb a obav, které se nezbytně doplňují. Důvodně se obává toho, že kvůli této nedostatečné koordinaci nebude dokument Komise tak efektivní, jak by mohl být.

3.11 Tyto problémy ovlivňují legislativní činnost Komise, její sdělení a doporučení. Na stejné potíže se naráží v Bruselu i na vnitrostátní úrovni a situaci vyhrocuje skutečnost, že vnitrostátní politiky by měly být koordinovány na úrovni EU (spíše než naopak).

⁽³⁾ TEN/276 – Doprava v městských a metropolitních oblastech; zpravodaj: pan Ribbe.

3.12 Evropská energetická politika musí být udržitelná všemi sociálními skupinami, aby se ke všem přistupovalo stejně, pokud jde o přístup ke službám, které poskytují dodavatelé energie, nákup účinnějších domácích spotřebičů a pronájmy bytů. Měla by mít pozitivní dopad na zaměstnanost a to je jisté bezprostředně možné v odvětví bydlení. U každého druhu opatření zaměřeného na zvýšení energetické účinnosti musí být úlevy zaměřeny na zřejmý užitek pro spotřebitele, tak aby byla doba potřebná na amortizaci nákladů úměrně dlouhá a snadno vypočitatelná.

3.13 Finanční zdroje nesmí pocházet výhradně z veřejných financí: z malé části obrovských zisků dosažených v energetickém a elektrárenském odvětví by mohl být vytvořen fond, jak již navíc bylo prosazeno v řadě členských států. Nesmí to však vést k vyšším poplatkům pro konečné uživatele a k méně strategickým investicím podniků. Samozřejmě je nutno zohlednit obrovské investice, kterým musí čelit výrobní průmysl, aby mohl uspokojit růst poptávky a čím dál tíživější náklady, zatímco u jiných fosilních zdrojů je cena vázána na vývoj ceny ropy, ale náklady na výzkum jsou mnohem nižší, jak tomu je i v distribučním průmyslu. Příspěvky do fondu by tedy tyto značné náklady na výzkum měly zohledňovat. V souladu s různými platnými právními předpisy, pokud jde o požadavky, aby energetická odvětví investovala do výzkumu energetické účinnosti a cenové regulace, by mohla být zajištěna diferenciace mezi členskými státy. Díky tomuto řešení by vlastníci malého majetku bez finančních zdrojů mohli zvýšit energetickou účinnost svých domovů, čímž by uvedli do pohybu účinný cyklus, který by vytvářel pracovní místa.

3.14 Jakákoli daňová úleva, která se musí uplatňovat s maximální obezřetností, by měla být prováděna s řádným zohledněním nejnižších příjmových skupin, které by vzhledem k tomu, že neplatí daně, byly vyloučeny z opatření určených k usnadnění politiky v oblasti energetické účinnosti. Těm, na které se nevztahuje přímé zdanění, protože mají příliš nízké příjmy, by mohly být poskytovány bonusy za účinnost.

3.15 EHSV pokládá za zásadní, aby na evropské, vnitrostátní, místní a regionální úrovni byly rozvíjeny kampaně za zvýšení informovanosti, které by měly pro danou dobu schválené jedno téma (např. v jednom měsíci by se Evropa mohla zaměřit na žárovky, další měsíc na rozvoj veřejné dopravy, další měsíc na ekologické, účinné vytápění/chlazení atd.). Mohly by se konat kampaně pro šíření nápadů a návrhů, přičemž by veřejnost měla neustále více informací o této životně důležité potřebě. Hmatatelných výsledků bude možné dosáhnout pouze hromadným zvýšením informovanosti. Pro účinné řízení plánovaných opatření budou zásadní demokratická debata, účast všech zástupců různých zúčastněných osob a úloha vlád. Členské státy s více technickými poradci v oblasti energetické účinnosti by měly dohlížet na odbornou přípravu poradců v ostatních členských státech EU, aby bylo zajištěno jednotné šíření znalostí nezbytných pro úspěch akčního plánu. V členských státech bude podporováno studium energetiky na úrovni univerzit a vysokých

škol a posilována spolupráce mezi regiony. Komise by mohla hrát efektivní koordinační úlohu.

3.16 Je nutné vynaložit velkou péči o dosažení zásadní rovnováhy mezi potřebou stanovit veškerá možná zlepšení a schopností výrobních systémů vyrovnat se s velmi náhlou změnou. Panuje skutečné nebezpečí, že pokud energeticky náročná odvětví budou čelit nákladům, které budou příliš vysoké, přemístí se do oblastí s menším množstvím „překážek“. Rychlost změny musí být striktně spojena s potenciálem upravit a absorbovat náklady. Měla by být rozvíjena opatření, aby byl možný podpis dlouhodobých smluv zaručujících dlouhodobé, stabilní ceny energií výměnou za závazky investovat do inovací, technologie či infrastruktury v oblasti výroby, dopravy a distribuce. Investice by měly být posuzovány z hlediska energetické účinnosti. Využívání dobrovolných dohod je považováno za pozitivní, ale vyžaduje také skutečnou a včasnou schopnost kontroly ze strany regionálních subjektů a vůli nahradit je závaznými povinnostmi, jestliže se prokáže, že jsou neúčinné.

3.17 Identifikovaná opatření musí vždy zohledňovat stav trhu, který je více a více globalizovaný. Potenciální růst cen energií by mohl vyvolat obrovské problémy v odvětvích s velmi vysokou spotřebou energie, jako je odvětví hliníku či cementu. Je nutné mít neustále na paměti lisabonské cíle a důsledně musí být zaručena konkurenceschopnost evropského systému; musí být schopen opírat se o ceny energií, které jsou v souladu s celosvětovým hospodářským systémem. Evropa navíc nesmí tolerovat neustálé hrozby přemístěním, které ustavičně zveřejňují některá odvětví a některé podniky. Podniky, které se přemístí pouze s cílem zvýšit svůj podíl na zisku, by měly být trestány, jelikož navíc k – někdy extrémním – sociálním problémům, jež nevyhnutelně způsobují a jež mají rovněž dopad na Společenství, narušují hospodářskou soutěž na vnitřním trhu tím, že na trh uvádějí zboží, které bylo vyrobeno v jiných, tolerantnějších zemích, jež neukládají stejná omezení.

4. Konkrétní připomínky

4.1 EHSV nebude ze zřejmých důvodů rozebírat každé jednotlivé navržené opatření (asi 75), ale domnívá se, že by se měl vyjádřit k prioritním opatřením a návrhům v dokumentu a v přílohách. Uskutečnilo se slyšení v EHSV, v jehož průběhu účastníci poskytli další užitečné informace, které přispěly k obohacení znalostí a byly významným příspěvkem pro úvahy Výboru.

4.2 **Zaprvé**, doposud přijatá opatření o dynamické energetické náročnosti pro výrobky využívající energii, budovy a energetické služby přinesla úspěšné výsledky. Výrobci a spotřebitelé projevili velký zájem o rozšíření dodávky a poptávky v oblasti nových, stále účinnějších výrobků a dokázali svou skutečnou ochotu tak učinit. Bezprostřední potvrzení dosažitelných úspor a stále rozšiřnějšího vzdělávání a zvyšování informovanosti o environmentálních otázkách naznačují, že tyto

politiky jsou okamžitě uskutečnitelné a mohou dosáhnout kýmých výsledků. Veřejnost, která věnuje rostoucí pozornost znakům nabízených výrobků, dobře přijala ekodesign. Musí se podporovat tendence některých výrobců zdůrazňovat energetickou účinnost a poskytovat spotřebitelům podrobné pokyny o energeticky účinném používání jejich výrobků. Pozornost si zaslouží americký model, protože udělil specifické pobídky podnikům, které používají ekodesign s velmi povzbudivými výsledky. EHSV se domnívá, že podpora sítě podniků udělováním daňových úvěrů podnikům, které vyvíjejí a vyrábějí výrobky, jež jsou velmi energeticky účinné, bude mít pozitivní výsledky, pokud tento systém bude v souladu s efektivním, podstatným dohledem nad trhem a výrobky, který je podobný dohledu nad strojírenstvím. Tento dohled musí být chápán jako záruka pro „vzorné“ výrobce, aby neviděli své investice do energetické účinnosti jako zmařené, a musí být svěřen regionálním orgánům, které jsou pro něj příslušné.

4.2.1 Označování štítky je osvědčeným postupem, který by měl být podporován a přijat pro co největší počet výrobků a měl by se neprodleně rozšířit na automobilový průmysl a stavebnictví. EHSV podporuje návrh a nabádá Komisi, aby čtrnáct uvedených výrobků podrobila normám minimální energetické náročnosti a aby přitom zvláštní pozornost věnovala konkrétním segmentům trhu s cílem vyvarovat se nového regulačního systému narušujícího hospodářskou soutěž. Je zapotřebí identifikovat i další výrobky pro konečné použití, které by se také měly řídit minimálními normami. EHSV pozitivně hodnotí prioritu udělenou omezení spotřeby energie v pohotovostním režimu nebo v režimu spánku zařízení a toto opatření považuje za velmi důležité, protože by mohlo pomoci omezit spotřebu v těchto režimech až na 70 % postupným vyřazováním používaných spotřebičů. EHSV se domnívá, že dohoda Energy Star by měla v EU zavést povinnou registraci (jako tomu je v USA) pro vyhlášená výběrová řízení na nákup kancelářského zařízení a „očekává, že Komise sama půjde příkladem“⁽⁴⁾. Dohoda tohoto druhu by měla být dojednána i s dalšími významnými výrobci z východní Asie, kteří nyní zaujímají značný podíl na trhu s elektronickými přístroji.

4.2.2 V oblasti domácích spotřebičů panuje z důvodu nedostatku rychlých postupů ověřování přesnosti štítků a trestání zneužití nebezpečí, že budou trestány podniky, které mají dobrý úmysl a které investují do energetické účinnosti, a že na trh budou smět vstupovat výrobky, které normy neplní. Lidé by měli být pobízeni k výměně starších domácích spotřebičů (podle odhadů se v Evropě používá 200 milionů spotřebičů starších deseti let), a tím k větším úsporám; musí se též zabránit tomu, aby energeticky neúčinné, zastaralé přístroje vstupovaly na trh s použitým zbožím v rozvojových zemích. Rovněž by mělo být

zajištěno, aby byly iniciativy v oblasti financování nákupu domácích spotřebičů vyhrazeny pro energeticky účinné výrobky.

4.2.2.1 V této souvislosti by se mělo zdůraznit, že tím, že odvětví elektrických spotřebičů odmítá plnit dobrovolný kodex samoregulace, oznamuje potřebu přijmout závazná opatření pro regulaci trhu. Nedostatek trestů pro bezohledné výrobce a dovozce, kteří jako výrobky třídy A klasifikují výrobky, které nesplňují opatření pro úsporu energie, v praxi umožnil na trhu snadnější oběh spotřebičů předstírajících nízkou spotřebu. Chyby odsuzované evropskými podniky, které volají po „pravidlech“, jsou však stále důvodem k zamyšlení nad účinností dobrovolných dohod.

4.2.3 Značných úspor lze dosáhnout ve stavebnictví, a dokonce i dnes jsou dostupné alternativní materiály, stavební metody a formy vyhřívání, jako jsou kondenzační kotle, které dosahují úspor paliva mezi 6 a 11 % opětovným využitím latentního tepla, které by se za normálních podmínek rozptýlilo. Použití energie v klimatizaci by bylo možné omezit montáží protislunečních panelů na vnější plochy budov, jelikož vnitřní protisluneční panely poskytují štít proti světlu, ale zachovávají hodně tepelné energie. Například pasivní domy jsou domy, které využijí maximálně 15 kWh/m² ročně (zima – léto) pro základní spotřebu: chlazení, vytápění. Měly by se uvádět i celková spotřeba (dostatečnost) a limit základní spotřeby, které se vypočítají jako celek (osvětlení, spotřebiče – účinnost + dostatečnost), včetně sušení prádla (vysušení jednoho kilogramu prádla může spotřebovat trojnásobek až čtyřnásobek energie potřebné pro jedno vyprání). Vzhledem k tomu, že spotřeba energie by mohla být úspěšně snížena z průměru 180 kWh/m² ročně asi na 15 kWh/m² ročně, by bylo možné dosáhnout až devadesátiprocentních úspor (22 domů, vesnička s pasivními domy ve Wiesbadenu v roce 1997, průměrná spotřeba 13,4 kWh/m² ročně; 32 pasivních domů v Kronsbergu v roce 1998, průměrná spotřeba 14,9 kWh/m² ročně). Je zapotřebí podporovat uvedení tohoto druhu výrobku na evropský trh, aby tyto technologie byly všeobecně k dostání za dostupné ceny.

4.2.4 EHSV poukazuje na potřebu veřejných investic do energetické účinnosti ve společenských a veřejných budovách, společně s použitím obnovitelných zdrojů, zejména v nových členských státech, kde je potenciál pro dosažení významných výsledků v úsporném hospodaření s energií. Navíc k programům harmonizace právních předpisů a rozvoje odborné přípravy pro odborníky žádá EHSV, aby pro tento účel byla vyčleněna část strukturálních fondů. Na evropské finanční instituce by se mělo také naléhat, aby vybízely k investicím do modernizace energetické účinnosti v budovách.

⁽⁴⁾ Stanovisko o označování energetické účinnosti kancelářských přístrojů štítky, zpravodaj: pan Voleš.

4.2.4.1 Náležitě pasivní domy musí mít určité stavební charakteristiky (optimální izolaci stěn a podlah, předventilační potrubí pro přívod čerstvého vzduchu pod domem), které ztěžují a zdržují úplné přizpůsobení stávajících budov této normě. To znamená, že by možná bylo nejlepší soustředit úsilí na zajištění toho, aby normu pasivního domu splňovalo pokud možno co nejvíce nových budov, zejména veřejných budov – pro něž by měla být zavedena závazná pravidla. Navíc je maximálně důležité, aby se energeticky účinná řešení pasivních domů do značné míry přijímala při opravách nebo údržbě soukromých budov, což by také mohly podporovat revolvingové fondy s velmi nízkými úrokovými sazbami. Je třeba mít na paměti, že většina budov, které se budou využívat v roce 2020, se využívá již nyní. Pokud jde o nemovitosti k pronájmu, je třeba se zaměřit na otázku, jak majitelům finančně zpřístupnit rozsáhlé investice do úspor energie v obytných budovách s ohledem na to, že přímé výhody obvykle plynou nájemníkům.

4.2.4.2 Ve zprávě o posouzení dopadů SEK(2006) 1175 Komise očekává, že úspor ve výši 140 Mtoe by bylo možné dosáhnout změnou směrnice o energetické náročnosti budov (2002/91/ES), a sice snížením současných prahových hodnoty pro minimální požadavky z 1 000 m² (jejich posílení pro veřejné budovy) a obecnějším uplatňováním programu bílých certifikátů. EHSV se obává, že tento cíl možná bude pro krátké období příliš ambiciózní⁽⁵⁾. EHSV se domnívá, že členské státy by měly přijmout jednotné nástroje pro posouzení dopadu předpisů (např. kvalita tepelné izolace) a že by měly mít povinnost přijmout náležitá opatření v oblasti sledování. (Viz například nesrovnalosti mezi Francií, kde se sledování uplatňuje ještě v malé míře, a Flandrií, kde je sledování velmi přísné.) Rada a Parlament by měly posoudit, zda existuje právní základ pro to, aby Komise získala oprávnění vydat po roce 2009 na toto téma místo nové směrnice nařízení s pouhým zrušením směrnice 2002/91.

4.2.4.3 Nedávno zveřejněná disertační práce⁽⁶⁾ poukazuje na to, že:

- „1. Při vylepšování energetické účinnosti stávajících budov – ať už pro obytné, obchodní nebo vzdělávací potřeby – není vždy možné dosáhnout cíle nízkooenergetických budov, jako jsou pasivní domy.
2. Pro realizaci tohoto druhu činnosti je zapotřebí investice, která by mohla velice tížit jednotlivce: myšlenka týkající se dokonce i investice, která bude s velkou pravděpodobností

⁽⁵⁾ Čl. 15 odst. 2 uvedená směrnice stanovuje pro případ, že členské státy mohou prokázat nedostatek kvalifikovaných nebo schválených osob, období klidu v délce tří let předtím, než bude muset být směrnice uplatňována v plné míře. Členské státy tak dostávají možnost odložit zavedení bílých certifikátů, ale i pozdržet kontroly kotlů a klimatizačních zařízení. Je tedy nepravděpodobné, že by Rada byla ochotna tuto záležitost znovu otevřít dříve než v roce 2009 (a potvrzuje to sama Komise); předtím, než budou moci nabýt účinnosti opatření, od nichž se očekává, že přinesou očekávané výsledky, bude muset uplynout více let, aby mohla být v této oblasti přijata nová směrnice.

⁽⁶⁾ Giulio Scapin, *Comparison between assessment models for estimating the energy and macroeconomic impact of the Passivhaus standard*, Univerzita v Padově [2005–06], 30.5.2007, Tesi on line.it.

výnosná, bude nejspíš zavržena, pokud nebudou k dispozici finanční prostředky.

3. Aby bylo úrovní využití energie v pasivních domech dosaženo lepší izolací, jsou zapotřebí specifické technické dovednosti, které jistě nejsou nedosažitelné. Tyto zásady by se měly uplatňovat nejen ve stádiu projektu, ale i, a to v nejvýznamnější míře, ve stádiu provozu.
4. Aplikace, pro které se používá energie, splňují primární potřeby uživatelů a očividně nejsou flexibilní: ani prudké změny cen energie nevedou v krátké době ke stejné prudkým změnám chování. Omezování spotřeby energie nebo hledání alternativních zdrojů energie jsou následné reakce, jak se lidé přizpůsobují nové, dlouhodobé rovnováze, takové kroky však přinášejí pouze mírné zlepšení v pružnosti křivky poptávky po energii.“

4.2.4.4 Obrázek, který vzniká z této analýzy, je ten, že značně (alespoň více než 16 cm) silná izolace vždy přinese návratnost investic realizovaných s cílem dosáhnout cílového pasivního domu, zejména v porovnání s konvenčními budovami. Z provozního hlediska je izolace celého obvodu budovy důležitější než jiná opatření, zatímco souhrnná analýza opatření umožňuje optimalizaci čisté aktuální hodnoty investice.

4.2.5 Pokud jde o bílé certifikáty, byly pozitivní (byť omezené) zkušenosti zemí, které je zavedly, zmírněny zpožděním průmyslových inovací v některých zemích EU. Účinný program bílých certifikátů ve skutečnosti vyžaduje realistické cíle, pokud jde o technický a ekonomický potenciál, rozsáhlou řadu možností pro dosažení cílů (odvětví, projekty, aktéři, náklady), zaručené náležité fungování trhu (struktura poptávky a nabídky, okolní podmínky), jasná, transparentní, nediskriminující pravidla s racionalizačním účinkem (podmínky přístupu na trh, pravidla na trhu) a přiměřené tresty. Uplatňují se tyto předpoklady na potenciálním evropském trhu s bílými certifikáty? Případné zveřejnění tedy vyžaduje náležitou opatrnost.

4.3 Ztráty ve fázi přeměny odpovídají celkové základní spotřebě energie v obytných budovách a průmyslu, 33 %, tj. více než 580 Mtoe. EHSV se domnívá, že to by mělo být zjevně klíčovou oblastí pro další opatření. Ztráty během přenosu na velké vzdálenosti jsou významným faktorem. Oblastí, ve které je rozhodně zaručen rozvoj, jsou moderní, vysokonapěťová přenosová vedení stejnosměrného proudu, kde se mohou ztratit pouze 3 % elektriny na každých 1 000 kilometrů sítě. Tato technologie kromě toho, že přináší značné úspory, eliminuje také

elektromagnetické účinky přenosu střídavého proudu jako emise elektromagnetických vln ELF spojené s přenosem střídavého proudu. Díky současné technologii je tento druh přenosu z ekonomického hlediska již realizovatelný na velké vzdálenosti (používají se desítky let ve Švédsku, Spojených státech a staví se v celém světě), zatímco na krátké vzdálenosti se musí brát v úvahu i náklady na nízkonapěťové systémy přeměny střídavého proudu pro místní použití, které jsou stále vysoké. Specifické výzkumné projekty by měly povzbuzovat úsilí o snížení těchto nákladů ⁽⁷⁾.

4.3.1 Další oblastí pro přijetí opatření je podpora technologie na solární tepelnou energii, která by mohla být zaváděna v partnerství se zeměmi Euromed, jejichž rozsáhlé pouštní oblasti jsou trvale vystaveny slunečním paprskům. Nedávná zpráva, jejíž vypracování zadalo Ministerstvo životního prostředí Spolkové republiky Německo, zdůrazňuje klíčovou úlohu této technologie, jejímž autorem je Rubbia, italský nositel Nobelovy ceny a jejíž pilotní projekt je nyní zaváděn v Granadě. Společnost ENEL ve spolupráci s institutem ENEA nedávno zavedl projekt, který jako první na světě umožňuje kombinaci plynové a sluneční elektrárny. Pilotní projekt Archimédes vyrábí elektřinu ze slunce stálým způsobem za pomoci inovační a jedinečné technologie, kterou vypracoval ENEA. Je to projekt, který se může pochlubit také dalšími vlastnostmi, které jsou ve světě jedinečné. Využívá pěti nových patentů, např. tavené látky, tekutiny, které po zahřátí vydávají teplo, z něhož se vyrábí energie. Doposud používané látky mohly být zahřívány do 300 stupňů, látky, jichž využívá projekt Archimédes, až do 550 stupňů, stejně jako parní elektrárny, což umožňuje kombinaci s tradičními elektrárnami a přispívá tak k zajištění stability energetického systému.

4.3.2 EHSV doporučuje, aby evropské orgány vynaložily v těchto oblastech značné úsilí tím, že přijmou konkrétní opatření na podporu rozvoje solární tepelné energie.

4.3.3 Obrovského růstu účinnosti paliv, asi z 35 % na 70 %, by mohla dosáhnout kombinovaná výroba tepla a elektřiny bez ohledu na to, zda využívá zbytkové teplo z výroby elektřiny pro vytápění, nebo zbytkové teplo (např. v kotlích) pro výrobu elektřiny. Nemělo by se zapomínat na další náklady pro správce sítí vyplývající z distribuované výroby a aktivní distribuce a měly by se podporovat nezbytné investice, odrážející též různé základní podmínky v různých členských státech. EHSV podporuje přání Komise vybudovat vysoce účinnou jednotku pro kombinovanou

výrobu tepla a elektřiny, i když zavedení regulačního rámce pro výpočetní metody bylo odloženo až do roku 2010 a i když jsou vydávány záruky původu, u nichž nelze vždy ověřit, zda byly splněny minimální požadavky. EHSV si klade otázku, zda by bylo možné zkrátit časové rámce pro harmonizaci výpočetních metod, aby se mohl rozvíjet vnitřní trh s jednotkami pro kombinovanou výrobu tepla a elektřiny: v současné době to blokují rozdílné právní předpisy v jednotlivých zemích. Každý členský stát má právo zvolit si pro posouzení energetické účinnosti jednotky své vlastní výpočetní metody a uvést je v soulad se systémem Společenství, což by se mělo shodovat s ustanoveními směrnice. V praxi se to však neděje, a pokud jsou výsledky pro jednotku podrobeny výpočetním metodám různých členských států, výrazně se liší. Harmonizace je také účinným nástrojem pro boj proti podvodům. Úsilí EU musí být vystupňováno vzhledem k tomu, že výsledky první kontroly z 21. února nejsou v souladu se strategickými cíli, jak lze vidět v hodnotící zprávě členských států o pokroku dosaženém v rozvoji kombinované výroby tepla a elektřiny s cílem zvýšit podíl elektřiny vyrobené tímto způsobem.

4.3.4 EHSV vyzývá Komisi a Radu, aby více podporovaly programy kombinované výroby tepla, elektřiny a chladu, které využívají zbytkové teplo i pro chlazení. U těchto jednotek stojí obzvláště za povšimnutí koeficienty výkonnosti (COP), tj. poměr mezi výstupní energií pro chlazení a vstupní energií pro vytápění. V porovnání s COP 2,0 u konvenčních jednotek dosahují tyto jednotky v závislosti na využitém teple COP v rozmezí 0,7–1,3 ⁽⁸⁾. Na trhu jsou již regenerátory odpadního dřeva: mohou využívat plody (pecky, slupky) a zemědělské produkty vzniklé při zpracování (zbytky oliv, kukuřičné klasy), odpad z pilářských závodů a další odpad ze zpracování dřeva, uschlé větve, kůru, slupky kávových zrn, palmový odpad, průmyslový odpad a vyřazené obaly. 100 kg tohoto odpadu vyprodukuje 70 kW trvalého elektrického výkonu (80 špičkových) a 130 kW tepla a chladu. Tuna odpadního dřeva za 70 EUR nahradí 160 litrů nafty v hodnotě 175 EUR.

4.3.5 Výbor upozorňuje na příležitost uspořádat kampaň a podniknout opatření na omezení využívání materiálů pro výrobu produktů, které by se měly znovu zpracovávat. Spotřeba energie na jejich výrobu a následné zpracování je nesmírná, vezme-li se v úvahu, že většina těchto obalů se nerozkládá a způsobuje vážné znečištění.

⁽⁷⁾ Nemělo by se zapomínat ani na to, že mnoho používaných transformátorů obsahuje to, co je pokládáno za jednu z neškodlivějších látek pro člověka: PCB (polychlorovaný bifenyl), a že probíhají kampaně za jeho výměnu a dekontaminaci. (Bylo vypočítáno, že pouze v Itálii využívá PCB díky jeho vynikajícím vlastnostem v oblasti tepelné izolace nebo jím bylo kontaminováno asi 200 000 z 600 000 transformátorů, jelikož v době jejich rozsáhlého používání nebyly známy jeho extrémně škodlivé chemické a fyzikální vlastnosti v případě požáru.) Měly by být tudíž vyměněny.

⁽⁸⁾ Z Wikipedie: Specifickou oblastí kogenerace je trigenerace, která navíc k výrobě elektřiny využívá odpadní energii na vytápění z přeměny i k výrobě energie k chlazení nebo chladicí vody pro klimatizace či průmyslové procesy. Tepelná energie je přeměněna na chladicí energii pomocí absorpčního chladicího cyklu, který funguje tak, že dochází ke změně stavu chladicí látky a že se používá absorpční látka.

4.4 Fungování trhu

4.4.1 V současné době nevyužívá trh s energií veškerý svůj potenciál účinnosti a je zapotřebí větší transparentnosti ohledně energetické účinnosti elektráren a ztrát v přenosových sítích. Trhy s plynem a elektřinou nebyly ještě plně liberalizovány. V některých případech představuje nedostatečná transparentnost tvorby cen a samotného procesu liberalizace překážku pro skutečnou politiku energetické účinnosti. V této souvislosti by bylo vhodné posílit společně s přísnějším požadavkem odděleného vlastnictví koncepci právního oddělení podniků řídících technické monopoly od podniků působících v systému volné hospodářské soutěže, jak stanovují směrnice o liberalizaci trhů s elektřinou a plynem (směrnice 2003/54/ES a směrnice 2003/55/ES).

4.4.2 Cenová politika odvětví by měla podporovat energetickou účinnost a úspory, zejména s ohledem na fosilní paliva, a měla by vybízet k používání obnovitelných zdrojů. Zvláštní pozornost by se měla věnovat zranitelným skupinám spotřebitelů, podle zásady, že je nutno jim zaručit dostupnost energie nezbytné pro základní spotřebu a přitom udržet jejich ekonomický zájem na úsporách energie. Například by mohlo být vhodné zaručit sociální ceny pro slabší spotřebitele, ale pouze do určité výše spotřeby, nebo finančně podporovat rodiny.

4.4.3 Užitečným programem na stimulování úspor energie je zavedení elektronických elektroměrů, které zajišťují systém dálkového řízení distribuce energie a optimalizují regulaci zatížení sítě. Podle společnosti Enel, největšího italského poskytovatele elektřiny, která svým 30 milionům zákazníků poskytla elektronické elektroměry zadarmo, vede systematická organizace využívání energie, již bylo dosaženo v neposlední řadě cílenou cenovou politikou, k efektivnějšímu využívání výroby, zejména v době mimo špičku. Elektronické elektroměry pomáhají konečným uživatelům uvědomit si svou spotřebu a tím vybízejí k inteligentnějšímu využívání zdrojů. Byly uznány za nástroj energetické účinnosti podle směrnic o energetických službách a bezpečnosti dodávek.

4.4.4 Model distribuované výroby (tj. tam, kde je mnoho různých výrobců, z nichž jsou někteří velmi malí) je v celé řadě ohledů problematický, pokud jde o postupy řízení středněnapětových a nízkonapětových sítí, které jsou projektovány výhradně pro jednosměrný tok. Pro sladění sítí s novými výrobními metodami je zapotřebí obrovských investic. Je jisté, že decentralizovaná výroba způsobuje menší ztráty v přenosu, ale potřebné investice jsou velmi vysoké a navíc je na regionální a místní úrovni velký odpor vůči stavbě i velmi malých elektráren.

4.5 O snížení využití energie a emisí škodlivých látek usiluje tvrdě i odvětví dopravy. Je nicméně odůvodněné žádat toto odvětví o další úsilí, jelikož je odvětvím s nejrychlejším růstem spotřeby a jedním z hlavních zdrojů emisí skleníkových plynů:

emise CO₂ ze silniční dopravy vzrostly v letech 1990 až 2004 o 26 %. Skutečnost, že se evropský průmysl spoléhá v oblasti pohonných hmot (98 % z toho jsou fosilní paliva) na třetí země, zvyšuje jeho odpovědnost za klíčový přínos k energetické účinnosti, ke snížení emisí a omezení dovozů ropných výrobků a zemního plynu.

4.5.1 Komise vyslala na trh silný signál se svým nedávným rozhodnutím vypracovat právní předpisy o cíli 120 g CO₂, označování pneumatik a specifických limitů maximálního valivého odporu a změny požadavků upravujících pohonné hmoty, benzinové směsi s vysokou hladinou ethanolu, biopaliva, nízkouhlíkové pohonné hmoty a naftu s velmi nízkým obsahem síry. V období od roku 2011 do roku 2020 budou muset dodavatelé pohonných hmot v EU dosáhnout desetiprocentního snížení emisí skleníkových plynů, které produkují jejich pohonné hmoty, když jsou rafinovány, přepravovány a používány. Snížením poklesnou emise oxidu uhličitého do roku 2020 o 500 milionů tun. Důvodem pro toto rozhodnutí byl fakt, že v letech 1995 až 2004 emise klesly ze 186 g CO₂ na km na 163 g CO₂ na km, tj. o pouhých 12,4 %, a při tom prudce vzrostl průměrný výkon, v jehož souvislosti je dosaženo snížení škodlivých emisí obtížnější. Tato rozdílnost je důvodem k nutnosti zvýšit daně z luxusních vozidel, které nejsou energeticky účinné, jak se již stalo v některých členských státech. Komise odhaduje, že emise CO₂ budou do roku 2020 sníženy o dalších 400 milionů tun.

ACEA, Sdružení evropských výrobců automobilů, vyzvalo k tomu, aby byl začátek procesu odsunut z roku 2012 alespoň na rok 2015 a aby se ho, jak doporučuje skupina na vysoké úrovni Cars 21, zúčastnili všichni aktéři. Evropští výrobci se domnívají, že pokud nebudou při dlouhodobém plánování výměny modelů postupovat společně, budou dotčená opatření představovat pro evropské podnikání neúnosné náklady.

4.5.2 EHSV poukazuje na to, že rozsáhlé nahrazení fosilních paliv biopalivy by představovalo riziko vzniku konkurence mezi výrobou pohonných hmot a výrobou potravin, pokud jde o rozdělování úrodné půdy pro různé účely. Cena potravin by pak mohla vzrůst tak, aby odpovídala ceně výroby energie, která by naopak byla vyrovnána s cenou fosilních pohonných hmot, což by ve skutečnosti způsobilo, že motoristé ze severu by se dostali do ⁽⁹⁾ hospodářské soutěže s hladovějící chudinou z jihu. Skutečný etický problém vzniká, pokud jsou zemědělské zdroje, které by mohly zachránit miliony životů na rozvojovém jihu, používány v zemích na severní polokouli jako pohonná hmota. Celá úroda kukuřice v Iowa by se mohla použít na výrobu ethanolu. Pokud uvážíme, že nádrž vozu SUV pojme 25 galonů, což je 94,5 litrů, což odpovídá dávce potravin pro jednu osobu na rok, tato otázka začne být konkrétní a vyžaduje nějakou reakci. EHSV se chystá vydat stanovisko ohledně této specifické záležitosti ⁽¹⁰⁾.

⁽⁹⁾ L. Brown, www.earthpolicy.org a zpráva FAO z roku 2005.

⁽¹⁰⁾ TEN/286 – Pokrok dosažený ve využívání biopaliv, zpravodaj: pan Ioizia.

4.5.3 EHSV konstatuje, že Komise povzbuzuje dobrovolné dohody a rovněž oznamuje povinná opatření. Komise sama uznává klíčovou úlohu samoregulace v tom, že cílů je možné dosáhnout rychleji a s nižšími náklady než podle právních požadavků. Dobrovolné dohody mohou mít oproti regulaci výhody. Mohou být prováděny rychle a s nižšími náklady, a tudíž mohou přinášet rychlý pokrok. Jsou flexibilní a mohou být uvedeny v soulad s technologickými možnostmi a trendy na trhu. EHSV žádá Komisi, aby pečlivě prostudovala důvody pro nedostatečný pokrok v potlačování emisí CO₂ v evropském automobilovém průmyslu, který je v čele, pokud jde o investice do výzkumu a vývoje. EHSV souhlasí s prohlášením Komise, že závazné normy neumožňují vždy plné rozvinutí výzkumného potenciálu a mohou ohrozit pokrok při přijímání řešení.

4.5.4 Stavební průmysl má mít rozhodující úlohu při provádění energetické účinnosti, jak u nových budov, tak v přestavbě budov stávajících. V některých zemích byl však průmysl při zavádění osvědčených postupů pomalý a odolný vůči zavádění vyšších standardů. Mělo by být vyvinuto výraznější úsilí ke změně chování všech zúčastněných v průmyslu, pokud se týče potřeby a proveditelnosti vyšších standardů, aby se přesvědčili a trvale byli průkopníky v zavádění účinnějších standardů, místo toho, aby odolávali změnám. Projektanti, manažeři a řemeslníci všech různých profesí ve stavebních odvětvích potřebují odpovídající školení o možných opatřeních na zlepšení energetické účinnosti, a musí jim být poskytnuty pobídky k dosažení tohoto cíle.

4.6 EHSV plně podporuje pobídky a finanční a daňové strategie, které navrhuje Komise, zejména ty, které zahrnují EIB a EBRD. Rovněž podporuje posun ke zvýšení informovanosti evropského bankovního sektoru o potřebě finančně podporovat provádění národních energetických plánů. Pro tento účel je obzvláště důležité zrušení zbývajících právních překážek pro společnosti, které nabízejí energeticky účinná řešení (ESCO).

4.6.1 EHSV žádá o uspořádání specializované konference o financování energetické účinnosti za účelem zvýšení informovanosti mezi zúčastněnými osobami a povzbuzení evropského bankovního sektoru k účasti na významném projektu modernizace evropského hospodářství. Banky by se mohly podílet na jakémsi úkolu tisíciletí a ty, které by přijaly nejlepší řešení, jak financovat energetickou účinnost, by byly odměněny.

4.7 Dle názoru EHSV jsou zásadní kampaně pro zvýšení informovanosti široké veřejnosti; mohli by je vytvářet vnitrostátní a místní orgány, výrobci a dodavatelé energie. Je zapotřebí zdůrazňovat úlohu regionálních orgánů jako „nestranných“ kanálů poskytujících informace veřejnosti. Velkou publicitu by měly dostat úspěšné výsledky iniciativ na úsporu energie. Reklama by měla propagovat energetickou účinnost

a respektování životního prostředí jako skutečně charakterizující vlastnosti výrobků s cílem podpořit přiměřenější stanovisko ohledně toho, co představuje stavové symboly, které jsou všechny v současné době příliš často výslovně spojovány s výrobky, jež nejsou při skutečném používání energeticky účinné. EHSV podporuje vytvoření „Paktu primátorů“, ale domnívá se, že cíl spojení dvaceti nejdůležitějších měst Evropy není příliš ambiciózní. Cíl by měl být mnohem větší a měly by být využívány místní odborné znalosti. Jedním z vynikajících způsobů, jak spojit pracovníky z místních samospráv, kteří odpovídají například za klíčovou politiku v oblasti městské dopravy, a v oblasti činnosti v blízkém okolí, které mají přímý vliv na veřejnost, je vytvoření portálu pro výměnu odborných zkušeností mezi městy EU, kde žije více než 80 % obyvatelstva EU. Udělení „certifikátu energeticky účinné obce“ (první certifikát byl udělen malé italské obci Varese Ligure) je bezpochyby významnou motivací pro místní orgány pro to, aby přijímaly energeticky účinné politiky. Komise by rovněž mohla spustit „evropskou soutěž o energetickou účinnost“ mezi školami v Evropě, přičemž ceny by získaly ty školy, jejichž řešení by neefektivněji kombinovalo úspory s kvalitou.

4.7.1 EHSV lituje, že akční plán přehlíží významnou úlohu, kterou musejí sociální partneři a sociální dialog hrát na všech důležitých úrovních při posuzování, podpoře a rozvoji politik pro úsporu energie. EHSV žádá Komisi, aby podnikla kroky podporující zařazení otázek environmentální udržitelnosti na různé úrovně stávajících struktur sociálního dialogu, zejména v odvětvovém dialogu a v evropských radách zaměstnanců. Přístup v souvislosti s prací, zlepšující kvalitu informací poskytovaných pracovníkům a konzultace a účast pracovníků, by mohl přinést v oblasti energetické účinnosti velké výhody, pokud uvážíme procesy a nové technologie v průmyslu, otázky mobility pracovníků, recyklaci a práci doma, abychom uvedli pouze ty nejdůležitější otázky: je tudíž absolutně nezbytné, aby byli do strategií energetické účinnosti zapojeni i zástupci pracovníků. Jednou z potenciálních oblastí, kterou by sociální partneři mohli projednat, jsou kolektivní smlouvy, které na základě skutečných partnerství přidělují pracovníkům část úspor dosažených v podniku. Odborové organizace hrají klíčovou úlohu při zlepšování znalostí a informovanosti na evropské i národní úrovni, čímž pomáhají k šíření ověřených postupů.

4.7.2 Je důležité, aby otázka energetických úspor šla ruku v ruce s osvědčenými postupy v oblasti sociální odpovědnosti podniků, zejména v nadnárodních společnostech, kde se na všechny otázky související s energetickou účinností musí zaměřit intenzivnější sociální dialog; to pomůže při dosahování pokroku při definování evropské strategie mírného používání uhlíku, s ohledem na veškeré negativní dopady na zdraví, jako představují jemné částice, které se staly v mnoha evropských městech

naléhavým problémem. Šíření osvědčených postupů, jako jsou například bezuhlíkové tiskárny, nebo jiná opatření přispívají k vytváření povědomí a pozitivních postojů vůči politikám udržitelného rozvoje.

4.8 Komise rozhodně zdůrazňuje mezinárodní rozměr otázky růstu energetické náročnosti. EHSV pozitivně hodnotí návrhy partnerství a vypracování mezinárodní rámcové dohody. Pokud jde o plánovanou mezinárodní konferenci o energetické účinnosti, EHSV varuje před podceňováním potřeby zapojit země z programů AKT, Euromed a EPS. Pokud máme úspěšně

dosáhnout udržitelného rozvoje, je zapotřebí mezinárodní spolupráce a je třeba vynaložit větší diplomatické úsilí, aby se do roku 2009 dosáhlo nového mezinárodního protokolu post Kjóto, jehož počátkem bude letošní konference na Bali.

4.9 Evropský průmysl, který vyvíjí významné energeticky úsporné technologie, může jiným zemím prostřednictvím průmyslové spolupráce poskytnout značnou pomoc při zlepšování kvality jejich výroby elektřiny, spotřeby energie a výsledných emisí skleníkových plynů, čímž pomůže snížit celkovou spotřebu.

V Bruselu dne 27. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o letištních poplatcích

KOM(2006) 820 v konečném znění – 2007/0013 (COD)

(2008/C 10/09)

Dne 1. března 2007 se Rada, v souladu s čl. 80 odst. 2 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedeně.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. září 2007. Zpravodajem byl pan McDONOGH.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 143 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Doporučení

okolností mohou vyžadovat finanční asistenci. Pomoc je ve veřejné dopravě poměrně běžná.

1.1 Komise by měla stanovit koncepční kritéria pro různé typy letišť a tak zajistit, že letiště budou praktická, funkční a obchodně odůvodnitelná v případech, kdy jsou náklady financovány z letištních poplatků.

1.2 Za bezpečnost na letišti by měl platit stát. Jedná se o vnitrostátní bezpečnostní problém.

1.3 Stavba a provozování regionálních letišť by měly být podporovány. V ekonomice regionů mají významnou úlohu. Napomáhají rovněž snížit zahlcení větších letišť a často poskytují cennou pomoc při pátracích a záchranných operacích.

1.4 Letiště je nutno považovat za poskytovatele základní veřejné služby, nemusí tedy nutně vydělávat peníze a za určitých

1.5 Komise by měla stanovit koncepční kritéria pro procesy letištního provozu (např. odbavení, kontrola cestujících) a potom posoudit dopad regulačních změn na dynamiku klíčových procesů a s tím spojený dopad na objem zdrojů a nákladů vzniklých provozovateli, aby bylo možné nadále plnit smlouvy o rozsahu služeb a zejména časově vázaná kritéria leteckých společností.

1.6 Komise by měla stanovit rozsah poplatků, které musí nejmenší letiště požadovat, aby vyhověla požadavkům směrnice, i když objemem cestujících se tyto případy nejeví ekonomicky prospěšné.

1.7 Letiště jsou povinná se přizpůsobit minimálně přesným regulačním požadavkům. Vzhledem k nákladům spojeným s plněním předpisů vždy nelze vyhovět tlaku ze strany nízkonákladových společností, které žádají snížení úrovně služeb a s ním související snížení letištních poplatků. Z tohoto důvodu by letiště měla mít právo promítnout své provozní náklady do systému poplatků a touto formou je získat zpět bez ohledu na úroveň služeb požadovanou leteckou společností.

1.8 Velké státní kapitálové subvence určené letištím mohou narušit hospodářskou soutěž.

1.9 Pro náklad by měla být k dispozici odpovídající zařízení.

1.10 K rychlému odbavení pravidelných cestujících by měla být zavedena biometrická bezpečnostní opatření. V případě potřeby mohou být vyžadovány poplatky.

1.11 Letiště musí zabezpečit, aby jejich zařízení a služby vyhovovaly, v souladu s platnými evropskými právními předpisy v této oblasti, specifickým požadavkům cestujících s postiženími a onemocněními.

2. Úvod

2.1 Hlavním úkolem a obchodní aktivitou letišť je zajistit odbavení letadel, od přistání po vzlet, stejně jako cestujících a nákladu, tak, aby letečtí dopravci mohli poskytovat své služby letecké dopravy. Pro tento účel letiště nabízejí řadu zařízení a služeb souvisejících s provozem letadel a odbavováním cestujících a nákladu a náklady na ně obecně pokrývají letištními poplatky.

2.2 Je nezbytné zřídit společný rámec upravující základní prvky letištních poplatků a způsob jejich stanovování, neboť při absenci tohoto rámce by nemusely být dodržovány základní požadavky ve vztahu mezi řídicími orgány letišť a poskytovateli letištních služeb (např. leteckými společnostmi, přepravními jednateli a dalšími poskytovateli služeb).

2.3 Tato směrnice by se měla vztahovat na letiště na území Společenství, která překračují minimální velikost. Cílem této směrnice by měla být letiště, které využívá více než milion cestujících ročně.

2.4 Letištní poplatky by měly být nediskriminační. To se týká služeb i dodavatelů.

2.5 V každém členském státě by měl být zřízen nezávislý regulační orgán, aby byla zajištěna nestrannost jeho rozhodnutí a řádné a účinné uplatňování této směrnice. Je nezbytné, aby uživatelé letišť pravidelně a transparentním způsobem od řídicí

cího orgánu letiště dostávali informace o tom, jakým způsobem a na jakém základě jsou počítány letištní poplatky.

2.6 Letiště by měla informovat poskytovatele letištních služeb o velkých projektech infrastruktury, neboť ty mají významný dopad na výši letištních poplatků.

2.7 Protože se objevili letečtí dopravci provozující letecké služby s nízkými náklady, letiště obsluhovaná těmito dopravci by měla mít možnost uplatnit poplatky odpovídající infrastruktuře a/nebo úrovni poskytovaných služeb, neboť letečtí dopravci mají oprávněný zájem požadovat od letiště služby odpovídající poměru cena/kvalita. Přístup k této snížené úrovni infrastruktury nebo služeb by však měl být nediskriminačně otevřen všem dopravcům, kteří si ji přejí využívat.

2.8 Vzhledem k tomu, že se způsoby stanovení a výběru částek splatných na pokrytí bezpečnostních nákladů v rámci Společenství liší, je potřebná harmonizace základny pro vybírání bezpečnostních poplatků u letišť ve Společenství, kde se náklady na bezpečnost promítají do letištních poplatků.

2.9 Poskytovatelé letištních služeb by měli mít právo na minimální úroveň služeb za poplatky, které platí. Aby se tento požadavek zajistil, musí být úroveň služeb předmětem v pravidelných intervalech uzavírané smlouvy mezi řídicím orgánem letiště a asociacemi zastupujícími na letišti poskytovatele letištních služeb.

2.10 Cílů přijatého opatření nemohou uspokojivě dosáhnout členské státy a z důvodu rozsahu a účinku opatření jich může být lépe dosaženo na úrovni Společenství.

2.11 Členské státy zajistí, aby řídicí orgán letiště konzultoval s poskytovateli letištních služeb plány na projekty nové infrastruktury ještě před jejich dopracováním.

2.12 V zájmu zajištění hladkého a efektivního provozu na letišti členské státy zajistí, aby řídicí orgán letiště a asociace zastupující poskytovatele letištních služeb zahájily jednání s cílem uzavřít smlouvu o úrovni služeb, pokud jde o kvalitu služeb poskytovaných na terminálu nebo terminálech letiště. Tato smlouva se uzavírá nejméně jednou za dva roky a předkládá se nezávislému regulačnímu orgánu v každém členském státě.

2.13 Členské státy přijmou potřebná opatření, aby umožnily řídicímu orgánu letiště nabízet různou kvalitu a rozsah určitých letištních služeb, terminálů nebo částí terminálů, s cílem poskytovat služby přizpůsobené na míru nebo vyhrazený terminál nebo část terminálu. Výše letištních poplatků může být diferencována podle kvality a rozsahu těchto služeb.

2.14 Členské státy jmenují nebo zřídí nezávislý subjekt jako svůj vnitrostátní nezávislý regulační orgán pro zajištění správného uplatňování opatření přijatých za účelem plnění této směrnice.

2.15 Členské státy zaručí nezávislost nezávislého regulačního orgánu tím, že zajistí, aby byl právně oddělen od jakéhokoli řídicího orgánu letiště nebo leteckého dopravce a nebyl na nich funkčně závislý.

3. Obecné připomínky

3.1 Je třeba ocenit, že se Komise chystá stanovit základní pravidla a kritéria pro řízení a provoz letišť Společenství.

3.2 Je důležité, aby poplatky určované letišti byly jasné a transparentní, neboť v mnohých případech mají letiště monopol.

3.3 K zajištění rovných konkurenčních podmínek pro všechny letecké společnosti musí být parkovací místa u terminálů přidělovány na racionálním a nediskriminačním základě. Pokud nebudou během delší doby žádané intervaly pro stání u terminálů využívány, práva na jejich využívání propadnou.

3.4 Soustavné nedodržování časových intervalů určených na stání u terminálů ze strany leteckých společností a opakující se zpoždění mohou po určité době vést k závažným poruchám dopravních toků a měla by být penalizována.

3.5 Udělené výjimky na hlavních letištích by měly být zrušeny a tyto letištní časy by měly být v pravidelných intervalech dány do dražby.

3.6 Všechna letiště v EU by v rámci možností měla uplatňovat stejný vzorec pro stanovení přistávacích a parkovacích poplatků atd. Do přistávacích poplatků by se mělo vždy promítnout, zda se jedná o hlavní letištní čas ve vyhledávaných hodinách a tak bylo možné dosáhnout rovnoměrnějšího využití letištních zařízení.

3.7 K urychlení dopravy a ke zvýšení své kapacity by letiště měla být vybízena k instalaci nejmodernějších navigačních zařízení. Rozjezdové a přistávací dráhy by měly usilovat o cílovou kapacitu jednoho přistávajícího či vzlétajícího letadla každých 35 vteřin. Vyšší efektivita sníží čekací dobu při dopravní špičce, což bude pozitivní pro snižování emisí.

3.8 Vnitrostátní orgány pro regulaci letectví by měly být Komisí monitorovány a kontrolovány, aby bylo zajištěno, že plní své povinnosti spolehlivě a spravedlivě.

3.9 Změny v bezpečnostních opatřeních a přidružené náklady by měly být hrazeny státem, jako je tomu u dalších druhů dopravy, např. železniční. Bezpečnostní zařízení by měla být pečlivě monitorována, neboť instalace komplikovaného

vybavení může být pro malá a střední letiště velmi nákladná. Mohou nastat případy, kdy nebude ekonomicky ospravedlnitelná.

3.10 Regulační orgán by měl zajistit, aby prodejní ceny v maloobchodních pobočkách letiště byly srovnatelné s prodejními cenami v blízkých městech.

3.11 Bude těžké stanovit společný rámec upravující základní rysy letištních poplatků, způsob jejich určování a dohodnout se na společném rámci tam, kde se náklady na zaměstnance, stavební náklady a náklady na infrastrukturu stát od státu liší. Plánování a regulace se také stát od státu liší.

3.12 V navrhovaných případech by se směrnice měla vztahovat na místní letiště na území Společenství která překračují minimální velikost, přitom je třeba termín „minimální velikost“ ujasnit.

3.13 Letištím by mělo být umožněno účtovat poplatky k dosažení rozumného zisku a mít možnost činit zpětné investice do infrastruktury a dalších zařízení.

3.14 Když nějaká nízkonákladová společnost odmítne letišti zaplatit, je těžké pokrýt náklady na dodržování předpisů, bezpečnosti atd. na letišti!

3.15 K zajištění hladkého a efektivního provozu na letišti by se mělo od leteckých společností vyžadovat, aby podepsaly s letištěm smlouvu o úrovni poskytovaných služeb a tak byla úroveň služeb na letišti zajištěna.

3.16 Letiště má určitý počet potenciálních zákazníků z řad leteckých společností, ne všechny z nich jsou nízkonákladové. Jejich skladba je v některých případech zásadní pro zajištění stálých příjmů, které závisejí na profilu pasažérů. Objem stálých příjmů je ohrožen, pokud na menších letištích převládají nízkonákladové letecké společnosti.

3.17 Je třeba určit a standardizovat zařízení bezpečnostní detekční techniky. Pokud tyto systémy nebudou standardizovány, ztratí brzy důvěru veřejnosti. Na některých letištích je možné sestavou detekční techniky projít, zatímco na jiných dojde ke spuštění poplachu. Jistá společnost provozuje na stále větším počtu amerických letišť program tzv. zaregistrovaných cestujících. Cestující, již prošli bezpečnostní kontrolou, obdrží za roční poplatek ve výši 99,95 USD biometrickou identifikační kartu, která jim umožní využít při bezpečnostní kontrole rychlé pruhy (fast lanes). To je příklad, jak mohou pokroky v oblasti technologií pomoci zlepšit služby pro cestující a zkrátit čekací dobu.

3.18 Vzhledem k obchodní hodnotě pozemků v blízkosti letišť by tyto pozemky měly být vyhrazeny a tak by se mělo zabránit a předcházet pozemkovým spekulacím.

3.19 Přesto, že bezpečnostní opatření na letištích se zdají být přísná, vyskytuje se stále ještě mnoho případů krádeží ze zavazadel cestujících. Tato otázka by měla být bezodkladně vyřešena.

3.20 Význam služeb *Tax free* a *Duty free* v obchodech na letištích by měl být jasně definován a nápadně zviditelněn, aby si byli cestující vědomi, o jaké ceny jde.

3.21 Komise by měla vytvořit internetové stránky k ochraně cestujících veřejnosti, kde bude možné jasně vidět, jaké příslušné poplatky se vztahují na jednotlivá letiště. Jde např. o přistávací poplatky apod., které jsou vyznačeny na letenkách a účtovány cestujícím.

4. Koncepce letišť

4.1 Letiště by měla být pro uživatele příjemná a měla by být navrhována po konzultaci s uživateli, tedy s leteckými společnostmi a s cestujícími.

4.2 Komise by měla stanovit určitá kritéria pro minimální prostor nutný k vyzvednutí zavazadel, bezpečnostní prohlídky a pasové kontroly.

4.3 Koncepční řešení by mělo zajistit plynulý tok cestujících na letiště a z něj, a také letištní prostředí příjemné pro uživatele.

4.4 Poskytovat složitější zařízení těm leteckým společnostem, které si je přejí a jsou ochotny za ně zaplatit, se jeví jako dobrý nápad.

4.5 Značení na letištích je velmi důležité a na mnohých evropských letištích je značení zavádějící. V rámci možností by mělo značení být standardizováno.

4.6 Cestující by měli mít k dispozici odpovídající čekárny s místy k sezení. Přístup k terminálům by měl být co nejpříjemnější pro uživatele, zejména pro cestující se zdravotním postižením a se speciálními potřebami, tj. také pro cestující s malými dětmi.

4.7 Projektování letištních terminálů se zakládá na počtu odbavených cestujících za hodinu, a bylo by proto vhodné tato kritéria prozkoumat v souvislosti s procesy, které jsou pro cestující kritické, jako jsou odbavení a kontrola, a poté je zveřejnit jako referenci pro průmysl.

4.8 Minimální provozní kritéria by měla být zpřísněna v souladu s příslušnými koncepčními normami. Bude zapotřebí zamezit situacím, kdy letecké společnosti využívající letiště kladou jako minimální kritérium požadavky přesahující koncepční normy.

4.9 Letiště musí zabezpečit, aby jejich zařízení a služby, za které jsou zodpovědná sama letiště či ve spolupráci s leteckými společnostmi, vyhovovaly specifickým požadavkům cestujících s postiženími a onemocněními. V souvislosti s úvahami, které EHSV uvedl již dříve (TEN/215 Práva osob s omezenou pohyblivostí v letecké dopravě), je Výbor názoru, že letiště tyto povinnosti splňují tím, že plní požadavky uvedené v nařízení (ES) č. 1107/2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě. Viz především článek 9 a příloha 1 k nařízení.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního Výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Udržitelná výroba energie z fosilních paliv: dosažení téměř nulových emisí z uhlí po roce 2020

KOM(2006) 843 v konečném znění

(2008/C 10/10)

Dne 10. ledna 2007 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. září 2007. Zpravodajem byl pan ZBOŘIL.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 27. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 135 hlasy pro, 1 hlasem proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá sdělení Komise a souhlasí s analýzou a popisem, jež Komise předkládá ve svém dokumentu. Účinné reagování na rizika celosvětové změny klimatu a zároveň i další uspokojování vysoké poptávky po energii jsou významné mezi-národní výzvy.

1.2 Emise CO₂ z uhelných elektráren v EU tvoří 24 % všech emisí CO₂ (v EU). Tyto elektrárny jsou proto nejvhodnější pro instalaci zařízení pro zachycování a skladování CO₂. To znamená zavádění systémů zachycování a trvalého skladování CO₂.

1.3 Uhlí zůstane v evropské skladbě zdrojů energie velmi pravděpodobně i v následujících desetiletích. Zvláštní znaky uhlí – jeho dostupnost, finanční dostupnost a úloha při stabilizaci trhu s energií – zajistí, že bude i nadále nejdůležitějším zdrojem paliva pro úspornou výrobu elektřiny. Zásoby uhlí jsou na světě i v EU rozmístěny nerovnoměrně. Uhlé technologie má schopnost výrazně snižovat emise CO₂ (¹). V krátkodobém až střednědobém horizontu to vyžaduje zajištění tržních a regulačních rámců, které podpoří investice do nejnovějších technologií, jež zvýší účinnost výroby energie z uhlí, a sníží tak specifické emise CO₂.

1.4 V současné době neexistují osvědčené nákladově efektivní komerční prostředky, které by sloužily k odstranění a sekvenci většiny emisí CO₂ z uhelných elektráren, jedná se o technologii, která teprve vzniká. Vyhledy na vytvoření a komercializaci takových technologií s téměř nulovými emisemi uhlíku v průběhu následujících dvou desetiletí jsou však slibné.

1.5 EHSV potvrzuje svůj názor, že velikost výzvy, jejímž předmětem je omezení emisí, znamená, že všechny možné životaschopné energetické zdroje a technologie musejí rozvíjet svůj praktický a komerční potenciál. Přejede k udržitelné energii

představuje významnou úlohu pro uhlí, jiná fosilní paliva a jaderné i obnovitelné technologie a úsporu energie, přičemž okamžik a míru jejich přínosu určí technická proveditelnost a finanční dostupnost.

1.6 EHSV oceňuje, že v dlouhodobé perspektivě, po roce 2020, by zachycování a skladování CO₂ nabídlo potenciál dosažení téměř nulových emisí CO₂ z uhelných elektráren. Jsou zapotřebí nové uhelné elektrárny pro výrobu asi 350 GW elektřiny do roku 2020 a asi 500 GW do roku 2030, odhadované náklady investic dosahují 600–800 mld. eur. Pro dosažení této možnosti je nyní nezbytný koordinovaný výzkum, vývoj a demonstrace.

1.7 S neustálým zvyšováním účinnosti elektráren a rozvojem technologií pro dosažení téměř nulových emisí bude uhlí přispívat ke splnění požadavků na preventivní ochranu klimatu. Pozitivní zkušenosti se zachycováním a skladováním CO₂ však nesmějí vést k tomu, že již nyní budou na základě obecného rozšíření technologií zachycování a skladování CO₂ schvalovány strategie a cíle energetické politiky jako „závažná opatření“.

1.8 Zjednodušení postupů pro udělování licencí, jakož i postupná harmonizace těchto postupů prostřednictvím spolupráce vnitrostátních regulačních úřadů je nezbytná pro co největší zkrácení dlouhých období potřebných k realizaci stavebních projektů, aniž by došlo k porušení nejpřísnějších bezpečnostních norem.

1.9 EHSV rovněž upozorňuje na skutečnost, že ačkoli je uhlí nejdůležitějším palivem pro výrobu elektřiny a významnou složkou pro výrobu oceli a jiné průmyslové procesy, bude hrát zásadní roli v plnění budoucích potřeb energie a napomůže při přechodu k vodíkovému hospodářství. Zkapalňování uhlí umožňuje nahradit surovou ropu; z uhlí lze rovněž vyrábět syntetický plyn.

(¹) IPCC, 2005: Zvláštní zpráva IPCC o zachycování a skladování CO₂, vypracovaná pracovní skupinou III Mezivládniho panelu pro změnu klimatu (B. Metz, O. Davidson, H. C. de Coninck, M. Loos a L. A. Meyer – vydavatelé), Cambridge University Press, Cambridge, Spojené království a New York, stát New York, USA, s. 442 a následující.

1.10 Vhodný politický a ekonomický rámec je i nadále nezbytný pro těžbu autochtonního lignitu a černého uhlí. Těžba uhlí a přeměna energie mohou být významným přínosem pro místní prosperitu a zaměstnanost. Zachování podílu výroby energie z fosilních paliv (na základě uhlí) v současné výši je nesmírně důležité také z hlediska sociální situace v nových členských státech: Z celkového počtu 286 500 pracovních sil zaměstnaných v odvětví těžby uhlí v EU je 212 100 osob zaměstnáno v odvětví těžby uhlí v nových členských státech. Provozovatelé dolů by se měli zaměřit na zlepšení velmi tvrdých pracovních podmínek horníků, jejich odborných znalostí, bezpečnosti při práci a pracovního prostředí, a to v uhelném průmyslu v celé EU.

1.11 EHSV rovněž zastává názor, že co se týče časového rámce pro zachycování a skladování CO₂ a požadavků na dobu nutnou k jeho realizaci, je Komise v tomto dokumentu a jeho načasování optimistická. Komise by se nyní měla zaměřit na opatření, která by do roku 2015 pomohla uvést do provozu 10–12 ukázkových elektráren a která by vytvořila rámec pro zachycování a skladování CO₂, jenž by pokrýval hlavní rizika, byl spolehlivý a zároveň nebyl příliš omezující. Přechodná fáze výroby s vyšší účinností je velmi žádoucí a jakýkoli nadměrný spěch a příliš omezující regulační rámec by mohly vážně poškodit tuto koncepci důležitou z celosvětového hlediska.

1.12 EHSV rovněž vybízí k intenzivnímu výzkumu a vývoji v oblasti obnovitelných a alternativních zdrojů energie, které by měly přispět k bezpečné skladbě zdrojů energie v EU. Zároveň by měl být bez jakýchkoli nepřiměřených prodlev plně realizován jednotný evropský trh s energií.

2. Úvod

2.1 Výbor se otázkou fosilních paliv zabýval již v několika jiných stanoviscích, naposledy v průzkumném stanovisku k tématu Zásobování EU energií: strategie pro optimální energetický mix (?), v němž se uvádí, že EU by měla vložit vážné úsilí do čistých uhelných technologií – zlepšené účinnosti elektráren a komerčních aplikací zachycování a skladování uhlíku. Používání plynu vzrůstalo a stále vzrůstá, což je způsobeno také politicky motivovanou volbou. Nyní je zřejmé, že pokračování tohoto trendu je problematické. Plyn může stěží dále nahrazovat uhlí, ani nemůže nahradit jadernou energii z důvodů emisí, neboť je stejně jako ropa cennou surovinou pro využití v průmyslu s vysokou přidanou hodnotou.

2.2 Dne 10. ledna 2007 Komise vydala tento návrh dokumentu Udržitelná výroba energie z fosilních paliv v rámci balíčku zabývajícího se energií a klimatem s názvem An Energy Policy for Europe – the need for action (Energetická politika pro Evropu – potřeba opatření).

2.3 Další části balíčku se věnují nejprve návrhu cílů v oblasti změny klimatu, konkrétně snížení skleníkových plynů o 30 % pro vyspělé země či v každém případě o 20 % pro EU samotnou. Balíček se dále zabývá vnitřním trhem zemního plynu a elektřiny, vzájemným propojením elektrické a plynárenské sítě, budoucí úlohou jaderné energie v návrhu Jaderného ukázkového programu, plánem podpory obnovitelných zdrojů – zejména biopaliv pro dopravu a budoucím Evropským strategickým plánem energetických technologií. Dne 9. března 2007 Evropská rada podpořila tyto cíle i hlavní politický obsah balíčku.

2.4 Toto sdělení představuje globální pohled na kroky nezbytné pro pokračující přínos fosilních paliv a zvláště uhlí pro zabezpečení a diverzifikaci dodávek energie pro Evropu a svět způsobem, který je slučitelný s cíli strategie udržitelného rozvoje a politiky v oblasti změny klimatu. Zohledňuje dosavadní práci a názory přednesené během roku 2006 v rámci druhého Evropského programu pro změnu klimatu, skupiny na vrcholné úrovni pro konkurenceschopnost, energii a životní prostředí a v rámci příprav na 7. rámcový program pro výzkum a technologické platformy pro elektrárny na fosilní paliva s nulovými emisemi.

3. Dokument Komise

3.1 Dokument Komise zkoumá úlohu fosilních paliv ve výrobě energie a uvádí, že fosilní paliva představují důležitý prvek ve skladbě zdrojů energie v Evropské unii i v mnoha dalších ekonomikách. Jsou zvláště významná pro výrobu elektřiny: přes 50 % elektřiny v EU v současnosti pochází z fosilních paliv (především uhlí a zemního plynu), v některých zemích jejich podíl dosahuje dokonce 80 % (Polsko, Řecko). Uhlí je dnes klíčovou složkou přispívající k zabezpečení dodávek energie v EU a bude tomu tak i nadále. Uhlí představuje fosilní palivo s daleko největšími a nejrozšířenějšími celosvětovými zásobami, jejichž trvání se odhaduje v případě lignitu asi na 130 a v případě černého uhlí na 200 let.

3.2 Uhlí však může nadále představovat cenný přínos pro zabezpečení dodávek energie a hospodářství EU i světa jako celku pouze pomocí technologií umožňujících drastické snížení uhlíkové stopy v důsledku jeho spalování. Jestliže dojde k rozvoji takových technologií v dostatečném měřítku, mohou také poskytnout řešení pro spalování ostatních fosilních paliv, včetně výroby elektrické energie spalováním plynu. EU proto potřebuje vyvinout technologická řešení pro udržitelné využívání uhlí nejen proto, aby uhlí zachovala ve své skladbě zdrojů energie, ale také proto, aby zajistila, že celosvětový nárůst spotřeby uhlí bude možný bez nevratného poškození globálního klimatu.

(?) Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 185–194.

3.3 „Ekologické uhelné technologie“ vznikly a jsou dnes velmi rozšířeny v odvětví výroby elektrické energie a výrazně snižují emise SO_2 , NO_x , částic a prachu z uhelných elektráren. Ekologické uhelné technologie rovněž přinesly trvalý nárůst energetické účinnosti přeměny uhlí na elektřinu. Tyto úspěchy jsou důležitými kroky pro další pokrok k novým technologickým řešením označovaným jako „udržitelné uhelné technologie“, které budou zahrnovat koncepce zachycování a skladování CO_2 při výrobě elektřiny z uhlí.

3.4 Komise vidí dobrou šanci dosáhnout během příštích 10 až 15 let komerční životaschopnosti udržitelných uhelných technologií. To si však vyžádá velkorysé průmyslové investice do několika ukázkových elektráren, a to jak v EU, tak i jinde, a související politické iniciativy pro relativně dlouhé období, které začíná prakticky nyní a potvrzuje možná až do roku 2020, nebo dokonce i déle.

3.5 Pro usnadnění tohoto vývoje Komise podstatně zvýší financování výzkumu a vývoje v oblasti energetiky, přičemž demonstraci technologií udržitelných fosilních paliv zařadí mezi priority pro období 2007–2013. Evropský strategický plán energetických technologií poskytne vhodný nástroj pro celkovou koordinaci těchto snah ve výzkumu a vývoji i v demonstračních projektech a pro maximalizaci součinnosti jak na úrovni EU, tak na úrovni vnitrostátní. Komise na základě úspěšných výsledků projektů v oblasti výzkumu a vývoje určí nejvhodnější způsob podpory návrhu, výstavby a provozu až dvanácti rozsáhlých demonstračních projektů technologií udržitelných fosilních paliv v komerční výrobě elektřiny do roku 2015.

3.6 Komise na základě nedávných a plánovaných investic vyhodnotí, zda nové elektrárny na fosilní paliva vybudované nebo plánované v EU využívají nejlepší dostupné technologie co do účinnosti a zda jsou nové uhelné a plynové elektrárny, pokud nebudou vybaveny příslušnými systémy, připraveny na pozdější doplnění technologií zachycování a skladování CO_2 , („připravenost k používání technologie zachycování CO_2 “). Pokud se ukáže, že tomu tak není, zváží Komise návrh právně závazných nástrojů, který by byl učiněn co nejdříve po řádném posouzení dopadů.

3.7 Komise v roce 2007 vyhodnotí potenciální rizika zachycování a skladování CO_2 a stanoví také požadavky na udělování licencí pro zachycování a skladování CO_2 a požadavky na odpovídající řízení zjištěných rizik a dopadů. Jakmile bude vyvinut rámec pro řádné řízení, bude možné jej zkombinovat se změnami ve stávajícím rámci environmentálních právních předpisů na úrovni EU, aby se odstranily veškeré zbytečné překážky pro technologie zachycování a skladování CO_2 . Komise také posoudí, zda se mají pozměnit stávající nástroje (například směrnice o posuzování vlivů na životní prostředí nebo směrnice o integrované prevenci a omezování znečištění) nebo navrhnout samostatný regulační rámec. Posoudí, která hlediska regulačního rámce by měla být spíše řešena na úrovni EU a která případně na úrovni vnitrostátní.

3.8 Komise je názoru, že k usnadnění hladkého a rychlého přechodu k výrobě elektřiny z uhlí s využitím systémů zachycování a skladování CO_2 je nutný jasný a předvídatelný dlouhodobý rámec. To je nutné k tomu, aby energetické podniky mohly provádět požadované investice a výzkum a při tom si mohly být jisty tím, že jejich konkurenti budou postupovat obdobným způsobem. Na základě informací, které jsou v současné době dostupné, se Komise domnívá, že od roku 2020 by měly být všechny nové uhelné elektrárny vybudovány již se zařízeními pro zachycování a skladování CO_2 . Stávající elektrárny by pak měly postupně přejít na tentýž přístup. Komise zhodnotí, jaký je optimální časový plán modernizace elektráren na fosilní paliva na období poté, co bude demonstrována komerční životaschopnost udržitelných uhelných technologií.

3.9 Odhady nákladů na zachycování CO_2 při výrobě elektřiny a následné skladování při současné úrovni vývoje technologií dosahují až 70 EUR na tunu CO_2 , což by pro využití těchto technologií ve velkém měřítku znamenalo prozatím nedostupně vysoké náklady. Dostupné modely a studie se střednědobým až dlouhodobým výhledem proto odhadují náklady na zachycování a skladování CO_2 do roku 2020 přibližně na 20–30 EUR/t CO_2 . To se v modelech promítá tak, že do roku 2020 nebo brzy poté se náklady na výrobu elektřiny z uhlí se zachycováním a skladováním CO_2 zvýší pouze o 10 % nad současnou úroveň, nebo dokonce zůstanou na téže úrovni.

3.10 Možné negativní environmentální dopady udržitelného využívání fosilních paliv a uplatnění systémů zachycování a skladování CO_2 spočívají především v možném úniku CO_2 při jeho skladování. Dopady úniku mohou být jak lokální (na místní biosféru), tak globální (na klima). Zpráva mezinárodní skupiny expertů na změnu klimatu však dospěla k závěru, že na základě dosavadních zkušeností část CO_2 zachycená v dobře zvolených a řízených skladovacích místech velmi pravděpodobně v průběhu 100 let překročí 99 %. Výběr a řízení těchto míst jsou tedy klíčovými faktory pro minimalizaci rizika. Vyhodnocení dopadů provedené Komisí pro umožnění právního rámce stanoví veškerá možná rizika a navrhne příslušná bezpečnostní opatření.

3.11 Technologie udržitelných fosilních paliv a zejména zachycování a skladování CO_2 mají podle očekávání zajistit významné příznivé dopady. Mohou účinným způsobem eliminovat až 90 % emisí uhlíku z elektráren na fosilní paliva. To lze vyjádřit jako celkové snížení emisí CO_2 v EU-27 do roku 2030 o 25–30 % ve srovnání s rokem 2000. Včasné zapojení třetích zemí do rozvoje a uplatnění udržitelných uhelných technologií a zvláště jejich složky zachycování a skladování CO_2 je nezbytné pro udržitelný globální hospodářský rozvoj a pro řešení změny klimatu ve scénáři s rostoucím celosvětovým využíváním uhelných zdrojů. Úspěch udržitelných uhelných technologií a zvláště komercializace zachycování a skladování CO_2 ve velkém měřítku také poskytnou lepší přístup k energii v nejhudších částech světa, jež stále nemají příležitost ji využívat.

4. Obecné připomínky

4.1 EHSV vítá sdělení Komise a souhlasí s analýzou a popisem, jež Komise předkládá ve svém dokumentu. Účinné reagování na rizika celosvětové změny klimatu a zároveň i další uspokojování vysoké poptávky vyspělých ekonomik a rychle rostoucí poptávky rozvíjejících se ekonomik po energii jsou významné mezinárodní výzvy.

4.2 Emise CO₂ z uhelných elektráren v EU tvoří 24 % všech emisí CO₂ (v EU). Emise vznikající při výrobě energie v elektrárnách na fosilní paliva jsou velmi koncentrované v důsledku vysoké spotřeby paliv ve velkých spalovacích zařízeních. Tyto elektrárny jsou proto nejvhodnější pro instalaci zařízení pro zachycování a skladování CO₂. To znamená realizaci systémů zachycování a trvalého skladování CO₂. Tyto systémy tvoří tři relativně nezávislé fáze:

- a) Zachycování a oddělování CO₂ od spalin v místě výskytu (většinou za kotlem).
- b) Přeprava CO₂ na místo jeho trvalého skladování (převážně potrubím).
- c) Konečné a trvalé skladování CO₂ (ve vhodných geologických útvech nebo v mořích při dodržování nejpřísnějších požadavků na bezpečnost skladování).

4.3 Uhlí zůstane v evropské skladbě zdrojů energie velmi pravděpodobně i v následujících desetiletích. Zvláštní znaky uhlí – jeho dostupnost, finanční dostupnost a úloha při stabilizaci trhů s energií – zajistí, že bude i nadále nejdůležitějším zdrojem paliva pro úspornou výrobu elektřiny. Zásoby uhlí jsou na světě i v EU rozmístěny nerovnoměrně. Celosvětově je povzbudivé, že největší zásoby uhlí se nacházejí v ekonomicky vyspělých a politicky stabilních zemích. Zásoby ve vyspělých zemích EU byly z velké části vyčerpány v důsledku nedávného dlouhého období těžební činnosti a několik zemí EU se rozhodlo pro postupné omezování těžby uhlí či dokonce pro její zastavení.

4.4 Pouze třetina zemí EU se může spolehnout na vlastní zásoby uhlí, zatímco zbývající dvě třetiny zemí jsou většinou závislé na dovozu černého uhlí. Těžba černého uhlí v EU dosáhla v roce 2006 161,6 mil. tun a 235,3 mil. tun bylo dovezeno. V témž roce bylo spotřebováno 373,8 mil. tun lignitu, přičemž tato spotřeba byla pokryta z místních zdrojů. Proto je zapotřebí, aby byly vytvořeny a obecně přijaty životaschopné prostředky k významnému snížení specifických emisí CO₂ vznikajících při výrobě energie z uhlí.

4.5 Uhlíká technologie má schopnost výrazně snižovat emise CO₂ ⁽³⁾. V krátkodobém až střednědobém horizontu to vyžaduje zajištění tržních a regulačních rámců, které podpoří investice do nejnovějších technologií, jež zvýší účinnost výroby energie z uhlí, a sníží tak specifické emise CO₂. Komise, vlády členských států a průmysl by nyní měly rovněž spolupracovat proto, aby podpořily celosvětový koordinovaný výzkum, rozvoj a demonstraci ekologických uhelných technologií, jako je zachycování a skladování uhlíku, které v dlouhodobější perspektivě povedou k dosažení téměř nulových emisí CO₂ při používání uhlí.

4.6 V současné době neexistují osvědčené nákladově efektivní prostředky, které by sloužily k odstranění a sekvenci většiny emisí CO₂ z uhelných elektráren, jedná se o technologii, která teprve vzniká. Vyhledy na vytvoření a komercializaci takových technologií s téměř nulovými emisemi uhlíku v průběhu následujících dvou desetiletí jsou však slibné. Předpokládá se, že instalace zařízení pro zachycování a skladování CO₂ v elektrárnách sníží účinnost výroby energie, protože tato zařízení samotná určitou energii spotřebovávají. Celková účinnost se liší v závislosti na použité technologii, technologie OXYFUEL, která bývá upřednostňována, vyžaduje 8 až 10 % vyrobené energie, ostatní technologie jí spotřebují dokonce ještě více. To znamená, že by na 1 MWh energie dodané do sítě bylo potřeba více paliva, a že je tedy nutné, aby účinnost výroby byla vyšší. Zařízení, která by byla v budoucnu modernizována pro zachycování a skladování CO₂ by při provozu vykazovala ještě vyšší spotřebu energie.

4.7 Do té doby představuje zvyšování účinnosti stávajících a nových uhelných elektráren nákladově efektivní způsob, jak omezit růst emisí CO₂. Projektanti by se měli zaměřit na zavedení nejlepší dostupné komerční technologie pro značné množství nových uhelných elektráren, které je třeba v blízké budoucnosti vytvořit. Tam, kde je to praktické, je velmi žádoucí, aby tyto elektrárny byly navrženy tak, aby umožňovaly nákladově efektivní modernizaci pro zachycování a skladování CO₂, až zmíněná technologie bude dostupná pro komerční aplikaci.

4.8 EHSV potvrzuje svůj názor, že velikost výzvy, jejímž předmětem je omezení emisí, znamená, že všechny možné životaschopné energetické zdroje a technologie musejí rozvíjet svůj praktický a komerční potenciál. Přejít k udržitelné energii představuje významnou úlohu pro uhlí, jiná fosilní paliva a jaderné i obnovitelné technologie a úsporu energie, přičemž okamžik a míru jejich přínosu určí technická proveditelnost a finanční dostupnost.

4.9 Ať už jsou racionální očekávání spojená se zachycováním a skladováním CO₂ jakkoli pozitivní, nesmějí vést k tomu, že již nyní budou jakoby na základě obecného rozšíření technologií zachycování a skladování CO₂ schvalovány strategie a cíle energetické politiky jako „závazná opatření“.

⁽³⁾ IPCC, 2005: Zvláštní zpráva IPCC o zachycování a skladování CO₂, vypracovaná pracovní skupinou III Mezivládního panelu pro změnu klimatu (B. Metz, O. Davidson, H. C. de Coninck, M. Loos a L. A. Meyer – vydavatelé), Cambridge University Press, Cambridge, Spojené království a New York, stát New York, USA, s. 442 a následující.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Uhlí hraje velmi důležitou úlohu ve výrobě elektřiny v Evropě, 70 % elektřiny z uhlí se však vyrábí ve více než 20 let starých elektrárnách. Mírný nárůst spotřeby energie a skutečnost, že většina stávajících elektráren dosahuje konce své technické/ekonomické životnosti, povede k potřebě nových elektráren pro výrobu asi 350 GW elektřiny do roku 2020 a asi 500 GW do roku 2030. Kalkulace nákladů na uhelné elektrárny se zařízením pro zachycování a skladování CO₂ v EU se opírá o optimistickou strukturu nákladů na novou elektrárnu dosahující výroby 300 MW a činí 500 mil. eur (přibližně 1,7 mil. eur na 1 MW). Modernizace již moderní elektrárny (postavené od nynějška do roku 2020) vyžaduje investici ve výši 0,5–0,7 mil. eur na MW a náklady na modernizaci stávajících elektráren dosahují ještě vyšší částky, 1 mil. eur na 1 MW. Kdyby byly do roku 2030 na nejvyspělejší úroveň technologie se zachycováním a skladováním CO₂ upraveny elektrárny s kapacitou výroby 500 GW, dosáhly by odhadované náklady investic 600–800 mld. eur.

5.2 EHSV oceňuje, že v dlouhodobé perspektivě, po roce 2020, by zachycování a skladování CO₂ nabídlo potenciál dosažení téměř nulových emisí CO₂ z uhelných elektráren. Pro dosažení této možnosti je nyní nezbytný koordinovaný výzkum, vývoj a demonstrace.

5.2.1 V následujícím desetiletí může být nákladově efektivní snížení emisí CO₂ důsledkem zvýšené účinnosti spalování uhlí dosažené prostřednictvím rozsáhlejšího používání nejmodernějších technologií pro uhelné elektrárny.

5.2.2 Tyto strategie se vzájemně doplňují na základě technických řešení, která se musí ověřit: uplatnění moderních, účinných technologií pro výrobu elektřiny v uhelných elektrárnách v krátkodobém až střednědobém horizontu může umožnit zachycování uhlíku, které bude méně nákladné v dlouhodobější perspektivě, pokud jsou tyto elektrárny navrženy tak, aby umožnily nákladově efektivní modernizaci pro zachycování uhlíku, až bude příslušná technologie dostupná pro komerční aplikace.

5.2.3 7. rámcový program pro výzkum předvídá, že radikální přeměna energetického systému na spolehlivý, konkurenceschopný a udržitelný energetický systém s nižšími nebo nulovými emisemi CO₂ vyžaduje nové technologie a nové materiály, které pro soukromé společnosti představují příliš vysoká rizika a příliš nejisté zisky na to, aby poskytl veškeré investice, které jsou pro výzkum, vývoj, demonstrace a uplatnění zapotřebí. Zachycování a skladování CO₂ a ekologické uhelné technologie jsou součástí rozpočtu 7. rámcového programu pro výzkum vyčleněného na oblast energetiky, který pro období let 2007 až 2013 činí 2 350 mil. eur.

5.2.4 Je třeba řádně definovat pojem „připravenost k používání technologie zachycování CO₂“. Má-li být provádění

úspěšné, musejí tvůrci právních předpisů a průmyslové subjekty pracovat společně – komerční trhy nebudou fungovat bez příslušných stabilních politických rámců.

5.2.5 EHSV vidí naléhavou potřebu zvýšení počtu elektráren a jejich modernizace. Vzhledem k plánovanému nárůstu dovážené energie, která do roku 2030 vzroste na 69 %, je pro zabezpečení dodávek energie nepostradatelná značně diverzifikovaná skladba zdrojů energie. Stabilizace použití uhlí při výrobě energie může být významným přínosem pro zabezpečení dodávek energie v EU.

5.2.6 S neustálým zvyšováním účinnosti elektráren a rozvojem technologií pro dosažení téměř nulových emisí bude uhlí přispívat ke splnění požadavků na preventivní ochranu klimatu. Při stanovování pravidel pro obchodování s emisemi by se v každém členském státě EU měla věnovat hlavní pozornost zvýšení účinnosti za účelem dosažení snížení skleníkových plynů.

5.2.7 Zjednodušení postupů pro udělování licencí, jakož i postupná harmonizace těchto postupů prostřednictvím spolupráce vnitrostátních regulačních úřadů je nezbytná pro co největší zkrácení dlouhých období potřebných k realizaci stavebních projektů, aniž by došlo k porušení nejprísérnějších bezpečnostních norem.

5.3 EHSV rovněž upozorňuje na skutečnost, že ačkoli je uhlí nejdůležitějším palivem pro výrobu elektřiny a významnou složkou pro výrobu oceli a jiné průmyslové procesy, bude hrát zásadní roli v plnění budoucích potřeb energie a napomůže při přechodu k vodíkovému hospodářství. Zkapalňování uhlí umožňuje nahradit surovou ropu, z uhlí lze rovněž vyrábět syntetický plyn. Tyto technologie a aplikace by nakonec hrály významnou úlohu také v udržitelné skladbě zdrojů energie. Návrh Komise tyto důležité složky současného a budoucího využití uhlí neobsahuje.

5.4 Probíhající intenzivní diskuse o potenciálu využití uhlí v následujících desetiletích vedla k tomu, že otázky týkající se těžby uhlí musely ustoupit do pozadí. Vhodný politický a ekonomický rámec je však i nadále nezbytný pro těžbu autochtonního lignitu a černého uhlí. Těžba a přeměna energie mohou být významným přínosem pro místní prosperitu a zaměstnanost. Při spalování autochtonního uhlí zůstává přidaná hodnota těžby, přeměny a distribuce v EU. V případě použití ropy či plynu připadá asi 75 % ceny na pokrytí nákladů na dovoz.

5.5 Zachování podílu výroby energie z fosilních paliv (na základě uhlí) v současné výši je nesmírně důležité také z hlediska sociální situace v nových členských státech: Z celkového počtu 286 500 pracovních sil zaměstnaných v odvětví těžby uhlí EU je 212 100 osob zaměstnáno v odvětví těžby uhlí v nových členských státech. K velmi tvrdým pracovním podmínkám horníků v celé EU je třeba přistupovat odpovědně.

5.6 Zmenšování oblastí pro těžbu uhlí v souvislosti s regionálním plánováním, jakož i přílišná zátěž vyplývající z nařízení na ochranu životního prostředí v minulosti často vedly ke zbytečným prodlevám a dalším finančním nákladům pro doly. Umístění zásob a mobilita důlního provozu při těžbě surových materiálů vytváří ve srovnání s jinými průmyslovými odvětvími specifické výzvy. Tuto zvláštní situaci je třeba brát v úvahu zejména při vytváření právního rámce pro environmentální otázky, například právních předpisů týkajících se odpadů, ochrany půdy a vody.

5.7 EHSV rovněž zastává názor, že co se týče časového rámce pro zachycování a skladování CO₂ a požadavků na dobu nutnou k jeho realizaci, je Komise v tomto dokumentu a jeho načasování optimistická. Ačkoli principy jsou známy, technologické řešení by vyžadovalo poněkud delší dobu a nelze očekávat

žádný prudký pokrok, který by vyvážil ustavičnou intenzivní práci na provádění této koncepce. Komise by se nyní měla zaměřit na opatření, která by do roku 2015 pomohla uvést do provozu 10–12 ukázkových elektráren a která by vytvořila rámec pro zachycování a skladování CO₂, jenž by pokrýval hlavní rizika, byl spolehlivý a zároveň nebyl příliš omezující. Přechodná fáze výroby s vyšší účinností je velmi žádoucí a jakýkoli nadměrný spěch a příliš omezující regulační rámec by mohly vážně poškodit tuto důležitou koncepci.

5.8 EHSV rovněž vybízí k intenzivnímu výzkumu a vývoji v oblasti obnovitelných a alternativních zdrojů energie, které by měly přispět k bezpečné skladbě zdrojů energie v EU. Zároveň by měl být bez jakýchkoli nepřiměřených prodlev plně realizován jednotný evropský trh s energií.

V Bruselu dne 27. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech pro přístup na trh přepravy cestujících autokary a autobusy (přepřacované znění)

KOM(2007) 264 v konečném znění – 2007/0097 (COD)

(2008/C 10/11)

Dne 16. července 2007 se Rada, v souladu s čl. 175 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. září 2007. Zpravodajem byl pan ALLEN.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 150 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor vítá návrh nového nařízení. Přijetí návrhu povede ke zrušení nařízení č. 684/92 a nařízení č. 12/98.

1.2 Také v autobusové a autokarové dopravě musí být absolutní prioritou bezpečnost cestujících. Ostatní záležitosti je třeba považovat za druhořadé.

1.3 Nové nařízení by mělo přispět k bezpečnosti silničního provozu přísnějším sledováním mezinárodní autobusové a autokarové dopravy, která je provozovaná v několika členských státech.

1.4 Výbor chválí tento návrh, jelikož spadá do plánu na zlepšení tvorby právních předpisů a je v souladu se závazkem na zjednodušení a aktualizaci *acquis*.

1.5 EHSV doporučuje:

1.5.1 Musí být dále vyjasněno spojení „závažná porušení nebo opakovaná menší porušení právních předpisů Společenství v oblasti silniční dopravy“. V čem spočívá menší porušení? Kolik menších porušení povede ke správní sankci?

1.5.2 Je také nutné sestavit seznam porušení právních předpisů považovaných za závažná.

1.5.3 Zásada subsidiarity nesmí být použita jako prostředek diskriminace dopravců nerezidentů a tento návrh by měl v tomto směru stanovit větší ochranu.

1.5.4 Prioritou musí být zřízení databáze pro celou EU, v níž bude možné ověřit podrobnosti o licenci a související informace a která usnadní výměnu informací.

1.5.5 Dopravci, kterým byla při provozování kabotážní dopravy uložena správní sankce hostitelským členským státem, by měli mít podle čl. 23 odst. 3 právo se proti této sankci odvolat, a to aniž je dotčeno trestní stíhání.

2. Úvod

2.1 Směrnice 96/26/ES o přístupu k povolání provozovatele silniční dopravy spolu s nařízeními (EHS) č. 684/92 a (ES) č. 12/98 o přístupu na trh autokarové a autobusové dopravy představovaly původně hlavní součást mezinárodní osobní silniční dopravy.

2.2 Uvedená směrnice zavedla minimální normy kvality, bez jejichž splnění není přístup k povolání možný, a daná dvě nařízení liberalizovala mezinárodní příležitostnou přepravu cestujících, zavedla zvláštní postup při udělování povolení pro mezinárodní linkovou osobní dopravu a povolila kabotážní dopravu v průběhu této mezinárodní dopravy.

2.3 Tato pravidla je nyní třeba uvést do souladu s novým právním rámcem vyplývajícím z nařízení o veřejné železniční a silniční osobní dopravě, které má Parlament a Rada již brzy přijmout. Pravidla by také měla být vyjasněna a v některých případech zjednodušena, jelikož zkušenosti ukazují, že některá právní ustanovení způsobují zbytečné správní zatížení.

2.4 Dopravci zapojení do mezinárodní přepravy cestujících autokary a autobusy musejí být držiteli mezinárodní licence provozovatelů osobní silniční dopravy, kterou vydá odpovědný orgán ve členském státě, kde je dopravce usazen, pokud od této povinnosti není osvobozen.

2.5 Nařízení č. 684/92 otevírá trh mezinárodní přepravy cestujících autokary a autobusy a nařízení č. 12/98 stanoví podmínky provozování dopravy v rámci členského státu pro dopravce nerezidenty.

3. Shrnutí návrhu

3.1 Cílem návrhu je revize a konsolidace nařízení č. 684/92 a nařízení č. 12/98 o přístupu na trh autokarové a autobusové dopravy. Návrh vyjasňuje stávající právní ustanovení a doplňuje je o určitá hlediska, která mají posílit celkovou soudržnost a snížit správní zatížení.

3.2 Pro účely tohoto nařízení platí následující definice:

3.2.1 Linkovou dopravou se rozumí pravidelná přeprava cestujících v určených intervalech a na určených trasách, přičemž cestující mohou vystupovat a nastupovat na předem určených zastávkách. Tyto spoje musí mít povolení domovského členského státu, ve kterém je dopravce usazen a ve kterém je vozidlo evidováno (jsou vozidla evidována). Povolení opravňuje držitele k provozování linkové dopravy na území všech členských států, jimiž prochází uvedená trasa.

3.2.2 Zvláštní linkovou dopravou se rozumí přeprava stanovených skupin cestujících s vyloučením jiných osob. Ta zahrnuje:

a) přepravu pracovníků mezi bydlištěm a pracovištěm,

b) přepravu žáků a studentů mezi bydlištěm a vzdělávacími institucemi.

Pro zvláštní linkovou dopravu není třeba povolení (licence trasy), je-li upravena smlouvou mezi organizátorem a dopravcem.

3.2.3 Příležitostnou dopravou se rozumí doprava, která není definována jako linková doprava ani jako zvláštní linková doprava a která se vyznačuje zejména tím, že přepravuje skupiny cestujících vytvořené z podnětu zákazníka nebo dopravce. Pro tuto dopravu není třeba povolení (licence trasy).

3.2.4 Dopravou pro vlastní potřebu se rozumí doprava, kterou provozuje podnik pro své zaměstnance nebo nezisková organizace pro své členy v souvislosti se společenskými aktivitami, pokud

a) dopravní činnost je pouze vedlejší činností dotyčného podniku nebo dotyčné organizace,

b) použitá vozidla jsou ve vlastnictví dotyčného podniku nebo dotyčné organizace nebo jsou pořízována na dlouhodobou leasingovou smlouvu a jsou řízena zaměstnancem podniku nebo organizace.

Tato doprava je vyjmuta z jakéhokoli systému povolení, ale podléhá systému osvědčení, která vydávají příslušné orgány členského státu, v němž je vozidlo evidováno.

3.2.5 Kabotáž je vnitrostátní silniční doprava provozovaná dočasně dopravcem nerezidentem.

3.2.6 Kabotážní doprava je povolena pro následující dopravu:

a) zvláštní linkovou dopravu za předpokladu, že se zakládá na smlouvě mezi organizátorem a dopravcem,

- b) příležitostnou dopravu,
- c) linkovou dopravu prováděnou dopravcem nerezidentem v hostitelském státě v rámci mezinárodní linkové dopravy v souladu s tímto nařízením, s výjimkou městských oblastí a jejich okolí. Kabotážní dopravu nelze provádět nezávisle na této mezinárodní linkové dopravě.

Členské státy uplatňují vnitrostátní právní předpisy na dopravce nerezidenty za stejných podmínek jako na své státní příslušníky.

4. Obecné připomínky

4.1 Článek 8 zjednodušuje postup získání povolení (licence trasy). Jediným důvodem pro zamítnutí přístupu na trh bude případ, kdy by spoj, o který se žádá, vážně ovlivňoval funkčnost srovnatelného spoje provozovaného v rámci závazku veřejné služby na příslušných přímých úsecích. To je rozumné.

4.2 Tranzitní země, ve kterých nenastupují nebo nevystupují žádní cestující, nebudou konzultovány, ale budou informovány, jakmile bude spoj povolen. Tím se zlepší účinnost systému.

4.3 Použije se zásada subsidiarity, jelikož návrh nespadá do výlučné působnosti Společenství. Zásadní je však ochrana proti diskriminaci dopravců nerezidentů.

4.4 Je třeba dále vyjasnit čl. 18 odst. 2 týkající se jízdenek.

4.5 Dopravce vydá buď jednotlivou nebo souhrnnou jízdenku. Dopravci nelze přisuzovat odpovědnost za situaci, kdy cestující nemá/nemají v případě kontroly oprávněným kontrolorem platnou jízdenku (poté, co dopravce jízdenku vydal). Po vydání jízdenek jsou za jejich předložení oprávněnému kontrolorovi zodpovědní sami cestující.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Z obecného hlediska plní tento návrh účely stanovené Komisí.

5.2 Je třeba dále vyjasnit otázky spojené se závažnými nebo menšími porušeními právních předpisů a se správními sankcemi, které mohou být v jejich souvislosti uvaleny. Povahu a druh porušení spadajících do různých kategorií je třeba definovat stejně v celém Společenství.

5.3 V případě závažného porušení nebo opakovaných menších porušení právních předpisů může hostitelský členský stát požádat členský stát, který vydal licenci pro mezinárodní dopravu, aby uvalil na držitele licence správní sankce (jako např. dočasné nebo trvalé odejmutí některých nebo všech ověřených opisů licence nebo dočasné nebo trvalé odejmutí licence), a to aniž je dotčeno trestní stíhání v hostitelském členském státě.

5.4 Je sice zmíněna možnost odvolat se proti uloženým sankcím nebo zamítnutému vydání povolení, tato odvolání však musí být spravedlivá a nediskriminující z pohledu všech stran.

5.5 Je nutné zřídit databázi pro celou EU, která členskými státy usnadní rychlou a účinnou vzájemnou výměnu informací o provozovatelích autobusové a autokarové dopravy. Pokud ve vozidle provádí kontrolu oprávněný kontrolor, mělo by být navíc možné do databáze zadat číslo licence pro mezinárodní dopravu (licence Společenství) a okamžitě získat potřebnou informaci ověřující platnost licence.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o trestněprávní ochraně životního prostředí

KOM(2007) 51 v konečném znění – 2007/0022 (COD)

(2008/C 10/12)

Dne 28. února 2007 se Rada, v souladu s článkem 174 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. září 2007. Zpravodajem byl pan Daniel RETUREAU.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 149 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry

1.1 Výbor znovu schvaluje, aby vážná poškození životního prostředí mohla být stíhána trestním právem. Opětovně tvrdí, že podle jeho názoru musí mít Komise pravomoc přinutit členské státy používat přiměřené a odrazující trestní postihy, pokud je to nezbytné k zabezpečení toho, aby byly uplatněny politiky Společenství, zejména v oblasti ochrany životního prostředí proti závažným poškozením; tyto postihy musí být uplatňovány v rámci trestněprávního systému každého z členských států. Konečně Komise musí mít možnost kontrolovat účinnost trestního práva používaného v dotyčné oblasti a aktivně ji vykonávat.

1.2 Návrh směrnice se zabývá především porušeními práva v rámci zločineckých organizací (které návrh považuje za přitěžující okolnost); Výbor je přesvědčen, že takové jednání musí být trestné a že je nutno sblížit trestněprávní normy členských států, avšak Smlouva a judikatura jsou pro boj proti takovým činům spáchaným v rámci zločineckých organizací jasné: k přiblížení trestněprávních norem členských států může dojít v zásadě pouze v rámci policejní a soudní spolupráce v trestních věcech, jak stanovuje hlava VI Smlouvy o Evropské unii, nikoli v rámci Smlouvy o založení Evropských společenství, jak navrhuje Komise.

1.3 Výbor si rovněž klade otázku, zda stanovení trestů odnětí svobody za jisté trestné činy nepřekračuje pravomoci vyplývající z prvního pilíře tím, že jde o zásah do výběru nejprůhodnějších trestů, který by měl být *a priori* i nadále pravomocí členských států.

1.4 Je toho názoru, že pravomoc Společenství by se měla omezovat na stanovení povinností, jež je třeba dodržovat, a zmínku o náležitosti trestního postihu. K dalšímu kroku a stanovení systému postihů by bylo nutné použít rámcové rozhodnutí, jež by vycházelo z hlavy VI Smlouvy o EU.

1.5 Ve stejném duchu si Výbor rovněž klade otázku, zda právo Společenství může sahát tak daleko, že stanoví horní hranici trestu.

1.6 Výbor si přeje, aby zjevné politické aspekty vyplývající z rozdělení pravomocí a úloha, jakou by podle něj měl mít Parlament pro veškerou legislativu týkající se trestněprávních věcí, byly předmětem přesnější judikatury Soudního dvora, interinstitucionální dohody nebo reformy, kterou by mohla právě probíhající mezivládní konference začlenit do reformy smluv; vzhledem k naléhavé potřebě přijmout účinné sankce pro ochranu životního prostředí Výbor upřednostňuje druhou možnost.

2. Úvod

2.1 V roce 1998 předložila Rada Evropy k podpisu Úmluvu o trestněprávní ochraně životního prostředí. Jde o významný pokrok, neboť tato úmluva byla první mezinárodní úmluvou pro případy trestných činů, jež způsobily nebo mohly způsobit vážné škody na životním prostředí. Avšak Německo následované Francií a Spojeným královstvím nad ratifikací úmluvy váhaly. Dánsko a Komise tedy předložily na sobě nezávislé iniciativy usilující o trestněprávní ochranu životního prostředí.

2.2 Rámcové rozhodnutí Rady, které na návrh Dánska přijala Rada navzdory postoji k návrhům Komise, vymezilo jistý počet trestných činů souvisejících s životním prostředím, pro něž byly členské státy vyzvány ke stanovení trestněprávních sankcí. Ustanovení tohoto rozhodnutí ve velké míře vycházela z úmluvy Rady Evropy o trestněprávní ochraně životního prostředí ze dne 4. listopadu 1998, kterou k dnešnímu dni podepsalo deset členských států.

2.3 Komise se vyslovila na zasedání Rady v různém složení proti přijatému právnímu základu. Domnívala se, že správným právním základem v této souvislosti je čl. 175 odst. 1 Smlouvy o ES, a dne 15. března 2001 předložila návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o trestněprávní ochraně životního prostředí, jež vycházel z tohoto článku⁽¹⁾, ačkoli článek 174 Smlouvy o ES neuvádí, že by Společenství disponovalo nějakou pravomocí pro oblast trestního práva.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 180, s. 238.

2.4 Dne 9. dubna 2002 se Evropský parlament vyslovil jednak k návrhu směrnice, jednak k návrhu rámcového rozhodnutí. Pokud jde o rozsah pravomocí Společenství, přiklonil se k tehdejšímu přístupu Komise (nařízení a rámcové rozhodnutí).

2.5 Nicméně Rada nepřijala směrnici a rámcové rozhodnutí navržené Komisí, ale svůj upravený návrh rámcového rozhodnutí, který vychází z článku 34 Smlouvy o Evropské unii, jenž je podle jejího názoru vhodným nástrojem k uložení povinnosti členským státům stanovit trestní sankce, a zdůraznila, že většina členských států je proti tomu přiznat Společenství pravomoc v trestních věcech a je přesvědčena, že tyto otázky spadají do oblasti policejní a soudní spolupráce v trestních věcech, kterou upravuje hlava VI Smlouvy o EU.

2.6 Celá věc byla předložena Evropskému soudnímu dvoru, který vynesl rozsudek dne 13. září 2005 ⁽²⁾.

2.7 Parlament se stejně jako Soudní dvůr a generální advokát domnívá, že neexistuje obecná pravomoc Společenství harmonizovat trestní právo, avšak v jistých přesně vymezených oblastech, jako je například ochrana životního prostředí, by mohlo Společenství členským státům uložit za povinnost, aby zavedly trestní sankce.

Komise za svou stranu interpretovala rozsudek velmi široce a udělila si velmi rozsáhlou pravomoc v četných politikách Společenství, jiných než životní prostředí.

2.8 Poté, co Evropský soudní dvůr vynesl rozsudek, Komise předložila nový návrh směrnice, neboť Soudní dvůr rámcové rozhodnutí zrušil. Soudní dvůr konstatoval, že ačkoli trestněprávní předpisy v zásadě stejně jako trestněprocesní pravidla nejsou v pravomoci Společenství, toto konstatování nemůže zákonodárci Společenství zabránit, pokud použití účinných, přiměřených a odrazujících trestních sankcí příslušnými vnitrostátními orgány představuje nezbytné opatření pro boj proti vážným zásahům do životního prostředí, aby „přijal opatření související s trestním právem“ členských států a opatření, která považuje za nezbytná pro zajištění plné účinnosti norem, jež vydal v oblasti ochrany životního prostředí ⁽³⁾. Výbor připomíná, že Soudní dvůr zdůraznil skutečnost, že trestněprávní věci nejsou v pravomoci Společenství, neboť Smlouva o EU považuje tuto pravomoc za svrchovanou oblast členských států. Uvedená formulace „opatření související s trestním právem“ je dostatečně nejasná k tomu, aby umožnila celou řadu výkladů, často protichůdných.

2.9 Vycházejíc z tohoto rozsudku Komise předložila pozměněný návrh směrnice ⁽⁴⁾, který obsahuje důvody pro obžalobu a trestní sankce, neboť se domnívá, že pouze administrativní sankce či v jistých zemích některé trestní sankce jsou příliš

nesourodé nebo příliš slabé na to, aby měly dostatečně odrazující charakter, zejména vůči organizovanému zločinu, a že je tedy vhodné přikročit k minimální harmonizaci trestního práva, jež se používá pro případ vážné újmy způsobené životnímu prostředí, ať už je její příčinou přestupek, trestný čin, či vážné zanedbání.

2.10 V jednom ze svých dřívějších stanovisek ⁽⁵⁾ Výbor podpořil první návrh směrnice Komise a její návrh rámcového rozhodnutí, které ukládaly členským státům, aby přijaly účinné, přiměřené a dostatečně odrazující trestní sankce v boji proti trestným činům poškození životního prostředí. Žádost Komise o zrušení rámcového rozhodnutí Rady, kterou podpořil Parlament, získala rovněž podporu Výboru, přestože Soudní dvůr rozhodnutí Rady v předběžném procesním rozhodnutí vyloučil.

2.11 Je tedy třeba posoudit, zda:

- nové návrhy zapadají do rámce, který vymezil Soudní dvůr,
- navrhované sankce odpovídají zamýšlenému cíli, jímž je účinnost environmentálního práva a lepší úroveň harmonizace národních práv (povinnost předvídat dostatečně odrazující trestní sankce, aby byla zaručena účinnost aplikovatelného práva).

2.12 Rozsáhlou diskusi zahájenou po vynesení tohoto rozsudku na politické úrovni a v právní vědě o „ústavnosti“ případného rozšíření pravomocí Společenství v trestněprávních věcech pro použití politik Společenství a diskusi o „nadřazenosti“ Smlouvy o ES Smlouvě o EU v těchto záležitostech však Výbor ⁽⁶⁾ bude muset při posuzování četných legislativních návrhů, jež hodlá Komise revidovat, vzít do úvahy, podobně jako učinil například v oblasti duševního vlastnictví ⁽⁷⁾.

2.13 Mnoho členských států ve skutečnosti zpochybňuje poněkud extenzivní výklad rozsudku, jaký podává Komise, jak pokud jde o obsah nových ustanovení v oblasti životního prostředí, tak pokud jde o stanovení „dolní hranice“ trestů při účinném zavádění všech politik Společenství (a ne pouze jasně průřezové politiky jako například politika životního prostředí), když se o tom Smlouva o ES v žádném případě výslovně nijak nezmiňuje. Podle těchto členských států se musí použití judikatury Soudního dvora omezit na environmentální politiku vzhledem k průřezové a přeshraniční povaze životního prostředí a rovněž na znění rozsudku, nesmí se použít jako blankosměnka, kterou by Komise dostala pro všechny politiky Společenství.

2.14 Výbor se v tomto konkrétním projednávaném případě vysloví pouze k návrhům, jež se týkají životního prostředí, což je jediná oblast, kterou se rozsudek Soudního dvora výslovně zabývá.

⁽²⁾ Rozsudek ze dne 13. září 2005, C-176/03.

⁽³⁾ Bod rozsudku číslo 48.

⁽⁴⁾ Směrnice ... (návrh) COM(2007) 51 v konečném znění ze dne 9. února 2007.

⁽⁵⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (COM(2003) 624 final) (Úř. věst. C 117 ze dne 30.4.2004, s. 55; české znění není k dispozici), kterou se zavádí Aarhuská úmluva.

⁽⁶⁾ Je nutno poznamenat, že mandát týkající se reformy smluv předpokládá rovnost mezi revidovanou Smlouvou o založení Evropského společenství a Smlouvou o Evropské unii.

⁽⁷⁾ CESE 981/2007, (dosud nezveřejněno v Úředním věstníku).

2.15 Pokud vše shrneme, Komise dospěla k tomu, že ve věci „trestních činů proti životnímu prostředí“ navrhuje obvinění a trestněprávní sankce se stanovenou nejnižší dolní hranicí trestů pro jakoukoli fyzickou či právní osobu, která se dopustí vážného poškození životního prostředí nebo která takové poškození způsobí hrubou nedbalostí. Byly navrženy tresty odnětí svobody a/nebo finanční sankce, jakož i dodatečné sankce (článek 5), jež mohou být rozšířeny či doplněny o další obvinění a sankce v rámci vnitrostátního práva.

3. Poznámky Výboru

3.1 Výbor dává najevo své zklamání, že zavedení trestněprávních sankcí v oblasti životního prostředí, jejichž princip a výši Výbor podporuje, jak již učinil v souvislosti s návrhem směrnice a návrhem rámcového rozhodnutí Komise v roce 2005, se již léta oddaluje a bude se možná ještě dlouho oddalovat, protože instituce se nedohodly na rozdělení pravomocí obsažených ve Smlouvě o ES a Smlouvě o EU; Výbor doufá, že instituce brzy naleznou praktické řešení, a to i pro způsob, jak zapojit Parlament, a že bude možné smlouvy vyjasnit díky mezivládní konferenci, která právě zahájila svou činnost, popřípadě prostřednictvím Soudního dvora v jeho dalších rozsudcích.

3.2 Posouzení, zda se jedná o poškození životního prostředí, za něž lze udělit trestní sankci jako za „závažné poškození“, musí být i nadále spjato s okamžikem, kdy se transponuje do vnitrostátního práva a do trestní judikatury různých členských států.

3.3 Výbor poznamenává, že směrnice je určena zejména pro případy „vážných poškození“, zvláště těch, jichž se dopustí zločnické organizace, nebo pokud jde o škody velkého rozsahu způsobené právními osobami; snahou směrnice je sblížit sankce za tyto škody aplikovatelné na úrovni Společenství a vyhnout se právním mezerám, kterých využívají zločinci. Ale otázky týkající se organizovaného zločinu jsou předmětem hlavy VI Smlouvy o EU, jež se týká policejní a soudní spolupráce v trestních věcech, a z tohoto důvodu je musí řešit vhodný právní nástroj, jakým je například rámcové rozhodnutí.

3.4 Rozsáhle vymezené obvinění vedlo jeden britský bulvární magazín k tomu, že si položil otázku, zda trhání volně rostoucích květin může vést k uvěznění soukromých osob, pokud se v kytici nacházejí i chráněné druhy. Je třeba zdůraznit, že trestní sankce jsou stanoveny pro „závažné“ případy a musí zůstat účinné, přiměřené a odrazující. Vnitrostátní trestní soudce pověřený uplatněním práva musí mít možnost sám posoudit závažnost trestného činu a udělení přiměřeného trestu v každém zvláštním případě, aby byla respektována nezávislost soudní moci.

3.5 Výbor je spokojen s tím, že návrh směrnice (článek 3) podrobně popisuje trestné činy, pro něž je určen, což je v souladu s obecnou právní zásadou „Nulla poena sine lege“⁽⁸⁾, která vyžaduje, aby trestněprávní legislativa byla jasná a přesná, aby dotčené osoby jednoznačně znaly svá práva a povinnosti

z nich vyplývající, jinými slovy, bez přesného právního základu sankce udělovat nelze.

3.6 Je zcela zřejmé, že předmětem systému trestních sankcí, který navrhuje Komise, jsou jakákoli porušení právních ustanovení o životním prostředí na úrovni státu, Společenství a na mezinárodní úrovni. Toto obzvláště široké pole působnosti by mohlo působit právní obtíže z hlediska národního ukotvení společného práva či samostatných kontrolních nástrojů mezinárodního práva. Trestají se „vážná poškození“, k nimž dojde jak na státní, tak na přeshraniční úrovni. Nicméně Výbor schvaluje toto materiálně a územně definované pole působnosti, jež vyplývá ze samé povahy ochrany životního prostředí, protože poškozeno je většinou životní prostředí ve svém celku, nezávisle na státních hranicích.

3.7 Pro právnické osoby jsou stanoveny trestní sankce i sankce jiné povahy, ale není jasně uvedeno, zda je možné tyto trestní sankce použít i na fyzické osoby, například na ředitele dotčených podniků či společností. Sankce jsou určeny pouze osobám, jež náleží k právnické osobě či jsou přímými viníky nebo spolupachateli stíhaných činů. Výbor je toho názoru, že směrnice by měla brát do úvahy ředitele, kteří jednoduše zanedbali kontrolu činnosti svých podřízených, a to i kdyby se mělo jednat pouze o doplňující sankce.

3.7.1 Výbor bere na vědomí, že článek 7 návrhu stanovuje minimální výši maximálních pokut, avšak členské státy mohou při transpozici případně stanovit vyšší sankce. To se omezuje na záruku společného minima, ovšem hrozí zde nebezpečí, že vzniknou odlišné národní trestněprávní přístupy. Výbor dává na vědomí, že upřednostňuje potvrzenější přístup trestněprávní harmonizace, aby se tak zamezilo jakémukoli pokusu o „forum shopping“, i kdyby to mělo vést ke zvýšení minimální výše maximálních sankcí peněžitých postihů.

3.8 Avšak podle studie dopadu Komise je členským státům ponechán pro zavedení směrnice velký prostor. Podle názoru Výboru je rozdílná transpozice překážkou účinného přiblížení trestního práva v oblasti životního prostředí, a proto je třeba zajistit pravidelný monitoring vnitrostátních postupů. Obvyklá marže, kterou mají členské státy pro posuzování, by měla obecně zamezit vzniku „levnějších“ pásem znečištění. Výbor v tomto duchu vyjadřuje svůj souhlas s navrhovaným právním základem (článek 175 Smlouvy o ES).

3.9 Pokud jde o trest odnětí svobody, Výbor poznamenává, že se navrhuje přiblížení na základě tříúrovňové škály, což je v souladu se závěry zasedání Rady ve složení pro spravedlnost a vnitřní záležitosti ve dnech 25. a 26. dubna 2002. Dále se kromě nápravy způsobených škod počítá s alternativními tresty, jako je například zákaz provozování odborné činnosti; většina vážných porušení předpisů v souvislosti s životním prostředím však již spadá do pole působnosti rámcového rozhodnutí č. 2005/212/JAI o konfiskaci vynosů a majetku z trestné činnosti a nástrojů trestné činnosti.

⁽⁸⁾ Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 8. února 2007, C-3/06 P Groupe Danone.

3.10 Stanovení maxima mezi dvěma až pěti lety je spíše překvapující možností. Bylo by lepší stanovit minimální maximální hranici pro větší harmonizaci, vzhledem k tomu, že to neškodí toleranci pro posouzení, kterou má soudce v každém případě.

3.11 Nicméně Komise se domnívá, že marže, kterou mají členské státy pro posuzování při transpozici, je v rozporu s cílem směrnice; je zde rozpor mezi trestněprávním přístupem, který upřednostňuje Výbor, a tím, který upřednostňuje Komise. Vzhledem k tomu, jak se používá, bude tedy bezpochyby třeba upřednostnit jeden z přístupů, aby bylo možné dosáhnout cílů návrhu.

3.12 EHSV si je vědom, že v současné fázi integračního procesu Společenství není nařízení v této oblasti možné. V souvislosti se dvěma oblastmi však existují obavy: 1) potřeba jasného stanovení hranice mezi administrativní sankcí a trestným činem, 2) je nezbytné, aby transpozice nevedla k závažným rozdílům v legislativě jednotlivých členských států; nebylo by logické, aby určité chování bylo v jednom členském státě trestné, a v druhém nikoli.

3.13 Zprávu o provádění směrnice je třeba zaslat rovněž EHSV (článek 8).

3.14 Je třeba mít na paměti postoje, které EHSV již vyjádřil ⁽⁹⁾, zejména v souvislosti s následujícím:

- *ius standi* (právo jednat za účelem zahájení veřejného trestního řízení) tak, aby subjekty a nevládní organizace mohly k soudům podat žalobu na základě této směrnice; systém Aarhuské úmluvy by mohl být vzorem pro využití tohoto práva akreditovanými nevládními organizacemi spíše než jakýkoli jiný způsob třídní akce („class action“);
- posílení nástrojů soudních orgánů pro spolupráci a pátrání za účelem postihu trestných činů proti životnímu prostředí. V této souvislosti je třeba povzbudit zavedení zvláštních veřejných ministerstev pro trestné činy proti životnímu prostředí;
- využití evropských soudních sítí, aby byla nastolena nezbytná spolupráce pro případ přeshraničních trestných činů.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁹⁾ Viz CES 463/2001 ze dne 31. července 2001 (NAT/114).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví postup Společenství pro stanovení limitů reziduí farmakologicky účinných látek v potravinách živočišného původu a zrušuje se nařízení (EHS) č. 2377/90

KOM(2007) 194 v konečném znění – 2007/0064 (COD)

(2008/C 10/13)

Dne 22. května 2007 se Rada, v souladu s čl. 37 a čl. 152 odst. 4 písm. b) Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. července 2007. Zpravodajem byl pan COUPEAU.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 151 hlasy pro a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor bere na vědomí opatření přijatá Evropskou komisí.

1.2 Výbor si přeje, aby každá farmakologická látka, která je určena pro zvířata určená k produkci potravin nebo jíž se tato zvířata krmí, byla předložena Evropské agentuře pro léčivé přípravky a aby byly maximální limity reziduí hodnoceny Výborem pro veterinární léčivé přípravky.

1.3 Každý podnik nabízející farmakologické výrobky pro zvířata by měl mít povolení od Evropské agentury pro léčivé přípravky a hodnocení maximálních limitů reziduí od Výboru pro veterinární léčivé přípravky.

1.4 Tato povolení budou platná ve všech členských státech EU, aby se zabránilo překážkám oběhu zboží v Evropském společenství.

1.5 Postup uvádění výrobků na trh by měl být zjednodušený a zároveň musí být zachována vysoká úroveň ochrany spotřebitele.

1.6 Zjednodušení a srozumitelnost evropských dokumentů by byly ku prospěchu každého občana. Jejich dostupnost by umožnila každému občanovi, aby se seznámil s přínosem Evropy v každodenním životě a aby ho pochopil.

2. Cíl návrhu

2.1 Cílem návrhu je nadále omezovat vystavení spotřebitelů farmakologicky aktivním látkám.

2.2 Návrh by měl zajistit, že bude zachována vysoká úroveň ochrany spotřebitelů a současně musí přispět ke zjednodušení právních předpisů.

2.3 V zájmu dosažení stanoveného cíle je třeba přihlédnout k těmto specifickým cílům:

a) zlepšit dostupnost veterinárních léčivých přípravků pro zvířata určená k produkci potravin za účelem zajištění zdraví

a dobrých životních podmínek zvířat a zamezení nezákonnému používání látek;

b) zjednodušit stávající právní předpisy zvýšením srozumitelnosti ustanovení týkajících se stanovených maximálních limitů reziduí pro koncové uživatele;

c) poskytnout jasná doporučení pro kontrolu reziduí farmakologicky aktivních látek v potravinách v zájmu zlepšení ochrany zdraví spotřebitele a fungování jednotného trhu;

d) upřesnit postupy Společenství, jimiž se stanoví maximální limity reziduí, zajištěním souladu s mezinárodními normami.

3. Aktuální souvislosti

3.1 Stávající právní rámec pro maximální limity reziduí vedl ke specifickým problémům:

a) Dostupnost veterinárních léčiv poklesla natolik, že došlo k nežádoucím dopadům na veřejné zdraví, zdraví zvířat a dobré životní podmínky zvířat.

b) Mezinárodní normy podporované EU nemohou být začleněny do právních předpisů Společenství, aniž by Evropská agentura pro léčivé přípravky vypracovala nové vědecké posouzení.

c) Kontrolní orgány členských států nemají žádné referenční body, zejména pokud jde o látky zjištěné v potravinách pocházejících ze třetích zemí.

d) Stávající legislativa je těžko srozumitelná.

4. Navrhovaná opatření

4.1 Navrhují se tyto hlavní změny:

a) zavést posouzení možností extrapolace jako povinnou součást celkového vědeckého posouzení a vytvořit právní základ, na němž Komise stanoví zásady pro provádění extrapolace;

b) zavést povinnost přizpůsobit právní předpisy Společenství tak, aby do nich mohly být zavedeny maximální limity reziduí stanovené výborem *Codex alimentarius* za podpory EU;

c) vytvořit specifický právní rámec stanovící maximální limity reziduí pro farmaceuticky aktivní látky, jež nemají být registrovány jako veterinární léčiva, zejména pro účely kontroly a pro dovážené potraviny.

4.2 Komise dbala na to, aby byly konzultovány zainteresované strany a mohly tak být hodnoceny nutné změny.

5. Doporučení

5.1 Evropský hospodářský a sociální výbor bere na vědomí opatření přijatá Evropskou komisí.

5.2 Výbor si přeje, aby každá farmakologická látka, která je určena pro zvířata určená k produkci potravin nebo jíž se tato zvířata krmí, byla předložena Evropské agentuře pro léčivé přípravky a aby byly maximální limity reziduí hodnoceny Výborem pro veterinární léčivé přípravky.

5.3 Každý podnik nabízející farmakologické výrobky pro zvířata by měl mít povolení od Evropské agentury pro léčivé přípravky a hodnocení maximálních limitů reziduí od Výboru pro veterinární léčivé přípravky.

5.4 Tato povolení budou platná na celém území Evropy, aby se zabránilo překážkám oběhu zboží v Evropském společenství.

5.5 Postup uvádění výrobků na trh by měl být zjednodušený a zároveň musí být zachována vysoká úroveň ochrany spotřebitele.

5.6 Vývoj vědeckých znalostí umožní zjistit neškodnost výrobků a jak dlouho je nutné čekat od podání léčivého

přípravku zvířeti a jeho porážkou před tím, než bude zkonsumováno.

5.7 Vývoj vědeckých znalostí by měl stanovit maximální limity reziduí prostřednictvím Rady.

5.8 Žádost o postupy: současný postup se osvědčil a řízení žádosti o povolení by mělo i nadále existovat.

5.9 Klasifikace farmakologicky účinných látek by měla být následující:

a) maximální limity reziduí;

b) není třeba stanovit maximální limity reziduí;

c) zákaz podávání látky.

5.10 Evropská agentura pro léčivé přípravky by měla konzultovat referenční laboratoře, aby mohl být určen proces pro analýzu reziduí.

5.11 Oběh potravin živočišného původu nesmí mít v Evropské unii překážky.

5.12 Zjednodušení a srozumitelnost evropských dokumentů by byly ku prospěchu každého občana. Jejich dostupnost by umožnila každému občanovi, aby se seznámil s přínosem Evropy v každodenním životě a aby ho pochopil.

5.13 Masné výrobky mimo Společenství používající léčivé přípravky, které nejsou zapsány do seznamu na evropské úrovni, by měly být předmětem vědecké studie prokazující neškodnost těchto výrobků, předloženy Evropské agentuře pro léčivé přípravky a musí obdržet od Výboru potvrzení o maximálních limitech reziduí, aby byla zajištěna celková ochrana spotřebitele.

5.14 Komise by se měla zabývat problematikou dostupnosti léčivých látek pro některé druhy (kozy, králíci ...), které nejsou kvůli nízké rentabilitě vyráběny v laboratořích.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o vytvoření rámce Společenství pro shromažďování, správu a využívání údajů v odvětví rybolovu a pro podporu vědeckého poradenství pro společnou rybářskou politiku

KOM(2007) 196 v konečném znění – 2007/0070 (CNS)

(2008/C 10/14)

Dne 1. června 2007 se Rada, v souladu s článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. září 2007. Zpravodajem byl pan SARRÓ IPARRAGUIRRE.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 150 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor obecně vítá návrh nařízení.

1.2 EHSV má jisté pochybnosti, zda návrh nařízení skutečně přinese „zjednodušení“ s ohledem na aktuálně platné nařízení a zda přispěje ke snížení správní zátěže jak pro členské státy, tak i pro dotčené subjekty.

1.3 Výbor považuje definici „koncový uživatel“, kterou používá Evropská komise, za nepřesnou, neboť umožňuje, aby každá osoba byla považována za koncového uživatele. Z toho důvodu navrhuje Komisi, aby definici upravila tak, aby formule byla mnohem přesnější.

1.4 EHSV se domnívá, že environmentální údaje by měly být shromažďovány zejména na základě studií na moři, které budou provádět členské státy prostřednictvím vědeckých rybolovných výzkumů.

1.5 Výbor se domnívá, že Komise by měla více upřesnit důvody porušování vedoucí k sankcím uplatňovaným vůči členským státům a pozměnit odpovídajícím způsobem finanční opravy.

1.6 EHSV žádá Komisi, aby odstranila podmínku týkající se zajištění přístupu pracovníků provádějících shromažďování hospodářských údajů do podnikových prostorů, neboť to může z právního hlediska být problematické.

1.7 Výbor se domnívá, že Komise by měla přesně stanovit financování programů pro pozorovatele na moři prostřednictvím členských států a maximálně omezit vlastní výběrové programy, které mají být prováděné posádkou, neboť mohou posádku nadměrně zatěžovat.

1.8 V souvislosti s posouzením dopadů rybolovné činnosti na životní prostředí se Výbor domnívá, že je nutné, aby Evropská komise jasně stanovila, jaké údaje budou zapotřebí a kdo je obdrží.

1.9 Výbor se domnívá, že shromažďování údajů pro hodnocení stupně vzájemného působení druhů je obtížně proveditelné a proto navrhuje jeho zrušení.

1.10 Výbor chce v souvislosti se správou a využíváním shromážděných základních údajů poukázat na význam důvěrného nakládání se shromážděnými údaji, což je důležité pro všechny, kteří k nim mají dle návrhu nařízení přístup.

1.11 Výbor se domnívá, že je téměř vyloučené, aby programy Společenství a národní programy byly spuštěny v roce 2008, a doporučuje proto Komisi, aby se začaly uplatňovat až v roce 2009.

2. Odůvodnění

2.1 Systematické shromažďování spolehlivých základních údajů o rybolovu je úhelným kamenem pro odhad rybích populací a vědecké poradenství, a má proto kritický význam pro provádění společné rybářské politiky (SRP).

2.2 Komise přezkoumala po několikaletém provádění stávající rámec shromažďování údajů⁽¹⁾ a stanovila, že shromažďování musí být revidováno, aby náležitě vzalo v úvahu na loďstvu založený přístup k řízení rybolovu, potřebu rozvíjet přístup zohledňující ekosystém, potřebu zlepšit jakost, úplnost a širší přístup k údajům v oblasti rybolovu, účinnější podporu pro poskytování vědeckého poradenství a rozvoj spolupráce mezi členskými státy.

⁽¹⁾ Nařízení Rady (ES) č. 1543/2000, kterým se stanoví rámec Společenství pro shromažďování a správu údajů nezbytných k řízení společné rybářské politiky, Úř. věst. L 176, 15.7.2000, jakož i další nařízení v oblasti shromažďování a správy údajů o rybolovu.

2.3 Z tohoto důvodu předkládá návrh nařízení Rady „o vytvoření rámce Společenství pro shromažďování, správu a využívání údajů v odvětví rybolovu a pro podporu vědeckého poradenství pro společnou rybářskou politiku“^(?), který je předmětem tohoto stanoviska a jehož cílem je vypracování dlouhodobých, dobře integrovaných regionálních výběrových programů, týkajících se biologických, hospodářských, environmentálních a sociálních údajů, a který má splnit nové požadavky vytvářené potřebou přejít na řízení rybolovu a na řízení rybolovu zohledňující ekosystém.

2.4 Návrh má za cíl, aby se nový systém shromažďování údajů vztahoval na celý proces, od shromažďování údajů na moři po jejich využití koncovými uživateli. Inovací návrhu je zahrnutí shromažďování environmentálních údajů, jehož hlavním účelem je sledování dopadů rybolovné činnosti na mořský ekosystém, dále zavedení finančních sankcí pro členské státy za nedodržování předpisů, zlepšení přístupu k údajům a jejich využití a snížení správní zátěže pro všechny zainteresované strany (zjednodušení).

3. Obecné připomínky

3.1 Za účelem zlepšení vědeckého poradenství obsahuje návrh nařízení předpisy o shromažďování a správě biologických, hospodářských, environmentálních a sociálních údajů v odvětví rybolovu; shromažďování a správa mají probíhat v rámci víceletých programů a údaje mají být využity v rámci SRP.

3.2 Tyto základní údaje o rybolovu mají umožnit vyhodnocení činnosti rozdílných rybářských loďstev, přípravu souhrnů shromážděných údajů v souladu s dalšími předpisy Společenství o SRP, výpočet celkového objemu úlovků a výmětu pro jednotlivé populace a skupiny plavidel, klasifikaci úlovků dle zeměpisné oblasti a časového období, odhad hojnosti a rozdělení populací, posouzení dopadů rybolovné činnosti na životní prostředí, vyhodnocení sociální a ekonomické situace v odvětví rybolovu, sledování vývoje cen úlovků plavidel Společenství a dovozu a vyhodnocení sociální a ekonomické situace v průmyslu.

3.3 Financování těchto činností je obsaženo v nařízení Rady (ES) č. 861/2006 ze dne 22. května 2006, kterým se stanoví finanční opatření Společenství pro provádění společné rybářské politiky a pro oblast mořského práva^(?), a ke kterému Výbor již vydal příslušné stanovisko⁽⁴⁾.

3.4 V návrhu nařízení je věnována obzvláštní pozornost kontrole jakosti a ověřování shromážděných údajů, přičemž finanční příspěvek Společenství je vázán na provádění kontroly jakosti a dodržování schválených norem jakosti.

3.5 Různá jiná nařízení Společenství zahrnují rovněž ustanovení o shromažďování a správě údajů v odvětví rybolovu, a to i ustanovení o shromažďování a správě údajů týkajících se

rybářských plavidel, jejich činností a úlovků a o monitorování cen, náhodných úlovčích kytovců a podmínkách vztahujících se na rybolov v hlubokém moři, jež by měla být vzata v úvahu v tomto nařízení, má-li být zaveden komplexní a harmonizovaný systém shromažďování údajů.

3.6 Výbor obecně vítá návrh nařízení. S obavami ovšem sleduje trvalý nárůst předpisů Společenství, což s sebou přináší více správní zátěže. EHSV má v tomto případě jisté pochybnosti, zda návrh nařízení skutečně přinese zjednodušení a zda přispěje ke snížení správní zátěže jak pro členské státy, tak i pro dotčené subjekty.

3.7 EHSV dále považuje za velmi uspokojivé, že se návrh ve větší míře věnuje environmentálním aspektům rybolovné činnosti a že na jeho základě mohou být získány údaje, kterou jsou nutné pro uplatňování řízení rybolovu založeném na přístupu zohledňující ekosystém.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Návrh nařízení začíná definicí některých klíčových pojmů, mezi které patří: odvětví rybolovu, rekreační rybolov, mořské regiony, základní údaje, podrobné údaje, agregované údaje, odběr vzorků podle loďstva, rybářské plavidlo Společenství a koncoví uživatelé. EHSV se domnívá, že definice koncových uživatelů je nepřesná, neboť je definuje jako „fyzické nebo právnické osoby nebo organizace se zájmem o vědeckou analýzu údajů týkajících se odvětví rybolovu“. Výbor si myslí, že podle této definice by mohl být koncovým uživatelem kdokoli. Z toho důvodu navrhuje Evropské komisi, aby definici upravila tak, aby vystihovala mnohem přesněji skutečné koncové uživatele.

4.2 Pro shromažďování údajů stanoví Komise víceletý program Společenství, který se týká:

- obchodního rybolovu prováděného rybářskými plavidly Společenství ve vodách a mimo vody Společenství;
- rekreačního rybolovu prováděného ve vodách Společenství;
- činností v oblasti akvakultury, prováděných na území členských států a ve vodách Společenství;
- zpracovatelského průmyslu produktů rybolovu.

4.3 Členské státy vypracují v souladu s programem Společenství národní programy shromažďování údajů, které budou zahrnovat postupy a metody, které se použijí při shromažďování a analýze údajů a při hodnocení jejich správnosti a přesnosti. Národní programy obsahují zejména následující položky:

- národní výběrové programy;
- program pozorovatelů na moři, když je to nutné;
- program šetření na moři.

^(?) KOM(2007) 196 v konečném znění, 18.4.2007.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 160, 14.6.2006.

⁽⁵⁾ NAT/280 – CESE 1490/2005, Úř. věst. C 65, 17.3.2006.

4.4 Komise ve svém návrhu uvádí, že programy Společenství a národní programy mají být sestaveny na tříleté období. První programy mají pokrýt období od roku 2008 do roku 2010 včetně. Výbor se domnívá, že je téměř vyloučené, aby programy byly spuštěny v roce 2008, a doporučuje proto Komisi, aby začaly být uplatňovány v roce 2009.

4.5 Členské státy koordinují své národní programy s jinými členskými státy ve stejném mořském regionu a budou se snažit o koordinaci svých činností s třetími zeměmi se svrchovaností nebo jurisdikcí nad vodami ve stejném mořském regionu tak, jak k tomu již dochází v rámci regionálních rybolovných organizací.

4.6 Vědeckotechnický a hospodářský výbor pro rybářství (VTHVR) vyhodnotí národní programy, jejich případné změny a vědeckou významnost údajů, které mají být shromažďovány. Komise schválí národní programy na základě hodnocení provedeného VTHVR.

4.7 Výbor souhlasí s plánem shromažďování a správy údajů v rámci víceletých programů. Rád by ovšem Komisi upozornil na to, že z návrhu nařízení není zřejmé, jaké dopady bude mít shromažďování údajů o rybolovu na každodenní práci posádky, a to především těch údajů, které se týkají dopadů rybolovné činnosti na životní prostředí. V tomto smyslu se EHSV domnívá, že environmentální údaje by měly být shromažďovány zejména na základě studií na moři, které budou provádět členské státy prostřednictvím vědeckých rybolovných výzkumů.

4.8 Novinkou je, že při nedodržení předpisů obsažených v návrhu nařízení může Komise uvalit na členské státy sankce, které by spočívaly ve snížení či vysazení finanční podpory pro jejich národní programy. Výbor považuje tento návrh za vhodný a doufá, že členské státy dodrží své povinnosti a vyhnou se tak sankcím. Výbor se nicméně domnívá, že Komise by měla více upřesnit případy porušování vedoucí k sankcím uplatňovaným vůči členským státům a pozměnit odpovídajícím způsobem finanční opravy.

4.9 Jak se uvádí v odstavci 4.3, budou víceleté národní výběrové programy obsahovat:

- plán odběru vzorků biologických údajů pro vzorkování podle loďstva, včetně případně v oblasti rekreačního rybolovu;
- plán odběru vzorků údajů o ekosystému, které umožní odhadnout stupeň vzájemného působení druhů a vliv odvětví rybolovu na životní prostředí;
- plán odběru vzorků ekonomických a sociálních údajů, které umožní posoudit sociální a ekonomickou situaci odvětví rybolovu.

4.10 Výbor opakuje svůj postoj vyjádřený ve stanovisku k nařízení (ES) č. 861/2006, ve kterém uvádí, že ve snaze zlepšit vědecké poradenství by mělo být možné prostřednictvím členských států financovat výdaje vzniklé v odvětví rybolovu Společenství na provádění studií nutných k vyhodnocení dopadu

rybolovných činností na životní prostředí a k vyhodnocení sociální a ekonomické situace v daném odvětví.

4.11 Komise uvádí, že členské státy mají zajistit, aby pracovníci provádějící odběr měli kvůli splnění svých povinností přístup:

- ke všem vykládkám, včetně případně ke všem překládkám a přesunům do akvakultury;
- do podnikových prostorů pro shromažďování hospodářských údajů.

4.12 EHSV by Komisi rád upozornil na to, že z právního hlediska je problematické zajistit přístup pracovníků provádějících shromažďování hospodářských údajů do podnikových prostorů. Proto vyzývá Komisi, aby toto ustanovení zrušila.

4.13 Shromažďování údajů o rybolovu v rámci národních programů závěrem předpokládá, že bude za prvé umožněna přítomnost pozorovatelů na moři na palubě plavidla, bude-li to nutné pro shromažďování údajů, a za druhé budou prováděna vědecká šetření na moři za účelem odhadu hojnosti a rozdělení populací, nezávisle na údajích poskytnutých obchodním rybolovem a posouzení dopadů rybolovné činnosti na životní prostředí.

4.14 EHSV považuje oba postupy za nutné pro doplnění shromažďování údajů o rybolovu a domnívá se, že by Komise měla přesně stanovit financování programů pro pozorovatele na moři prostřednictvím členských států. Výbor chce Komisi upozornit na to, že vlastní výběrové programy, které mají být prováděné posádkou v případě, že pozorovatelé na moři nemohou být přijati na palubu na základě zřejmého nedostatku místa v plavidle nebo z bezpečnostních důvodů, mohou pro posádku znamenat nadměrnou pracovní zátěž.

4.15 V souvislosti s posouzením dopadů rybolovné činnosti na životní prostředí se Výbor domnívá, že je nutné, aby Evropská komise jasně stanovila, jaké údaje budou zapotřebí a kdo je obdrží.

4.16 Návrh nařízení uvádí, že členské státy zaručí prostřednictvím počítačových databází bezpečné uložení a důvěrné nakládání se shromážděnými základními údaji. Členské státy rovněž odpovídají za jakost a úplnost shromážděných základních údajů a také z nich odvozených podrobných a agregovaných údajů.

4.17 Výbor považuje za správné, že tato odpovědnost připadne členským státům, neboť důvěrnost je pro rybářské podniky velmi důležitá.

4.18 Důvěrné nakládání s údaji je velmi důležité, neboť vnitrostátní počítačové databáze budou obsahovat všechny základní údaje související s:

- nařízením (EHS) č. 2847/1993 o zavedení kontrolního režimu pro společnou rybářskou politiku;
- nařízením (ES) č. 779/1997 o zavedení režimu řízení intenzity rybolovu v Baltském moři;

- nařízení (ES) č. 104/2000 o společné organizaci trhu s produkty rybolovu a akvakultury;
- nařízení (ES) č. 2347/2002, kterým se stanoví zvláštní podmínky přístupu k rybolovu hlubinných populací a s tím spojené požadavky;
- nařízení (ES) č. 812/2004, kterým se stanoví opatření týkající se náhodných úlovků kytovců při rybolovu.

Dále budou obsahovat údaje, které jsou uvedeny v předkládaném návrhu nařízení a vztahují se:

- na údaje o činnosti plavidel na základě informací ze satelitního sledování a jiných monitorovacích systémů;
- na údaje o celkovém objemu úlovků za jednotlivé populace podle jednotlivých skupin obchodních plavidel, včetně výmětu, a případně na údaje o úlovku v oblasti rekreačního rybolovu;
- na biologické údaje požadované pro sledování stavu využívaných populací;
- na údaje o ekosystému potřebné pro posouzení dopadů rybolovných činností a činností v oblasti akvakultury na životní prostředí;
- na údaje pro hodnocení stupně vzájemného působení druhů;

- na ekonomické a sociální údaje z oblasti loďstva a zpracovatelského průmyslu.

4.19 Co se týče údajů pro hodnocení stupně vzájemného působení druhů je Výbor názoru, že toto hodnocení vzhledem k ambivalentnosti a nepřesnosti nelze provádět a proto navrhuje jeho zrušení.

4.20 Členské státy zpracují základní údaje do formy souborů podrobných nebo agregovaných údajů v souladu s příslušnými mezinárodními normami a s protokoly dohodnutými na regionální úrovni a prostřednictvím dohod s Komisí je poskytnou jí a relevantním vědeckým organizacím.

4.21 Členské státy předávají podrobné a agregované údaje v bezpečném elektronickém formátu.

4.22 Členské státy mohou odmítnout předání příslušných podrobných a agregovaných údajů jen pokud existuje riziko, že přitom dojde k identifikaci fyzických a/nebo právnických osob nebo v případě, že koncoví uživatelé nesplňují povinnosti uvedené v návrhu nařízení.

4.23 Výbor chce v souvislosti se správou a využíváním shromážděných údajů poukázat na význam důvěrného nakládání se shromážděnými základními údaji, zejména údajů o činnosti plavidel na základě informací ze satelitního sledování, a proto žádá Komisi, aby v tomto případě stanovila jiný způsob zacházení.

V Bruselu dne 26. září 2007

Předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 96/22/ES o zákazu používání některých látek s hormonálním nebo tyreostatickým účinkem a beta-sympatomimetik v chovech zvířat

KOM(2007) 292 v konečném znění – 2007/0102 (COD)

(2008/C 10/15)

Dne 2. července 2007 se Rada, v souladu s čl. 152 odst. 4 písm. b) Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. září 2007. Zpravodajem byl pan JÍROVEC.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 152 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor bere na vědomí opatření navržená Evropskou komisí.

1.2 EHSV podporuje cestu zjednodušení a vyjasnění právních předpisů jak pro občany, tak i pro firmy, které nabízí farmakologické výrobky pro zvířata.

1.3 Návrh směrnice zachovává zásadu proporcionality, neboť zavádí pouze omezené změny na základě nejnovějších vědeckých údajů a odborných stanovisek.

1.4 Návrh směrnice se vztahuje i na dovoz zvířat určených pro produkci potravin z třetích zemí.

1.5 Návrh směrnice není v rozporu se závazky WTO.

1.6 Dopad budoucí nedostupnosti 17-beta-estradiolu a jeho esterických derivátů na zemědělce a na dobré životní podmínky zvířat bude zanedbatelný.

1.7 Není nutno stanovit maximální limity reziduí.

1.8 Dopad na malé a střední podniky bude rovněž téměř nulový.

2. Cíl návrhu

2.1 Cílem návrhu je pozměnit směrnici 96/22/ES ze dne 29. dubna 1996, ve znění směrnice 2003/74/ES. Návrh směrnice zakazuje uvádět na trh látky k podávání všem zvířatům, jejichž maso a produkty jsou určeny pro lidskou spotřebu, a to k jiným účelům, než je stanoveno v čl. 4 odst. 2.

Seznam zakázaných látek:

Seznam A:

— tyreostatické látky,

— stilbeny, stilbenové deriváty, jejich soli a estery,

— 17-beta-estradiol a jeho esterické deriváty.

Seznam B:

— beta-sympatomimetika.

2.2 Navrhují se tyto změny:

a) vyjmout zvířata v zájmovém chovu z oblasti působnosti právních předpisů,

b) zcela zakázat používání 17-beta-estradiolu u zvířat určených k produkci potravin.

2.3 Komise navrhuje pouze velmi omezené změny, které jsou nezbytné k zabránění dalšímu utrpení zvířat v zájmovém chovu v důsledku nedostupnosti vhodné léčby, a zohledňuje vědecké údaje a odborná stanoviska týkající se 17-beta-estradiolu ⁽¹⁾.

3. Obecné souvislosti

3.1 Ustanovení čl. 2 písm. a) směrnice Rady 96/22/ES výslovně zakazuje uvádět na trh látky uvedené v příloze II k podávání „všem druhům zvířat“.

3.2 Porovnání cen přípravků s tyreostatickým účinkem ukazuje, že jejich užití pro zvířata určená k produkci potravin je ekonomicky nezajímavé.

3.3 Nezákonné používání je spojeno s nezákonnou výrobou nebo dovozem. V posledních pěti letech nebylo zjištěno žádné nezákonné používání stilbenů, stilbenových derivátů, jejich soli a esterů.

3.4 Zmíněná směrnice znemožňuje vydávání registrací pro výrobky obsahující látky na léčbu hypertyreózy u zvířat v zájmovém chovu.

3.5 V roce 1981 zakázala EU směrnicí 81/602/EHS používání látek s hormonálním účinkem pro podporu růstu hospodářských zvířat, mimo jiné i 17-beta-estradiolu.

⁽¹⁾ „Prevention and Control of Animal Diseases“ (http://ec.europa.eu/food/animal/resources/publications_en.htm).

3.6 Směrnice 96/22/ES měla zakázat použití 17-beta-estradiolu a jeho esterických derivátů pro všechny účely, omezila však pouze okolnosti podávání pro jiné účely než pro podporu růstu. Tento přípravek je úplný karcinogen jak s účinkem tvorby, tak i podpory nádorů.

3.7 Zpráva Radě a Parlamentu z 11. října 2005 dochází k závěru, že běžně používané alternativní látky, např. prostaglandiny, umožní vyřadit výše zmíněný přípravek z užití u zvířat určených k produkci potravin.

3.8 Zvířata v zájmových chovech často trpí hypertyreózou, protože vhodná léčba stále není dostupná.

4. Připomínky

4.1 Evropský hospodářský a sociální výbor bere na vědomí opatření navržená Evropskou komisí.

4.2 Změny navrhované v souvislosti se 17-beta-estradiolem jsou přímým výsledkem činností vyžadovaných článkem 11a směrnice 2003/74/ES.

4.3 Zavedené změny jsou velmi omezené a nezbytné k zabránění dalšímu utrpení zvířat v zájmovém chovu v důsledku nedostupnosti vhodné léčby.

4.4 Návrh se dotýká majitelů domácích zvířat, praktických veterinářů, veterinárního farmaceutického průmyslu a subjektů členských států příslušných pro registraci.

4.5 Návrh přispěje k dosažení vysoké úrovně ochrany lidského zdraví.

4.6 Nové registrace musí přihlédnout k možnosti zneužití. Přípravky, které by mohly být zneužity, proto mohou být odmítnuty.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1924/2006 o údajích týkajících se potravin z hlediska jejich nutriční hodnoty a vlivu na zdraví

KOM(2007) 368 v konečném znění – 2007/0128 (COD)

(2008/C 10/16)

Dne 26. července 2007 se Rada Evropské unie, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Vzhledem k tomu, že obsah návrhu je zcela uspokojivý a že již byl předmětem stanovisek Výboru CESE 308/2004 a CESE 1571/2006 (*), přijatých ve dnech 26. února 2004 a 13. prosince 2006, rozhodl se Výbor na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007, zaujmout k tomuto tématu příznivé stanovisko a odkázat na svůj postoj, který zaujal ve výše uvedených dokumentech. V hlasování bylo 168 hlasů pro, 1 hlas byl proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

(*) Stanovisko EHSV k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o údajích týkajících se potravin z hlediska jejich nutriční hodnoty a vlivu na zdraví – KOM(2003) 424 v konečném znění – 2003/0165 (COD) (Úř. věst. C 110, 30.4.2004) (není k dispozici v češtině – pozn. překl.) a stanovisko k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. .../... o údajích týkajících se potravin z hlediska jejich nutriční hodnoty a vlivu na zdraví – KOM(2006) 607 v konečném znění – 2006/195 (COD) (Úř. věst. C 325, 30.12.2006).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Integrace globálního obchodu a outsourcing – Jak řešit nové výzvy

(2008/C 10/17)

Dne 16. února 2007 rozhodl Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s článkem 29, odst. 2 Jednacího řádu o vydání stanoviska z vlastní iniciativy k *Integrace globálního obchodu a outsourcing – jak řešit nové výzvy*.

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 12. září 2007. Zpravodajem byl pan ZÖHRER, spoluzpravodajem pan LAGERHOLM.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 151 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí

1.1 Změny v oblasti obchodu a rostoucí integrace národních ekonomik do světového obchodního systému jsou způsobeny širokou škálou faktorů. Jeden z nejdůležitějších faktorů mezi výše uvedenými je rozvoj mezinárodní dělby výroby, jež vyústila v rostoucí objem meziproductů (zboží a služeb), které jsou směňovány v různých fázích výrobního procesu. Obchod s meziproducty je jednou z hlavních hybných sil průmyslových změn a představuje zvláštní formu mezinárodní dělby práce.

1.2 Outsourcing je měřen na základě externích obchodních toků s meziproducty, což představuje odchylku od jeho běžné definice a určité překrývání s tzv. „offshoringem“, proto lze hovořit z důvodu rozlišení i o „offshore outsourcingu“.

1.3 Pro tento offshore outsourcing existuje řada důvodů. Nejdůležitějším z nich jsou nízké náklady na pracovní sílu (nižší mzdy a/nebo sociální ochrana). Dále hrají významnou roli i ceny surovin či blízkost nových rostoucích trhů. Dalším hnacím motorem offshore outsourcingu jsou nižší náklady vyplývající z méně striktních zákonů o životním prostředí či daňové pobídky.

1.3.1 Fenomén offshore outsourcingu není nový, nýbrž je synonymem organizace výroby založené na dělbě práce, při které se podniky specializují na to, co nejlépe a cenově nejvýhodněji umí. Informační technologie a levné komunikace urychlují tento vývoj a umožňují obchod překračující hranice v mnoha nových oblastech, především v oblasti služeb.

1.3.2 Cenově výhodný a účinný dopravní systém je základním předpokladem pro offshore outsourcing.

1.4 Objem zboží, s nímž je v současnosti celosvětově obchodováno, je 15krát větší než v roce 1950 a podíl na celosvětovém HDP se ztrojnásobil. Celosvětový obchod se službami dosahuje již podobné míry růstu jako obchod se zbožím a roste

rychleji než HDP. Podíl služeb na mezinárodním obchodě tvoří téměř 20 %.

1.5 V období mezi roky 1992 a 2003 byl zaznamenán nárůst podílu meziproductů (z 52,9 na 54,1 %) a kapitálového majetku (z 14,9 na 16,6 %) na celkovém dovozu, přičemž podíl spotřebního zboží lehce klesl. V rámci meziproductů existuje významný posun směrem ke kategorii dílů a součástí.

1.6 I na regionální úrovni probíhá velmi rozdílný vývoj. Zatímco podíl meziproductů na dovozu EU-15, Japonska a USA klesl, v Číně, jihovýchodní Asii a v nových členských státech (EU-10) vzrostl.

1.7 Silný nárůst obchodu se službami připadá na kategorii „ostatní služby“. V této kategorii jsou zahrnuty služby, které úzce souvisejí s hospodářstvím. I zde se vyznačují finanční, počítačové a informační služby zvláštní dynamikou. Největší zisk z outsourcingu služeb mají USA, EU 15 a Indie, přičemž Indie ze srovnání vychází nejlépe.

1.8 EU si celkově úspěšně udržela vedoucí postavení v celosvětovém obchodě, a to jak v odvětví zboží, tak služeb. Evropské hospodářství má vedoucí postavení na trhu v řadě průmyslových odvětví s technologiemi střední úrovně a u kapitálově náročného zboží. Obavy vzbuzuje rostoucí obchodní deficit s Asií a relativně slabý výkon EU v oblasti IKT.

1.9 Prostřednictvím offshore outsourcingu roste obchod, což celkově zvyšuje blahobyt. Výbor si je ovšem vědom, že dochází nejen k ziskům, ale i k ztrátám, přičemž ty, kteří prohrávají, je snazší identifikovat, neboť jejich ztráta nastává okamžitě (např. zaměstnanci, kteří ztratí pracovní místo).

1.10 Z hlediska pro EU celkově pozitivního vývoje obchodu s meziproducty je zapotřebí podporovat pozitivní a aktivní postoj EU vůči volnému, ale spravedlivému světovému obchodu, jakož i aktivní strategii globalizace. EU musí věnovat maximální pozornost rozdělení takto získaných výhod.

1.11 EU se musí zasazovat za spravedlivé podmínky a udržitelný rozvoj světového obchodu (hospodářský, sociální a ekologický).

1.12 EU by si měla být vědoma svých silných stránek a měla by je dále rozvíjet. Právě výše uvedené oblasti s technologiemi střední úrovně se vyznačují často vysokou schopností inovace. Dále pak je zapotřebí uskutečnit i investice do materiálního vybavení a nápadů pro nové oblasti.

1.13 Vzhledem k vývoji offshore outsourcingu je naléhavě zapotřebí provést více analýz, které budou mít diferencovanější přístup. Výbor doporučuje Komisi provádět analýzy, které by se zabývaly i možným scénářem pro krátkodobou a střednědobou budoucnost, a zapojit do nich i příslušné subjekty. Tyto analýzy mohou být také součástí odvětvových průzkumů v rámci nové průmyslové politiky a sloužit jako základ pro debaty vedené v rámci odvětvového sociálního dialogu.

1.14 Hlavní odpovědi na výzvy, před kterými stojí Evropa a které se týkají integrace světového obchodu a narůstajícího offshoringu evropské produkce, se nacházejí v Lisabonské strategii. Následující body jsou dle Výboru rozhodující pro to, aby se Evropa přizpůsobila procesu globalizace a zůstala konkuren-ceschopná:

- rozšíření a prohloubení vnitřního trhu,
- podpora inovací,
- podpora zaměstnanosti.

2. Odůvodnění a souvislosti stanoviska

2.1 Změny v oblasti obchodu a rostoucí integrace národních ekonomik do světového obchodního systému jsou způsobeny širokou škálou faktorů (liberalizace obchodu, klesající náklady na dopravu a komunikace, rostoucí příjmy, rostoucí mezinárodní dělba práce atp.). Jeden z nejdůležitějších faktorů mezi výše uvedenými je rozvoj mezinárodní dělby výroby, jež vyústila v rostoucí objem meziproduktů (zboží a služeb), které jsou směňovány v různých fázích výrobního procesu. Tento nárůst mezioobchodu, který je zde označován jako outsourcing, odráží restrukturalizaci mnoha výrobních procesů na globální a regionální úrovni a vyskytuje se v mnoha oblastech odvětví služeb.

2.2 Tradiční komparativní výhody, které mají průmyslové země v odborné kvalifikaci pracovníků a v technickém know-how v souvislosti s jejich výrobky příp. výrobními procesy, jsou vystaveny rostoucímu tlaku z mnoha stran. V tomto rychle se měnícím prostředí čelí EU novým konkurentům, kteří se objevili v mnoha hospodářských odvětvích a v odvětví služeb, které má vysokou přidanou hodnotu. Výzvy pro podniky v EU rostou rychlým tempem.

2.3 Obchod s meziprodukty je hlavní hybnou silou průmyslových změn a představuje konkrétní formu mezinárodní dělby práce, která rychle nahrazuje tradičnější formy internacionalizace. Je zřejmé, že globalizace trhů spojená s technickým pokrokem umožňuje rozdělit výrobní proces určitého výrobku do mnoha postupných počátečních a koncových fází výroby, které jsou obvykle rozloženy do několika různých zemí.

2.4 Cílem tohoto stanoviska je na jedné straně zjistit, jakým způsobem se celosvětový fenomén outsourcingu zboží a služeb vyvíjí především prostřednictvím rozvoje v asijských zemích (hlavně v Číně a Indii), jakož i prostřednictvím integrace nových členských států EU. Na druhé straně je třeba zjistit, jestli a jakým způsobem je EU ohrožena výskytem nových, globálně působících obchodních velmocí a s tím souvisejících celosvětových změn komparativních výhod, především s ohledem na trhy, na kterých má EU v současné době vedoucí postavení. V první řadě se jedná o trhy, které se vyznačují technologiemi střední úrovně a kapitálově náročným zbožím, jako např. automobilový průmysl, farmaceutický průmysl a výroba specializovaného vybavení.

2.5 O fenoménu relokace není v tomto stanovisku pojednáno, neboť toto téma již bylo předmětem jiných stanovisek Výboru.

2.6 Souhrnně lze říci, že se zde setkáváme se zajímavým průmyslovým fenoménem, který bude nutit podniky v EU, aby zlepšily komparativní výhody, ze kterých doposud těžily, které ovšem již nejsou zaručeny, a to ani v úplně nových hospodářských oblastech, jakými je odvětví služeb. Analýzou tohoto procesu vývoje by bylo možné určit stávající a budoucí slabá odvětví a upozornit průmyslová odvětví v EU, aby včas učinila správná rozhodnutí.

3. Vývoj světového obchodu

3.1 Východiskem pro další analýzu je průzkum, který byl zveřejněn v říjnu 2006 v „Economic Papers“ č. 259, které vydává generální ředitelství pro hospodářské a finanční záležitosti Evropské komise ⁽¹⁾.

3.1.1 Tento průzkum zohledňuje časové období mezi léty 1990 a 2003. Toto je důležité proto, že na počátku 90. let došlo ke změnám ve světovém obchodu, které byly pro Evropu rozhodující. Čínská lidová republika začala hrát významnější roli v mezinárodním obchodě, což vyvrcholilo jejím vstupem do WTO. Další provádění společného trhu vedlo k prohloubení integrace uvnitř EU. Politické a hospodářské otevření zemí střední a východní Evropy a jejich integrace do EU vedlo k rozšíření vnitřního trhu. Na počátku tohoto období měla EU 12 členů, dnes jich má 27.

3.1.2 Současné došlo k zásadním změnám také v Indii, Rusku a Latinské Americe (zejména v Brazílii), které vedly k silnější pozici ve světovém obchodě.

⁽¹⁾ Economic Papers č. 259: „Global trade integration and outsourcing: How well is the EU coping with the new challenges“, Karel Havík a Kierian Mc Morrow.

3.1.3 Pro období po roce 2003 nebyly v době průzkumu ještě k dispozici spolehlivé údaje, a proto nemohou být učiněny fundované výpovědi o tomto období. Lze ale vycházet z toho, že tam, kde je ve studii odkazováno na EU-10, budou podobné trendy platit i pro Bulharsko a Rumunsko. Příklad textilního průmyslu je důkazem toho, že se tempo naznačeného vývoje spíše zvyšuje.

3.2 Objem zboží, s nímž je v současnosti celosvětově obchodováno, je 15krát větší než v roce 1950 a podíl na celosvětovém HDP se ztrojnásobil. Celosvětový obchod se službami dosahuje již podobné míry růstu jako obchod se zbožím (od roku 1990 narůstá o zhruba 6 % v průměru za rok) a roste rychleji než HDP. Podíl služeb na mezinárodním obchodě tvoří téměř 20 %.

3.2.1 Zatímco se vývoj celkově jeví jako stabilní, lze zaznamenat významné rozdíly míry růstu v různých kategoriích výrobků a služeb.

3.2.2 Jak již bylo uvedeno v úvodu, je mezinárodní dělba práce jednou z nejdůležitějších hybných sil vývoje celosvětového obchodu. Tato dělba práce vede ke stálému růstu meziobchodu (pro zboží a služby). Rostoucí meziobchod (např. s polotovary, díly a součástmi) nebo i outsourcing odrážejí novou organizaci mnoha výrobních procesů na globálním či regionálním základě v protikladu k národnímu základu a znázorňují enormní nárůst toků přímých zahraničních investic z méně než 5 % světového HDP v roce 1980 na více než 15 % na konci 90 let. Ne každá přímá zahraniční investice je ovšem spojená s outsourcingem.

3.2.3 Globální výrobní systémy ve spojení s vývojem účinných informačních a komunikačních technologií, které vedou k outsourcingu či vertikální specializaci, se objevují i v mnoha oblastech odvětví služeb.

3.2.4 Internacionalizace výrobních procesů na regionální příp. globální úrovni vede k rostoucímu obchodu v rámci průmyslu a podniků. Vývoz určitého průmyslového odvětví jednoho státu stále více závisí na dovozu meziproductů, které byly vyrobeny stejným průmyslovým odvětvím nebo dceřinou společností mezinárodního podniku.

3.3 Přehled obchodu podle výrobních stupňů

3.3.1 Na základě klasifikace hlavních hospodářských kategorií dle OSN (Broad Economic Categories) lze zboží dělit podle jeho posledního použití (např. meziproducty, spotřební zboží nebo kapitálový majetek).

3.3.2 V období mezi roky 1992 a 2003 byl zaznamenán nárůst podílu meziproductů (z 52,9 na 54,1 %) a kapitálového majetku (z 14,9 na 16,6 %) na celkovém dovozu, přičemž podíl

spotřebního zboží lehce klesl. V rámci meziproductů existuje významný posun směrem ke kategorii dílů a součástí. Tato skutečnost je typická především pro IKT a automobilový průmysl.

3.3.3 I na regionální úrovni probíhá velmi rozdílný vývoj. Zatímco podíl meziproductů na dovozu EU-15, Japonska a USA klesl, v Číně, jihovýchodní Asii a v nových členských státech (EU-10) vzrostl.

3.4 Tyto údaje nezohledňují obchod a vývoj v rámci EU-15. Je třeba uvést, že se přitom jedná o významně větší část obchodu jednotlivých členských států EU (dvě třetiny až 80 %). Outsourcing je tedy měřen pouze na základě externích obchodních toků s meziproducty, což představuje odchylku od jeho běžné definice a určité překrývání s tzv. „offshoringem“, proto lze hovořit z důvodu rozlišení i o „offshore outsourcingu“.

4. Důvody rostoucího offshore outsourcingu

4.1 Existuje mnoho různých důvodů, proč se podnik rozhodne přenést svou obchodní činnost nebo její část do zahraničí. Nižší cena pracovní síly se v současnosti zdá být nejdůležitější. Ale důležitou roli hrají také faktory jako nižší ceny surovin a poloha v blízkosti rostoucího trhu. Nízká produktivita, nejisté právní systémy, nedostatky v infrastruktuře, nevýhodné obchodní podmínky (např. cla, normy) a chybějící možnost kontroly a reakce při výskytu problémů mohou ovlivnit toto rozhodnutí negativně.

4.2 To, že podniky přesunují výrobní zařízení nebo pořízují zboží, které dříve vyráběly samy, není novým vývojem. Nahrazování domácí pracovní síly zahraniční je obvyklá praxe ve všech průmyslových zemích po mnoho let. Fenomén outsourcingu je zcela synonymní s dělbou práce a s tím, aby podniky zůstaly konkurenceschopné a sledovaly své náklady a přitom se specializovaly na to, v čem jsou nejlepší. Avšak nové je to, že informační a komunikační technologie (IKT) v posledních letech umožnily outsourcing celých nových typů služeb i výroby zboží. IT a levná komunikace dnes usnadňuje podnikům provádět outsourcing většiny věcí, které mohou být reprodukovány/prováděny v digitální formě jako například využívání IT, administrativní činnost, call centra, programování software i některé funkce výzkumu a vývoje.

4.2.1 Podobně IKT umožnily dodatečný outsourcing při výrobě zboží, protože meziproducty mohou být nyní snadno získávány od mnoha dodavatelů. Techniky výroby s dodávkami just-in-time závisí do velké míry na IKT, aby bylo možno ve stejný čas koordinovat výrobu a dodávku jednotlivých dílů a součástí různých výrobců na větší či menší vzdálenosti.

4.3 Pokud je možno provádět outsourcing, je možno provádět i offshoring. Offshoring může mít formu transferu jednotlivých úkolů v rámci jedné organizace na zahraniční stano-
viště nebo k nezávislému dodavateli.

Jak bylo řečeno, není to úplně nový jev, ale rychlý rozvoj IKT a s ním související snížení komunikačních nákladů umožnil provádění mnoha nových služeb přes hranice. Dnes mohou být takové úkoly jako technické kreslení v architektuře, čtení rentge-
nových snímků nebo určité právní služby zadány do zahraničí. Rozvoj IKT rozšířil mezinárodní obchod tím, že se snížily náklady transakcí, a tím je možno obchodovat se zcela novými věcmi. Je to podobná situace jako v případě mezinárodního kontejnerového systému v padesátých letech, který také způsobil rozmach mezinárodního obchodu ⁽²⁾.

4.4 Toto stanovisko se zaměřuje na offshore outsourcing. Ale ve všeobecných politických diskusích se to často zaměřuje s otázkou přímých zahraničních investic (PZI). Například existují tendence, které jsou považovány za formu outsourcing/offshoringu, ale ve skutečnosti jsou součástí expanze podnikatelských činností do zahraničí pro zásobování místních trhů. Aby bylo možno určit, zda určitá reloka-
ce výrobního zařízení je příkladem offshoringu, je nutno určit, který trh má být zásobován. Expanze podnikatelských činností do zahraničí za jediným účelem zásobovat zahraniční trhy (horizontální PZI) nemusí mít nutně – ani krátkodobě – žádné negativní důsledky na zaměstnanost ve vlastní zemi. Naopak: může to mít velmi pozitivní účinky jak na výnosnost, tak na zaměstnanost v hlavním sídle podniku.

4.5 Ovšem nejsou to jenom nižší náklady na pracovní sílu (nízké mzdy a/nebo nižší sociální zabezpečení) a potřeba dostat se blíže k trhům, co nutí společnosti provádět reloka-
ci výroby. Důvodem mohou být také nižší náklady z důvodu např. méně přísných předpisů na ochranu životního prostředí nebo daňové výhody. Zajímavý příklad offshoringu v poslední době, který toto může ilustrovat, je případ evropského cementářského průmyslu. Z důvodu velmi prudkého nárůstu cen energie v Evropě – částečně způsobeného systémem pro obchodování s emisemi CO₂ v EU – a přímého omezení emisí CO₂ pro průmysl, přesunuli někteří evropští výrobci cementu výrobu ostře vypálených cihel do Číny.

4.6 Předpokladem pro offshore outsourcing je v neposlední řadě hospodárný a účinný dopravní systém.

5. Outsourcing ve výrobě zboží

5.1 Outsourcing je ve studii definován jako reloka-
ce částí výroby k externím dodavatelům nebo do pobočky, která byla za tímto účelem založena mimo EU. Je charakterizován následujícími faktory:

⁽²⁾ Kontejnerizace je intermodální systém přepravy nákladů všeobecně nebo výrobků po částech za použití kontejnerů odpovídajících normě ISO. Zboží lze snadno převážet z jednoho místa na druhé v kontejnerech, které je možno celé nakládat na kontejnerové lodi, kamiony, vlaky, automobily a do letadel. Koncepce kontejnerizace je považována za klíčovou inovaci v oblasti logistiky, která způsobila revoluci v manipulaci s nákladem ve dvacátém století a dramaticky snížila přepravní náklady.

— Celosvětové obchodní toky jsou stimulovány internacionalizací výrobních struktur a rostoucími globálními přímými zahraničními investicemi.

— Podíl meziproductů (především dílů a součástí) a kapitálového majetku na celosvětovém dovozu stoupá. Tím vzrůstají i obchodní výměny mezi průmyslovými odvětvími a mezi podniky.

— Dochází k značnému nárůstu vzájemně se doplňujících obchodních toků mezi průmyslovými a rozvojovými zeměmi, příp. nově industrializovanými zeměmi. Podíl meziproductů na dovozu do EU-15, USA a Japonska klesá, zatímco tento současně stoupá u jejich méně rozvinutých regionálních partnerů.

— Outsourcing částí výroby je zvláštní charakteristikou IKT a automobilového průmyslu, které mají globálně fungující podniky.

6. Outsourcing služeb

6.1 Celosvětový obchod se službami zaznamenal od poloviny 90. let silný nárůst. Dosáhl podobné míry růstu jako obchod se zbožím a roste tedy značně rychleji než HDP. Podíl služeb na celkovém HDP vzrostl z 3,8 % v roce 1992 na 5,7 % v roce 2003.

6.2 Zatímco kategorie doprava a cestovní ruch dosáhly míry růstu ve výši HDP, připadá silný nárůst obchodu se službami na kategorii „ostatní služby“. V této kategorii jsou zahrnuty služby, které úzce souvisejí s hospodářstvím. I zde se vyznačují finanční, počítačové a informační služby zvláštní dynamikou.

6.3 Srovnáme-li čisté výsledky (vývoz mínus dovoz), zjistíme, že největší zisk z outsourcingu služeb mají USA, EU-15 a Indie, přičemž Indie ze srovnání vychází nejlépe.

7. Silná a slabá místa EU

7.1 EU si od roku 1990 celkově úspěšně udržela vedoucí postavení v celosvětovém obchodě, a to jak v odvětví zboží, tak služeb. To je částečně důsledkem toho, že na začátku devadesátých let, ve fázi globálního procesu hospodářského růstu, která byla náročná na investice, byla upřednostňována ta průmyslová odvětví, která vyrábějí kapitálově náročné zboží a ve kterých má EU relativně silné postavení. EU má vedoucí postavení na trhu v řadě průmyslových odvětví s technologiemi střední úrovně a u kapitálově náročného zboží. Významnou silnou stránkou je celosvětová automobilová výroba, farmaceutický průmysl, speciální vybavení a oblast finančních a ekonomických služeb.

7.1.1 Přebytek zahraničního obchodu EU vzrostl v období mezi lety 1992 a 2003 z 0,5 % na 1,5 % HDP a přispívá i významně k jeho růstu.

7.1.2 Další silnou stránkou EU je bezpochyby i vlastní vnitřní trh, který nabízí nejen stabilní právní rámec, ale představuje také domácí trh odpovídající velikosti. V důsledku rozšíření proběhla část outsourcingu v nových členských státech.

7.1.3 Průzkum ukazuje, že v některých oblastech výroby, jako například v automobilovém průmyslu, má offshore outsourcing tendenci soustředit se do určitých regionů (EU-15 do nových členských států, USA do Mexika a Brazílie, Japonsko do jihovýchodní Asie a Číny). Lze to vysvětlit především náklady spojenými s geografickou vzdáleností (např. přepravní náklady). V oblasti nových technologií a služeb však tyto náklady hrají méně významnou roli.

7.2 Současně studie upozorňuje na některé oblasti, které jsou důvodem k obavám. Z geografického hlediska se jedná o rostoucí obchodní deficit s Asií obecně a z technologického hlediska se jedná o relativně slabý výkon EU v oblasti IKT. Zvláště je nutné sledovat z tohoto hlediska skutečnost, že některé rozvojové země usilují o to, aby se dostaly v hodnotovém řetězci rychle nahoru, a proto hodně investují do výzkumu a vývoje a do vzdělávání.

7.2.1 Dosavadní úspěch Asie ve světovém obchodě spočíval převážně ve výrobních oblastech, jako je oblast IKT, které byly při srovnání z evropského pohledu méně významné než například automobily, léčiva nebo chemie. V posledních 15 letech se mnoho asijských zemí specializovalo na vývoz výrobků v oblasti IKT⁽³⁾. Lze předpokládat, že tyto země se ve svém budoucím rozvoji budou věnovat také těm průmyslovým odvětvím, ve kterých dosud dominovala EU (jak ukazuje příklad textilního průmyslu).

7.2.2 EU a Čína vykazují velkou komplementaritu v obchodních strukturách, přičemž EU se specializuje na středně vyspělé technologie a kapitálové zboží a Čína se zaměřuje na technologie nízké úrovně a na výrobní oblasti vyžadující velký počet pracovníků a oblasti spojené s IKT. Tento model komplementarity přináší bezprostředně výhodné obchodní podmínky pro EU, takže mnoho členských států EU má v současnosti významné zisky díky schopnosti vytvářet ceny ve srovnání se vznikajícími tržními silami, jako je Čína. Tyto výsledky naznačují, že proces hospodářského růstu velkých vznikajících ekonomik, jako je Čína, může být vzájemně prospěšným procesem s vysokým růstem příjmu na obyvatele jak v rozvinutém, tak v rozvojovém světě.

⁽³⁾ Levné výrobní lokality, ve kterých jsou často zpracovávány i drahé výrobky špičkové technologie a know-how z USA nebo Evropy, vedly k tomu, že se výrobky, jako například počítače nebo mobilní telefony, dostávají na trh za dostupnou cenu, a mohou se tak dostat k širokým vrstvám spotřebitelů.

7.2.3 Relokace služeb do Indie je v současnosti (zatím) z makroekonomického hlediska málo významná.

7.3 Střednědobě až dlouhodobě se vyskytují tyto potenciální problémy v zahraničním obchodě EU:

7.3.1 Dobré výsledky EU v 90. letech vyplývají z velké části z přínosů počáteční fáze liberalizace celosvětového obchodu, která byla náročná na investice, což nebude pokračovat věčně.

7.3.2 Slabé stránky EU spočívají v řadě oblastí špičkové technologie, především v průmyslovém odvětví IKT.

7.3.3 Asie by se mohla stát konkurentem v některých hlavních hospodářských odvětvích EU. Čínští nízkonákladoví výrobci budou pravděpodobně ovládat velkou část průmyslu vyžadujícího velký počet pracovníků a technologie nízké úrovně. Dopady na EU budou větší než na USA či Japonsko.

8. Vítězové a poražení offshore outsourcingu

8.1 Offshore outsourcing rozvíjí obchod, často v nových typech produktů a v nových odvětvích. Víme z teorie a empirických studií, že obchod vytváří blahobyt, takže lze předpokládat, že offshore outsourcing by měl zvýšit světový blahobyt. Skutečnost, která toto komplikuje, je, že nákladové výhody, které jsou příčinou offshoringu některých výrobků, mohou být důsledkem méně přísných ekologických předpisů, které mohou mít důsledky pro životní prostředí globálního charakteru. Ale pokud tomu tak není, můžeme předpokládat, že offshoring zvyšuje světový blahobyt. Avšak také víme, že v obchodě často někdo vyhrává a někdo prohrává, a otázkou je, kdo vyhraje a kdo prohraje v Evropě v rámci rostoucího offshoringu.

8.1.1 Rozhodnutí podniku zadat určitý úkol externě (do zahraničí) se může samozřejmě ukázat jako chybné rozhodnutí z pohledu podniku. Může pro to být mnoho důvodů. Zákazníkům se například nemusí líbit, že jsou obsluhováni zahraničními call centry, firmy někdy nedostanou meziprodukty v požadované kvalitě a určeném čase, mohou se objevit kulturní nedorozumění mezi podniky a klienty příp. i přes hranice, nebo mohou důvěrné informace proniknout ke konkurenci.

8.1.2 Ale my musíme začít předpokladem, že rozhodnutí podniku (nebo vlády) provádět offshoring nebo offshore outsourcing u určitého úkolu bude úspěšné. Kdo v tomto případě prohrává a kdo vyhrává?

8.2 Vítězové

8.2.1 Evropské podniky provádějící offshoring a offshore outsourcing.

Získávají tím přístup k potenciálně velkým úsporám nákladů většinou díky nižším mzdovým nákladům. Dlouhodobě tyto podniky také získají přístup k novým zdrojům kvalifikovaných pracovních sil jak přímo prostřednictvím svých vlastních externalizovaných zařízení, tak nepřímo prostřednictvím offshore outsourcingu od místních dodavatelů. Dále podnikům umístěným v evropských zemích s dobře regulovanými pracovními trhy stanoviště offshore obecně někdy umožňují flexibilnější řízení úrovně pracovních sil. Umístění externalizovaných (offshore) zařízení může vyvolat rozvoj nových trhů. Taková místní výrobní zařízení mohou umožnit evropským společnostem vyrábět zboží a poskytovat služby za ceny, které umožňují prodej v zemích s nízkými mzdami.

8.2.2 Evropské země, které dodávají výrobky a služby v rámci offshoringu a offshore outsourcingu.

S přistoupením 12 nových členských států v roce 2004 a 2007 existuje nyní v Evropské unii několik velkých dodavatelů výrobků a služeb v rámci offshoringu a offshore outsourcingu. Avšak některé země z EU-15, zvláště Irsko, mají prospěch z toho, že je do nich přemísťována výroba v rámci offshoringu. Výhody dodávajících zemí jsou jasné: krátkodobými výhodami je vytváření pracovních míst a přilákání investic, dlouhodobými výhodami je transfer technologií a kvalifikací na místní obyvatele, který souvisí s rozhodnutím podniku o offshore outsourcingu.

8.2.3 Spotřebitelé výrobků a služeb v rámci offshoringu a offshore outsourcingu.

Koneční spotřebitelé výrobků a služeb v rámci offshoringu a offshore outsourcingu mohou mít výhodu nižších cen spotřebního zboží. Odhaduje se například, že k 10 až 30 % poklesu cen polovodičů a paměťových modulů v průběhu devadesátých let došlo na základě globalizace hardwarového průmyslu IT. Spotřebitelé mohou využívat výhody rozšíření provozních hodin v mnoha odvětvích služeb – např. možnosti telefonovat do call centra podniku v oblasti Bangalore po 17. hodině SEČ. Snížení cen přispěje v závislosti na rozsahu vůči celku ke snížení inflace a tím ke zvýšení kupní síly.

8.3 Poražení

8.3.1 Evropané pracovníci, kteří ztrácejí práci z důvodu offshoringu a offshore outsourcingu.

Pracovníci, kteří ztratí práci v důsledku offshoringu a offshore outsourcingu jsou jasně ti, kteří okamžitě prohrávají. Ti, kteří ztratí práci, tvoří relativně malou, tvrdě postiženou a koncentrovanou skupinu ve srovnání s mnohem početnější a rozrůzněnou skupinou těch, kteří získávají na základě offshoringu a offshore outsourcingu a jejichž individuální prospěch je relativně malý (s možnou výjimkou podniků). Tato asymetrie mezi těmi, kteří získávají a ztrácejí, způsobuje, že politická ekonomie offshoringu je stejná jako většina ostatních diskusí o volném obchodě a hospodářské soutěži na základě dovozu. Díky Evropskému fondu pro přizpůsobení se globalizaci, který vytvořila Rada na naléhání Komise, má EU v ruce nástroj, aby této skupině pomohla, byť s omezenými prostředky.

8.3.2 Evropské podniky, které nejsou schopné přijmout osvědčené postupy prostřednictvím offshoringu a offshore outsourcingu.

Základní problém, který trápí dnešní Evropu, je nízký růst produktivity. Jak se globalizace zrychluje, jsou strategie offshoringu a offshore outsourcingu ve stále více průmyslových odvětvích imperativem hospodářské soutěže pro podniky, a podniky neschopné restrukturalizovat své činnosti pomocí offshoringu a offshore outsourcingu určitých meziproduktů nebo úkolů budou mít nevýhodu v hospodářské soutěži vůči konkurentům v EU i mimo EU, kteří to dokáží. To znamená, že riskují pomalejší růst a mohou být nakonec buď úplně vytlačeni ze své pozice na trhu nebo musí přesunout celou výrobu mimo svou zemi původu, v obou případech pravděpodobně s většími ztrátami pracovních míst, než kdyby provedli offshoring a offshore outsourcing v dřívějším stádiu.

9. Nutnost jednat a doporučení

9.1 Výbor se v minulosti několikrát obecně vyjádřil k tématu světového obchodu a globalizace⁽⁴⁾. Naposledy tomu tak bylo ve stanovisku Globalizace: Výzvy a příležitosti pro EU (REX/228 – zpravodaj: pan Malosse). V tomto stanovisku se Výbor mimo jiné zasazuje za jednotnou strategii globalizace, za globální právní stát, za vyvážené a zodpovědné otevření světového obchodu, za zesílení tempa integrace a globalizaci s lidskou tváří.

9.1.1 Z hlediska pro EU celkově pozitivního vývoje obchodu s meziprodukty je zapotřebí podporovat pozitivní a aktivní postoj EU vůči volnému světovému obchodu, jakož i aktivní strategii globalizace. Musí přitom věnovat maximální pozornost rozdělení takto získaných výhod, jakož i politické diskusi. EU se musí v tomto smyslu zasazovat za spravedlivé podmínky a udržitelný rozvoj světového obchodu (hospodářský, sociální a ekologický).

⁽⁴⁾ — REX/182 – Sociální dimenze globalizace, z března 2005
— REX/198 – Příprava 6. ministerské konference WTO, z října 2005
— SOC/232 – Kvalita profesního života, produktivita a zaměstnanost v kontextu globalizace a demografických výzev, ze září 2006
— REX/228 – Globalizace: výzvy a příležitosti pro EU, z května 2007.

9.1.2 Obchodní politika EU se musí více zaměřit na celosvětové zlepšení sociálních a ekologických standardů a na to, aby našla politický postup, který by skloubil solidaritu a vlastní zájmy EU a který by byl ku prospěchu všem. Netarifní obchodní překážky je třeba dále odbourat, především tam, kde dochází k diskriminaci evropských podniků. V souvislosti s offshore outsourcingem zdůrazňuje Výbor svůj požadavek lépe chránit duševní vlastnictví.

9.1.3 Současná debata o změně klimatu, emisích skleníkových plynů a udržitelném rozvoji povede stále více k přehodnocení mnoha aspektů globalizace, včetně obchodu. Rozvojové země již hledají větší podporu nebo „vytváření kapacit“ při používání čistších technologií. Větší pozornost bude věnována používání čistší, energeticky účinnější dopravy, především námořní dopravy tam, kde je to vhodné. Ekologické faktory budou mít v rozhodnutích o budoucím umístění výrobních závodů a následné distribuci zboží větší váhu. Výbor proto vyzývá Komisi, aby tam, kde to ještě nedělá, vypracovala zvláštní studie o aspektech širší debaty o změně klimatu spojených s obchodem.

9.2 EU by si nejprve měla uvědomit své silné stránky a měla by je dále rozvíjet. Právě výše uvedené oblasti s technologiemi střední úrovně se vyznačují často vysokou schopností inovace. Dále pak je ovšem zapotřebí uskutečnit i investice do materiálního vybavení a nápadů pro nové oblasti. Sedmý rámcový program (2007–2012) obsahuje několik takových možností. V této cestě by se mělo pokračovat a měl by být zintenzivněn⁽³⁾.

9.3 Vzhledem k dramatickému vývoji především v oblasti offshore outsourcingu je naléhavě nutné provést více analýz, které budou mít diferencovanější přístup (podle odvětví, regionů). Studie uvedená v tomto stanovisku poskytuje pouze velmi globální obraz a nezohledňuje poslední vývoj.

9.3.1 Poslední rozšíření EU vytvořilo nové příležitosti pro offshore outsourcing do nových členských států, což vyžaduje velmi důkladnou analýzu, vzhledem k tomu, že jak ti, co na tom získají, tak ti, co na tom trátí, jsou součástí Společenství. S ohledem na to, že offshore outsourcing do nových a budoucích členských států by měl mít příznivé důsledky pro strategii soudržnosti, je logické, aby byly přezkoumány dopady na budoucí zaměření příslušných finančních nástrojů.

9.3.2 Neexistují ani podrobné analýzy o dalším dopadu outsourcingu na zaměstnanost a kvalifikace.

9.3.3 Výbor doporučuje Komisi provádět analýzy, které by se zabývaly i možným scénářem pro krátkodobou a střednědobou budoucnost, a zapojit do nich i příslušné subjekty. Průzkumy veřejného mínění v podnicích poskytují částečně jiný obraz než ten, který vyplývá z obchodních statistik.

9.3.4 Analýzy mohou být také součástí odvětvových průzkumů v rámci nové průmyslové politiky. Mohly by sloužit

jako základ debat vedených v rámci odvětvového sociálního dialogu, který tím získá další nástroj pro řízení a předjímání změn (viz různá stanoviska CCMI popř. EHSV).

9.4 Hlavní odpovědi na výzvy, před kterými stojí Evropa a které se týkají integrace světového obchodu a narůstajícího offshoringu evropské produkce, se nacházejí v Lisabonské strategii. Následující body jsou dle CCMI rozhodující pro to, aby se Evropa přizpůsobila procesu globalizace a zůstala konkurenceschopná:

- rozšíření a prohloubení vnitřního trhu,
- podpora inovací,
- podpora zaměstnanosti.

9.4.1 Další rozvíjení a rozšiřování vnitřního trhu s cílem optimalizace volného pohybu zboží, osob a kapitálu významně přispěje k posílení konkurenceschopnosti, čímž budou podpořeny podniky, inovace a růst.

9.4.2 Vnitřní trh může být plně uskutečněn až poté, co budou právní předpisy skutečně a správně prováděny a vstoupí v platnost. Komise a Rada musí zajistit, aby toto členské státy zbytečně neprodložovaly.

9.4.3 Rozvoj technologie a přilákání inovací do Unie jsou životně důležité pro to, aby Evropa mohla konkurovat na světovém trhu. V důsledku toho se zvýší počet vysoce kvalifikovaných pracovních míst v EU a EU se stane atraktivnějším místem pro podnikání a investice.

9.4.4 Pro podporu inovací je třeba, aby patentové řízení bylo cenově výhodné a jednoduché. V současnosti je patent poskytnutí ochranu v celé EU mnohem nákladnější a komplikovanější než patent USA. Cenově výhodný patent Společenství musí začít fungovat.

9.4.5 Musí být vyvinuto společné úsilí, aby bylo dosaženo cíle národních investic do výzkumu a vývoje ve výši 3 % z HDP stanoveného Lisabonskou strategií za co nejkratší časové období. Jak ukazují klíčové údaje o vědě, technologiích a inovacích zveřejněné Komisí dne 11. června 2007, v 85 % je zpoždění při dosažení tohoto cíle způsobeno nízkými investicemi podniků. Zároveň ale lze dosáhnout vysoké intenzity výzkumu a vývoje, pokud se spojí velké úsilí soukromého sektoru s vysokými veřejnými investicemi. Veřejný sektor v EU (členské státy) musí tedy dále investovat do výzkumu a vývoje, aby se dále rozvíjely aktivity soukromého sektoru v této oblasti. Vlády by měly kromě toho zavést inovační politiku financování na podporu investic do výzkumu a vývoje.

9.4.6 Investice do informačních a komunikačních technologií by podpořily účinnost ve správě a rychlost spojení mezi spotřebiteli a trhy v Evropě. Rozvoj rozsáhlé sítě širokopásmového internetového připojení musí být prioritní.

⁽³⁾ Viz stanovisko EHSV: INT/269 – 7. rámcový program pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace, z prosince 2005.

9.5 Politika zaměstnanosti získává v tomto procesu na zvláštním významu. Na jedné straně se jedná o to, aby pro ty, kteří kvůli offshore outsourcingu ztratili pracovní místo, byly nalezeny nové možnosti zaměstnání, a na straně druhé musí být zachovány požadavky na kvalifikaci a adaptabilitu zaměstnanců. Právě zaměstnanci, kteří z důvodu relokace přišli o práci, nacházejí stále obtížněji novou práci. Ještě před několika lety bylo zpravidla možné najít během následujících 3 až 4 měsíců nové místo. Dnes může proces hledání práce trvat až několik let, neboť stále častěji dochází k relokacím produkce náročné na práci a neexistuje za ně odpovídající náhrada. Flexibilní, dobře vzdělaní a motivovaní zaměstnanci jsou klíčem k hospodářské konkurenceschopnosti Evropy.

9.5.1 Výbor tedy zdůrazňuje i v této souvislosti závěry zprávy Wima Koka ⁽⁶⁾ ohledně:

- zvýšení adaptability zaměstnanců a podniků, což zvýší možnosti předcházet změnám,
- zapojení více osob do trhu práce,
- více investic a účinnější investice do lidského kapitálu.

9.5.2 Ve světě rychlých změn se nové technologie rychle stávají zastaralé. Evropské vlády musí zajistit, aby jejich občané byli schopni se přizpůsobit tomuto novému prostředí a zajistit tak příležitosti pro všechny. Je naléhavě nutné řídit moderní

sociální politiky a politiky trhu práce směrem k podpoře příležitostí a zaměstnatelnosti prostřednictvím poskytování kvalifikací a kroků na podporu schopnosti pracovních sil přizpůsobit se a překolovat se nebo prostřednictvím opatření na podporu geografické mobility pracovních sil. Nejdůležitější pro tento vysoký cíl je nutnost, aby členské státy navrhovaly a prováděly vnitrostátní politiky vzdělávání a kvalifikace založené na investicích do vzdělávání a celoživotního učení, aby lidé byli schopni přizpůsobit se změnám a novým oblastem komparativních výhod. Jak bylo zdůrazněno v lisabonské agendě, mělo by to zahrnovat nové základní dovednosti, jako schopnosti pracovat s IT, cizí jazyky, technologickou kulturu, podnikatelství a sociální dovednosti.

9.6 Vedle kvalifikace zaměstnanců je velmi důležité, že při offshore outsourcingu nedochází k dalšímu odlivu know-how. Je třeba zachovat prostředí, které dělá Evropu atraktivním místem pro výzkum a rozvoj. Proto je třeba nově vytyčit roli univerzit (především přírodovědných a technických směrů), jakož i jejich propojení v rámci Evropy a jejich spolupráci s hospodářstvím.

9.7 Konkurenceschopnost Evropy se bude zakládat v první řadě na inovačním znalostním hospodářství a solidárním společenském modelu vyznačujícím se pevnou soudržností. S nízkými sociálními či environmentálními standardy nemůže Evropa v této soutěži vyhrát.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ Zpráva pracovní skupiny pro zaměstnanost pod vedením Wima Koka/listopad 2003.

Pracovní skupina zahájila svou činnost v dubnu 2003 a předala svou zprávu Komisi dne 26. listopadu 2003. Komise a Rada převzaly závěry zprávy do své společné zprávy o zaměstnanosti pro zasedání Rady na jaře 2004, která potvrdila nutnost, aby členské státy učinily rozhodná opatření podle pokynů navržených pracovní skupinou.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Práva pacientů

(2008/C 10/18)

Dne 14. července 2005 se Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu rozhodl vypracovat stanovisko k věci: „Práva pacientů“.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 17. července 2007. Zpravodajem byl pan BOUIS.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 108 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Důvody pro vypracování stanoviska a doporučení

1.1 Již po mnoho let se evropské země a Evropské společenství zabývají otázkou práv osob, které využily zdravotnických služeb, přičemž přijímají charty a budují skutečný zákonodárný aparát umožňující potvrzení těchto práv⁽¹⁾. Tato práva jsou samozřejmě nezávislá na kvalitě systému zdravotní péče a systému organizace zdravotní péče. Jejich dodržování však závisí rovněž na chování a spolupráci zdravotníků i samotných pacientů, zlepšení může být tedy dosaženo rychle.

1.1.1 „Active Citizenship Network“ navrhl v roce 2002 Evropskou chartu práv pacientů. Tato práva, založená na Listině základních práv Evropské unie (článek 35), jsou důležitá pro vztahy mezi evropskými občany a jejich systémem zdravotní péče. I přesto však studie realizovaná občanskými organizacemi ve 14 zemích Evropské unie dokazuje, že úroveň ochrany těchto práv se v různých zemích velmi liší. Tento stav zpochybňuje úsilí, které Evropská komise vynakládá, aby všem evropským občanům skutečně zaručila přístup ke zdravotním službám na základě zásady solidarity.

1.1.2 Dnes jsme svědky vývoje veřejných politik upřednostňujících stále více spoluúčast občanů a v různých evropských zemích se rozvíjí metoda participace: konference o konsensu v Dánsku, občanské komise vytvořené v různých evropských státech, generální stavy atd. Evropská rada i Parlament tyto participací postupy podporují.

1.1.3 S ohledem na Evropskou listinu základních práv, na sdělení Komise s názvem „Konzultace týkající se akce Společenství v oblasti zdravotnických služeb“, na prohlášení Rady ve složení pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele ze dne 1. června 2006 o společných hodnotách a zásadách ve zdravotních systémech Evropské unie, na judikaturu Soudního dvora Evropských společenství týkající se mobility pacientů, na zprávu Evropského parlamentu o mobilitě pacientů a vývoji zdravotní péče v Evropské unii, na usnesení Parlamentu ze dne 15. března 2007, EHSV vyzývá Evropskou

komisi, aby se zasadila o provádění zdravotní politiky dodržující práva pacientů, pro níž je nezbytný:

- komparativní přehled a analýza institucionálních a deontologických požadavků, jež jsou uplatňovány v každé zemi Evropské unie,
- vytvoření co nejvhodnějších všeobecně uplatnitelných postupů v rámci Společenství,
- programové hodnocení uplatňování vyhlášek a přijatých politik,
- rozšíření výsledků těchto činností mezi odpovědné činitele jednotlivých států a zástupce různých socioprofesionálních kategorií a zúčastněných uživatelů,
- zavedení evropského dne práv pacientů.

1.1.4 Evropský hospodářský a sociální výbor se proto věnuje otázce práv pacientů, aby tak upozornil evropské orgány na nutnost jejich dodržování, zejména s ohledem na právo volného pohybu občanů všech 27 zemí Unie a na rovnost jejich možnosti využívat kvalitní služby v zemi jejich původu i v hostitelské zemi, a zejména aby podnítil konkrétní uplatňování výše uvedených práv ve všech státech Evropského společenství. Posílení těchto práv dále předpokládá změny ve vztazích mezi všemi zdravotníky a zdravotnickými strukturami a pacienty v každodenní praxi.

1.1.5 Nastíněné otázky si často žádají etickou úvahu a odpověď na ně souvisí s konkrétním politickým a sociálním systémem dané země. I přes odlišnosti související s organizací systémů zdravotní péče a přes různorodost diskusí však lze konstatovat podobný vývoj zdravotní problematiky ve všech zemích Evropy, jakož i všeobecnou a nevyhnutelnou tendenci k posilování práv osob využívajících zdravotní péči.

1.2 Lze tedy konstatovat vývoj v oblasti zdravotních potřeb a požadavků obyvatelstva a mimo rámec zdravotního systému pak politický vývoj, jehož cílem je poskytnout stále více prostoru hlasu jednotlivce.

⁽¹⁾ Charta základních práv EU, texty přijaté Radou Evropy, francouzský zákon č. 2002-303 ze dne 4. března 2002.

1.3 Rozvoj lékařské vědy a zavedení systémů sociálního zabezpečení vedly ke změně epidemiologické situace, která se projevila skutečností, že ubývá případů vyžadujících krátkodobou péči a především přibývá chronických onemocnění. Tento fenomén je umocněn stárnutím obyvatelstva. Péče o chronicky nemocné osoby je dlouhodobá, a tito nemocní tedy získávají znalosti na základě svých vlastních zkušeností s využíváním systému zdravotní péče a na základě svých zkušeností s nemocí.

1.4 Díky nástupu nových informačních technologií, zejména pak díky rozvoji internetu, se zlepšují znalosti pacientů, kteří tak mohou lépe diskutovat se zdravotníky a klást jim otázky. O některých nemocích mají někdy pacienti rozsáhlé znalosti, které je nutno brát v potaz. Tyto znalosti si zasluhují, aby je zdravotníci brali v úvahu.

1.5 Obecně lze říci, že očekávání pacientů vůči zdravotníkům se neomezují pouze na technické otázky péče, ale týkají se rovněž aspektu vztahů a humanity.

1.6 Život s dlouhodobým onemocněním nebo postižením s sebou ostatně nese nové potřeby a nová očekávání ze strany pacientů. Ve zdravotní péči již nejde o to, uzdravit se za každou cenu, nýbrž o to, jak „žít s nemocí“, o nepřetržitý boj s bolestí.

V důsledku výše uvedených souvislostí se nemocné osoby stále více stávají aktivními účastníky léčebného procesu a mají nové požadavky a potřeby.

1.7 Tento vývoj potřeb a požadavků osob, pokud jde o léčebnou péči, je součástí hlubšího rozvoje společnosti, jenž směřuje k podpoře nezávislosti člověka a posilování jeho práv.

1.8 Ze všech těchto faktorů lze vyvodit, že autoritativní model vztahu mezi lékařem a jeho pacientem je již překonán, takže je nutno přehodnotit pojetí postavení pacienta ve vztahu k systému zdravotní péče, což předpokládá posílení a uplatnění nových práv a povinností.

1.9 Toto stanovisko se zaměří na práva pacientů, tj. osob, které využily zdravotnických služeb, ať již jsou osobami zdravotními, nebo nemocnými, podle definice Světové zdravotnické organizace.

2. Souvislosti

2.1 Vývoj medicíny, vývoj potřeb týkajících se zdraví a požadavků kladených jednotlivci vedou k tomu, že je tento jedinec chápán ve svých životních souvislostech, což předpokládá nejen zájem o něj samotného, ale i o jeho rodinu, o jeho profesní prostředí a přátelské vztahy. Žít s nemocí znamená brát v úvahu rozměr kvality života, což nezbytně vyžaduje podíl mnoha profesionálů nad rámec zdravotního personálu.

2.2 I když lékař i nadále hraje v péči o nemocné rozhodující roli, musí se součástí fungování systému zdravotní péče stát i pojem individuálního dialogu spojujícího pacienta se všemi profesionály z oblasti zdravotní a zdravotně-sociální.

2.2.1 Pacient zdravotníkům důvěřuje, takže lékaři a ošetrovatelé musejí být vůči jeho jednání vnímaví, což jim umožňuje přizpůsobit jejich komunikaci, léčbu a její vysvětlování. Komunikace se projevuje zároveň nasloucháním, dialogem a péčí. Umožňuje vytvořit pevný vztah, který je pro boj s chorobou nepostradatelný.

2.2.2 V tomto smyslu tedy medicína, která se zabývá těmito otázkami, musí vytvořit reálnou společenskou praxi a kromě potřebného technického a přesného výkonu reagovat na poptávku populace, která žádá celkový léčebný přístup přizpůsobený každému jednotlivci.

2.2.2.1 Zdravotně-sociální pracovníci musí být pacientovi rádcem, aniž by se tím jakkoliv snižovala jejich odpovědnost. Jsou zde proto, aby o něj pečovali, informovali jej a poskytovali mu podporu. Musejí vypracovat léčebnou strategii na základě analýzy vycházející z příznaků a ze vztahu s pacientem. Oprávněně se tedy na zdravotním personálu žádá individuální přístup k pacientovi, jenž umožní navrhnout nejvhodnější péči jak v rovině odborné, tak v rovině psychologické.

2.2.3 Výsledek boje proti chorobě a za lepší péči závisí z podstatné části na vztazích navázaných mezi pacientem a zdravotníky a je stejně významný pro zdravotníky jako pro nemocného. To se týká rovněž prostoru pro jednání s cílem zohlednit sociální podmínky (profesní život, finanční překážky, uznání práv atd.) a okolnosti týkající se citového a rodinného života. V těchto souvislostech má zásadní význam úloha příbuzných a sdružení pacientů.

2.3 Můžeme tedy dokonce uvažovat o významu komunikace mezi kolektivem pacientů a kolektivem zdravotníků.

2.3.1 Někteří lidé upozorňují na ztrátu důvěry související s překonáním tradičního modelu individuálního dialogu mezi pacientem a lékařem. Tato změna však znamená spíše přechod od slepé důvěry k důvěře vytvářené při setkávání a komunikaci mezi jedincem, jeho okolím a zdravotníky.

3. Nezadatelná práva

3.1 Posílení práv pacientů vychází z lidských práv a jeho cílem je dosáhnout jejich nezávislosti. Tato práva jsou tedy často vzájemně provázána. Evropská charta práv pacientů, kterou v roce 2002 sepsal Aktive Citizenship Network, stanovuje 14 práv, jichž si EHSV cení a uznává je. EHSV soudí, že tři z těchto práv mají univerzální povahu nebo předjímají další práva.

3.2 Právo na informace

3.2.1 Informování se týká především pacienta, který prodělavá léčbu. Informace se musí týkat nemoci, jejího možného vývoje, možných způsobů léčebné péče včetně jejich kládů i rizik, popisu zařízení či zdravotníků poskytujících tuto péči, vlivu nemoci a léčebné péče na život nemocného. Naprosto zásadní jsou informace v případě chronické nemoci, závislosti, postižení a dlouhodobé léčby, které s sebou přinášejí reorganizaci každodenního života dané osoby a jejího okolí.

3.2.1.1 Prvořadý význam pro zlepšení zdravotního stavu populací má prevence. Proto je třeba rozvíjet informační a osvětové kampaně a zároveň budovat zařízení zaměřená na preventivní vyšetření a preventivní péči.

3.2.2 Informace nepředstavuje cíl sám o sobě, nýbrž prostředek umožňující jedinci svobodný a uvědomělý výběr. Proto jsou způsoby přenosu informací stejně důležité jako informace samotné. Tyto způsoby jsou součástí procesu, do něhož se zapojují různé informační zdroje včetně internetu a telefonických poraden, jejichž prostřednictvím bude pacient jednat spolu s mnoha zdravotníky, z nichž každý má určitou úlohu. Zásadní je ústní předávání informací. Lékař musí pravidelně ověřovat porozumění a spokojenost na straně pacienta.

3.2.3 V informačním procesu ostatně musí být nezávisle na pacientovi brán v úvahu i okruh lidí kolem něj, a to tím spíše, pokud je pacientem dítě nebo závislá starší osoba atd. Je samozřejmé, že stupeň informovanosti okolí závisí na zdravotním stavu a schopnosti pacienta samostatně se rozhodovat.

3.2.3.1 Každý pacient musí být informován ve svém vlastním jazyce a je nutno přihlídnout ke konkrétním sníženým schopnostem.

3.2.4 Souhlas musí být uvědomělý a svolení k podstoupení rizika opodstatněné. Informovanost je výsledkem individuálního dialogu pacienta s lékařem, při němž se mohou brát v úvahu pouze hlediska prospěšnosti pro zdraví pacienta.

3.2.5 Individualizovaný přístup k informacím je nepostradatelnou etapou v odstraňování nerovnosti v případě zdravotních potíží, nemoci, při léčebném procesu a ve zlepšování přístupu všech občanů k systému zdravotní péče.

Je žádoucí, aby údaje týkající se zdravotního stavu osoby a uplatněných diagnostických a léčebných zákroků, jakož i jejich výsledků, mohly být dohledány ve zdravotní dokumentaci. Přístup k této dokumentaci přímo ze strany pacienta nebo prostřednictvím jím zvoleného lékaře je rovněž součástí informačního procesu a nezávislosti. Při vši snaze o více informací a větší transparentnost však musí být prostřednictvím odpovídajícího právního rámce zajištěno, aby evidence zdravotních údajů

nebyla zneužita k jiným účelům. Zejména u údajů uchovávaných v elektronické podobě a částečně rovněž u údajů zprostředkovaných přeshraničně je třeba zachovat nejvyšší míru bdělosti, pokud se jedná o jejich využití.

3.2.6 Je třeba zlepšit čitelnost a transparentnost systému zdravotní péče rozšířením informací. Podle toho, nakolik pacienti znají a chápou tento systém, mohou pak v konfrontaci s vysokým počtem zúčastněných osob spatřovat posílení vlastní nezávislosti, nebo naopak absolutní závislost na svém lékaři. Existuje proto nebezpečí výskytu nepatřičných nároků ze strany uživatelů tohoto systému.

3.3 Právo na svobodný a uvědomělý souhlas

3.3.1 Jedná se o potvrzení práva na spoluúčast pacientů na rozhodnutích, jež se jich týkají. Neznamená to přenést odpovědnost z lékaře na pacienta, nýbrž pojmout jejich vzájemný vztah jakožto vzájemnou dohodu o léčbě, v jejímž rámci každý z nich zaujímá své vymezené místo s příslušnými právy a okruhem odpovědnosti.

3.3.1.1 Souhlas pacienta se nevztahuje automaticky na všechny budoucí lékařské zákroky. Pacient musí dát znovu svolení před každým významným lékařským nebo chirurgickým zákrokem.

Souhlas takto informovaného pacienta musí být výslovný, tedy objektivně vyjádřený. Poté, co byl informován, může pacient přijmout nebo odmítnout navržený postup.

Co se týče darování orgánů během života dárce, je třeba důsledně dbát na informovanost o rizicích.

3.3.1.2 Při pokusném použití nové léčebné metody jsou principy, které platí pro získání souhlasu nemocného s léčebnou péčí i výzkum samotný, totožné; jde o respektování svobody pacienta a principy směřující ke stejnému cíli – sdílení odpovědnosti a důvěře.

3.3.1.3 Při klinických zkouškách je nezbytný zvláštní pedagogický přístup k osobám zdravým i nemocným. Tento přístup, který musí odpovídat přesně definovaným kritériím, musí být založen na výslovné ochotě spolupracovat a samozřejmě na bezvýhradném souhlasu.

3.3.1.4 V naléhavých případech je nutné uplatnit některé výjimky z tohoto pravidla a souhlas se předpokládá; potvrzen je teprve, až pacient znovu nabude schopnost posoudit svou situaci.

3.3.1.5 Pacient musí mít možnost určit jinou osobu, která jej bude zastupovat v případě, že sám nebude schopen sdělit své požadavky.

3.3.1.6 S nemocným dítětem nebo nezletilým, kteří mají určitou osobní nezávislost a schopnost správného úsudku, se musí v případě lehčího lékařského zákroku projednat jejich případný souhlas; pokud je tento proces součástí zdravotního vzdělávání již od nejmladšího věku, snižuje se tím dramaticnost situace a zlepšuje se spolupráce s dětským pacientem.

3.4 Právo na důstojnost

3.4.1 Pod tímto názvem by mělo být chápáno právo na intimitu, právo na zmírnění bolesti, právo na důstojný konec života a ochranu tělesné integrity, respektování soukromého života a zásada nediskriminace.

3.4.1.1 Každý občan má právo na důvěrnost informací týkajících se jeho zdravotního stavu, stanovené diagnózy a léčebných zákroků, ale i právo na respektování intimity během vyšetření, konzultací, léčby a chirurgických zákroků. Toto základní právo ukládá, aby byl přístup k pacientovi ohleduplný a aby nebyl pacient vystaven aroganci, pokud jde o slovní projev a jednání zdravotnického personálu.

3.4.1.2 Nemoc, postižení a stav závislosti jedince oslabují. Čím slabší se cítí, tím méně se cítí schopen vyžadovat alespoň minimální respekt vůči své osobě. Je tedy třeba, aby zdravotníci byli obzvláště vnímaví, pokud jde o respekt k osobám skutečně oslabeným v důsledku nemoci či postižení.

3.4.1.3 Uznání času stráveného konzultací, vylechnutím nemocné osoby, vysvětlením diagnózy a léčby jak mimo nemocnice, tak v nemocnici, je součástí respektování osob. Tato časová investice napomáhá posílení dohody mezi pacientem a lékařem a ušetří čas v budoucnu. Věnovat čas znamená pečovat.

3.4.1.4 Obzvlášť to platí, jedná-li se o osoby, které mají ve společnosti nedostatečné uznání: staří lidé, lidé v obtížném sociálním postavení, lidé s tělesným, psychickým či mentálním postižením atd.

3.4.1.5 V situacích spojených s koncem života nebo v případě obzvlášť rozsáhlé léčby je vnímavost ještě nepostradatelnější. Respektování osoby a jejího práva důstojně zemřít předpokládá obecný přístup k paliativní péči, jejímž cílem je zmírňování bolesti a zachování určité kvality života tím, že bude zaručeno právo pacienta na to, že na jeho rozhodnutí bude brán ohled až do konce. K tomu dochází zejména prostřednictvím určené odpovědné osoby, která zaručí vyjádření této vůle.

3.4.1.6 Zmírňování bolesti pomocí účinných prostředků, přístup ke specializovaným zařízením, informování a vzdělávání zdravotnického personálu, informování pacientů a jejich blízkého okolí je žádoucí dále rozvíjet, neboť se zde jedná o dodržování práva každého jednotlivce na péči, jejímž cílem je utišení bolesti.

3.4.1.7 Respekt vůči lidem je nutno zachovávat i po jejich úmrtí. To znamená, že po úmrtí hospitalizovaného pacienta se jeho blízkému okolí i zdravotníkům, kteří s ním byli na sklonku jeho života, dostane psychické podpory, i to, že bude přísně respektována vůle zemřelého a jeho přesvědčení.

3.5 V koncepci veřejného zdraví by měla být uplatněna určitá další individuální práva, jež vyžadují řešení na úrovni systému tak, jak je organizován.

3.5.1 *Právo na všeobecný přístup ke zdravotní péči:* nejen na přístup k právům a k sociální ochraně, ale rovněž na přímý přístup ke všem službám a všem zdravotníkům bez diskriminace z důvodu společenského či ekonomického postavení osoby. Nejedná se zde o otevření trhu se zdravím, ale o proaktivní politiku veřejného zdraví; konkrétní uplatnění tohoto práva se v různých zemích značně liší podle délky pravomocí a způsobů financování platných v každé zemi.

3.5.2 *Právo na kvalitu zdravotní péče:* každá osoba má s ohledem na svůj zdravotní stav právo získat nejvhodnější zdravotní péči a využívat optimálních léčebných postupů a léků, jež nabízejí optimální poměr mezi cenou a účinností (prosazování generik). Právo na kvalitu zdravotní péče zahrnuje rovněž právo na zdravotní testování a na zdravotní vzdělávání, na což musí být vynaloženy prostředky a finance, a předpokládá, že bude k dispozici dostatečný počet řádně vyškolených zdravotníků.

3.5.3 *Právo na prevenci a na bezpečnost zdravotní péče:* občané požadují, aby byl systém zdravotní péče službou lidem. Chtějí lépe porozumět léčebným strategiím, jež jsou jim nabízeny, podílet se na osobní i kolektivní prevenci, dbát na to, aby rozhodnutí společnosti, jednání a spotřeba neškodily zdraví.

4. Doporučení pro uplatňování práv pacientů

4.1 Potvrzováním a uplatňováním těchto práv se zabývá mnoho zdravotníků, pacientů, činitelů odpovědných za zdravotní politiky, sdružení uživatelů. Je nezbytné odstranit protiklad mezi právy jedné a povinnostmi druhých. Dodržování práv pacientů představuje rovněž sdílení a rovnoměrné rozložení povinností a odpovědnosti zdravotníků.

4.1.1 Protože zdravotnický personál již nečiní sám rozhodnutí týkající se budoucnosti jedinců, nemůže za ně také přebírat plnou odpovědnost.

4.2 Pro dobro nás všech je nutné, abychom v rámci kolektivní odpovědnosti pomáhali zdravotníkům plnit tato očekávání:

— doplnění jejich vzdělání o etický rozměr, respektování osoby a jejich práv tak, aby pochopili jejich dynamiku a veškeré detaily a nepovažovali dodržování práv pacientů za nadbytečnou zátěž,

- budování diskusního prostoru a míst pro setkávání zdravotníků mezi sebou a těchto profesionálů s uživateli,
- zavádění nových forem informování nemocných, do nichž budou zapojeni všichni účastníci systému zdravotní péče,
- vytvoření nových pedagogických forem týkajících se souhlasu pacienta a vedoucí k dohodě mezi pacientem a lékařem,
- vytváření a popularizace nových organizačních a pedagogických řešení, jejichž cílem je minimalizace stresu u dětí spojeného s jejich léčbou, zejména pobytem v nemocnici,
- zavedení výborů klinické etiky v rámci zdravotnických zařízení, které umožní podporu zdravotníků a dodržování práv nemocných,
- začlenění ochrany a podpory práv pacientů do kodexu chování a etiky zdravotníků,
- zpřehlednění systému zdravotní péče pro jeho uživatele zdůrazněním postavení a úlohy všech zdravotníků,
- koncipování nových kolektivních způsobů zdravotnické praxe, do nichž budou zapojeni lékaři a ostatní zdravotníci:
 - skupinová praxe, zdravotnická zařízení,
 - spolupráce mezi zdravotnickými, zdravotně-sociálními a sociálními pracovníky,
- přehodnocení postavení sdružení nemocných, uživatelů, spotřebitelů, rodin a občanů:
 - zapojení zástupců uživatelů do zastupitelských orgánů,
 - uznání úlohy některých sdružení v oblasti terapeutického vzdělávání, prevence a informování nemocných,
 - navázání kontaktů mezi sdruženími a profesionálními strukturami,
 - poskytování prostředků sdružením pro jejich činnost a šíření informací (vzdělávání, speciální dovolená za účelem zastupování sdružení atd.),

- zřízení neutrálních a příjemných prostor v nemocničních zařízeních, kde by pacienti mohli hovořit o svých záležitostech a připravit se s pomocí sdružení uživatelů na diskusi se zdravotníky,
- zapojení sdružení i profesionálů do posuzování stížností a do stanovení opatření na podporu kvality léčebného přístupu.

5. Závěr: posílení kolektivních práv

5.1 Účinnost individuálních práv bude z velké části záviset na společném řešení podpory tohoto přístupu, a proto je nezbytné usilovat o zavedení demokracie ve zdravotnictví, která s sebou přináší kolektivní zapojení uživatelů a jejich zastoupení na různých stupních systému zdravotní péče.

5.2 Práva pacientů jsou jedním z projevů lidských práv, v žádném případě však nejsou projevem vedlejším: vyjadřují vůli pacientů, kteří nechtějí být považováni za osoby stojící mimo, především mimo společnost.

5.2.1 Je třeba uznat, že uživatelé systému zdravotní péče jsou dnes vnímavější k podmínkám péče, a to na základě vlastní zkušenosti i díky tomu, že získávají stále více informací.

5.3 Je tedy zapotřebí diskutovat o místě pacienta v systému, jenž o něm rozhoduje, se snahou o transparentnost postupů a respekt vůči jednotlivcům.

5.4 Nejde o to, zavést právně-spotřební chování, avšak o uznání skutečnosti, že pacient je dostatečně zralý na to, aby se podílel na rozhodnutích, jež se ho týkají, a to s ohledem na dodržení jeho práv.

5.5 Dát slovo uživatelům a jejich zástupcům je o to nezbytnější, čím více zdravotní problematika proniká do jiných oblastí: způsobu výroby, způsobu života, pracovních podmínek, ochrany životního prostředí atd. To předpokládá rozhodnutí týkající se společnosti, hospodářství a etiky, která přesahují výlučnou odpovědnost zdravotníků.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Podpora udržitelné produktivity práce v Evropě

(2008/C 10/19)

Dne 16. února 2007 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s odstavcem 2 článku 29 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko k tématu *Podpora udržitelné produktivity práce v Evropě*.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 17. července 2007. Zpravodajkou byla paní Kurki.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 155 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Obvyklé „motory“ hospodářského růstu (růst pracovní síly, investice do výrobních prostředků, zvyšující se úroveň vzdělání) je třeba doplnit vytvořením nových prvků schopných vytvářet udržitelný růst. Za prvé, růst produktivity musí být pozvednut ze současné úrovně. Za druhé, je nutné nalézt způsoby k tomu, aby se alespoň zastavil pokles nabídky práce. Za třetí, je třeba dosáhnout toho, aby byl svět práce přitažlivější.

1.2 Výbor se domnívá, že úkolem Evropské unie je podpořit všechny členské státy a podniky při jejich úsilí zvýšit udržitelnou produktivitu, která je podstatnou složkou Lisabonské strategie. Musíme aktivně podporovat myšlenku, že kvalita a sociální inovace zavedené na pracovišti mají velký vliv na obchodní úspěch. Výbor navrhuje vzít toto hledisko v úvahu jako součást hodnocení a reformy hlavních směrů hospodářské politiky a politiky zaměstnanosti.

1.3 Výbor by rád znovu zopakoval svůj návrh na vytvoření evropského indexu popisujícího kvalitu pracovního života. Index by stavěl na kritériích „důstojné práce“ vycházejících z výzkumu a byl by pravidelně sestavován a zveřejňován. Tento index by se mohl použít k objasnění změn a zlepšení kvality evropského pracovního života a vlivu na produktivitu. Současně by sloužil jako základ pro nové iniciativy týkající se zlepšení kvality pracovního života.

1.4 Rozvoj evropského indexu kvality práce vyžaduje vytvoření širokého fóra. Jako dobrý základ takového fóra by posloužily výborné a rozsáhlé odborné znalosti Evropského hospodářského a sociálního výboru, pokud jde o výzvy měnícího se pracoviště a jejich řešení. Tuto otázku by mohlo zkoumat také Středisko pro sledování trhu práce, pokud to jeho pracovní program umožní.

1.5 EHSV naléhá na Komisi, aby objednala další studie o vztahu mezi kvalitou pracovního života a produktivitou. Je nutné podrobněji analyzovat faktory, které přispívají k udržitelné produktivitě. Při této činnosti by instituce EU a členské státy

mohly lépe využít výzkumnou a analytickou práci, kterou vykonaly Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek se sídlem v Dublinu a Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci se sídlem v Bilbau.

1.6 Výbor se domnívá, že by bylo vhodné v iniciativách EU zaměřených na inovace a odbornou přípravu (např. v rámcovém programu pro konkurenceschopnost a inovace, programech strukturálních fondů, integrovaném programu pro celoživotní učení) vyzdvihnout inovaci na pracovišti a nové druhy odborných dovedností a postupů řízení. Sociální partneři mají v tomto ohledu větší odpovědnost za přípravu, provádění a zhodnocení projektů.

1.7 Výbor navrhuje, aby členské státy prováděly programy podporující kvalitu a produktivitu práce jako součást svých programů zaměstnanosti a inovační politiky. Mnoho států má národní centra produktivity a střediska pro výzkum práce, jež by se mohla těchto iniciativ zúčastnit. Sociální partneři mají zásadní úlohu při plánování projektů a provádění praktických projektů.

1.8 Je nezbytné, aby diskuse a praktické iniciativy k udržitelné produktivitě pokračovaly v rámci různých evropských fór, v členských státech a podnicích. Výbor může k tomuto procesu významně přispět tím, že předloží názory občanské společnosti na toto téma, především ve svých stanoviscích k hospodářské politice, politice zaměstnanosti a inovační politice.

2. Úvod

2.1 Pro prosperitu Evropy je nezbytný udržitelný hospodářský růst a vysoká míra zaměstnanosti. Cílem EU je zajistit „udržitelný rozvoj Evropy založený na vyváženém hospodářském růstu a na cenové stabilitě, vysoce konkurenceschopném sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku, s vysokým stupněm ochrany a zlepšování kvality životního prostředí“⁽¹⁾. Toho lze dosáhnout

⁽¹⁾ Smlouva o Ústavě pro Evropu, čl. I-3 odst. 3.

zvýšením růstu produktivity ze současné úrovně ve všech odvětvích hospodářství⁽²⁾. Růst produktivity zvyšuje blahobyt občanů, pokud se opírá o zlepšování kvality pracovního života a rozšíření počtu pracovních míst. Udržitelný růst produktivity poskytuje způsob, jak zajistit zdravé veřejné finance a udržitelné poskytování sociální a zdravotní péče pro stárnoucí obyvatelstvo. Současně se vytvářejí nová, kvalitní pracovní místa. Udržitelný růst produktivity tak podporuje hospodářské, sociální a environmentální cíle Lisabonské strategie.

2.2 Produktivita práce v Evropě v poválečném období neustále rostla. Dokonce i na konci 60. let 20. století rostla produktivita průměrným ročním tempem přibližně 5 % za odpracovanou hodinu. Od 80. let 20. století se růst produktivity práce začal zpomalovat a na začátku 21. století bylo tempo jejího ročního růstu jen okolo 1–2 %. Změny v údajích o produktivitě v členských státech EU v posledních letech lze vysvětlit mnoha faktory působícími různými směry. Průměrný růst produktivity práce v Evropě byl posílen přistoupením nových členských států, jejichž počáteční úroveň produktivity je nižší než ve starých členských státech. Od roku 1995 se však v Evropě zvyšuje počet pracovních míst s nízkou produktivitou. Jde o málo placená, málo kvalifikovaná pracovní místa v sektoru služeb a o mnoho pracovních míst, kde jsou lidé zaměstnáni na základě nestandardních smluv. Tento trend přispěl k pomalejšímu růstu produktivity⁽³⁾.

2.3 Z průmyslových odvětví založených na technologiích byl růst produktivity nejrychlejší ve zpracovatelském průmyslu. Podíl těchto průmyslových odvětví v celkovém zpracovatelském průmyslu je malý, což je podle názoru Komise příznakem možných problémů. Čím větší je jejich podíl na přidané hodnotě, tím více přispívají k růstu produktivity a reálných příjmů v ekonomice. Tato odvětví vždy vedou v inovacích a modernizaci a šíření nových technologií, a to i přes hranice⁽⁴⁾.

2.4 Nízký růst produktivity v sektoru soukromých a veřejných služeb v posledních letech je zjevně vážným problémem. Měli bychom však mít na paměti, že je těžší, ne-li nemožné, měřit růst produktivity v tomto sektoru za použití stejných ukazatelů jako ve zpracovatelském průmyslu. Navzdory skutečnosti, že došlo ke zvýšení různých inovací, jako například využití aplikací IKT, ve službách, ve statistikách produktivity se to neprojevilo jako růst produktivity. Inovace v sektoru služeb se typicky spíše než přímými výdaji na výzkum a vývoj, které by vynaložily samy podniky poskytující služby, zavádějí prostřednictvím získané technologie (IKT, organizační změny a lidský

kapitál)⁽⁵⁾. Provádění bezmyšlenkovitých výpočtů při srovnávání produktivity může vést k chybným závěrům, nevezme-li se v úvahu skutečný obsah různých sektorů. To se týká i veřejných služeb, kde cíle růstu produktivity musí také vzít v úvahu cíle sociální a veřejné politiky i požadavek na zabezpečení prostředí, které napomáhá inovacím a růstu produktivity.

2.5 Zlepšování zaměstnanosti a posilování produktivity se vzájemně nevylučují. Naopak, společně podporují cíle Lisabonské strategie, jež se zabývají zvyšováním počtu kvalitnějších pracovních míst. Podle Mezinárodní organizace práce (MOP) je základem slušné práce produktivní zaměstnanost⁽⁶⁾. Udržitelný růst produktivity a rostoucí míra zaměstnanosti jsou vhodným způsobem, jak snížit podíl nehlášené práce v ekonomice.

2.6 Struktura ekonomik EU se mění a důraz ve vstupech výrobních faktorů se stále více přesunuje od fyzického kapitálu k lidskému kapitálu. Podle Komise se poptávka po práci v EU již přesunula od tradičních dovedností k vysoce kvalifikované pracovní síle. Odráží to změny v obsahu samotných pracovních míst spíše než změny v odvětvové struktuře zaměstnanosti. Vytváření pracovních míst v rychle rostoucích sektorech vyžadujících znalosti tvořilo od roku 1995 do roku 2000 více než dvě třetiny všech nových vysoce a středně kvalifikovaných pracovních míst, a značnou část nových málo kvalifikovaných pracovních míst⁽⁷⁾. Zejména podnikatelské služby rozšířily svou pracovní sílu a budou hrát klíčovou úlohu při poskytování nových pracovních míst v budoucnosti a budou kompenzovat ztrátu pracovních míst a snižování stavu zaměstnanců ve zpracovatelských odvětvích⁽⁸⁾.

2.7 Pro jednotlivce růst produktivity znamená, že pracovní místa jsou jistější a pracovníci mají lepší možnosti postupu ve své práci a dosažení vyšších příjmů. To zlepšuje kvalifikaci pracovníků a zvyšuje jejich zaměstnatelnost v měnícím se prostředí.

2.8 Pro podniky je posílení jejich produktivity velmi důležité, je klíčem k jejich konkurenceschopnosti. Protože světové trhy do značné míry určují ceny a produktivitu nelze tradičními investicemi do strojů a vybavení zvyšovat do nekonečna, je nutné použít jiné způsoby. Pro podniky růst produktivity znamená, že náklady rostou pomaleji, zlepšuje se cenová konkurenceschopnost a schopnost vyplácet mzdy, pracovní místa jsou jistější (a

⁽²⁾ Produktivitu lze měřit na různých úrovních, např. pro celé hospodářství (makroúroveň), odvětví hospodářství (výroba, IKT), podnik/pracovní organizaci/pracovní jednotku, zaměstnance/profesi skupinu, jednotlivce. Celková produktivita je ta část růstu produktivity, již nelze vysvětlit zvýšením vstupního množství „tradičního“ výrobního faktoru (práce, kapitál, suroviny, energie). Růst produktivity je výsledkem například technologického rozvoje, odborné přípravy pracovníků, organizačního rozvoje nebo zlepšení metod řízení a výroby.

⁽³⁾ Zpráva pracovní skupiny Výboru pro zaměstnanost Podpora vyšší produktivity, vyšší zaměstnanosti a lepších pracovních míst, týkající se mimo jiné i lidí na okraji trhu práce, EMCO/18/171006/EN-final, 2006.

URL: http://ec.europa.eu/employment_social/employment_strategy/pdf/emco_workgroupprod06_en.pdf.

⁽⁴⁾ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu: Produktivita – klíč ke konkurenceschopnosti evropských ekonomik a podniků (Productivity – the key to competitiveness of European economies and enterprises), KOM(2006) 262 v konečném znění [není k dispozici v češtině].

⁽⁵⁾ Viz výše.

⁽⁶⁾ ILO World Employment Report 2004–2005 (Zpráva o světové zaměstnanosti 2004–2005 Mezinárodní organizace práce). URL: <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/wer2004.htm>.

⁽⁷⁾ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu: Produktivita – klíč ke konkurenceschopnosti evropských ekonomik a podniků (Productivity – the key to competitiveness of European economies and enterprises), KOM(2006) 262 v konečném znění [není k dispozici v češtině].

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV ze dne 13. září 2006 k tématu Služby a evropský zpracovatelský průmysl: interakce mezi odvětvími a její dopad na zaměstnanost, hospodářskou soutěž a produktivitu, zpravodaj: pan Calleja (Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 26). URL: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/c_318/c_31820061223cs00260037.pdf.

proto žádanější), mění se pracovní úkoly a organizace práce, pro zákazníky s menšími zdroji se dosahuje větší přidané hodnoty, zlepšuje se rentabilita, růst a přežití na trhu se stávají možnými a jsou položeny základy pro investice a rozvoj aktivit.

2.9 Hospodářský růst v Evropě tradičně závisí na růstu pracovní síly, úrovni investic do výrobních prostředků a rostoucí úrovni vzdělání. Tento model již nyní nefunguje tak dobře, jak by měl. Nabídka pracovních sil se již nerozšiřuje, ale spíše se zmenšuje. Podniky jsou méně ochotné než dříve investovat do fyzického kapitálu. Práce se změnila z pracovně náročné činnosti na kapitálově náročnou a lidský kapitál je čím dál důležitější. Probíhá stále větší posun od manuální práce téměř nevýžadující vzdělání k odborné práci (založené na znalostech) vyžadující zvláštní odbornou přípravu. Investice pouze do základní odborné přípravy už nepřinášejí tak velký nárůst produktivity jako dříve.

2.10 Hospodářský růst byl v některých členských státech také posílen daňovými opatřeními (např. snížení podnikatelské daně a daně ze mzdy placené zaměstnavatelem) a zvýšenou soukromou spotřebou (např. díky politice úrokových měr, zdanění). Možnosti použití těchto růstových faktorů jsou však omezené a musí být posouzeny jak z hlediska daňové konkurence, tak udržování veřejné infrastruktury.

2.11 Kromě výše uvedených růstových faktorů je třeba vytvořit nové prorůstové prvky. Spolu s hmotnými faktory úspěchu jsou nyní v popředí zájmu i nehmotné faktory, zejména schopnost vedení podniku motivovat zaměstnance a využít jejich dovednosti.

2.11.1 Za prvé, růst produktivity podniku musí být zvýšen ze současné úrovně. To vyžaduje politiky zaměřené na vytváření prostředí podporujícího udržitelný obchodní růst a inovace a na zajištění zdravé hospodářské soutěže. Jedná se o jediný způsob jak zvětšit celkovou velikost ekonomického „koláče“.

2.11.2 Za druhé, je nutné nalézt způsoby k tomu, aby se alespoň zastavil pokles nabídky práce. Některé členské státy ztratí v následujících deseti letech přibližně 15 % své pracovní síly. Míra zaměstnanosti se musí udržovat na vysoké úrovni pomocí účinnější politiky zaměstnanosti, přistěhovalectví a integrace kvalifikovaných pracovníků, opatření ke sladění pracovního a rodinného života a genderových opatření a reformy důchodových systémů. Hlavními způsoby jak přimět lidi k odložení odchodu do důchodu je pomoc zaměstnancům, aby uspěli na pracovišti, a udržování jejich pracovní motivace.

2.11.3 Za třetí, je třeba dosáhnout toho, aby byl svět práce přitažlivější. Velké množství zaměstnaných je ve věkové skupině 40–54 let, což představuje ekonomicky značně obtížnou situaci. Zároveň je nanejvýš důležité zabránit mladým lidem, aby předčasně odcházeli ze vzdělávacího systému, a přimět je, aby se účastnili pracovního života. Musí se zlepšit kvalita zaměstnání a dostupnost kvalifikované pracovní síly, aby mohl být snadněji využit přínos nových technologií, inovací a výzkumu a vývoje.

2.12 Evropská rada soustavně zdůrazňuje, že je třeba investovat, aby se zlepšila kvalita zaměstnání mimo jiné pomocí ukazatelů kvality⁽⁹⁾. Během finského předsednictví EU byla zahájena diskuse o významu produktivity pro Lisabonskou strategii. Finsko požádalo Evropský hospodářský a sociální výbor, aby vypracoval stanovisko k tématu Kvalita profesního života, produktivita a zaměstnanost v kontextu globalizace a demografických výzev⁽¹⁰⁾. Výbor stanovisko přijal v září 2006.

2.13 Diskuse o kvalitě pracovního života pokračovala i během německého předsednictví. Téma „důstojné práce“ prakticky vyjadřuje cíl Lisabonské strategie vytvořit větší počet lepších pracovních míst⁽¹¹⁾. Německo, Portugalsko a Slovinsko ve svých závěrech neformálního setkání ministrů pro zaměstnanost a ministrů sociálních věcí v lednu 2007 v Berlíně společně zdůraznily význam „důstojné práce“⁽¹²⁾. Evropská rada v závěrech ze zasedání ve dnech 8. a 9. března zdůraznila význam „důstojné práce“ pro zvyšování zaměstnanosti v členských státech a posílení evropského sociálního modelu. Podle Rady jsou základními zásadami „důstojné práce“ práva a účast pracovníků, rovné příležitosti, bezpečnost a ochrana zdraví při práci a organizace práce vstřícné k rodině⁽¹³⁾.

2.14 Programy na evropské úrovni nějakým způsobem zohledňují vývoj pracovního života a možnost pracovišť vyrovnat se s výzvami ke změně. Bohužel obvykle nabízejí pouze oddělené návrhy místo centrálního východiska pro

⁽⁹⁾ Zasedání Evropské rady v **Lisabonu** ve dnech 23. a 24. března 2000 stanovilo celkový cíl dosažení plné zaměstnanosti vytvořením nejen většího počtu pracovních míst, ale i lepších pracovních míst.

Závěry zasedání Rady v **Nice** (2000) uvedly, že je třeba klást důraz na podporu kvality ve všech oblastech sociální politiky.

Zasedání Rady ve **Stockholmu** (2001) poukázalo na to, že opětovné dosažení plné zaměstnanosti nezahrnuje pouze zaměření se na větší počet pracovních míst, ale také na lepší pracovní místa, a požadovalo, aby byla kvalita práce zahrnuta mezi obecné cíle hlavních směrů politik zaměstnanosti pro rok 2002 a aby byly za tímto účelem stanoveny přesné kvantitativní ukazatele.

Zasedání Evropské rady v **Laekenu** (2001) konstatovalo, že kvalita zaměstnání je vícerozměrný pojem a že ukazatele doporučené Výborem pro zaměstnanost vycházejí z deseti oblastí představených ve sdělení Komise, a požadovalo jejich začlenění do evropské strategie zaměstnanosti od roku 2002. Viz sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o zlepšení kvality zaměstnání: hodnocení nejnovějšího pokroku, KOM(2003) 728 v konečném znění.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV k tématu Kvalita profesního života, produktivita a zaměstnanost v kontextu globalizace a demografických výzev, zpravodajka: paní Engelen-Kefer (Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 157).

URL: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/c_318/c_31820061223cs01570162.pdf.

⁽¹¹⁾ Politické priority spolkového ministerstva práce a sociálních věcí během německého předsednictví Rady EU v první polovině roku 2007.

URL: http://www.london.diplo.de/Vertretung/london/en/03/News_and_features/EU_Presidency/Political_priorities_FULL__DownloadDatei.property=Daten.pdf.

⁽¹²⁾ Závěry předsedy byly vypracovány ve spolupráci s dvěma příštími předsednickými zeměmi, Portugalskem a Slovinskem.

URL: http://www.eu2007.de/en/News/Press_Releases/January/0119BMAS1.html.

⁽¹³⁾ Evropská rada v Bruselu, 8. a 9. března 2007 – Závěry předsednictví. Rada Evropské unie 7224/1/07.

URL: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/CS/ec/93150.pdf.

usměrňující postup. Koordinace mezi programy je navíc špatná, takže jakýkoliv pokrok, případně jeho nepřítomnost, v oblasti udržitelné produktivity není zjištěn.

2.15 Klíčovou otázkou je, jak lze posílit růst produktivity podniků způsobem, který podporuje individuální a kolektivní zdroje zaměstnanců a zároveň jim pomáhá udržet jejich pracovní schopnost a motivaci k práci navzdory měnícím se podmínkám.

3. Udržitelný růst produktivity jako faktor úspěchu

3.1 Při analýze produktivity a zaměstnanosti je důležité rozlišovat mezi krátkodobým a dlouhodobým dopadem. Krátkodobě může být mezi růstem produktivity a zaměstnaností negativní korelace. Zdá se, že strukturální změna v průmyslu zvyšuje průměrný růst produktivity práce, ale snižuje míru zaměstnanosti⁽¹⁴⁾. Za této situace je nutné, aby politika trhu práce podstatným způsobem zasáhla, protože odborné dovednosti některých pracovníků jsou zastaralé a v důsledku toho se tyto pracovníci stávají nezaměstnanými. Je nutné vytvořit nové formy ochrany před nadbytečností a nezaměstnaností, aby dovednosti a znalosti co nejvíce pracovníků mohly být pružně využity. EHSV ve svém stanovisku k hlavním směrům politiky zaměstnanosti předkládá několik doporučení k posílení účinnosti politických opatření⁽¹⁵⁾.

3.2 Dlouhodobě je možné zvýšit míru zaměstnanosti růstem produktivity práce. Zejména spojený dopad technologie a určitých složek kvality práce vytváří růst, což zvyšuje počet pracovních míst a míru zaměstnanosti. Nedochází k tomu však automaticky. Závisí to spíše na schopnosti průmyslu zvýšit pracovní náročnost růstu a posílit dlouhodobý růst produktivity, který je propojený jak s kvalitou zaměstnání, tak uspokojením z práce⁽¹⁶⁾.

3.3 Existuje mnoho způsobu, s jejichž pomocí podniky mohou usilovat o růst produktivity. Zejména některé podniky kótované na burze posuzují krátkodobou konkurenceschopnost na základě čtvrtletních výnosů a nákladů. Přístup „rychlého zisku“ je na pracovišti zřejmý z toho, že se neprovádějí žádné produktivní investice a nevěnuje se žádná pozornost dovednostem nebo pracovní schopnosti zaměstnanců. Někdy podniky k provedení podobného kroku nemají finanční kapacitu. Platové podmínky a podmínky zaměstnávání jsou navíc často stanoveny

v souladu s minimálními požadavky, což vyvolává vážné dlouhodobé sociální následky. Podobný přístup představuje nebezpečí pro celosvětovou konkurenceschopnost Evropy. Evropa nemůže porazit své konkurenty kombinací práce s nízkou produktivitou, špatných pracovních podmínek a nízkých platů.

3.4 Účinnost výrobní kapacity se tradičně zlepšuje modernizací výrobních podmínek a vývojem výrobních organizací, které lépe odpovídají poptávce. Investovalo se do strojů a zařízení. Výsledkem je zvýšení celkové úrovně produktivity. Produktivitu lze zvýšit po malých krocích metodami racionalizace a zjednodušení a vývojem výrobků a služeb prostřednictvím použití inteligentnějších výrobních metod. To však nestačí, pokud spolupráce na pracovišti není účinná, zaměstnanci nejsou motivováni k práci anebo má-li pracovní prostředí nedostatky, které snižují pracovní výkon.

3.5 Udržení hospodářského růstu vyžaduje hlubší, strukturální reformy. Produktivitu lze rychle zvýšit pomocí skokové strategické změny, kdy podnik zcela reorganizuje způsob, jakým je řízen, a tak se posune na novou růstovou trajektorii. V takovém případě pracovní místa vyžadující staré dovednosti nevyhnutelně zaniknou, ale současně jsou vytvořena nová pracovní místa, která jsou často kvalitativně lepší. Podniky, které se obnovují, vytvářejí nové výrobky a nové hodnotové řetězce. Nejdůležitější faktory v tomto procesu jsou rychlost, inovační schopnost, schopnost ke změně a zapojení zaměstnanců do procesu. Výbor a jeho Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI) jsou aktivně zapojeny do analýzy strukturálních změn, inovačních procesů a využití technologií⁽¹⁷⁾. Výbor zdůraznil význam vnitřní funkční flexibility při podpoře inovačních procesů⁽¹⁸⁾.

3.6 Je zajímavé prozkoumat produktivitu jako hledisko výkonnosti podniku. Výkonnost lze rozdělit na vnitřní a vnější hlediska. Vnější výkonnost měří schopnost podniku fungovat v prostředí, které ho obklopuje. Produktivita je však nejzřetelněji patrná jako vnitřní rys podniku, a to dokonce takový, jenž souvisí s konkrétní osobou, konkrétním strojem nebo konkrétní výrobní jednotkou⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁷⁾ Stanovisko EHSV ze dne 25. září 2003 k tématu Průmyslové změny: současná situace a výhled do budoucna, zpravodaj: pan Van Iersel, spoluzpravodaj: pan Varea Nieto (Úř. věst. C 10, 14.1.2004, s. 105) [není k dispozici v češtině].

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:010:0105:0113:EN:PDF>.

Stanovisko EHSV ze dne 29. září 2005 k tématu Sociální dialog a zapojení pracovníků, klíč k předvídání a kontrole průmyslových změn, zpravodaj: pan Zöhrer (Úř. věst. C 24, 31.1.2006, s. 90).

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/c_024/c_02420060131cs00900094.pdf.

Stanovisko EHSV ze dne 14. prosince 2005 ke sdělení Komise Restrukturalizace a zaměstnanost – Předvídání restrukturalizací a doprovodná opatření pro rozvoj zaměstnanosti: úloha Evropské unie, zpravodaj: pan Zöhrer, spoluzpravodaj: pan Soury-Lavergne (Úř. věst. C 65, 17.3.2006, s. 58).

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/c_065/c_06520060317cs00580062.pdf.

Stanovisko EHSV ze dne 14. září 2006 k tématu Udržitelný rozvoj jako hnací síla průmyslových změn, zpravodaj: pan Siecker, spoluzpravodaj: pan Činčera (Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 1).

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/c_318/c_31820061223cs00010011.pdf.

⁽¹⁸⁾ Stanovisko EHSV ze dne 11. července 2007 k tématu Koncept flexibility (rozměr vnitřní flexibility – kolektivní vyjednávání a úloha sociálního dialogu jako nástroje pro regulaci a reformu trhů práce), zpravodaj: pan Janson.

http://eescopinions.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=//esppub1/esp_public/ces/soc/soc272/cs/ces999-2007_ac_cs.doc.

⁽¹⁹⁾ Rantanen, Hannu. Tuottavuus suorituskyvyn analysoinnin kentässä. Lappeenranta University of Technology, Lahti Unit 2005.

⁽¹⁴⁾ Zpráva pracovní skupiny Výboru pro zaměstnanost Podpora vyšší produktivity, vyšší zaměstnanosti a lepších pracovních míst, týkající se mimo jiné i lidí na okraji trhu práce, EMCO/18/171006/EN-final, 2006.

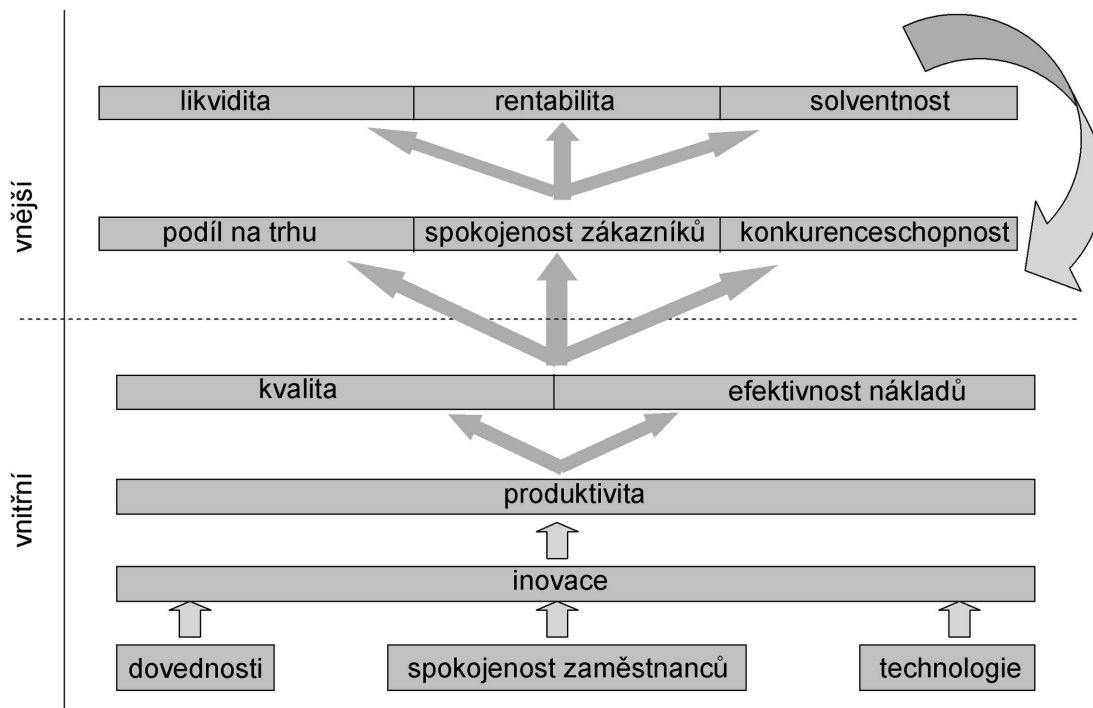
⁽¹⁵⁾ Stanovisko EHSV ze dne 25. dubna 2007 k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států, zpravodajka: paní O'Neill (Úř. věst. C 168, 20.7.2007, s. 47).

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2007/c_168/c_16820070720cs00470049.pdf.

⁽¹⁶⁾ Viz výše.

3.7 Vnitřní hlediska výkonnosti podniku jsou inovace a produktivita, jejichž nezbytnými předpoklady jsou dovednosti a know-how, spokojenost zaměstnanců a pozitivní postoj ke změně a technologie. Z nich pak vyplývá kvalita a efektivnost nákladů. Vnější hlediska jsou konkurenceschopnost, spokojenost zákazníků a podíl na trhu, z nichž vyplývá likvidita, rentabilita a solventnost (viz obrázek 1).

Obrázek 1: Hlediska výkonnosti podniku a jak jsou vzájemně propojena

3.8 Různá hlediska výkonnosti se vzájemně spirálovitě ovlivňují. Například růst produktivity vede k nižším jednotkovým cenám a v důsledku toho se zlepšuje konkurenceschopnost podniku. To pak znamená, že podnik je úspěšný na trhu a rentabilita dále roste. V důsledku toho podnik hromadí majetek, který lze utratit například za odbornou přípravu, výrobní prostředky a podpůrné nástroje řízení, tj. za zlepšení předpokladů produktivity. Můžeme to nazývat vzestupnou spirálou produktivity. Podobně je možné popsat proces vedoucí k sestupné spirále produktivity.

3.9 Udržitelná produktivita je tedy širší koncept než prosté měření produktivity nebo analyzování produktivity práce. Na úrovni podniku je produktivita ukazatelem, jak úspěšně podnik spojuje různé výrobní faktory, aby zlepšil účinnost a stal se konkurenceschopným na trhu. Udržitelná produktivita se dotýká nejen fyzického pracovního prostředí, ale také psychosociálního pracovního prostředí, ze kterého pramení účinnost, kreativita a inovační schopnosti ⁽²⁰⁾.

3.10 Inovační schopnosti podniku a jeho zaměstnanců se odrážejí ve schopnosti vyvíjet a obnovovat koncepty výrobku nebo služby, aby pro zákazníky vytvářely přidanou hodnotu. Inovační schopnost je také schopnost spolu se zaměstnanci

a partnery neustále zlepšovat provozní, výrobní a distribuční postupy. Inovací tak může být nástroj, kus zařízení, stroj, jejich kombinace, servisní model, nový způsob vykonávání starého úkolu, nebo jiné řešení problémů. Schopnost ke změně je nejdůležitějším prvkem produktivity.

3.11 Organizace mohou být na základě své inovační způsobilosti rozděleny do různých kategorií podle úrovně rozvoje. Organizace mohou vědomě rozvíjet svou inovační způsobilost a díky učení se postupovat z jedné úrovně do jiné. Čím pokročilejší je praxe používaná organizací při inovačních činnostech, tím lepší je její schopnost zavádět inovace ⁽²¹⁾.

⁽²¹⁾ Bessant, John (2003): High-Involvement Innovation (Inovace s vysokým zapojením). Inovační způsobilost má osm rozměrů:

- v organizaci existuje pochopení, že inovační činnosti mají strategický význam, což přiměje lidi k tomu, aby se zapojili, a vychází z drobných kroků (pochopení)
- organizace má postupy, které lidem umožňují, aby se účastnili jejich inovačních činností (utváření zvyklostí)
- inovační činnost organizace je uzpůsobena jejím strategickým cílům (zaostření)
- management organizace poskytuje odpovídající vedení a podporu jejich inovačních činností (vedení)
- uspořádání, praxe a postupy organizace jsou navrženy tak, aby mezi nimi a inovačními činnostmi a hodnotami, kterými se inovační činnosti řídí, existoval vztah co nejlepší vzájemné podpory (sladění)
- při řešení problémů existuje mezi jednotkami uvnitř a vně organizace navazování a udržování kontaktů (společné řešení problémů)
- zvýšená efektivita, kterou organizace získala díky inovacím, je neustále monitorována, hodnocena a rozvíjena (neustálé zlepšování systému)
- organizace je schopna se neustále a zevrubně učit ze svých zkušeností (organizace schopná se učit).

⁽²⁰⁾ Profesor Mika Hannula, Tampere University of Technology, přednáška, 29. ledna 2004.

3.12 Zvyšování udržitelné produktivity znamená, že se podniky a organizace připravují na budoucí rizika předvídáním změn a rychlým a pružným přizpůsobením se těmto změnám. V těchto podnicích se všichni angažují v trvalém rozvoji dovedností a know-how, je postaráno o pohodu zaměstnanců a zaměstnanci se aktivně účastní rozhodování, zejména rozhodnutí ovlivňujících jejich práci. Pracovníci jsou připraveni a odhodláni přinést vlastní vklad a dát k dispozici své dovednosti v zájmu podpory úspěchu podniku. Řízení je založeno na vzájemném uznání a spolupráci, nikoliv na pozici nadvlády nad zaměstnanci. Manažeři dokáží pracovat ve spolupráci se zákazníky, obchodní sítí v odvětví podniku a výzkumnými středisky.

3.13 Klíčovou otázkou do budoucna, pokud jde o růst produktivity a jeho posílení, je schopnost pracovišť navrhovat a zavádět technologické inovace a obchodní, organizační a jiné sociální inovace v pracovním životě, které je doplňují. Takto dosažený růst produktivity je udržitelný. Ovlivňuje hospodářský růst dvěma způsoby: zlepšením dlouhodobé produktivity pracovišť/podniků a posílením nabídky práce, jelikož se zvyšují příležitosti a vůle zaměstnanců pracovat déle.

4. Udržitelná produktivita na pracovišti

4.1 Studie Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci ⁽²²⁾ se blíže věnuje vazbě mezi kvalitou pracovního prostředí a produktivitou. Hlavním zjištěním výzkumu je, že v dnešních podmínkách zvýšené konkurence nemůže být úspěch podniku nadále měřen pouze na základě obchodních ukazatelů.

4.2 Spokojenost zákazníků, přizpůsobování vztahů uvnitř podniku, inovační způsobilost a pružná organizační struktura jsou podle této studie stále důležitějšími faktory. Zjištění výzkumu ukazují, že dobré pracovní podmínky a obchodní výkonnost podniku jsou úzce propojené. Kvalita pracovního prostředí značně ovlivňuje produktivitu a rentabilitu.

4.3 Růst produktivity v Evropě v posledních letech rozhodně nelze charakterizovat jako nepochybně udržitelný z kvalitativního hlediska. Podniky stále mají příliš málo znalostí o zlepšování kvality pracovního prostředí a zjišťování pozitivních účinků, které to může vyvolat, a příliš málo praktických opatření v této oblasti. Podle průzkumu Evropské nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek v celkovém pohledu nedošlo k žádným velkým změnám v kvalitě práce, ať jedním, či druhým směrem ⁽²³⁾. Analýzy a srovnání podmínek v členských státech ukazují, že spokojenost s prací je spojena s jistotou

pracovního místa, pozitivním pracovním prostředím a dobrými příležitostmi učit se a růst v zaměstnání. Pracovní činnost sama o sobě se mění rychleji, než se čekalo, a je stále více založena na znalostech a technologiích a rozvíjí silnější zaměření na zákazníka.

4.4 Průzkum dále ukazuje, že při sladění pracovního a rodinného života došlo pouze k velmi malému pokroku. Pružná úprava pracovní doby přizpůsobená potřebám jednotlivce se nerozšířila. Přestože se ochrana zdraví evropských pracovníků při práci zlepšila, 35 % všech pracovníků má stále pocit, že jejich zdraví a bezpečnost jsou ohroženy kvůli práci, kterou vykonávají. Intenzita práce roste, stále více pracovníků pracuje velmi rychle a s napjatými termíny. Ačkoli výkon práce vyžaduje samostatnost, její úroveň se nezvyšuje. Většina pracovníků svoji práci považuje za zajímavou a domnívá se, že poskytuje nové výzvy. Přístup k odborné přípravě v zaměstnání se nezlepšil a je zvláště obtížný pro starší a méně kvalifikované pracovníky. Jednou z nejdůležitějších změn na pracovišti je rostoucí využití informačních technologií ⁽²⁴⁾.

4.5 Nedostatek kvalifikované pracovní síly by v budoucnu mohl omezit rozsah růstu produktivity. Je však dobré mít na paměti, že pracovní příležitosti budoucnosti a dovednosti, které budou vyžadovat, budou jiné než dnes. Nové způsoby organizace práce a účinnější použití technologií navíc sníží množství potřebné pracovní síly. Mnoho podniků navazuje kontakty po celé Evropě a pohyb pracovníků mezi členskými státy roste. Výbor proto připomenul, že členské státy navzdory rozdílům ve svých vzdělávacích institucích musejí pomýšlet na utváření evropského „prostoru odborné přípravy“ a uznat, že existuje evropský rozměr rozvoje pracovního života ⁽²⁵⁾.

4.6 Proto je nezbytné podrobněji prověřit, jaké dovednosti a znalosti budou v budoucnu vyžadovány v pracovním životě, a to jak v soukromém, tak ve veřejném sektoru, a také jak by kvalita pracovního života a hlediska produktivity mohly být začleněny do vzdělávání a odborné přípravy. Struktura titulů a kvalifikací, obsah osnov a metody výuky a cíle celoživotního učení by měly být plánovány a realizovány na tomto základě. Je důležité, aby byla zajištěna možnost účastnit se vzdělávání a odborné přípravy z finančního hlediska. Sociální partneři mají rozhodující úlohu při diskusích o těchto otázkách a provádění opatření. Evropské sociální partneři položili kvalitní základy tím, že zhodnotili klíčové rysy celoživotního učení a vnitrostátní praxe ⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci: Quality of the Working Environment and Productivity – Working Paper (Kvalita pracovního prostředí a produktivita – pracovní dokument), 2004 (anglické znění).
URL: http://osha.eu.int/publications/reports/211/quality_productivity_en.pdf.

⁽²³⁾ Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek: Čtvrtý průzkum evropských pracovních podmínek (Fourth European Working Conditions Survey) (2005) (angl. znění).
URL: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef0698.htm>.

⁽²⁴⁾ Viz výše.

⁽²⁵⁾ Stanovisko EHSV ze dne 28. října 2004 ke Školení a produktivitě, zpravodaj: pan Koryfidis (Úř. věst. C 120, 20.5.2005, s. 64).
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2005/c_120/c_12020050520cs00640075.pdf.

⁽²⁶⁾ Rámec akcí pro celoživotní rozvoj schopností a kvalifikací, Hodnotící zpráva 2006 (Framework of actions for the lifelong development of competences and qualifications, Evaluation report 2006), EKOS, UNICE, CEEP.

4.7 Mezery v dovednostech často nejsou v oblastech, ve kterých jsou dovednosti měřitelné. Kromě základních dovedností budou klíčovými dovednostmi na pracovišti budoucnosti např. interaktivní dovednosti, schopnost řídit sebe samého, schopnost učit se a osvojovat si nové znalosti, vyvození toho, co je podstatné ze spletného proudu informací a dovednosti potřebné k práci v multikulturních pracovištích a sítích. Mladí lidé, kteří předčasně nebo s nedostatečnými znalostmi opustí školu, představují v takovém prostředí mimořádnou výzvu.

4.8 Mezery v dovednostech se v řízení podnikové činnosti objevují zejména v oblastech strategických podnikatelských dovedností a řízení inovací. Řízení lidských zdrojů by mělo být považováno za strategické hledisko řízení. Tyto dovednosti by mohly působit jako nový druh hnací síly hospodářského růstu.

5. Podpora udržitelné produktivity

5.1 Zásady a praktická opatření

5.1.1 Malé a střední podniky a velké podniky se sítí subdodavatelů jsou schopné využít možnosti úspěš, kterou poskytuje udržitelný růst produktivity. Prospěch z toho budou mít i organizace služeb ve veřejném sektoru a třetím sektoru, jež potřebují a chtějí zlepšit svou produktivitu kvalitně a udržitelným způsobem a zajistit, že budou mít i nadále k dispozici vysoce kvalitní odbornou pracovní sílu.

5.1.2 Udržitelný růst produktivity lze podpořit politickými opatřeními, jež jsou zaměřena na celou společnost, podniky a veřejné organizace, pracoviště a jednotlivce. Sociální změny týkající se například školení, průmyslových vztahů, opatření ke sladění pracovního a rodinného života, ochrany zdraví a bezpečnosti při práci, pracovního lékařství, odborné přípravy, odborné rehabilitace, důchodových dávek nebo příležitostí odchodu do důchodu jsou vzhledem ke svému širokému rozsahu dlouhodobě velmi důležité. Právní předpisy lze využít k povzbuzení dobrých projektů. Naopak zlepšení pohody v zaměstnání na úrovni jednotlivce účinkují velmi rychle, ale tato zlepšení jsou sama o sobě nedostatečná a jejich celkový účinek na pracovišti může být poměrně malý.

5.1.3 Udržitelný růst produktivity lze nejlépe podpořit prosazováním praxe a postupů v podniku a na pracovišti tak, aby lépe podporovaly a zvěčňovaly individuální zdroje pracovníků, zdroje na pracovišti a inovační dovednosti. Sociální partneři mají v tomto ohledu zvláštní úlohu.

5.1.3.1 Na evropské úrovni sociální partneři ve svém novém pracovním programu na období 2006–2008 souhlasili, že provedou společnou analýzu nejdůležitějších otevřených problémů, kterým čelí evropské trhy práce (včetně otázek jako je podpora celoživotního učení, konkurenceschopnosti a inovací) ⁽²⁷⁾. Například na vnitrostátní úrovni zřídily ústřední organizace finských sociálních partnerů počátkem roku 2007 kulatý stůl k produktivitě s cílem podpořit produktivitu, kvalitu

pracovního života a spolupráci v oblasti produktivity. Členy kulatého stolu jsou zástupci nejvyšších výkonných orgánů všech ústředních organizací zaměstnavatelů a zaměstnanců. V některých členských státech jsou sociální partneři také aktivní v národních programech rozvoje podniků. Dobré případové studie lze nalézt ve všech členských státech ⁽²⁸⁾.

5.1.4 Změny právních předpisů týkajících se ochrany životního prostředí byly v některých případech příčinou potřeby inovovat. Například zákaz používání azbestu vedl k tomu, že bylo třeba vyvinout náhradní technologie, přísnější předpisy týkající se hluku byly pobídkou pro vývoj technického zařízení s nízkou úrovní emisí hluku, potřeby energetických nenáročných technologií vedly k zavedení nového zařízení a potřeby izolace budov k vývoji nových materiálů. Právní předpisy tak podpořily vlastní úsilí průmyslu a povzbudily inovace.

5.1.5 Členské státy přijaly různé ekonomické nástroje navržené tak, aby zlepšily kvalitu pracovních podmínek nebo podpořily podniky investující do inovačních modelů organizace práce. Mezi použitými nástroji je veřejná podpora, dotace a financování (levné bankovní půjčky). Jako příklad je možné zmínit irskou Národní strategii na pracovišti (National Workplace Strategy), německou Novou iniciativu kvality práce (INQA) a finský Program rozvoje pracoviště, v nichž vládní iniciativa a veřejné financování hrají ústřední roli ⁽²⁹⁾. Velkou výhodou těchto programů je to, že práce na vývoji probíhá na pracovišti. Pro tyto programy je rozhodující pevný závazek na politické úrovni a motivace pracovníků, aby se účastnili vývojových projektů.

5.2 Evropský index kvality práce

5.2.1 Je důležité monitorovat zlepšení v kvalitě práce v členských státech a na evropské úrovni a jejich vazby na růst produktivity, aby Evropa mohla reagovat na výzvy globalizace a úspěšně dosáhnout cílů Lisabonské strategie. EHSV proto již dříve upozornila, že za tímto účelem je třeba vytvořit evropský index měřící kvalitu práce. Index by měl být vyvinut za použití různých kritérií „důstojné práce“ stanovených na základě příslušných studií a byl by pravidelně tříděn a zveřejňován ⁽³⁰⁾. Tento index by mohl přispět ke zviditelnění změn a pokroku a jejich účinků na produktivitu a zároveň by mohl být základem pro nové iniciativy usilující o zlepšení kvality pracovního života. Kvalita práce a produktivita jsou v současnosti analyzovány mnoha různými způsoby a různé organizace nezávisle na sobě vyvíjejí vlastní ukazatele. Nový evropský index by mohl zahrnout některé prvky z těchto ukazatelů.

⁽²⁷⁾ Pracovní program evropských sociálních partnerů na období 2006–2008.
URL: http://www.etuc.org/IMG/pdf/Depliant_EN_HD2006-2008.pdf.

⁽²⁸⁾ Například během slyšení, které studijní skupina uspořádala 10. května 2007, pan Santo Portera, finanční ředitel maltské společnosti STMicroelectronics, vysvětlil, jak tento podnik úspěšně reagoval na výzvy globalizace tím, že ve svých činnostech kladl důraz na vysoké etické standardy, zajišťoval a zlepšoval dovednosti zaměstnanců, pohodu v zaměstnání a organizaci práce a podporoval inovace.

⁽²⁹⁾ Irsko: www.workplacestrategy.ie, Cathal O'Reagan na slyšení konaném 10. května 2007.
<http://inqa.de>, Kai Schäfer, zástupce německé vlády a německého předsednictví na slyšení konaném 10. května 2007.
http://www.mol.fi/mol/en/01_ministry/05_tykes/index.jsp.

⁽³⁰⁾ Viz poznámka pod čarou č. 10.

5.2.1.1 V roce 2003 bylo v souladu s rozhodnutím Rady provedeno posouzení pokroku v členských státech za použití sady ukazatelů založených na deseti rozměrech kvality zaměstnání. Přestože došlo k jistému pokroku, ukázalo se, že zde existuje značný prostor pro zlepšení. Zvlášť trend růstu produktivity byl zklamáním. Závěr byl, že jsou potřebné rozhodnější politické kroky, zejména pokud jde o povzbuzení investic podniků do odborné přípravy a o podporu pracovní schopnosti stárnoucí pracovní síly ⁽³¹⁾.

5.2.1.2 Inovační podniky a pracoviště jsou podle Evropské nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek (Dublinská nadace) charakteristické svobodou učit se a pocitem samostatnosti v zaměstnání, týmovou prací, možností rotace pracovních úkolů a rozvojem více dovedností (multi-skilling). Klíčovým faktorem tedy je rozšiřovat dovednosti zaměstnanců a umožnit jim aktivní zapojení do vývoje výrobních postupů. Kromě toho nadace v roce 2007 zahájila nový rozsáhlý průzkum vazeb mezi inovacemi, produktivitou a zaměstnaností, jenž má trvat tři roky. První fáze se zabývá mapováním existujícího výzkumu na toto téma, aby bylo možné připravit dimenzi produktivity a výkonu a doplnit ji do Přehledu evropských společností nadace v roce 2008. Nadace je také aktivně zapojena do rozvoje nového indexu kvality práce ⁽³²⁾.

5.2.1.3 Studie Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci týkající se významu kvality práce pro produktivitu jasně ukazují, že mezi kvalitou pracovního prostředí,

produktivitou a výkonností podniku existuje úzká vazba. Agentura usuzuje, že je nemožné dosáhnout cílů produktivity, pokud rizika spojená s bezpečností a ochranou zdraví při práci nebudou na pracovišti podrobně prověřena, anebo pokud se nepřikročí k jejich řešení ⁽³³⁾. Letošní evropská osvětová kampaň se věnuje tématu prevence muskuloskeletálních poruch. Zároveň se má poukazovat rovněž na příklady osvědčených postupů při integraci osob s těmito poruchami. Kromě toho již probíhají přípravy na Evropský týden 2008, který se zaměří na hodnocení rizik na pracovišti.

5.2.1.4 Program rozvoje pracoviště zahájený německým předsednictvím zahrnuje výzkumný projekt, jehož cílem je přesněji definovat, co se myslí „důstojnou prací“. Program také zahrnuje index vytvořený Německým odborovým svazem (DGB) pro hodnocení kvality pracovních míst. Index vychází z vlastního hodnocení zaměstnanců, kteří svoji práci hodnotí podle 15 kritérií. Účelem je vypočítat tento index každý rok; první výsledky budou k dispozici na podzim 2007 ⁽³⁴⁾.

5.2.2 Rozvoj evropského indexu kvality práce vyžaduje vytvoření širokého fóra. Jako dobrý základ takového fóra by posloužily výborné a rozsáhlé odborné znalosti Evropského hospodářského a sociálního výboru, pokud jde o výzvy měnícího se pracoviště a jejich řešení. Tuto otázku by mohlo zkoumat také Středisko pro sledování trhu práce, pokud to jeho pracovní program umožní.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³¹⁾ Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o zlepšení kvality zaměstnání: hodnocení nejnovějšího pokroku, KOM(2003) 728 v konečném znění [není k dispozici v češtině].

⁽³²⁾ www.eurofound.europa.eu; Radosław Owczarzak, EMCC na slyšení konaném 10. května 2007.

⁽³³⁾ www.osha.europa.eu; Brenda O'Brien na slyšení konaném 10. května 2007.

⁽³⁴⁾ <http://inqa.de>, Kai Schäfer, zástupce německé vlády a německého předsednictví na slyšení konaném 10. května 2007.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Harmonizace ukazatelů zdravotního postižení jako nástroj pro sledování evropských politik

(2008/C 10/20)

Evropský hospodářský a sociální výbor obdržel dopis ze dne 13. února 2007, v němž jej budoucí portugalské předsednictví žádá o stanovisko k tématu *Harmonizace ukazatelů zdravotního postižení jako nástroj pro sledování evropských politik*.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 17. července 2007. Zpravodajem byl pan JOOST.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání ze dne 26. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 160 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV se domnívá, že schválení plánu podobného Plánu pro dosažení rovného postavení žen a mužů, společně s vytvořením souboru ukazatelů a kvantitativních cílů, kterých musejí členské státy v řadě dohodnutých prioritních oblastí dosáhnout, by bylo správnou cestou vpřed směrem k pokroku v tom, aby se rovné příležitosti staly pro zdravotně postižené osoby skutečností.

1.2 EHSV vybízí Komisi a členské státy k tomu, aby se zaměřily na shromažďování spolehlivého a koherentního souboru ukazatelů stejně jako kvantitativních cílů ve všech určených oblastech statistiky a politických cílech, přičemž každý členský stát toho bude muset dosáhnout ve stanoveném čase. Výše uvedené předcházející pokusy o statistiky nebyly podpořeny na evropské úrovni a nejsou pravidelně měřitelným trvalým ukazatelem, například v rámci ukazatelů začlenění do společnosti. Tato podpora a systematické měření jsou pro jakoukoli koherentní politiku nezbytné.

1.3 EHSV vybízí skupinu na vysoké úrovni zabývající se zdravotním postižením, aby schválila seznam priorit pro sběr údajů opírající se o hlavní soubor ukazatelů, který již existuje v seznamu ISTAT⁽¹⁾, jež je zapotřebí aktualizovat.

1.4 Členské státy by se měly i nadále snažit shromažďovat údaje o zdravotním postižení na základě šetření, jež by měla být zveřejňována pravidelně, například každé dva roky. S Washingtonskou skupinou je třeba pokračovat v práci na definici na mezinárodní úrovni.

1.5 Šetření pracovních sil v EU by mělo pravidelněji hodnotit pokrok, jehož bylo dosaženo. Výbor pro sociální ochranu a Výbor pro zaměstnanost by se v budoucnu mohly věnovat souboru ukazatelů, jež by, na rozdíl od nezávislých jednorázových iniciativ, byly systematicky zkoumány.

⁽¹⁾ ISTAT – Národní statistický úřad – Itálie, projekt Indicators on integration of disabled people into social life (Ukazatele začlenění osob se zdravotním postižením do sociálního života), závěrečná zpráva, červen 2001, zveřejněná Eurostatem.

1.6 EHSV proto naléhavě žádá Evropskou komisi, aby do šetření Eurostatu začlenila koherentní modul o zdravotním postižení obsahující výše uvedené prvky a pravidelné zprávy, které by umožňovaly řádné hodnocení politik, ale i určení priorit.

1.7 Organizace postižených osob v členských státech by měly být zapojeny do prací ke stanovení ukazatelů, které jsou v příslušném členském státě považovány za prioritní. Podpora harmonizovaných ukazatelů a sběr údajů umožní výměnu osvědčených postupů mezi členskými státy, neboť efektivnost využitých iniciativ je měřitelná.

2. Úvod

2.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá žádost portugalského předsednictví o vypracování stanoviska k tématu *Harmonizace ukazatelů zdravotního postižení*. Portugalské předsednictví si vytklo za cíl přispět k tomu, aby Evropská unie získala spolehlivé a srovnatelné údaje, jež pomohou zhodnotit začlenění zdravotně postižených osob.

2.2 Osoby se zdravotním postižením představují více než 15 % celkového obyvatelstva a jejich počet stoupá s tím, jak populace stárne. To znamená, že v rozšířené EU je více než 50 milionů zdravotně postižených osob⁽²⁾. Šetření příjmů a životních podmínek domácností z roku 2005 nezohledňuje zdravotně postižené děti, starší osoby nebo zdravotně postižené osoby žijící v ústavech.

2.3 Mají-li se sociální práva – včetně volného pohybu osob – jež uznávají smlouvy i Listina základních práv Evropské unie, stát pro zdravotně postižené osoby skutečností, je třeba na základě společných kritérií zhodnotit a srovnat politiky a situace ve všech členských státech. To je první krok k navržení a uskutečnění politik, jež by zdravotně postiženým osobám umožňovaly požívat stejných práv, jaká mají lidé bez zdravotního postižení.

⁽²⁾ Podle šetření SILC (Statistics on Income and Living Conditions – statistiky příjmů a životních podmínek) z roku 2005, Eurostat.

2.4 Výsledky, jichž členské státy při začleňování zdravotně postižených osob do společnosti dosáhly, lze hodnotit pomocí různých ukazatelů, jimiž jsou např.: přístupnost zastavěného prostředí, zapojení do trhu práce, přístup ke vzdělávání. Možnost zhodnotit opatření členských států v této oblasti a jejich dopad se jeví jako mimořádně důležitá.

3. Nedostatečné sladění právních a politických nástrojů

3.1 Nedávno přijatá Úmluva OSN o právech zdravotně postižených osob stanovuje řadu naléhavých potřeb v oblasti podpory začlenění problematiky zdravotního postižení do hlavních oblastí politiky. Členské státy EU by měly tyto zásady přijmout bezodkladnou ratifikací této úmluvy. EU musí schválit odpovídající politiky, aby tak zajistila soulad s cíli a zásadami úmluvy OSN, kterou Evropská komise podepsala. Všechny země EU by měly být vyzvány, aby podepsaly také nepovinný protokol, který je součástí úmluvy.

3.2 Akční plán Evropské unie v oblasti zdravotního postižení⁽³⁾ si vytyčil ambiciózní cíle spočívající v dosažení plného uplatňování směrnice, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (2000/78/ES), v podpoře začlenění problematiky zdravotního postižení do příslušných politik Společenství a ve zlepšení přístupnosti pro všechny. Má-li být těchto cílů dosaženo, musí se výsledky měřit pomocí ukazatelů, které pro každou politickou prioritu vyhodnotí výsledky dosažené v každém členském státě a umožní stanovení měřitelných cílů.

3.3 Směrnice 2000/78/ES, která byla schválena v listopadu 2000, zakazuje diskriminaci zdravotně postižených osob v oblasti zaměstnání a odborné přípravy. Hodnocení provádění této směrnice členskými státy, které přesahuje pouhou transpozici právních předpisů, je však problematické, neboť neexistují srovnatelné údaje, jež by umožňovaly měřit nárůst zaměstnávání zdravotně postižených osob po provedení právních předpisů v každém členském státě.

3.4 Akční plán Rady Evropy zabývající se úplným zapojením zdravotně postižených osob stanoví řadu konkrétních cílů v mnoha společenských a politických oblastech, které se vztahují na všech 46 členských států a musejí být monitorovány. Byla ustavena přípravná skupina, aby vytvořila ukazatele na měření pokroku.

3.5 Lisabonská strategie stanovila pro EU ambiciózní cíle, k nimž patří zvýšení míry zaměstnanosti a lepší sociální soudržnost. Těchto cílů nelze dosáhnout bez konkrétních opatření k odstranění překážek, jimž zdravotně postižení čelí v přístupu k zaměstnání a službám, a k zajištění úplného začlenění těchto osob do společnosti.

3.6 Ve všech oblastech politiky, které se dotýkají zdravotně postižených a mohou zlepšit jejich začlenění do společnosti a usnadnit jim přístup k jejich právům, jsou zapotřebí ukazatele, kterými by se měřil pokrok a na jejichž základě by bylo možné vytvořit si ucelený obrázek o výsledcích různých opatření učině-

ných na evropské úrovni. Zároveň je třeba posoudit stávající právní předpisy za účelem jejich úprav či zlepšení.

4. Nutnost srovnatelných a spolehlivých statistik

4.1 Stávající systémy měření údajů

4.1.1 EHSV vyjadřuje lítost nad tím, že je v oblasti zdravotního postižení nedostatek ukazatelů a zejména nedostatek existujících politických závazků na úrovni EU, jež by vedly k dohodnutí společných ukazatelů s cílem podpořit a zhodnotit příslušné politiky.

4.1.2 EHSV konstatuje, že Eurostat uskutečnil několik zajímavých projektů a iniciativ, jejichž cílem byl rozvoj pravidelného koordinovaného sběru údajů o aspektech zdravotního postižení v celé Evropě: Součástí modulu o zdraví v rámci průzkumu domácností v Evropských společenstvích (European Community Household Panel – ECHP) v období let 1994 až 1996 byl malý modul o zdravotním postižení, jenž byl zveřejněn v kapesním vydání. V roce 2002 Šetření pracovních sil v EU (European Labour Force Survey – LFS) zahrnovalo modul o zaměstnávání zdravotně postižených osob za účelem získání koordinovaných a harmonizovaných informací určených pro schůzi Washingtonské skupiny Statistického úřadu OSN (United Nations Statistics Division – UNSD). Eurostat také zahájil projekt Evropského měření zdravotních postižení (European Disability Measurement – EDM).

V roce 2002 se evropští ředitelé pro oblast sociální statistiky dohodli na rámci pravidelného sběru harmonizovaných údajů prostřednictvím šetření a/nebo modulů šetření zabývajících se zdravím, které jsou označovány jako Systém šetření o zdraví v Evropě (European Health Survey System – EHSS). V této souvislosti členské státy – na konci roku 2006 – schválily konečnou verzi dotazníku pro Evropské dotazníkové šetření o zdravotním stavu (European Health Interview Survey – EHIS), jehož první vlna proběhne v období let 2007 až 2009. EHIS obsahuje otázky zaměřené na několik aspektů zdravotního postižení. Zdravotní postižení je také proměnnou ve Statistikách příjmů a životních podmínek domácností (Statistics on Income and Living Conditions – SILC)⁽⁴⁾.

Pracovní program Eurostatu na rok 2007 zahrnuje činnosti v Evropském statistickém systému (ESS)⁽⁵⁾ zaměřené na další rozvoj statistik Společenství v oblasti zdravotního postižení a sociálního začlenění s cílem poskytnout relevantní a srovnatelné statistické údaje potřebné ke sledování situace zdravotně postižených osob ve spolupráci s mezinárodními organizacemi. Do poloviny roku 2008 by měl být nový modul šetření zaměřený na zdravotní postižení a sociální začlenění – za podpory příspěvku od Eurostatu – připraven k pilotní realizaci v členských státech.

Základem veškeré této činnosti spojené s rozvojem statistik je Mezinárodní klasifikace fungování, zdravotního postižení a zdraví (International Classification of Functioning, Disability and Health – ICF), kterou vytvořila Světová zdravotnická organizace.

⁽⁴⁾ Viz http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1913,47567825,1913_58814988&_dad=portal&_schema=PORTAL#B.

⁽⁵⁾ Evropský statistický systém, viz http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1153,47169267,1153_47183518&_dad=portal&_schema=PORTAL.

⁽³⁾ Viz http://europa.eu.int/comm/employment_social/disability/index_en.html.

4.1.3 Na mezinárodní úrovni se Eurostat zasazuje o vytvoření globálních měření zdravotního postižení, která se opírají o Mezinárodní klasifikaci fungování, zdravotního postižení a zdraví (International Classification of Functioning, Disability and Health – ICF) Světové zdravotnické organizace v rámci Washingtonské skupiny zabývající se statistikami v oblasti zdravotního postižení⁽⁶⁾. Rada Evropy uveřejnila metodologické pokyny pro vytvoření sociálních ukazatelů sociální soudržnosti⁽⁷⁾.

4.1.4 Návrh nařízení o statistikách Společenství zabývajících se veřejným zdravím a otázkou zdraví a bezpečnosti při práci poskytne rámec budoucím činnostem v této oblasti. Nařízení může být použito pro sběr údajů o zdravotním postižení a povede ke změně situace v těch členských státech, kde sběr údajů neprobíhá na odpovídajícím právním základě.

4.2 Nutnost dalších ukazatelů na evropské úrovni

4.2.1 V článku 31 Úmluvy OSN se stanoví, že země musejí shromažďovat příslušné informace, včetně statistických a výzkumných údajů, jež jim umožní vytvářet a provádět politiky, jimiž bude Úmluva realizována. EHSV vyzývá členské státy EU, aby se touto zásadou řídily.

4.2.2 EHSV vítá výše uvedené iniciativy, lituje však nedostatečného sladění a skutečnosti, že v rámci těchto iniciativ nebyly dohodnuty ukazatele politiky za účelem analýzy situace zdravotně postižených osob, měření dopadu politik a právních předpisů a vyhodnocení potřeb těchto osob.

4.2.3 Je třeba stanovit ukazatele pro měření míry zaměstnanosti s cílem lépe pochopit, kterými otázkami je nutné se zabývat, a navrhnout odpovídající politiku. Na jarním zasedání Rady v roce 2006 bylo opět poukázáno na potřebu učinit příslušná opatření, která by zvýšila míru zaměstnanosti zdravotně postižených osob.

4.2.4 Bude nutné provést posouzení vlivu evropské směrnice proti diskriminaci a právních předpisů v různých členských státech, aby tak bylo možné lépe navrhovat budoucí politické a právní kroky.

4.2.5 Je třeba dále sbírat údaje o diskriminaci ve spojení s ukazateli v jiných oblastech přístupu ke zboží a službám, zaměstnání, sociálnímu začlenění atd., a vytvořit si tak ucelený obrázek o otázkách, jež se dotýkají zdravotně postižených osob, a vzájemném působení těchto otázek.

4.2.6 Sociální začlenění je rovněž oblastí vyžadující další posouzení, chceme-li pochopit komplexní příčiny, jež vedou k vyloučení zdravotně postižených osob ze společnosti. Je třeba měřit například příjmy, ale také zapojení do společenského života (zastoupení, přístup ke sdružením, dobrovolná činnost, politika atd.) a přístup ke zdravotní péči, vzdělání, kultuře, komunikačním prostředkům a sociálním službám.

4.2.7 Současná řešení osvědčených postupů, jako je evropská parkovací karta, by měla sloužit jako příklad pro zavedení nových, podobných řešení, kterých nelze dosáhnout bez souboru ukazatelů s relevantními a srovnatelnými údaji k měření sociálního začlenění zdravotně postižených osob.

4.3 Problémy při stanovování ukazatelů na evropské úrovni

4.3.1 V současnosti členské státy poskytují údaje sloužící k hodnocení míry začlenění zdravotně postižených osob bez jakékoli dohody o společných ukazatelích na evropské úrovni, s výjimkou sběru údajů v rámci OMC⁽⁸⁾ a ECHIM⁽⁹⁾. Členským státům by mělo být dále rovněž vysvětleno, proč je shromažďování údajů o zdravotním postižení tak významné.

4.3.2 Šetření příjmů a životních podmínek domácností obsahuje odhad počtu zdravotně postižených osob v EU, nezabývá se však lidmi žijícími v ústavách, zdravotně postiženými dětmi a staršími osobami, což tento údaj poněkud zkresluje.

4.3.3 Definice zdravotního postižení se ve všech zemích liší a měla by být rozšířena tak, aby zahrnovala například osoby s duševními problémy, jež ve vnitrostátních statistikách často nejsou zohledněny. Definice by měla vycházet z článku 1 odstavec 2 Úmluvy OSN, aby mohl být vytvořen všeobecně uznávaný základ k vymezení skupin, které spadají pod pojem „zdravotně postižené osoby“.

4.3.4 Zdravotně postižené osoby tvoří heterogenní skupinu, proto je obtížné stanovit odpovídající kritéria pro měření. Soubor ukazatelů by tedy měl zohledňovat rozmanitost zdravotních postižení stejně jako oblastí politiky, jež se dotýkají života zdravotně postižených osob, a zjišťovat překážky, které brání úplnému zapojení zdravotně postižených osob do společnosti.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ For the Washington Group, viz <http://www.cdc.gov/nchs/citygroup.htm>.

⁽⁷⁾ Concerted development of social cohesion indicators – Methodological guide (Společný vývoj ukazatelů sociální soudržnosti – metodologická příručka), vydala Rady Evropy.

⁽⁸⁾ Otevřená metoda koordinace (Open Method of Coordination).

⁽⁹⁾ Monitorování ukazatelů zdraví v Evropském společenství (European Community Health Indicators Monitoring).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Cesta k účinnějšímu využívání daňových pobídek pro VaV

KOM(2006) 728 v konečném znění

(2008/C 10/21)

Dne 22. listopadu 2006 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci uvedené.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 21. června 2007. Zpravodajem byl pan Morgan.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 27. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 134 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Toto sdělení je součástí programu Komise na podporu lisabonského cíle, podle kterého by se měly výdaje EU na výzkum a vývoj do roku 2010 rovnat 3 % HDP, přičemž 2 % by měla pocházet ze soukromého sektoru. Sdělení se zaměřuje na metody používané členskými státy, aby stimulovaly VaV v podnicích pomocí daňového systému. Účelem sdělení je vyjasnit zákonnost daňových pobídek pro VaV v kontextu právních předpisů EU a poskytnout členským státům rady ohledně osvědčených postupů. Sdělení je vítanou odpovědí na žádost EHSV, že „by se Společenství mělo zasazovat o to, aby i daňové právo členských států a jejich předpisy týkající se zákonné odpovědnosti byly více zaměřeny na cíl vytváření pobídek k větším investicím průmyslu do výzkumu a vývoje“⁽¹⁾.

1.2 Část 3 stanoviska obsahuje některé příklady osvědčených postupů. Je však nutno uznat, že pobídky, které může poskytnout daňový systém, mají omezení. Čím vyšší je daň z příjmu právnických osob, tím vyšší jsou i pobídky, zatímco při nižší míře zdanění jsou pobídky nižší. Čím vyšší jsou příspěvky na sociální zabezpečení, tím větší je pobídka pro daňové úlevy. Jestliže společnost nejsou ziskové, je pro to méně prostoru, protože obecná koncepce je poskytovat úlevy z daně ze zisku. Je rovněž samozřejmé, že úlevy musí být založeny na skutečných investicích do VaV a nikoliv na budoucích plánech.

1.3 Doporučení k vytvoření systému pobídek obsahuje požadavek, aby byla měřena účinnost každého systému. To je rozhodně důležité v případě velkých ziskových společností, které by mohly velmi dobře daňovými úlevami vylepšit celkový výsledek podniku, místo aby vylepšily rozpočet na VaV. Aby se vyhnuly tomuto morálnímu riziku, povolují některé země pobídky pouze na dodatečné investice na VaV. To ale může působit opačně, protože důležitým záměrem těchto pobídek je

udržet činnost v oblasti VaV v EU a předejít jejímu přemístění do zahraničí. Z tohoto důvodu by byl účinný systém hodnocení pro velké podniky pravděpodobně prospěšnější než omezování úlev na dodatečné výdaje.

1.4 Zdaleka nejdůležitějším dopadem těchto programů je způsob, jakým mohou podporovat rozvoj malých a středních podniků zaměřených na VaV v prvních letech jejich existence. Doporučení zahrnují velký rozsah pobídek, které poskytují dodatečné daňové úlevy jako mnohonásobek investic do VaV, ve formě náhrad při nedosažení zisku a úlev od příspěvků na sociální zabezpečení. Vzhledem ke strategické úloze malých a středních podniků v hospodářství EU, EHSV doporučuje, aby každý členský stát využil optimální kombinaci možných daňových pobídek k usnadnění přežití a růstu malých a středních podniků ve svém hospodářství.

1.5 V této souvislosti je Výbor překvapen, že se sdělení nezmiňuje o daňových úlevách určených na pomoc vytváření kapitálu pro nové podniky. Tato otázka je dále projednávána v odstavcích 4.9 až 4.12. EHSV doporučuje, aby sdělení bylo rozšířeno o problematiku vytváření kapitálu.

1.6 Další otázkou velkého významu pro malé a střední podniky je zacházení s patenty a licencemi. Právní předpisy nejsou jasné a mezi členskými státy existuje prvek hospodářské soutěže při daňovém zacházení. EHSV doporučuje, aby sdělení bylo rozšířeno tak, aby obsahovalo patenty a licence.

1.7 Sdělení předkládá otázky týkající se mnoha souvisejících problémů, které by bylo potřeba řešit. EHSV doporučuje toto:

⁽¹⁾ Viz stanovisko EHSV: Uvolnění a posílení evropského potenciálu pro výzkum, vývoj a inovace, Úř. věst. 2006/C 325/05, 30.12.2006, odstavec 3.5.

1.7.1 Členské státy by měly zlepšit využívání daňových pobídek pro VaV pro průmyslové účastníky nadnárodních výzkumných projektů.

1.7.2 Členské státy by měly prozkoumat možnosti snížení nákladů uložených státem mladým podnikům provádějícím VaV podle příkladu velmi úspěšného francouzského systému na podporu mladých inovačních podniků.

1.7.3 Co se týče veřejně prospěšných soukromých výzkumných organizací, měly by členské státy vypracovat společný přístup tak, aby jak dary, tak výzkumné fondy mohly v rámci EU volně proudit.

1.7.4 Přeshraniční mobilita výzkumných pracovníků by měla být podporována dohodami mezi členskými státy, aby se tak zabránilo dvojímu zdanění při krátkodobých úkolech.

1.7.5 Komise by měla vypracovat společný systém vzájemného uznávání certifikátů pro VaV pro ty země, které je využívají. Zároveň by Komise mohla zvážit, zda jsou takové certifikáty na jednotném trhu potřebné.

1.7.6 Výbor vítá návrh Komise na zjednodušení a modernizaci pravidel pro vrácení DPH soukromým subjektům v případě výdajů na VaV vzniklých při veřejných a soukromých projektech.

1.7.7 Základním předpokladem diskuse o daňových pobídkách pro VaV je dospět k jednotné definici VaV a inovací v EU pro daňové účely. To bude dalším krokem k vytvoření jednotného trhu.

1.8 Lisabonský cíl uskutečnit investice ve výši 3 % HDP byl stanoven na základě investic do VaV konkurenčních regionů. Rysem hospodářství EU na makroekonomické úrovni je, že není do takové míry zapojeno do průmyslových odvětví, která jsou velmi náročná na VaV, jako u konkurenčních zemích, například v Japonsku a USA. Proto by bylo rozumné, dodatečně k podpoře VaV v soukromém sektoru, zvýšit investice veřejného sektoru do univerzit a státem financovaných výzkumných ústavů. Environmentální projekty by měly poskytovat přiměřené stimuly ⁽²⁾.

2. Úvod

2.1 Podkladem pro toto sdělení je Lisabonská strategie, která požaduje, aby se investice v EU do výzkumu a vývoje do roku 2010 přiblížily 3 % HDP, přičemž 2 % by měla pocházet ze soukromého sektoru. V roce 2005 oznámila Komise svůj záměr prosazovat soudržnější a příznivější daňové prostředí pro VaV, přičemž zároveň uznává pravomoc členských států, pokud jde o daňovou politiku. (KOM(2005) 488 a KOM(2005) 532)

2.2 V rámci Lisabonské strategie existovala řada iniciativ Komise zaměřených na zvýšení výdajů EU na VaV na cílové 3 % HDP a zároveň na vybudování evropského výzkumného prostoru. Úsilí o uvolnění evropského potenciálu v oblasti

rozvoje výzkumu a inovací vyústil ve vytvoření 7. rámcového programu. Ve svých stanoviskách EHSV neustále vyzýval Komisi a členské státy, aby odstranily překážky, které snižují jak kvantitu, tak kvalitu VaV v Evropě a současně přijaly organizační, institucionální a finanční opatření na podporu dostatečného objemu činností v oblasti VaV v Evropě.

2.3 Toto sdělení obsahuje pokyny s cílem pomoci členským státům zlepšit jejich daňové zacházení s VaV a vypracovat vzájemně konzistentní řešení společných problémů. Proto se nejedná o program EU zaměřený na specifické projekty nebo cíle VaV. Je to program pro členské státy na podporu VaV v soukromém sektoru a bude působit tak, že soukromý sektor, podnik za podnikem, bude stimulován k provádění VaV. Sdělení má za cíl pomoci členským státům třemi způsoby:

- objasněním právních podmínek pro daňové pobídky členských států pro VaV vyplývajících z práva EU;
- vyzdvižením obecných koncepčních rysů s ohledem na daňové zacházení a pobídky pro VaV na základě odborné analýzy osvědčených postupů;
- předložením řady možných budoucích iniciativ zaměřených na konzistentní řešení problémů společného zájmu.

2.4 Na tuto politickou oblast se vztahuje otevřená metoda koordinace. Rozhodnutí závisí na členských státech. Pokyny uvedené ve sdělení jsou odvozeny od osvědčených postupů členských států. Kritika politiky členských států není tématem tohoto stanoviska. Stanovisko se proto omezuje pouze na poznámky k hlavním směrům a připomínky k možným budoucím iniciativám, které byly objasněny výše v odstavci 2.3.

3. Shrnutí sdělení Komise

3.1 Všechny daňové pobídky pro VaV zavedené členskými státy musí být v souladu se základními svobodami stanovenými Smlouvou a se zásadou nediskriminace. Komise považuje explicitní i implicitní územní omezení za neslučitelná se svobodami stanovenými ve Smlouvě o EU. Existují četné a shodující se důkazy, že Evropský soudní dvůr pravděpodobně neuzná územní omezení s ohledem na uplatňování daňových pobídek pro VaV.

3.2 Pravidla státní podpory v zásadě platí bez ohledu na formu podpory, takže by daňové pobídky pro VaV mohly představovat státní podporu. Avšak daňová pobídka pro VaV, která není selektivní, tj. taková, která platí bez ohledu na formu a velikost podniku v jakémkoliv odvětví, by však nebyla považována za selektivní a byla by považována za součást zdanění firem.

⁽²⁾ Viz také stanovisko EHSV: Uvolnění a posílení evropského potenciálu pro výzkum, vývoj a inovace, Úř. věst. 2006/C 325/05, 30.12.2006, odstavce 14.2–14.4.

3.3 Článek 87 odstavec 3 písmeno c) Smlouvy uvádí, že to může být slučitelné s jednotným trhem: „podpory, které mají usnadnit rozvoj určitých hospodářských činností nebo hospodářských oblastí, pokud nemění podmínky obchodu v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem“. Komise přijala rámec pro výzkum, vývoj a inovace, který má zahrnovat daňové pobídky, které by mohly odpovídat tomuto článku. Byl vypracován rámec ve veřejném zájmu, který by upravoval to, co je považováno za selhání trhu v oblasti VaV.

3.4 Při uplatňování tohoto rámce zohlední Komise tyto rámcové prvky:

- kategorie VaV, základní, aplikovaný nebo experimentální výzkum
- uplatnění pobídek na způsobitelné výdaje
- výše podpory nepřekračuje maximální prahovou hodnotu.

Dále bude Komise na základě studií členských států vycházet z toho, že pobídka bude působit proti selhání trhu tím, že podpoří vyšší výdaje podniků na VaV.

3.5 Evropská rada vyzývá, aby byla využívána otevřená metoda koordinace na podporu vytváření politiky pro výzkum a Rada následně vyzvala Výbor pro vědecký a technický výzkum (CREST), aby dohlížel na tuto metodu podpory. V tomto sdělení Komise do velké míry vychází ze zprávy o vyhodnocování a navrhování daňových pobídek pro VaV, kterou vypracoval CREST v březnu 2006.

3.6 Z důvodu rozdílných hospodářských a průmyslových struktur, kapacity VaV, úrovně výdajů na VaV a celkového daňového prostředí se kombinace nástrojů politiky v oblasti VaV a inovací mezi členskými státy velmi liší. Většina existujících systémů je všeobecné povahy a asi polovina z nich má horní hranici nebo strop. To je výhoda pro malé a střední podniky, protože výše jejich výdajů obvykle není ovlivněna tímto stropem. Asi jedna třetina daňových pobídek nabízí malým a středním podnikům specifické výhody a rostoucí počet systémů se orientuje speciálně na mladé inovační malé a střední podniky.

3.7 Tři základní typy daňových úlev jsou daňové odklady, daňové úlevy a dobropisy. Dopad pobídek používaných každým členským státem závisí na celkovém daňovém systému. Podle účelu této pobídky některé systémy platí pro všechny výdaje na VaV, jiné platí pouze pro dodatečné výdaje vyplývající ze systému. V jiných případech platí úlevy pro obě kategorie výdajů, ale v různé výši. Rozsah pobídek se mezi členskými státy značně liší. Jako daňová úleva je také ovlivňován převládající výškou zdanění firem.

3.8 Daňový odklad obecně znamená 100 % odpočet výdajů na VaV od zdanitelného zisku. V tomto systému může být plně snížena daň o každé euro výdajů na VaV. Jestliže výdaje na VaV nejsou stoprocentně odpočitatelné, mohou být obvykle aktivo-

vány a následně odepsány. To platí zejména v případě kapitálových výdajů.

3.9 Osvobození od daně se používá k úlevám vyšším než 100 % výdajů na VaV. Tam, kde je toto osvobození aplikováno, pohybuje se navýšení mezi 125 % a 300 %. Například při 30 % všeobecné dani z příjmu právnických osob by podnik mohl požadovat daňové úlevy ve výši 3 000 EUR na každých 10 000 EUR výdajů na VaV. Při 50 % navýšení by podnik mohl požadovat daňové úlevy ve výši 4 500 EUR na každých 10 000 EUR výdajů.

3.10 Pokud je pobídka poskytnuta ve formě daňového dobropisu, má podobu vrácení daně nebo finanční hotovosti. Dobropis je obvykle vystaven na částku splatné daně, ale tam, kde není třeba platit daň, lze výši dobropisu vypočítat jako procento z výdajů na VaV. Dobropis v hotovosti může být velmi vítaným příspěvkem do fondů podniků v ranném stádiu, pokud dosud nevytváří zisk.

3.11 Zatímco většina systémů, jak bylo popsáno výše, souvisí s daní z příjmu právnických osob, některé systémy jsou zaměřené na daň ze mzdy a sociální příspěvky nebo na daň z příjmu fyzických osob. Tyto možnosti snižují s okamžitou platností náklady na výzkumný personál, a tím redukuje nejvýznamnější část výdajů na VaV. Tyto možnosti budou mít největší účinek tam, kde jsou vysoké příspěvky na sociální zabezpečení.

3.12 Zaměříme-li se na podniky, které jsou ve ztrátě, jako jsou mladé inovační malé a střední podniky, máme k dispozici rozsah koncepcí od osvobození od daně ze mzdy přes vrácení daně z příjmu právnických osob až k daňovým dobropisům na VaV a neomezeným převodům ztrát do budoucích období na snížení daně z příjmu právnických osob.

3.13 Francie byla první zemí EU, která v roce 2004 zavedla daňové pobídky zaměřené konkrétně na podporu mladých inovačních podniků. Cílem je stimulovat výzkum v soukromém sektoru a vytvořit skutečný růst snížením počátečních nákladů nových podniků zaměřených na výzkum a inovace. Pobídky zahrnují výjimky z daně z příjmu právnických osob po dobu prvních tří ziskových let, a poté následuje 50 % výjimka během dalších 2 let. Kromě toho platilo osvobození od plateb příspěvků na sociální zabezpečení pro vysoce kvalifikované pracovníky po dobu osmi let. Systém na podporu mladých inovačních podniků podléhá kritériím způsobitelnosti.

3.14 Na základě zkušeností s uplatňováním daňových pobídek pro VaV v patnácti členských státech došlo sdělení k závěru, že členské státy by měly:

- používat co nejvíce obecná opatření, protože tak zahrnou více podniků a pokud možno co nejvíce přispějí ke zvýšení výdajů podniků na VaV a omezí na nejnižší možnou míru narušení trhu;

— povolit plný odpočet všech výdajů na VaV (bez aktivace nebo zrychleného odepisování) s odpovídajícími převody ztrát do budoucích i minulých období.

3.15 Co se týká návrhů systémů, měly by členské státy jasně definovat své cíle:

- zaměřit se na dosažení dodatečných výdajů na VaV;
- zaměřit se na změny chování v podnicích;
- vyhodnocovat širší společenské účinky těchto změn;
- vzít v úvahu hodnotící kritéria z fáze plánování;
- přezkoumat, zda specifické pobídky dosahují stanovených cílů.

3.16 Vedle řady pobídek pro VaV pro podniky se sdělení zabývá také několika otázkami, které se týkají směrů pro opatření společného zájmu a vzájemného prospěchu. Postoj EHSV k těmto otázkám je uveden níže v části 5.

4. Připomínky k hlavním směrům

4.1 Hlavní směry předkládají širokou škálu možností podpory VaV pomocí daňových pobídek. EHSV vyzývá všechny členské státy, aby přizpůsobily tyto hlavní směry podle svých specifických podmínek tak, aby vytvořily klima příznivé pro VaV. Otevřená metoda koordinace, kterou usnadňuje CREST a která je řízena lisabonskou agendou, by měla poskytnout všem členským státům možnost uplatnit osvědčené postupy.

4.2 Podnět, který dají daňové pobídky pro VaV, se bude měnit podle velikosti podniku a podle toho, zda je to velký podnik, malý a střední podnik nebo začínající podnik.

4.3 V mnoha členských státech jsou daňové pobídky pro investice do VaV relativně nové a jejich vliv na velké společnosti nemůže ještě být přesně sledován. Je možné, že v některých případech se daňové úspory odrazí spíše v celkovém výsledku podniku než v oddělení VaV. Odtud plyne zájem určitých členských států poskytovat větší pobídky pro dodatečné investice. Zároveň mají členské státy zájem na zachování vnitrostátního VaV a přímé pobídky podpoří podniky v tom, aby zachovaly činnosti VaV, tam kde jsou.

4.4 Větší podniky mají vyšší kritické množství inženýrů a vědeckých pracovníků a z toho důvodu jsou nuceny zadávat práci externě (off-shore). Jestliže se například členské státy rozhodnou používat pobídky pro VaV, aby udržely pracovní místa softwarových inženýrů ve vlastní zemi, nejsilnější pobídkou by mohl být předpis, že s nimi spojené náklady by se mohly 100 % odpočítat, jak bylo uvedeno výše v bodě 3.8.

4.5 Malé a střední podniky nemají takové zdroje jako velké společnosti, takže mohou být pod relativně velkým finančním tlakem. Možnosti přijaté některými členskými státy, aby poskytly malým a středním podnikům větší daňové výhody a stanovily horní hranice systémů nad rámec malých a střední podniků, zaručí malým a středním podnikům relativně více finanční pružnosti pro investice do VaV.

4.6 Pro začínající podniky mají daňové pobídky největší možný pákový efekt a to je důležité, protože takové firmy jsou životně důležitými prvky při podpoře podnikání a inovací. Inovace v hospodářství založeném na službách i ve vědě a technologii se často objeví díky začínajícím podnikům. Oddělení VaV v zavedených podnicích jsou, jak se zdá, lépe přizpůsobeny pro nahrazování výrobků a jejich zlepšování, než pro předkládání převratných vynálezů. Nové společnosti využívající vynálezy ve vědě a technologii jsou životně důležité, protože pokud dokáží přežít těžkosti počáteční fáze (bohužel většina malých podniků nepřežije), stanou se z nich buďto malé a střední podniky vytvářející hodnoty nebo se stanou cenným přírůstkem větších společností. Rozpočet na fúze a akvizice (M&A) mnoha technologických podniků nemusí mít menší význam než rozpočet na VaV těch samých firem. Mnoho velkých technologických podniků založilo investiční pobočky na modelu rizikového kapitálu.

4.7 Jelikož akvizice malých podniků velkými je rysem podnikového hospodářství, je smysluplné, aby transakce byly co nejtransparentnější a nejneutrálnější z daňového hlediska. To znamená, že daně při odchodu pro zakladatele a podnikatele by měly být minimalizovány a kupujícím společností by neměly být ukládány sankce za narušení.

4.8 I když pobídky pro VaV mohou být vhodné pro mladé inovační podniky v odvětví technologie, všeobecné pobídky pro začínající podniky jsou stejně důležité. To proto, že takové pobídky podpoří vytváření nových podniků ve všech odvětvích průmyslu, a tím přispívají k celkovému růstu hospodářství členských států.

4.9 V kontextu všeobecných daňových pobídek pro zakládání nových podniků se sdělení kupodivu nezmiňuje o daních z kapitálu. Problém začínajících podniků je zajištění počátečního financování. Takzvaný rizikový kapitál není dobré investovat v ranných stádiích podniku, a proto tyto peníze do začátku musí obvykle přijít od soukromých investorů, „business angels“ a přátel a rodinných příslušníků zakladatele. Režim daní z kapitálu, který platí pro tyto investory, je životně důležitou součástí zakládání podniků.

4.10 Ve Spojeném království existuje poměrně dobře rozvinutý systém daňových pobídek v této oblasti, které mohou sloužit jako příklad. Investice mohou být provedeny přímo přes systém investic pro podniky (Enterprise Investment Scheme – EIS) nebo přes Fond rizikového kapitálu (Venture Capital Trust – VCT), což je kolektivní investiční nástroj uvedený na alternativním investičním trhu (Alternative Investment Market – AIM). Společnosti ucházející se o některý z těchto systémů musí vyhovět příslušným kritériím způsobilosti.

4.11 V každém systému je snížení daně z příjmu poskytováno na částku investovanou při 20 % (EIS) nebo 30 % (VCT). Po stanovené době se neplatí žádná daň z kapitálu ze zisku. Dividendy VCT jsou vyjmuty z daně z příjmu a z podílů VCT z pozůstalosti investora se neplatí dědická daň. I když by daňové výhody nikdy neměly být důvodem pro investování, tyto systémy významně zmírňují riziko investování začínajících podniků. Cíle usnadnit britským podnikatelům opatřit si peníze bylo dosaženo.

4.12 Důležitou otázkou, která byla ve sdělení vynechána, je návod na zacházení s patenty a licencemi. Nejasná situace je ohledně právních předpisů a důkazů o hospodářské soutěži mezi členskými státy při daňovém zacházení ohledně patentů. EHSV doporučuje, aby sdělení bylo rozšířeno tak, aby obsahovalo patenty a licence.

5. Zásady pro opatření společného zájmu a vzájemného prospěchu

5.1 Výbor podporuje návrh, aby se členské státy zabývaly překážkami, které stojí v cestě nadnárodním výzkumným projektům tak, aby mimo jiné zlepšily využívání daňových pobídek pro VaV pro průmyslové účastníky.

5.2 Výbor vyzývá členské státy, aby prozkoumaly možnosti snížení nákladů, které uložil stát mladým podnikům provádějícím VaV podle příkladu velmi úspěšného francouzského systému na podporu mladých inovačních podniků.

5.3 Sdělení konstatuje, že i když v EU existuje několik veřejně prospěšných soukromých výzkumných organizací, jejichž cílem je zvýšit vědecké znalosti financováním výzkumu, především na univerzitách, jiné regiony, například USA, jich mají mnohem více. Formální a neformální překážky, jak se zdá, brání jak darům od jednotlivců a společností (na které by se mělo vtažovat snížení daně z příjmu fyzických i právnických osob), tak i následnému toku finančních prostředků do výzkumu. Výbor schvaluje návrh, aby členské státy vytvořily společný přístup tak, aby jak dary, tak finanční prostředky na výzkum mohly volně plynout v rámci EU.

5.4 Přeshraniční mobilita výzkumných pracovníků by měla být podporována dohodami mezi členskými státy, aby se tak zabránilo dvojímu zdanění při krátkodobých úkolech. Členské státy jsou také vyzývány, aby rozšířily tyto úpravy i na země v okruhu EU jako Ukrajinu, Izrael a Turecko, které jsou významně zapojeny do výměnných programů v oblasti VaV s EU.

5.5 Některé členské státy umožňují, aby podniky zažádaly o osvědčení uznávající jejich schopnost provádět VaV. V některých členských státech jsou veřejným subjektům, které provádějí VaV, vydávána takováto osvědčení automaticky. S cílem usnadnit jejich vzájemné uznávání chce Komise navrhnout možnou společnou strukturu. To se zdá být vhodným krokem pro státy, které se na tato osvědčení spoléhají.

5.6 Komise vidí potíže tam, kde vzájemně působí veřejné a soukromé firmy v oblasti VaV z důvodu problémů s vrácením DPH za výdaje na VaV u soukromých subjektů. Návrh Komise na zjednodušení a modernizaci pravidel a jejich uplatňování je velmi vítaný.

5.7 Nakonec sdělení uvádí, že z dlouhodobějšího hlediska je žádoucí usilovat o jednotnou definici VaV a inovací v EU pro daňové účely a poskytnout těmto výdajům příznivé daňové zacházení ve společném konsolidovaném základu daně z příjmů právnických osob. To by byl další krok k vytvoření jednotného trhu.

V Bruselu dne 27. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Hospodářství EU:
Bilance 2006 Posílení eurozóny: hlavní politické priority**

KOM(2006) 714 v konečném znění – SEC(2006) 1490

(2008/C 10/22)

Dne 11. ledna 2007 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci *Hospodářství EU: Bilance 2006 Posílení eurozóny: hlavní politické priority*.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. září 2007. Zpravodajem byl pan BURANI a spoluzpravodajem byl pan DERRUINE.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 133 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor z velké části souhlasí s dokumentem Komise. Přesto si přeje přidat několik svých úvah, z nichž mnohé již formuloval dříve, například i v době před přijetím eura. Komise se lehce kriticky vyjadřuje k některým aspektům politik členských států. EHSV s podstatou této kritiky souhlasí, nicméně připomíná, že vlády jsou často konfrontovány s nezbytnými požadavky domácí politiky nebo s vnějšími událostmi (energetické krize, vojenské konflikty atd.), nad nimiž nemají kontrolu.

1.2 Dlouhodobá udržitelnost rozpočtových politik je nejistá, když v po sobě následujících vládách chybí politická kontinuita. To platí taktéž pro strukturální reformy, které jsou ovlivněné značnou mírou subjektivity podle zaměření úřadující vlády. Při uvážení těchto okolností se EHSV spolu s Komisí domnívá, že je třeba, aby byly strukturální reformy uskutečňovány za nezbytné kontinuity hlavních směrů.

1.3 Flexibilita na trzích zboží a služeb je aspektem hospodářské politiky, kdy vlády musejí dospět k dohodě se sociálními partnery. Liberalizaci, která přinesla v různých zemích v závislosti na sektorech různé výsledky, je třeba provádět obezřetně a se zřetelem na konkrétní podmínky v každé zemi a v každém sektoru.

1.4 Integrace finančních trhů, která se již u služeb pro „firemní klientelu“ převážně uskutečnila, je u služeb pro soukromé osoby problematičtější. Většina překážek má nicméně objektivní povahu (jazykové rozdíly, povaha služeb atd.). Jedná se o problémy, které nelze vyřešit pomocí zákonů nebo předpisů, ale tam, kde je to možné, je vyřeší trh sám. Stávající pravidla by měla být dostačující k pokračování integrace. Nezbytné jsou nanejvýš normy pro zajištění optimální ochrany zájmů spotřebitelů a, pokud je to nutné, dohledu na trhu.

1.5 V tvorbě mezd by se – v souladu s požadavkem Komise – měly odrazit důsledky měnové unie. EHSV doufá, že pořádáním společných schůzí Euroskupiny a Rady ve složení pro zaměstnanost a sociální politiku bude možné dosáhnout konvergence hospodářských, měnových a zaměstnaneckých politik. Konvergence, třeba i jen obecná, by časem mohla přispět ke skutečné harmonizaci různých politik.

1.6 Doporučení Komise k většímu zohledňování celosvětového rozměru je v souladu s tím, co EHSV kritizoval ještě před přijetím eura. Na rozvíjející se asijské země by se nemělo pohlížet jako na hrozbu, nýbrž spíše jako na výzvu v oblasti konkurenceschopnosti a inovací.

1.7 Jednotlivé vlády by měly eurozónu s přesvědčením podporovat a doporučuje se jim, aby problémy národního hospodářství přestaly přičítat euru a nezamlčovaly výhody, které ekonomice přináší zavedení jednotné měny. Dále by bylo žádoucí, aby země, které k eurozóně nepřistoupily v okamžiku zavedení eura, jasně projevily své záměry do budoucna. A to nejen proto, aby byla informována veřejnost v eurozóně, nýbrž aby bylo rovněž možné určit budoucí politiku eura na základě informací o tom, jaké ekonomiky budou součástí eurozóny a kolik jich bude.

1.8 EHSV zdůrazňuje, že vzhledem k významu, který má euro jakožto mezinárodní měna, by měla být znovu důrazně navržena kandidatura eurozóny na místo v Mezinárodním měnovém fondu. Nebyl by při tom vyloučen žádný ze současných členů, spíše by bylo o jednoho člena více. Námitka, že statut MMF to nepředpokládá, se jeví nepřesvědčivá a slouží jako záminka.

1.9 Spíše kontroverzní myšlenkou, která je vyslovována pouze s cílem prozkoumat terén pro případné zohlednění v budoucnu, je vytvořit evropský stabilizační fond, který by byl financován z rozpočtových přebytků v příznivých obdobích a sloužil by k financování projektů v zájmu Společenství.

1.10 Obecně Výbor považuje zprávu Komise za přijatelnou, avšak chápe se příležitosti, aby poukázal na to, že i v této zprávě – stejně jako v celé obsáhlé dokumentaci k euru – chybí důležitá zmínka o politickém rozměru jednotné měny. Význam eura a jeho důsledky a perspektivy jdou totiž daleko nad rámec pouhých ekonomických, finančních nebo sociálních aspektů: skutečným pojítkem Unie je to, že se rozhodla sloučit zájmy různých zemí a spojit je do jedné společné měny.

2. Úvod

2.1 Komise v roce 2006 uveřejnila sdělení o vývoji hospodářství EU, ve kterém se soustředila v první řadě na politické priority k posílení eurozóny. Toto sdělení se zakládá na dokumentu *Adjustment Dynamics in the Euro Area – Experiences and Challenges* ⁽¹⁾ [Dynamika přizpůsobování v eurozóně: Zkušenosti a úkoly], který je, jako obvykle, cenným referenčním zdrojem pro další šetření.

2.2 Stalo se již zvykem, že EHSV vydává k výročnímu dokumentu Komise své stanovisko z vlastní iniciativy ⁽²⁾. EHSV v tomto stanovisku zamýšlí připomenout a potvrdit dříve vyjádřené postoje a doporučení, resp. je zde v případě potřeby znovu uvádí. Kromě toho by chtěl přispět k úvahám o fungování hospodářské a měnové unie, a proto představuje nové prvky, například společnou radu ministrů hospodářství a práce eurozóny nebo návrh (průzkumný) na zřízení evropského stabilizačního fondu.

2.3 Na druhé straně z historického hlediska vytváření jednotné měny nelze nekonstatovat, že různá přijatá nebo doporučená opatření Komise z nedávné doby jsou odpovědí na připomínky, které EHSV formuloval ve svém stanovisku z roku 1997 ⁽³⁾ v souvislosti se **strnulostí některých hlavních koncepcí** Paktu o stabilitě a růstu. Konstatovalo se v něm tehdy, že rysy konjunktury a národních politik nebyly při určování referenčních parametrů a při jejich uplatňování řádně vzaty v úvahu. Návrhy EHSV tehdy nebyly přijaty, čas však ukázal, že byly na místě ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Provizorní dokument – část řady *The EU Economy Review* publikované Generálním ředitelstvím pro hospodářské a finanční záležitosti.

⁽²⁾ Viz soupis nedávno přijatých stanovisek k obecným směrům hospodářské politiky v příloze.

⁽³⁾ Stanovisko k předpisům stanoveným pro třetí fázi měnové unie, 28. května 1997, Úř. věst. C 287, 22.9.1997, s. 74 [není k dispozici v češtině].

⁽⁴⁾ EHSV mezi jiným navrhoval, aby byla konvergenční kritéria, a zejména kritéria pro schodek a veřejný dluh, předmětem pravidelných revizí, například každých deset let. Návrh byl zamítnut, ale ukázalo se, že je nutné přijmout „revidovaný“ pakt o stabilitě a růstu, a to ještě před uplynutím deseti letů, kterou EHSV navrhoval.

2.4 Nedostatek počátečního realismu se nyní odráží v **kritice** (odůvodněné, ale od počátku předvídatelné) **hospodářských politik** zemí Euroskupiny, že sestavování národních rozpočtů by se mělo řídit **společnými makroekonomickými předpoklady**. Z vůle, kterou projevilo předsednictví na schůzi ministrů Euroskupiny dne 6. listopadu 2006, zůstala pouze slova: na sestavování národních rozpočtů se zatím nezbytná **koordinace hospodářských politik** zdaleka neprojevuje.

2.5 Na druhé straně je třeba si uvědomit, že koordinace hospodářských politik je vzhledem k odlišným sociálně-ekonomickým podmínkám a různým – a mnohdy dokonce protichůdným – politickým cílům v jednotlivých zemích nesmírně obtížná. Bylo by velkým pokrokem, kdyby se podařilo dosáhnout **konvergence** těchto politik. Konvergence závisí na velkém množství faktorů, ale především na **zaměstnanosti**, což je faktor, jehož rozměr a povaha jsou výsledkem souboru dalších politik.

2.5.1 Hlavní směry hospodářských politik a evropské strategie zaměstnanosti jsou již dvě **integrované strategie**. **Maximální konvergence**, alespoň jako pokus dospět časem k harmonizaci, by bylo možné dosáhnout pořádáním **společných schůzí** Euroskupiny a členů Rady ve složení pro zaměstnanost a sociální politiku, které náležejí k eurozóně. Výsledky, které by z těchto schůzí vyplynuly, by mohly sloužit jako cenné podklady pro každoroční jarní zasedání Rady.

3. Dokument Komise

3.1 Sdělení ve třech chvilkyhodně stručných částech shrnuje zkušenosti, konkrétní připomínky a doporučení Komise. Vyhýbá se tvrzením, která již byla bez námitek přijata, a opakování zásad, které se v průběhu let staly součástí hlavních směrů hospodářských politik.

3.2 Bilance zkušeností z prvních let existence eura

3.2.1 Komise se odvolává na diskuse, které probíhaly před zavedením eura v roce 1999. Zásadní otázka se týkala způsobu, kterým se „zúčastněné strany **vyrovnaí s ořesy a rozdíly v konkurenceschopnosti** vzhledem k nízké mobilitě pracovních sil, neúplné integraci trhů zboží a služeb a zachování vnitrostátní rozpočtové autonomie“. Tato otázka přetrvává dodnes, avšak pochybnosti těch, kdo měnové unii pesimisticky prorokovali „krátký život“, se nepotvrdily.

3.2.2 **Úspěchy**, či přinejmenším kladné zkušenosti s eurem, jsou nepopíratelné. **Měna je silná a stabilní**, reagovala dobře na vnější i vnitřní otřesy a účinně bojovala proti inflaci. Členské státy mohly těžit z „vůbec nejvýhodnějších“ podmínek financování. K těmto výhodám patří podle EHSV i to, že různé členské státy eurozóny byly uchráněny před inflací, které by jejich národní měna byla zcela jistě vystavena v důsledku zhoršených ekonomických a rozpočtových podmínek. Euro, druhá nejsilnější měna na světě, uchránilo členské státy před měnovými a finančními otřesy, které by bránily růstu, odstranily pracovní místa a zničily důvěru hospodářských subjektů.

3.2.3 Proti úspěchu však stojí některé aspekty, které jsou nadále problematické. V mnoha případech se jednotlivé ekonomiky vývoji v příslušných zemích přizpůsobily jen s obtížemi a s velmi odlišnými výsledky. Rozdíly se projeví na **inflaci a hospodářském růstu**. Přizpůsobení plynoucí ze zpomalení ekonomik by bývala po překonání počáteční ztráty konkurenceschopnosti musela ve střednědobém výhledu umožnit rychlejší trend růstu. K tomu nedošlo vůbec nebo nanejvýš jen z části. Komise to uzavírá tím, že „obecněji řečeno, eurozóna ještě nebyla schopna dosáhnout vysokého růstu a zaměstnanosti po delší období“. EHSV má v úmyslu toto tvrzení komentovat níže v tomto stanovisku.

3.2.4 Komise na druhé straně uznává, že obtíže při přizpůsobování nejsou způsobeny pouze, nebo hlavně, opožděným zahájením daňových a strukturálních reforem, nýbrž souvisejí také s rámcem stanoveným měnovou unií.

3.2.5 Během prvních let hospodářské a měnové unie se objevila nerovnováha a posun v **reálných směnných kurzech**. V některých členských státech došlo rovněž k silnému poklesu úrokových sazeb a „uvolnění úvěrových omezení pro domácnosti v důsledku zlepšení přístupu k úvěrům na integrovanějším finančním trhu“, což mělo přímý dopad na spotřebu předmětů dlouhodobé i krátkodobé spotřeby. Zejména v souvislosti s předměty dlouhodobé spotřeby (nemovitý majetek) pocítily některé ekonomiky následky mohutných investic v zahraničí, což ještě prohloubilo nerovnováhu běžných účtů.

3.2.6 Výrok Komise, který byl zamýšlen obecně, i když se opírá o příklad Nizozemska, se týká „rizika tvorby **fiskálních politik v hospodářsky příznivých obdobích**“. V Nizozemsku mělo například hospodářsky velmi příznivé období na počátku tohoto desetiletí za následek procyklické účinky na pracovním a finančním trhu a, celkem vzato, také v rozpočtové politice. Vnější ekonomické podmínky způsobily prudký pokles, který si naopak vyžádal přijetí drastických protipatření na jeho zmírnění.

3.2.7 Také **ceny a mzdy** měly svůj podíl na celkových problémech. Na národní úrovni se přizpůsobovaly příliš pomalu změnám v cyklických podmínkách, a to navzdory obecně umírněnému růstu mezd, který mimo jiné přispěl ke snížení nezaměstnanosti. Kvůli nízkému růstu produktivity nesly hlavní tíhu reálného znehodnocení nejen ceny, ale především mzdy. Tyto jevy na sebe na mezinárodní úrovni vzájemně působí a vyvolávají posuny v poptávce a mají dopad na konkurenceschopnost.

3.2.8 **Nominální a reálná konvergence** měla různé, ale i poučné výsledky, pokud by alespoň trochu existovala snaha o kritickou a objektivní analýzu skutečností. Komise říká, že tyto odlišné zkušenosti byly „částečně“ důsledkem nastavení vnitrostátních politik. EHSV mimo jiné konstatuje, že celosvětová a evropská konjunktura měla spíše stejný vliv na všechny země, takže případné rozdíly byly z velké části způsobeny vnitrostátními politikami. Příklady ze Španělska, Itálie, Portugalska a Irska, které Komise uvádí, jsou zářným důkazem toho, že rozchvatné či hospodářské rozpočtové politiky přinesly v hospodářsky příznivých obdobích zcela odlišné výsledky.

3.3 Opatření nezbytná pro plynulé fungování eurozóny

3.3.1 Této kapitole dokumentu je třeba věnovat co největší pozornost, neboť **pět „specifických politických úvah“**, které následují, představuje – nebo spíše „zapadá“ mezi – **priority Komise pro další období**.

3.3.2 **Úvaha 1: provádět rozpočtové politiky ještě omezivěji**. Opatření určená k přijetí v zásadě zapadají mezi ta, která byla schválena u příležitosti přezkumu Paktu o stabilitě a růstu a kterým se již vlády – a to nejen v zemích eurozóny – měly dobře přizpůsobit. To vše je shrnuto do samozřejmého doporučení (které však při sestavování ročních plánů není očividně vždy dodržováno), aby byla brána v úvahu **dlouhodobá udržitelnost rozpočtových politik**.

3.3.3 **Úvaha 2: větší pružnost trhů zboží a služeb**. Komise hovoří o dosažení „větší flexibility cen směrem dolů“, čehož nelze dosáhnout, když jsou ceny pevné. Za této situace vzniká odpor k přizpůsobení nominálních mezd a to vyvolává snižování reálných mezd. Je také třeba podporovat **přerozdělování zdrojů mezi podniky a odvětvími**. To vše – flexibilita cen a přerozdělování zdrojů – závisí na vytvoření otevřených a konkurenceschopných trhů. Mohl by být nutný také přezkum daňové a výdajové politiky (nebo některých jejích aspektů) jak na úrovni EU, tak i na národní a regionální úrovni.

3.3.4 **Úvaha 3: urychlit integraci finančních trhů.** V této oblasti již bylo dosaženo významného pokroku, avšak podle Komise je potřeba učinit ještě více pro využívání potenciálu finančních trhů v eurozóně. Větší integrace může vyrovnat dopad hospodářských otřesů na příjmy a na vnitrostátní úvěrové trhy. Akční plán pro finanční služby a probíhající iniciativy by měly přinést významné výsledky.

3.3.5 **Úvaha 4: začlenit dopady hospodářské a měnové unie do tvorby mezd.** Sociální partneři zapojení do procesů vyjednávání by měli mít k dispozici informace nezbytné pro propočtení přiměřenosti růstu mezd, aby mohli posoudit jejich důsledky pro proces přizpůsobování. Mzdová politika konzistentní s rozvojovými plány by mohla zabránit „výraznému přestřelení“ reálných směnných kurzů uvnitř eurozóny.

3.3.6 **Úvaha 5: vzít v úvahu celosvětový rozměr.** Tento aspekt by se měl brát v úvahu „mnohem systematictější“. Hospodářské politiky prováděné v eurozóně a na národní úrovni tento aspekt, který hraje velmi důležitou roli při určování hospodářských politik, často podceňovaly. Vliv eura – nebo spíše jeho směnných kurzů – na další účastníky světové ekonomiky je třeba pečlivě hodnotit, neboť na něm závisí strategie obchodu, financí a hospodářské politiky.

3.4 Další postup na cestě k silnější eurozóně

3.4.1 Komise v této kapitole dokumentu uvádí **opatření nezbytná k posílení a dokončení měnové unie**, prioritu, která je v současném mezinárodním prostředí mimořádně naléhavá. Obzvláště jedna věta si zaslouží, aby zde byla zmíněna: „Současné rozdíly v určité míře musí odrážet počáteční vývoj, který ovlivnil ekonomiky členských států při přípravě eurozóny v roce 1999“. Objevuje se v ní alespoň částečně vysvětlení rozdílů v růstu a v politikách, kterými se vyznačovalo uplynulých devět let.

3.4.2 **„Další postupy“** naznačené Komisí jsou zde uvedeny v heslech, neboť jejich obsah lze většinou vyvodit z nich samých a z velkého množství dokumentů o jednotlivých problematikách. Další postupy jsou následující:

- a. urychlení strukturálních reforem a podpora integrace;
- b. další posílení fiskální situace a zlepšení kvality národních rozpočtů;
- c. posílení koordinace uvnitř eurozóny a mimo ni;

d. podpora rozšíření eurozóny;

e. přiblížit se občanům.

EHSV se k jednotlivým bodům vyjádří níže.

4. Připomínky EHSV

4.1 Úvaha 1: provádět rozpočtové politiky ještě obezřetněji

4.1.1 Výbor souhlasí s kritikou Komise – která je občas nepřímá, nicméně transparentní – vůči politice mnohých členských států, kterým často záleží více na tom, aby předkládaly roční plány splňující konvergenční kritéria, než aby sledovaly strategii posilování rozpočtů. Na tuto kritiku je však třeba pohlížet z hlediska toho, co Výbor naznačoval dávno před zavedením jednotné měny ⁽²⁾, totiž že **žádná vláda není stoprocentně schopna přijmout vlastní** – a odpovídající – **rozpočtovou politiku** nezávisle na závazcích a omezeních.

4.1.2 Nehledě na **závazky**, které ukládají konvergenční kritéria a o kterých se předpokládá, že jsou již zohledněny v „odpovídající“ rozpočtové politice, existují i **vnitřní a vnější závazky**. Mezi vnitřními závazky stačí zmínit závazky strukturální nebo ty, které souvisejí s dosud neprovedenými strukturálními reformami. Mezi vnějšími závazky je nutno zmínit všeobecný vývoj světové ekonomiky a zejména **„náklady na energii“**, což je faktor, jehož vlastnosti se v jednotlivých zemích zásadním způsobem liší a který není nikdy považován za příčinu rozdílů mezi hospodářskými politikami. Nicméně je nutné uznat, že situace je zcela odlišná v zemích, které plně – nebo téměř úplně – závisí na dodávkách energie ze zahraničí, a v jiných zemích, které nemají tak zápornou bilanci a mnohdy dokonce samy vyvážejí.

4.1.3 Výbor konstatuje, že strukturální reformy ve smyslu níže uvedeného odstavce 4.1.6 nepřinesly vždy kýžené výsledky. Musí být tedy zajištěna lepší koordinace těchto reforem jak v rámci jednotlivých zemí, tak i na úrovni Společenství, a jejich větší soudržnost s makroekonomickými politikami na podporu konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. K tomu v minulosti vždy nedocházelo. Neuspokojivý vývoj růstu, který měl ve všech zemích poměrně stejný průběh, ukazuje, že v určitých zemích byl růst jakousi „nezávislou proměnnou“ reforem.

⁽²⁾ Ve stanovisku z roku 1997 (viz poznámka pod čarou č. 3) se píše, že vlády nejsou vždy schopné řídit ekonomiku své vlastní země podle libosti a ... i nejserióznější prognózy nemusejí být přesné.

4.1.4 Zvláštní komentář si zaslouží doporučení (viz 3.3.2) **brát v úvahu dlouhodobou udržitelnost rozpočtových politik**. Tyto politiky jsou vždy směsí hospodářských/sociálních úvah a politických směrů. Vezme-li se v úvahu historie zemí eurozóny v posledních deseti letech, je zřejmé, že jen málo z nich bylo schopných udržet „politickou stabilitu“. Ve vedení jednotlivých zemí se střídaly vlády různých zaměření, což je ostatně v demokratickém režimu normální a žádoucí. Avšak právě toto střídání ohrožuje vypracování plánů dlouhodobé udržitelnosti ⁽⁶⁾, neboť jejich spolehlivost totiž závisí na stabilitě vlády a přirozeně také na mnoha dalších vnějších faktorech.

4.1.5 Zvláštní aspekt strukturálních reforem se v některých zemích týká úrovně veřejného zadlužení, které je obecně vyšší, než stanovují maastrichtská kritéria (60 % HDP), a v průběhu let nevykazuje žádný znatelný pozitivní vývoj. Podle Výboru nestačí tento dluh snižovat díky rozpočtovým přebytkům z příznivějších let či na základě konkrétních jednorázových operací. Spíše je zapotřebí větší účinnosti veřejných výdajů nebo, pokud by se toto opatření ukázalo nedostatečné, radikálních reforem jejich struktury.

4.1.6 „Další postup“ naznačený Komisí, na který se odkazuje v odstavci 3.4.2 a) (urychlení strukturálních reforem), se tedy hemží překážkami a je **značně subjektivní**, v závislosti na politické orientaci. Strukturální reformy (důchody, zdraví, veřejná správa, liberalizace, energetika) mají značný sociální dopad a rozhodujícím způsobem, který je v jednotlivých zemích různý, se na nich podílejí sociální partneři. Žádná vláda nemůže přijmout opatření, ať již účelná či nikoli, s nimiž by občané nesouhlasili. Nejnovější historie ukazuje, že strukturální reformy jsou často výsledkem **kompromisu mezi různými** a mnohdy protichůdnými **potřebami**: „účelné“ reformy musejí čistě teoreticky zohledňovat skutečné a nezbytné potřeby.

4.1.7 Výbor uznává, že strukturální reformy dobře navržené a dobře koordinované mezi členskými státy musí být dovedeny do úspěšného konce. Určitý počet takovýchto opatření může přesto v rodinách vyvolat znepokojení, což je z opatrnosti přiměřeno ke zvyšování míry jejich úspor. Až dosud se vývoj míry úspor vyjádřený v procentních bodech zdál bezvýznamný, avšak je-li vyjádřen v absolutní hodnotě, vypadá situace úplně jinak. V letech 2001 až 2005 například vzrostla míra úspor v procentech o méně než jeden bod. To však odpovídá částce zhruba 50 miliard eur, která nebyla vydána za spotřebu ⁽⁷⁾. Někteří se domnívají, že by to mohlo být přesto pozitivním signálem, neboť nárůst spotřeby, který je menší než nárůst úspor, by mohl znamenat též větší důvěru občanů v budoucnost

ekonomiky. Jiní naopak upozorňují na investice v zahraničí a stěžují si, že jsou vyšší, než investice v Evropě. To jsou různá hlediska, která by nicméně měla najít společného jmenovatele v úvaze, že nárůst zahraničních investic v Evropě je konec konců pozitivním dopadem globalizace.

4.2 Úvaha 2: větší pružnost trhů zboží a služeb

4.2.1 Komise zdůrazňuje, že je nutné, aby byly „rozpočty lépe nastavené pro aktivní přizpůsobování“ **pružnosti trhů zboží a služeb**. Pružnost je chápána jako „**flexibilita směrem dolů**“ – jako protiklad ke zkušenosti z prvních let eurozóny. Cestou k dosažení takového výsledku by bylo uvolnění cen a podporování lepšího přerozdělení zdrojů mezi podniky a odvětvími. Tím by byla podpořena **mzdová politika**, která by byla v lepším souladu s požadavkem zachovat přiměřenou úroveň mezd a snížit sociální náklady cyklických procesů přizpůsobování.

4.2.2 Úvahy Komise jsou pravděpodobně správné, avšak EHSV si klade otázku, zda jsou reálné, resp. zda platí pro všechny situace a všechny země. Integraci **vnitrostátních trhů** (druhá část odstavce 3.4.2 a)) lze částečně podpořit vládní politikou pobídek, avšak **mzdová politika závisí do značné míry na konzultaci a vyjednávání sociálních partnerů**. *Flexibilita cen v podmínkách volného trhu tedy není vždy a všude nezávislá na opatřeních vlády*. V praxi závisí na dosažení dohody různých stran: vlády, podnikatelů a pracovníků. To samé platí do určité míry i pro přerozdělení zdrojů mezi podniky a odvětvími, které lze zajistit podpořit daňovými či regulačními opatřeními, ale které v konečném efektu závisí na tržních příležitostech a na dohodě mezi sociálními partnery.

4.2.3 Zvláštní pozornost náleží liberalizaci, která může zahrnovat též aspekt přerozdělení zdrojů mezi podniky. Přes formální přijetí zásady lze v praxi pozorovat, že liberalizační záměry a způsob a míra jejich provádění se v jednotlivých zemích liší, a sice podle jednotlivých národních politických orientací, které jsou různé a mnohdy i protichůdné. Vliv těchto opatření na ceny (kvalita je něco jiného) a na hospodářskou soutěž je otázkou do diskuse a vede k závěru, že tato opatření ne vždy a ne všude přinesla kýžené výsledky. Flexibilita cen a přizpůsobení mzdové politiky tedy v podstatě závisí také na možnosti provádět liberalizaci. To vše je však podmíněno tím, že liberalizace bude prováděna tehdy, bude-li to trh umožňovat, a že hospodářská soutěž, která by tím měla vzniknout, bude pro spotřebitele skutečně prospěšná.

⁽⁶⁾ Ve stanovisku zmíněném v poznámce pod čarou č. 3 se píše, že *vzhledem k pružnosti politického a sociálně-ekonomického scénáře – evropského, ale zejména celosvětového – by se spíše než o programu mělo hovořit o programových prohlášeních, která jsou závazná pouze do té míry, pokud budou v souladu se skutečným vývojem konjunktury*.

⁽⁷⁾ Pramen: AMECO, databáze generálního ředitelství ECFIN.

4.3 Úvaha 3: urychlit integraci finančních trhů

4.3.1 **Akční plán pro finanční služby** zahájený před třemi lety přinesl dobré výsledky (Komise hovoří o „významném pokroku“) jak z hlediska systémů platebního styku, tak i finančních trhů, trhů nemovitostí a trhů bankovních služeb pro „firemní klientelu“. Lze říci, že finanční integrace v těchto sektorech je v pokročilé fázi. Opatření, která je ještě třeba přijmout, se týkají dohledu, výkonu hlasovacích práv a fúzí podniků, což jsou všechno nezbytná opatření, která však pro probíhající integraci nepředstavují skutečnou překážku.

4.3.2 Zvláštní pozornost si zaslouží problematika **úvěrových trhů pro soukromé osoby a trhů finančních služeb** obecně, o které se zmiňuje Komise. Komise říká, že „větší finanční integrace může vyrovnat dopad hospodářských otřesů na příjmy a na vnitrostátní úvěrové trhy“. Toto tvrzení je jisté podložené, avšak je otázkou, zda ho lze přesvědčivě provést. U *finančních produktů* je již integrace na úrovni Společenství skutečností: občanům z kterékoliv země nic nebrání, aby mohli v kterékoliv jiné zemi kupovat nebo prodávat cenné papíry. Pokud jde o *finanční služby, zejména úvěry*, je situace složitější: **integrace na evropské úrovni je cíl, kterého lze v krátké době jen stěží dosáhnout.**

4.3.3 Finanční služby, které spolu s pojistnými službami představují neobvyklý případ, jsou *pro prodávajícího rizikem*, neboť proveditelnost každé transakce závisí na věrohodnosti klienta. Z toho plyne nutnost získávat informace z jiných zemí, než je země prodávajícího, a tedy sepsat takovou smlouvu, která mezi jiným stanoví způsob řešení případných sporů či platební neschopnosti. To vše nevyvolává na vnitrostátním trhu žádné problémy, avšak integrace na úrovni Společenství s tímto pravidly předpokládá používání jiných jazyků a dodržování jiných zákonů (a případně i jiných příslušných soudů), než je obvyklé v zemi kupujícího. Způsobuje to náklady, obtíže a překážky, které lze s pomocí právních nebo správních opatření jen stěží překonat. Možným řešením, které se již uplatňuje, je zřízení poboček prodávajícího v zemi (zemích) kupujícího. V tomto případě nicméně nelze hovořit o integraci trhů, ale spíše o rozšíření vnitřního trhu na základě práva usazování. Užitek, který z toho plyne, spočívá v posílení hospodářské soutěže na vnitrostátních trzích a ve větší možnosti volby pro spotřebitele.

4.3.4 Další integrace finančních trhů *pro soukromé osoby* tedy nelze v krátkodobě dosáhnout pomocí zákonodárných iniciativ či pobídek. Komise a členské státy by měly zaměřit své úsilí na

cíle, kterých lze skutečně dosáhnout, a ne na cíle, jež se dají uskutečnit jen stěží.

4.3.5 EHSV závěrem souhlasí s doporučeními Komise týkajícími se nezbytnosti urychlit integraci finančních trhů jakožto prostředku k lepšímu rozdělení finančních zdrojů tak, aby byly směřovány do oblastí, kde jich je nejvíce zapotřebí. Zdůrazňuje nicméně, že platné předpisy (a jejich doplňkové předpisy, které jsou ve fázi přezkumu) jsou dostatečné k zajištění integrace založené na zásadách tržní ekonomiky. Nezbytné jsou nanejvýš normy pro zajištění lepší a jednodušší ochrany zájmů spotřebitelů.

4.4 Úvaha 4: začlenit dopady hospodářské a měnové unie do tvorby mezd

4.4.1 Výbor vyjadřuje určitý údiv nad větou Komise, podle níž sociální partneři nemají „nezbytné informace o důsledcích a dopadech různých směrů činnosti“ a provádějí tak iracionální mzdovou politiku. Tento postoj se nejeví v souladu s tím, co Komise sama prohlásila v jedné studii⁽⁸⁾, podle níž byl vývoj nominálních mezd v eurozóně v letech 1999–2005 v souladu s cílem cenové stability, přičemž reálné náklady na jednotku pracovní síly vykazovaly negativní růst ve výši – 0,4 %. Přitom se rovněž ukázalo, že zlepšení ekonomických podmínek dosud nepřineslo rychlejší růst mezd, což znamená, že vývoj nákladů na jednotku pracovní síly byl v souladu se zásadou cenové stability a růstu příznivého pro zaměstnanost. Kromě toho mohli výrobci v zásadě nehlédnout na tlak jiných nákladových faktorů, než jsou mzdy, a na zostření mezinárodní hospodářské soutěže udržet svá zisková rozpětí.

4.4.2 Výbor se již k tomuto tématu vyjádřil ve svém stanovisku z roku 2003⁽⁹⁾, které je dodnes platné. Výbor v něm konstatuje, že kromě toho, že mzdy jsou faktorem konkurenceschopnosti, zvyšují i poptávku na vnitřním trhu. Výbor zdůrazňoval, že je třeba zaručit střednědobý vývoj mezd, který by se řídil zvyšováním výroby v příslušných zemích, s cílem zajistit rovnováhu mezi dostatečným vývojem poptávky a udržením konkurenceschopných cen.

4.4.3 V této souvislosti Výbor připomíná závěry Rady ve složení pro zaměstnanost a sociální politiku z ledna 2007 a Euroskupiny z února 2007 ohledně nutnosti vytvořit odpovídající platové podmínky a lépe rozdělovat plody růstu.

⁽⁸⁾ Evropská komise: *The contribution of labour cost developments to price stability and competitiveness adjustment in the euro area*, Quarterly Report on the Euro Area, volume 6, nr 1, 2007 [dokument je k dispozici pouze v angličtině].

⁽⁹⁾ Viz stanovisko EHSV k *obecným směrům hospodářské politiky 2003–2005*, Úř. věst. C 80, 30.3.2004, s. 120 [není k dispozici v češtině].

4.4.4 Výbor potvrzuje svůj dlouhodobý postoj k potřebě posílit makroekonomický dialog, aby bylo dosaženo lepší koordinace a součinnosti mezi různými oblastmi makroekonomické politiky (měnovou, rozpočtovou, mzdovou). Nynější nedostatek koordinace mimoto utvrzuje EHSV v přesvědčení, že přijetí systému, který by stanovil konání společných schůzí Euroskupiny a členů Rady ve složení pro zaměstnanost a sociální politiku (viz odstavec 2.5.1), by bylo účelné, ne-li nezbytné.

4.4.5 Ačkoliv Komise vyjadřuje svoji nespokojenost s vývojem hospodářského růstu a zaměstnanosti, s podivem toho vůbec nevyužívá k tomu, aby přehodnotila přiměřenost dosavadního zaměření makroekonomických politik a své doporučené kombinace politických opatření (policy-mix). Zatímco koncepce fiskální a měnové politiky zůstává nezměněna, politika tvorby mezd by neměla být jediná, po níž se požaduje, aby byla v souladu s požadavky měnové unie. Taková politika by na sociální partnery přenesla odpovědnost za vyrovnávání chyb v ostatních politických oblastech.

4.5 Úvaha 5: vzít v úvahu celosvětový rozměr

4.5.1 Úvahy Komise o potřebě vzít v úvahu **celosvětový rozměr** jsou plně obhajitelné a až příliš zřejmé. Připomenout lze snad jen to, že právě Komise a Rada tento faktor při vypracování původního znění Paktu o stabilitě a růstu podcenily, a to nehlédě na doporučení EHSV, který zdůrazňoval, že **dlouhodobé plány** jsou vzhledem k nepředvídatelnému **politickému vývoji** ve světě **nejisté**. Není třeba podotýkat, že události uplynulých deseti let tuto domněnku více než potvrdily. Dnes je nepředvídatelnost vývoje v příštím desetiletí dokonce ještě větší. Zohlednění „celosvětového rozměru“ při koncipování střednědobých až dlouhodobých plánů má tedy spíše teoretický význam.

4.5.2 Pokud jde o roční plány, je zřejmé, že všechny členské státy, ať již jsou členy eurozóny či nikoliv, jsou dotčeny vývojem světového obchodu, zejména s ohledem na dva aspekty: události kolem **ropy** a rostoucí **konkurenci asijských velmocí**. Skupina zemí, které jsou relativně nezávislé na ropě, tento cyklický vývoj cen pocítuje méně. Ostatní země naopak otřesy konjunktury a následné dopady na domácí ceny a konkurenceschopnost nesou těžce.

4.5.3 Podobně také rozvíjející se asijské země otevírají **nové trhy nejkonkurenceschopnějším evropským zemím** a ohrožují při tom pozici těch zemí, které nekladly takový důraz na konkurenceschopnost a inovace. Podle mínění Výboru se kladl přílišný důraz na teorii, že menší konkurenceschopnost je dána **směnným kurzem eura** vůči asijským měnám a americkému dolaru. Chyba je však z převážné části strukturální povahy a měla by být předmětem radikální změny v politickém smýšlení vlád a sociálních partnerů.

5. Další možné postupy

5.1 Přípomínky k některým „dalším postupům“ již byly učiněny v rámci různých „úvah“. Pro doplnění je níže uvedeno několik poznámek k dalším aspektům, o kterých Komise pojednává.

5.2 Výbor se domnívá, že by se Komise neměla omezovat na čistě teoretický ekonomický přístup hospodářské a měnové unie a zapomínat při tom na politický rozměr. Měnová zóna není účelem sama o sobě, ale naopak součástí širšího projektu občanské společnosti, „vůle k soužití“. Existuje dostatek příkladů z historie, které ukazují, že měnové zóny mezi zeměmi, které neusilovaly o integraci, byly nakonec odsouzeny k nezdaru⁽¹⁰⁾. „Přechod na euro by neměl být pojat a navržen jako pouhá technická změna měny, ale jako důležitá konverze s významnými hospodářskými, měnovými a sociálními důsledky“⁽¹¹⁾. Toto sdělení musí být připomenuto, až EU-27 přistoupí k revizi smluv, aby byla překonána institucionální krize způsobená nejružnějšími důvody, mj. také rozsáhlou hospodářskou a sociální nestabilitou.

5.3 Komentář si zasluhuje i „**podpora rozšíření eurozóny**“ (viz 3.4.2 d)). Komise vypočítává výhody, kterých by požívaly ty země, které jsou již členy Euroskupiny, i nově přistoupivší. Zdá se však, že nově přistoupivšími zeměmi myslí pouze ty země, „které se připravují na připojení k eurozóně“, očividně tedy země, které přistoupily ve fázi posledního rozšiřování. Ani slovem se nezmiňuje o **přetrvávající absenci** zemí, které v okamžiku přijetí eura již byly členy Unie a které využily doložky o neúčasti, o níž by stálo za to opět diskutovat. EHSV vřele doufá, že tyto země přehodnotí své rozhodnutí, a domnívá se, že by odpovídající komentář Komise pomohl vyřešit otázku, zda měla být s **konečnou platností vyloučena teorie o přistoupení zemí, které využily doložky o neúčasti**. I tato informace je totiž jedním z prvků, které se podílejí na rozhodnutích o budoucích strategiích pro euro. Na druhé straně není jasné, jak by střednědobé až dlouhodobé plány zemí, které nejsou členy Euroskupiny, mohly nezohlednit možnost – nebo vůli – zavést jednotnou měnu.

5.4 Výbor zamýšlí vyslat zemím hospodářské a měnové unie jasný vzkaz, aby pokračovaly v úsilí o dodržování maastrichtských kritérií a konvergenci politik s cílem dosáhnout skutečné konvergence. Je naprosto nepřijatelné, aby někteří očividně prováděli liknavou politiku, aniž by to bylo odůvodněné výjimečnými podmínkami. Takovým chováním by u ostatních členských států ztratily důvěryhodnost, což by nakonec poškodilo i důvěryhodnost Evropy jako celku.

⁽¹⁰⁾ Latinská měnová unie (1861–1920) ztroskotala mimo jiné kvůli nedostatku daňové kázně svých členů (Itálie, Francie, Švýcarsko, Belgie a Řecko). Měnová unie mezi Švédskem a Dánskem z roku 1873 zanikla spolu se změnou politického rámce. Naopak německá celní unie 19. století, která vyústila v měnovou unii, byla korunována úspěchem díky politickému sjednocení země v roce 1871. Úspěch měny a politická integrace tedy jdou ruku v ruce, neboť takováto unie je založena na vysokém stupni koordinace hospodářských politik, a tedy na určitém stupni centralizace.

⁽¹¹⁾ Usnesení Evropského parlamentu o rozšíření eurozóny (2006/2103 (INI)), 1. června 2006.

5.5 Nakonec se sdělení Komise zabývá požadavkem „**přiblížit se občanům**“ – požadavkem, který se opakuje tak často, že se stal jakýmsi „*leitmotivem*“. A přesto má toto téma zásadní význam a vyžaduje **přímou odpovědnost jednotlivých vlád**. Výhody, které euro přináší, jsou zřejmé každému, kdo je chce vidět. Faktem však je, že na národní úrovni si vlády často připisují cenovou stabilitu, snadněji dostupné úvěry a další výhody jako svoji vlastní zásluhu. Hovoří-li se však o „nevýhodách“ (ať již skutečných či předpokládaných) a zejména o růstu cen, je na pranýři euro, a to i v případech, kdy přechod k euru nebyl příčinou. V politice nemá nikdo zájem na tom, aby přiznával zásluhy druhým, všichni se naopak snaží najít způsob, jak svést vinu za nevýhody na někoho, nebo něco, jiného.

6. Další připomínky EHSV

6.1 Náдавкem k připomínkám k dokumentu Komise upozorňuje EHSV v zájmu přispění k dalším úvahám na další dva aspekty.

6.2 **Vývoj směnných kurzů** eura byl připomínán jako příčina nerovnovážného stavu konkurenceschopnosti Evropy oproti jiným zemím, především asijským. Jakkoli by tento aspekt

mohl být považován za průvodní příčinu (a nikoli hlavní příčinu, jak se uvádí v odstavci 4.5.3), Výbor se domnívá, že je třeba znovu a důrazněji požadovat, aby **eurozóna získala místo v Mezinárodním měnovém fondu**. V minulosti se přemýšlelo o návrhu, aby bylo toto místo vyměněno za místo nějakého jiného členského státu MMF, avšak nezdá se, že by kterýkoli z nich skutečně zamýšlel vzdát se svého místa ve prospěch eura. Ideálním řešením by bylo zažádat **o dodatečné místo pro euro** v MMF, avšak krátkodobě se jeví reálnější zaměřit se na spolupráci představitelů členských států; na druhé straně není důvod k tomu, aby měna, která hraje v mezinárodním obchodě zásadní roli, neměla svého vlastního zástupce. Námitka, že statut Mezinárodního měnového fondu to nepřipouští, se jeví nepřesvědčivá: změna statutu se oproti zjevné anomálii, že se jedna z nejsilnějších světových měn nemůže podílet na utváření mezinárodní měnové politiky, zdá být maličkostí.

6.3 Výbor je vůči myšlence zřízení evropského stabilizačního fondu ⁽¹²⁾ pro snížení nesrovnalostí v míře růstu členských států velmi skeptický. Tato myšlenka by musela být každopádně ještě více propracovaná, aby bylo možno o ní vést seriózní debatu.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹²⁾ Tento fond by byl financován všemi členskými státy částí daňového přebytku, který vzniká v ekonomicky dobrém období; fond by sloužil k financování projektů, které jsou dle názoru Rady a Evropského parlamentu prioritní a jsou v zájmu Společenství. Hlavní námitka spočívá v tom, že dochází k potrestání za disciplinovanou rozpočtovou politiku a tedy k negativní pobídce.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Ekonomické a sociální důsledky tendencí na finančních trzích

(2008/C 10/23)

Dne 17. ledna 2007 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat návrh stanoviska k *Ekonomické a sociální důsledky tendencí na finančních trzích*.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. září 2007. Zpravodajem byl pan DERRUINE.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 115 hlasy pro, 25 hlasů bylo proti a 13 členů se zdrželo hlasování.

1. Doporučení

Informovanost, transparentnost a ochrana investorů a spotřebitelů

1.1 Je důležité vytvořit statistické nástroje, které by umožnily přesněji vymezit odvětví zajišťovacích investičních fondů (*hedge funds*) a soukromých investičních fondů (*private equities*), a též vytvořit ukazatele týkající se řízení a správy podniků (*corporate governance*); tyto nástroje a ukazatele by měly být přinejmenším harmonizované na evropské úrovni.

1.2 Aby se rozptýlila rostoucí nedůvěra vůči určité oblasti finančního odvětví, bylo omezeno riziko systémových šoků způsobených přílišným riskováním (zejména zadlužením) a dodržovala se loajální konkurence mezi různými způsoby investování, bylo by třeba na zajišťovací investiční fondy a soukromé investiční fondy uplatnit obezřetnostní normy (což jako „Basilejskou dohodu III“).

1.3 „EHSV by vybídl Komisi, aby co nejdříve předložila návrh legislativních opatření zaměřených na zvýšení informací, které poskytují institucionální investoři o svých politikách v oblasti investic a hlasování. Předložení tohoto legislativního návrhu by bylo v souladu s akčním plánem Komise pro modernizaci práva obchodních společností a řízení a správu podniků“⁽¹⁾.

1.4 Aby byla posílena ochrana investorů, již své peníze dávají do soukromých investičních fondů (*private equity*), měla by být novelizována směrnice SKIPCP⁽²⁾ tak, aby pokrývala i tyto subjekty a nutila je k větší transparentnosti. Slíby vysokých výnosů jsou sice atraktivním faktorem, ale konečný investor by si nemusel být vědom rizika, kterému se vystavuje.

1.5 Komise by měla podporovat a společně se zainteresovanými subjekty (bankami, sdruženími spotřebitelů, orgány veřejné správy, poskytovateli služeb atd.) pokračovat v iniciativách, jejichž cílem je podpořit úroveň informovanosti, a zvláště chápání spotřebitelů finančních služeb, kteří většinou nemají potřebné finanční znalosti a nejsou si tedy vědomi příslušného rizika⁽³⁾.

1.6 Podniky kótované na burze, jež byly odkoupeny, ale jejichž obrat či počet zaměstnanců přesahuje určitou hranici, by měly být vždy povinné zveřejňovat minimum informací, když jsou staženy z burzy, a z toho důvodu tedy již nemají povinnost informování.

Řízení a diverzifikace rizik

1.7 Bylo by třeba uvažovat o možnosti prosadit diverzifikaci portfolia investovaných prostředků, zvláště v případě spoření zaměstnanců, a to na základě stávajících modelů (srov. též 1.2).

1.8 Americká krize subprime se rozšířila na další segmenty finančního trhu a do EU. V případě evropské bankovní krize se zdá, že by vzniklé náklady byly značné z důvodu fragmentace dohledu, což by zpomalilo případnou reakci. V souladu se zásadou subsidiarity by velké banky měly být předmětem dohledu na evropské úrovni. Výbor proto vyzývá velké banky, Komisi a Výbor evropských bankovních dohlížitelů (CEBS), aby se poradily a upřesnily podmínky a stanovily kritéria umožňující identifikovat tyto banky.

1.9 V případě delegované správy, která umožňuje diverzifikovat riziko, by prodloužení doby mandátů na správu podpořilo dlouhodobější přístup a omezilo spekulaci, která přesahuje arbitráž, a to za účelem omezení krátkodobého přístupu a snahy o co nejrychlejší výnosy prostřednictvím spekulativních postojů poskytovatelů správcovských služeb.

⁽¹⁾ „Revize jednotného trhu“, CESE – INT/332.

⁽²⁾ Směrnice Rady 85/611/EHS ze dne 20. prosince 1985 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) – Úř. věst. L 375, 31.12.1985, s. 3–18.

⁽³⁾ Jak vyplývá z konference „Increasing financial capability“, kterou zorganizovala Evropská komise v březnu 2007, obsahuje Sandlerova zpráva, jež byla předložena ministři financí Velké Británie Gordonu Brownovi, zajímavé úvahy.

1.10 Ratingové agentury, které fungují jako soudci a zároveň jako strany v tom smyslu, že pomáhají investičním bankám vytvářet, zhodnocovat a ukládat deriváty, by měly být podrobeny větší transparentnosti.

Sladění finanční strategie s evropským sociálním modelem

1.11 Poskytování finančních výhod by mohlo motivovat penzijní fondy s dlouhodobější strategií k zařazení kvality a sociální odpovědnosti do jejich strategií finančního investování, neboť sociálně odpovědné investice ⁽⁴⁾ dnes tvoří jen omezenou část ⁽⁵⁾.

1.12 Komise a členské státy musí dbát na to, aby se společenská odpovědnost firem týkala všech zainteresovaných subjektů, včetně investičních fondů, jež mají vliv na společnosti, ve kterých jsou zapojeny a které někdy řídí. EHSV v tomto ohledu zvažuje uplatnění směrnice o informování zaměstnanců a projednávání se zaměstnanci na holdingové společnosti ⁽⁶⁾ a žádá, aby byla tato směrnice přepracována, pokud by se těchto zaměstnanců netýkala.

1.13 Dále by se měla aktualizovat směrnice o zachování práv zaměstnanců v případě převodu podniků ⁽⁷⁾, aby zahrnovala i převod podniků prostřednictvím převodu akcií. Takto by se i lépe dodržovala práva na informování zaměstnanců a projednávání se zaměstnanci.

1.14 Statistiky týkající se mezd (či příjmů) by se měly vyjadřovat alespoň v kvintilech, aby se lépe posoudil dopad mzdové politiky na stabilitu cen.

1.15 Služby obecného hospodářského zájmu jsou základním pilířem evropského sociálního modelu. Jsou rovněž cílem volby pro fondy soukromých investorů, kteří se uchylují k zadlužení s pákovým efektem, jelikož způsobují značný příliv peněz, jsou v (téměř) monopolním postavení, jsou málo zadluženi a jejich provozní náklady jsou vysoké. Aby se předešlo nepříjemnostem pro spotřebitele, občany a narušení soudržnosti, které přináší, „EHSV opakuje svůj požadavek definovat na úrovni Společenství

základní společné zásady, které bude třeba najít pro všechny služby obecného zájmu, které mají spadat do rámcové směrnice a popřípadě podle odvětví do oborových směrnic“ ⁽⁸⁾.

Rovné zdanění

1.16 S ohledem na dodržování zásady subsidiarity by bylo třeba uvažovat o pravidlech, která by omezovala daňovou odečitatelnost úroků z dluhu v případě odkupu podniku, což se již v některých zemích provádí či začíná provádět (Dánsko, Německo, Spojené království).

1.17 V rámci prací, jež byly již provedeny OECD, a s cílem pokračovat v boji proti nekalé soutěži, kterou s sebou nesou daňové ráje, by se mělo přemýšlet o možnosti změnit daňové předpisy, aby zdanitelný základ zajišťovacích investičních fondů v praxi určovalo místo skutečné působnosti manažera, jelikož většinou jde o velká města zemí OECD. Uplatnitelná daňová sazba by také neměla odpovídat výši výnosu, ale běžnému příjmu.

1.18 Vzhledem k tomu, že velký počet velmi krátkodobých investičních rozhodnutí se přijímá v daňových rájích (offshore), Výbor vyzývá Radu, Komisi a ECB, aby posoudily možnost zásahu, který bude vycházet z článku 59 Smlouvy ⁽⁹⁾.

1.19 Výbor zdůrazňuje význam posílení koordinace daňových politik se stanovením minim, zejména pro jednotlivé formy zdanění kapitálu. Tuto politiku odůvodňuje jak snaha o spravedlnost, tak o hospodářskou efektivnost.

2. Úvod

2.1 V průběhu 25 posledních let prošlo světové hospodářství bouřlivým vývojem. Obecně se tento jev sice vysvětluje globalizací, ale přitom nemáme dostatečné povědomí o jeho finančním rozměru a vytváření globálního finančního trhu.

2.2 Pokud se tedy budou média a političtí činitelé dál zaměřovat na ukazatel HDP, bude nutné jej dát do příslušných souvislostí, a ukázat tak na skutečný stav věcí. V roce 2002 se světový HDP rovnal 32 trilionům dolarů a i když se toto číslo zdá astronomické, neznamená to nic ve srovnání se všemi finančními transakcemi mimo HDP (1 123 trilionů), jejichž hodnota je 35 krát větší.

⁽⁸⁾ Viz. zejména Úř. věst. C 309 ze dne 16. prosince 2006, „Budoucnost služeb obecného zájmu“.

⁽⁹⁾ „Pokud pohyb kapitálu do či ze třetích zemí za výjimečných okolností způsobuje nebo hrozí způsobit vážné poruchy fungování hospodářské měnové unie, může Rada na návrh Komise a po konzultaci s ECB kvalifikovanou většinou na dobu nepřekračující šest měsíců přijmout ochranná opatření vůči třetím zemím, jsou-li taková opatření naprosto nezbytná.“

⁽⁴⁾ Viz zejména činnost prováděná v rámci United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEPFI) a její zprávu „A legal framework for the integration of environmental, social and governance issues into institutional investment“ (2005).

⁽⁵⁾ Viz zejména činnost prováděná v rámci United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEPFI) a její zprávu „A legal framework for the integration of environmental, social and governance issues into institutional investment“ (2005).

⁽⁶⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/14/ES ze dne 11. března 2002, kterou se stanoví obecný rámec pro informování zaměstnanců a projednávání se zaměstnanci v Evropském společenství – Společné prohlášení Evropského parlamentu, Rady a Komise o zastupování zaměstnanců – Úř. věst. L 80, 23.3.2002, s. 29–34.

⁽⁷⁾ Směrnice Rady 2001/23/ES ze dne 12. března 2001 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodu podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů – Úř. věst. L 82, 22.3.2001, s. 16–20.

Světová hospodářská sféra (v trilionech dolarů US, 2002)

Obchod a výroba		Zúčtovací měna	
Obchod s deriváty	699	Spojené státy (dolary)	405,7
Devizové obchody	384,4 (*)	Eurosystém (eura)	372,9
Finanční obchody	39,3	Japonsko (jeny)	192,8
Obchody se zbožím a službami (světový HDP)	32,3	Další měnové zóny	183,6
Celkem (mezibankovní operace)	1 155	Celkem (mezibankovní operace)	1 155,0

(*) Z čehož 8 činí mezinárodní obchodní operace.

Zdroj: François Morin, „Le Nouveau mur de l'argent: Essai sur la finance globalisée“, 2006.

2.3 Hlavním vektorem finanční globalizace jsou institucionální investoři. Jejich existenci provází rozšíření anglosaských praktik řízení a správy podniků (ochrana minoritních akcionářů, povinná transparentnost, institucionální propagace během valných hromad a změna vztahů mezi akcionáři, manažery a zaměstnanci) a vznik úvěrových derivátů, těchto nových finančních nástrojů umožňujících rozptýlení rizik, která byla považována za neoddelitelně spjatá s některými cennými papíry. Tyto změny buď umožnily nebo urychlily nové informační a komunikační technologie.

2.4 V tomto stádiu je nutné zdůraznit, že institucionální investoři v širším slova smyslu zavádějí strategie, které se liší v závislosti na horizontu investování. Někteří se věnují arbitrážím, směřujícím ke stabilizaci finančních trhů, a jiné, jako penzijní fondy, musí dodržovat velice dlouhodobé závazky. Pod stejným názvem se také můžeme setkat s velkými rozdíly; tak je tomu například u soukromých investičních fondů, z nichž některé se specializují na účelový odkup akcií (leveraged buy-out) a investují do podniků na dobu 3–5 let, jiné plní roli neformálních investorů (business angels) vnášejících rizikový kapitál do novátorských malých a středních podniků, ve kterých se mohou angažovat až patnáct let ⁽¹⁰⁾ atd.

	Doba držení	
	akcií	obligací
Zajišťovací investiční fondy	1–5 měsíců	1–5 měsíců
Jiné investiční fondy	9 měsíců–1 rok	1–6 měsíců
Pojišťovny	1 rok a 8 měsíců–3 roky a 4 měsíce	6 měsíců–2 1/2 roku
Domácnosti	3–5 let	8 měsíců–4 roky

Zdroj: Natixis, „L'effet de la présence des hedge funds sur l'équilibre des marchés financiers“, Recherche économique, č. 2007–2004).

2.4.1 Tyto subjekty mezi sebou mohou udržovat těsné vztahy. V roce 2005 tak například 24 % kapitálu získaného ze soukromých investičních fondů pocházelo z odvětví penzijních fondů, 18 % od obchodních a investičních bank, 11 % od pojišťoven ⁽¹¹⁾. Jednou ze stále důležitějších funkcí investičních fondů a dalších podniků správy investičního majetku je poskytovat služby správy penzijním a pojišťovacím fondům na základě zplnomocnění.

⁽¹⁰⁾ Zde je zjednodušeně uvedeno několik typických rysů, které pomáhají lépe rozlišovat zajišťovací investiční fondy a soukromé investiční fondy. Zajišťovací investiční fondy pracují s likvidními aktivy – akciemi, ale též surovinami, úvěrovými deriváty atd. Používají několik druhů strategií za účelem dosažení svého cíle, kterým je čistá současná hodnota. Pokud investují do nějakého podniku, stačí jim nízké procento akcií, ale uplatňují vliv na rozhodování podniku. Cílem soukromých investičních fondů je dosažení co nejvyššího zisku a jejich činnost spočívá především v odkupech podniků, přičemž se opírají o zadlužení. Podnik, který není kótovaný na burze, již tedy nepodléhá povinnosti podávat informace. Po hloubkové restrukturalizaci podniku po několika letech stáhnou tyto fondy své investice.

⁽¹¹⁾ M. Aglieta: „The surge in private equity“, 2007.

2.5 Institucionální investoři, kteří se již před 20 lety určitým způsobem rozvíjeli v anglosaských zemích, se postupně začali zajímat o země kontinentální Evropy. Fondy vznikaly i v jednotlivých členských státech. Polovina investičního majetku v kolektivní správě dnes zůstává pod kontrolou amerických investorů.

2.6 Odhaduje se, že institucionální investoři dnes představují 80 % burzovních operací. Není tudíž příliš reálné zaujímat opačné investiční postoje než tyto velké investiční fondy. Ty jsou také hlavními subjekty vlastníci akcie přeshraničním způsobem, neboť průzkum Eurobarometru (z podzimu 2005) ukázal, že jen 1 % domácností má akcie podniku v jiné zemi a necelé 3 % uvažují o zakoupení zahraničních akcií. Navíc jen málo z nich se aktivně účastní valných hromad akcionářů, zatímco institucionální investoři se jich již několik let účastní častěji a vystupují zde aktivněji.

2.7 Toto stanovisko se týká především podniků kótovaných na burze, protože ty jsou aktivní na burzovních trzích. Většinou se jedná o velké podniky. Nicméně vzhledem k tomu, že mají rozhodující vliv na zaměstnanost a chování ostatních podniků, působí změny, jež se jich týkají, na celé hospodářství i společnost:

- vytvářejí každé třetí pracovní místo v Evropě a každé druhé pracovní místo ve Spojených státech;
- jsou přítomni zejména v těžebním průmyslu, dopravě, telekomunikacích a službách pro podniky, tzn. v klíčových odvětvích;
- ovlivňují i způsob fungování malých a středních podniků prostřednictvím subdodavatelských vztahů a finanční účasti.

3. Sbližování systémů řízení a správy podniků ⁽¹²⁾

3.1 Obecně rozlišujeme dvě skupiny institucí a metod, které se týkají způsobu řízení, správy a kontroly podniků, dva druhy vztahů mezi zainteresovanými subjekty a dva druhy cílů, jež má podnik stanovené (*řízení a správa podniků*).

- typickým příkladem anglosaského modelu jsou podniky s velice rozptýleným vlastnictvím a velkým zastoupením institucionálních investorů, kteří však příliš nezasahují do správy podniků. I když jednotliví investoři nemávají více než 3 % cenných papírů, svůj vliv vyvíjejí prostřednictvím

oznámených nebo zrealizovaných prodejů akcií. Tento systém je typický pro země s velkým počtem kótovaných podniků;

- pro model kontinentální Evropy a většinu dalších zemí včetně Japonska jsou charakterističtí akcionáři, již vlastní balíky akcií od 10 do 20 %, díky čemuž mají skutečnou kontrolu nad podniky. Těmito investory jsou státy, banky nebo jiné podniky. Přímou se podílejí na řízení podniků. Na rozdíl od předchozího modelu se zde zaměstnanci určitým způsobem podílejí na podnikových záležitostech, extrémním případem je německá forma „Mitbestimmung“ (spolurozhodování).

3.2 V průběhu posledních dvou desetiletí došlo ke sbližování modelu kontinentální Evropy a anglosaského modelu. Mezi faktory sbližování patří: Jednotný evropský akt a privatizace státních podniků; daňové reformy v Německu, týkající se zejména zisků na burze, což banky přivedlo k tomu, prodat podíly v průmyslu; povinnost nařízená americkým ministerstvem práce, podle které musí institucionální investoři vykonávat svá hlasovací práva (1988 a 1994); ekonomická životaschopnost Spojených států v 90. letech, která kontrastovala se stagnací v zemích kontinentální Evropy; kótování velkých podniků na několika burzách; nové mezinárodní účetní normy atd.

3.3 Přetrvává nicméně určitá rozmanitost vnitrostátních/regionálních forem kapitalismu, jejíž příčinou jsou:

- národní rozmanitost ekonomických institucí: právo, politika a kultura a dále prostředky k dispozici;
- vzájemná závislost kapitálových trhů a trhů práce, jakož i vzájemná závislost právních předpisů a norem, jimiž se řídí fungování podniků;
- náklady na přechod na jiný systém, protože změna jednoho z uvedených prvků ohroží provázanost celku.

4. Hospodářské dopady

4.1 Rozmach institucionálních investorů přinesl zkušenosti řídicího týmu, a tím umožnil demokratizovat přístup na finanční trhy a diverzifikovat rizika portfolia. Po sloučení úspor domácností se zvýšil objem dostupných financí, což umožnilo větší diverzifikaci, a tím snížení individuálního rizika soukromníků. Subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů nabízejí přístup k potenciálně vysoké rentabilitě kapitálu soukromým osobám se skromnými finančními prostředky a málo rozvinutou znalostí trhu. Pro podniky a veřejné orgány znamená koncentrace kapitálu u institucionálních investorů snížení nákladů na vyjednávání díky jedinému partnerovi, se kterým jednají.

⁽¹²⁾ James Shinn, „Private profit or public purpose? Shallow convergence on the shareholder model“, Princeton University, 2001. Studie týkající se 14 zemí: Spojených států, Spojeného království, Belgie, Francie, Německa, Itálie, Nizozemska a Španělska; Číny, Japonska, Jižní Koreje, Malajsie, Singapuru a Tchaj-wanu; Roger M. Baker, „Insiders, outsiders, and change in European corporate governance“, University of Oxford, 2006.

4.2 Institucionální investoři spravují bez ohledu na svou povahu (zajišťovací investiční fondy, penzijní fondy, banky a pojišťovny, soukromé investiční fondy atd.) finanční majetek přibližně 300 milionů domácností, jež jsou soustředěny především ve Spojených státech, v Evropě a v Japonsku ⁽¹³⁾. Jejich cílem je maximalizovat výnos úspor svých mandantů, vzhledem k úrovni rizika, jež jsou ti to ochotni přijmout.

4.3 Ze strany spotřebitelů a domácností znamená vyšší objem podílů investičních fondů ve finančních prostředcích domácností automaticky větší vystavení finančního majetku domácností tržnímu riziku ⁽¹⁴⁾.

4.4 Široká veřejnost zná kromě subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů a pojistitelů i penzijní fondy. Ty jsou představovány jako jedno z řešení, které umožňuje ulehčit dopad stárnutí populace. Jsou dvojího typu: se stanoveným pojistným nebo se stanovenými poplatky. V prvním případě nesou rizika správci, tj. zaměstnavatel, v druhém případě konečný střadatel. I když je pro druhý příklad fondů charakteristická rizikovější struktura investičního majetku, jsou na vzestupu, protože správci se snaží minimalizovat riziko plynoucí z dlouhodobého závazku a zaměstnanci stále více přitahuje systém šetření, který může nabídnout vyšší rentabilitu a práva, které lze snadněji převádět mezi jednotlivými zaměstnavateli ⁽¹⁵⁾.

4.5 Správu investičního majetku provádějí samotné fondy, ale také ji velice často převádějí (celou nebo z části) na společné fondy nebo jiné správcovské společnosti. Proto jsou sice investice teoreticky dlouhodobé, ale výkon správy je považován za krátkodobý a závisející na výnosu. To vysvětluje silný nárůst podílu akcií v celkovém investičním majetku, což přispělo k nárůstu ceny tohoto majetku.

4.6 Sbližování modelů řízení a správy podniků spolu s rozvojem informačních a komunikačních technologií, vyšší aktivitou ze strany institucionálních investorů a jejich normou rentability přivedlo velké podniky k maximalizaci výnosu akcií za každou cenu (dividendy a kapitálové výnosy). Úvahy týkající se schopnosti produkovat budoucí peněžní toky (*cash flows*) nebo povahy partnerství, kterou zdůrazňoval evropský sociální model, byly odsunuty do pozadí.

4.7 Tímto způsobem vznikla nová dynamika řízení. Její snahou je proaktivně vyvolávat změny strategií s cílem trvalého vytváření hodnot pro akcionáře (*shareholder value*), spíše než zlepšení střednědobé/dlouhodobé konkurenceschopnosti, která může být z toho důvodu ohrožena: podnik odkoupí své vlastní

akcie (*shares buyback*), aby se zvýšil ukazatel čisté rentability vlastního kapitálu, fúze-akvizice, které někdy nepodléhají žádné průmyslové logice, snížení okruhu aktivit podniku a integrace úkolů do činnosti skupiny s cílem snížit diverzifikaci investičního portfolia, relokace, snížení počtu zaměstnanců a flexibilita pracovních smluv s cílem snížit pevné náklady nebo přeměnit pevné náklady na variabilní ⁽¹⁶⁾.

4.8 Požadavek na skutečně vyšší výnos (ROE), dosahující podle druhu odvětví 10 až 20 %, má obecně destabilizující makroekonomický účinek: tak vysoká rentabilita přináší nárůst zisků o mnoho vyšších, než je HDP. To kromě jiných faktorů (*migrace, relokací, zvýšení dovozu atd.*) přispělo k navýšení relativního podílu majetku, jež patří držitelům kapitálu. V evropských zemích jsme totiž svědky nového rozdělení přidané hodnoty. Podle údajů Komise, OECD a BIS se podíl mezd v procentech HDP u zemí EU-15 v průměru zvýšil ze 71,5 % v 80. letech na 66,7 % v roce 2004. Tento posun o téměř 5 procentních bodů HDP se projevil odpovídajícím navýšením kapitálového výnosu (zisky).

4.8.1 Makroekonomický dopad takové změny na rozdělení zisků je deflační: zvýší celkové úspory, ale vzhledem k tomu, že kupní síla zaměstnanců se zvyšuje pomalu, chybí jejich poptávce dynamika, což podniky nepovzbuzuje k realizaci investic. Na druhé straně vzhledem k tomu, že je velká část zisků přerozdělena akcionářům (*dividendy a nárůst zisků z akcií*), vytváří se nadměrná likvidita a celý jev automaticky přetrvává.

4.8.2 Hlavní země OECD navíc vstoupily do konkurenčního vztahu, aby přilákaly přímé investice ze zahraničí, k čemuž je podněcuje vzniklá nadměrná likvidita, ale zároveň je brzdí zpomalení dynamiky jejich domácího trhu; zahájily tedy politiku snižování daní, což by mohlo zatížit jejich veřejné finance, pokud by se jim nepodařilo snížit veřejné výdaje kromě sociálních výdajů (*srov. demografické stárnutí*).

4.8.3 Jelikož úrok z dluhu v mnoha zemích nepodléhá zdanění, účelový odkup akcií (*leveraged buyout*) je vlastně jakousi dotací ze strany orgánů veřejné správy pro operace soukromých investičních fondů, které jsou takto zvýhodněny. Kromě toho, že zde vzniká problém týkající se metod nekalé soutěže vůči jiným hospodářským subjektům, které tuto metodu nepoužívají, má účelový odkup akcií dopad na veřejné finance. Ve studii dánského ministerstva daní ⁽¹⁷⁾ se uvádí, že za jinak stejných okolností by tyto ztráty mohly v této zemi za dva roky představovat 25 % celkového výnosu z daní z příjmů právnických osob. Stejná situace existuje ve většině evropských zemí a v eurozóně, jež podléhají rozpočtovým kritériím Paktu o stabilitě a růstu.

⁽¹³⁾ J. Peyrelevade, „Le capitalisme total“, 2005, str. 39–42.

⁽¹⁴⁾ BIPE, *op cit.* Podíl finančního majetku domácností investovaných do akcií, společných fondů, životních a penzijních pojištění se v letech 1980 až 1998 v Německu, Itálii a Francii více než zdvojnásobil a dosáhl v Německu a Itálii téměř 50 % a 66 % ve Francii. Ačkoliv ve Velké Británii byl tento podíl původně vyšší, dál stoupal z 52 na 76 %.

⁽¹⁵⁾ BIPE, „La montée en puissance des investisseurs institutionnels: implications réglementaires. Etude réalisée pour le Sénat français“ (Nárůst významu institucionálních investorů – důsledky pro legislativu. Studie realizovaná pro francouzský senát), leden 2003.

⁽¹⁶⁾ Viz zejména S. M. Bilger a K. F. Hallock „Mass layoffs and CEO turnover“, 2005 a Chicago Fed Letter „Assessing the impact of job loss on workers and firms“, duben 2006.

⁽¹⁷⁾ Ministerstvo daní, Dánsko, „Status pa SKATs kontrolindsats verdrende kapitalfondes overtagelse af 7 danske koncerner“, březen 2007.

4.8.4 Co se týče výplat správců fondů, 20 % sdílených zisků, které obvykle vyplácejí za výnosy přesahující jistou hranici, se obvykle zdaňuje sazbou nižší, než je sazba používaná pro zisk, a nikoli vyšší sazbou daně z běžného příjmu. Toto není ničím oprávněné, protože oni sami ke kapitálu přispívají pouze okrajově. Z toho plyne problém rovného zdanění těchto osob a ostatních zaměstnanců, kteří platí vyšší daně.

4.9 Změnila se nejen povaha a strategie podniků, ale také úloha generálního ředitele: před deseti lety měl generální ředitel na starost řízení podniku a jeho investičního majetku ve prospěch jednotlivých zainteresovaných stran. Dnes je hlavním úkolem generálních ředitelů dosahovat zisku ve prospěch investorů. Podíl odstoupení ředitelů z důvodu výsledků, které byly z hlediska výnosů zhodnoceny akcionáři jako nedostatečné, dosáhl vrcholu v roce 2005, kdy bylo zaregistrováno čtyřikrát více odstoupení generálních ředitelů z tohoto důvodu než o deset let dříve. Více než v každém sedmém podniku došlo ke změně ve vedení, oproti každému jedenáctému podniku před pouhými deseti lety. Zkrátila se i doba jejich funkce. Tyto stále rychlejší změny mohou způsobovat problémy, protože „nezbytné transformace podniků vyžadují obvykle tři nebo čtyři roky, než se uskuteční“.

4.9.1 Vzhledem k tomu, že se mnoho správních rad ocitá v situaci, kdy nemá dostatek kandidátů na uvolněné místo generálního ředitele, dochází k dalšímu a dalšímu zvyšování jejich platů, jednak proto, že se je jejich noví zaměstnavatelé snaží motivovat k tomu, aby opustili své stávající místo, a jednak proto, že se jejich stávající zaměstnavatelé snaží udržet. Velká většina investorů si pak stěžuje na výši platů manažerů, kterou považují za přehnanou (90 %), a na to, že neexistuje pozitivní dopad na výkonnost podniku (78 %) ⁽¹⁸⁾.

4.9.2 Ačkoli se zdá, že se podniky distancují od akciových opcí (stock options), které vedly ke konfliktům zájmů a zvůlným skandálům, praxe spočívající v udělování „zlatých padáků“ a dalších odměn generálním ředitelům, kterým se přitom nepodařilo zlepšit výkonnost jejich podniku (pokud jde o konkurenceschopnost a zaměstnanost), je pro veřejnost šokující.

5. Soudržnost/sociální nerovnost

5.1 Pokud se na jedné straně vysoké odměny akcionářů v minulosti často ospravedlňovaly rizikem operací, do kterých investovali kapitál, je opodstatnění tohoto tvrzení vzhledem k vývoji v posledních letech značně zpochybněno.

5.1.1 Odpovědnost je totiž nyní omezena jen na jejich osobní vklady. Převoditelnost jejich investičního majetku, jež je spojená s narůstající likviditou finančních a burzovních trhů díky novým technologiím a globalizaci, značným způsobem

omezuje intenzitu rizika, kterou nesou, a současně jim poskytuje výjimečné možnosti ukončení obchodu a diverzifikace.

5.2 Na druhé straně ekonomové zaznamenali sezónní charakter propouštění z ekonomických důvodů, která vrcholí v lednu a v červnu, tzn. během stanovování a revidování ročních podnikových rozpočtů. Z toho vyplynulo, že tato propouštění byla určena spíše ke zlepšení finančních výsledků, než by odpovídala potřebám odvětví ⁽¹⁹⁾.

5.2.1 Aktuální je rovněž individualizace pracovních smluv a mezd, přemíra atypických smluv, jako jsou smlouvy na dobu určitou a na částečný úvazek, aby se část pevných nákladů spojených se mzdami přeměnila na variabilní náklady, čímž se zvýší zisk a tím i výnos na akcii (return on equity). V roce 1992 se smlouva na dobu určitou a na částečný úvazek týkala 25,4 % zaměstnanců. V roce 2005 se tento podíl zvýšil na 33 %. Tento typ dočasných smluv se rozšířil rychlejším tempem, než bylo tempo vytváření pracovních míst na celé toto období (s výjimkou roku 2005), a pokud jde o smlouvy na dobu určitou, jen 33 % smluv bylo převedeno na smlouvy na dobu neurčitou (oproti 22 % neprodloužení smlouvy a 39 % prodloužení smlouvy stejného typu) ⁽²⁰⁾.

5.2.2 Z toho plynou nová rizika pro zaměstnance a podniky:

- podniky do těchto mobilních pracovníků neinvestují a ti nevyvíjejí žádnou snahu, protože se necítí být s podnikem nijak svázáni a obávají se, že aktualizované čisté zisky odborné přípravy se neprojeví pozitivně ⁽²¹⁾ ⁽²²⁾;
- lidský kapitál, který je ve znalostní společnosti stále více specificky spjatý s daným podnikem, lze obtížně převádět (tj. není skutečně převoditelný z jedné firmy do druhé) ⁽²³⁾;
- zástupci zaměstnanců přesně nevědí, na které subjekty se mají obracet v rámci sociálního dialogu, protože „jejich vedení“ tvoří seskupení měnících se akcionářů, které osobně neznají;
- zaměstnanci se dostávají do konkurenčního vztahu:
 - na světové úrovni z důvodu velké mobility výrobního a finančního kapitálu a zdvojnásobení počtu zaměstnanců, kteří se podílejí na ekonomice následkem zhroucení sovětského bloku a vstupu Číny a Indie na mezinárodní scénou;

⁽¹⁹⁾ D. Plihon, „Précarité et flexibilité du travail, avatars de la mondialisation du capital“ („Nestálost a flexibilita práce, negativní průvodní jevy globalizace kapitálu“), 2006.

⁽²⁰⁾ KOM(2003) 728 v konečném znění, Zlepšení kvality zaměstnání: hodnocení nejnovějšího pokroku.

⁽²¹⁾ Zatímco lidský kapitál je ve znalostní ekonomice stále více vyzdvihován jako faktor konkurenceschopnosti, je udivující, že není uveden v aktivech bilance podniků.

⁽²²⁾ European Working Conditions Observatory, „Fourth European Working Conditions Survey“, 2007, str. 49.

⁽²³⁾ Srov. bod 6.4 a další.

⁽¹⁸⁾ Watson Wyatt, „Corporate directors give executive pay model mixed reviews“, červen 2006.

- na vnitrostátní úrovni z důvodu míry nezaměstnanosti, rozšíření počtu nedostatečně kvalitních pracovních míst, což ještě zvyšuje hodnotu kvalitních pracovních míst, a z důvodu paradoxu vzdělávání: na jedné straně je zvykem poukazovat na potřebu odborného vzdělání a na nedostatečné kompetence, na druhé straně každý třetí zaměstnanec tvrdí, že je překvalifikovaný vzhledem ke kompetencím, které vyžaduje jeho profesionální činnost, a níže kvalifikovaným a dočasným pracovníkům se neposkytuje dostatečná odborná příprava;
- toto soutěžení je o to silnější, že mobilita pracovníků je relativně omezená z důvodu zachování přechodných období pro zákony o ekonomické migraci, podle nichž je vstup cizince na pracovní trh podmíněn nedostatkem

v určitých oborech (politické omezení), absencí skutečného pokroku v oblasti převoditelnosti důchodů, příliš vysokou poptávkou na trhu s nemovitostmi (sociálně-ekonomické omezení) nebo nedostatečnými jazykovými znalostmi (kulturní omezení).

5.2.3 Je nutné dosáhnout nové rovnováhy mezi akcionáři a zaměstnanci. Kromě nerovnoměrného rozdělení HDP mezi „kapitál“ a „pracující“ a výše uvedených záležitostí se nerovnováha odráží i v exponenciálním vývoji finančních a burzovních trhů v průběhu posledních let, který je v rozporu s pracovním právem, jež se vyvíjelo v opačném směru, tzn. že zaměstnancům neposkytuje dostatečnou ochranu (pokud jde o smlouvy a například i o pokračující vzdělávání ⁽²⁴⁾). To svědčí o tom, že flexibilita (a vyšší nejistota) zaměstnání se pro podniky stává proměnnou přizpůsobovanou dle jejich potřeb.

Vývoj podle sociálního „podmodelu“

průměr	země	Tržní hodnota společnosti/ HDP		Ochrana zaměstnanců	
		1990	2003	1990	2003
anglosaský model	Spojené království, USA, Kanada, Austrálie	54	119	0,63	0,73
skandinávský model	Finsko, Dánsko, Švédsko	28	85	2,71	1,89
kontinentální model	Francie, Německo, Rakousko, Belgie, Nizozemsko	30	59	2,79	2,30
středozemní model	Itálie, Španělsko, Řecko	16	57	3,67	2,61
Japonsko		98	70	2,10	1,84

Pozn.: O nových členských zemích nejsou údaje k dispozici.

Ochrana zaměstnanců se uvádí ukazatelem „1. verze EPL“, který (pro roky 1990, 1998 a 2003) vypočítal OECD. Zahrnuje předpisy týkající se ochrany pracovních míst na dobu určitou i neurčitou. Čím víc se blíží 0, tím je ochrana pracovníků slabší („2. verze EPL“ zahrnuje údaje týkající se kolektivního propouštění, ale neuvádí údaje z roku 1990).

5.3 Před několika lety jsme vstoupili do fáze značného umírnění růstu mezd ⁽²⁵⁾ pod zesilujícím tlakem mezinárodní konkurence a pod tlakem norem rentability. Tento jev se však netýká všech socioprofesionálních vrstev.

5.2.4 Je sice pravda, že existují akcionáři z řad zaměstnanců, ale situaci mohou korigovat jen potud, pokud se týká pracovníků, kteří pobírají nejvyšší platy (většinou vedoucí manažeři), a to neúměrně (vzhledem k jejich zastoupení mezi ostatními zaměstnanci).

5.2.5 Vzhledem k tomu, že hospodářský systém je výsledkem historického vývoje (viz bod 3.3), je snadno pochopitelné, že sbližování modelů řízení a správy podniků (viz body 3.1 a 3.2) nepřineslo v kontinentální Evropě viditelné výsledky, pokud jde o potírání nezaměstnanosti, zatímco evropský sociální model spočívá především na sociálně tržním hospodářství, které předpokládá partnerský přístup v širokém slova smyslu, jenž přesahuje zájmy pouhých akcionářů.

5.3.1 Evropská komise, Eurostat a ECB by tudíž měly, stejně jako tomu je ve Spojených státech ⁽²⁶⁾, upřesnit své statistické údaje pomocí jejich rozdělení (alespoň) na kvintily ⁽²⁷⁾, aby šlo lépe určit, které kategorie osob (s velice vysokými mzdami, s velice nízkými mzdami, s průměrnými mzdami) jsou zdrojem růstu celkového objemu mezd a obecněji příjmů, aby se lépe zhodnotila rizika, která ovlivňují stabilitu cen, s tím, že obyvatelé patřící do těchto jednotlivých skupin nemají stejný sklon ke spotřebě ⁽²⁸⁾ (srov. též 4.8.4).

⁽²⁴⁾ European Working Conditions Observatory, „Fourth European Working Conditions Survey“, 2007, str. 49.

⁽²⁵⁾ Evropská komise, „The contribution of labour cost developments to price stability and competitiveness adjustment in the Euro Area“ v Quarterly Report on the Euro Area, svazek 6, č. 1, 2007.

⁽²⁶⁾ Viz třetí výzkum „US Survey of Consumer Finances“.

⁽²⁷⁾ Rozdělení příjmů seřazených v narůstajícím pořadí rozvržené na 5 částí obsahujících stejný počet připomínek.

⁽²⁸⁾ Tuto tendenci uvádějí nové práce. Zmíníme se především o T. Piketty, E. Saezovi: „The evolution of top incomes: a historical and international Perspective“, American Economic Review, 2006.

6. Výzkum, vývoj a inovace

6.1 Jelikož institucionální investoři mají ve svých investičních rozhodnutích tendenci k napodobování, je možné, že to vede k nadměrnému investování v určitých odvětvích a současně k příliš nízkému investování v jiných sektorech, o čemž svědčí i burzovní krize v letech 2000–2001.

6.2 Příklad skandinávských zemí ukazuje, že vyšší sociální a technologické výkony lze kombinovat s finančním systémem spíše s bankovní než burzovní dominantou.

6.3 Pokud jde o soukromé investiční fondy, ty sice přinášejí rizikový kapitál nezbytný pro zahájení nových aktivit u podniků menší velikosti (*start-up*), ale tento druh činnosti se již několik let snižuje (v roce 2003 představoval méně než 10 % investic)⁽²⁹⁾. Činnost soukromých investičních fondů se naopak čím dál víc zaměřuje na *buy-outs*, odkupy podniků (v roce 2003 se jednalo o více než 60 %) (viz kapitola „Pákové efekty a systémová rizika“). Tento trend nevede ani ke stimulaci investic, protože kvůli riziku této činnosti bude pro soukromé investiční fondy prioritou vyplacení a odměny pro akcionáře, spíše než dlouhodobé investice.

6.4 Kromě výzkumu a vývoje jsou pro všechny podniky stále důležitějším faktorem konkurenceschopnosti neformální interakce⁽³⁰⁾. Ty zahrnují výměnu informací, formulování stanovisek, koordinaci a monitorování dalších činností a kombinují různé formy znalostí při výměně zboží, služeb a informací s ostatními zaměstnanci, zákazníky a dodavateli. Pracovníci, již vykazují tyto schopnosti, dnes představují 25–50 % pracovní síly.

6.4.1 Pokud chtějí tyto firmy zlepšit svou konkurenceschopnost, nesmí se již spoléhat na standardizaci práce zaměstnanců, kteří využívají těchto schopností, nebo na jejich nahrazení stroji. Naopak musí odstranit organizační bariéry, vytvořit prostředí důvěry mezi zaměstnanci i mezi vedením a zaměstnanci a musí jim umožnit přijímat rozhodnutí a rychle a snadno komunikovat. Z toho tedy plyne, že jejich silné stránky spočívají v celkové znalosti konkrétního podniku, která se postupně vytváří.

6.4.2 Podniky dnes mají k dispozici velký manévrovací prostor ke zlepšení produktivity zaměstnanců zapojených do neformálních interakcí, což platí pro ostatní pracovníky v menší míře. To se odráží ve velkém rozdílu ve výkonnosti v odvětvích, kde je tento typ pracovních míst velmi rozšířený. Svůj význam může mít odvětvový sociální dialog, zejména při výměně zkušeností mezi podniky v rámci seminářů a studií.

6.4.3 Tento důraz na kompetence specifické pro daný podnik vyvolává otázky týkající se „flexicurity“, která předpokládá spíše

obecnou odbornou přípravu, umožňující najít zaměstnání v jiném podniku, který by případně působil v jiném odvětví, než je to, které pracovník opouští.

7. Pákové efekty a systémová rizika

7.1 Odkupy podniků, které provádějí některé typy soukromých investičních fondů, představují spekulativní činnost, jež spočívá v zadlužení a riziku plynoucímu z možnosti využití výnosů cílové firmy k úhradě půjčky a vytvoření vysokých zisků v dalších 5 letech.

7.2 V roce 1995 představovaly tyto operace v zemích kontinentální Evropy 0,6 % HDP a v roce 2005 více než 3 %⁽³¹⁾ (pro Spojené království představují tyto hodnoty 1 % v roce 1995 a 7 % v roce 2005). Odkupy podniků tvoří velkou většinu (70 %) činnosti, které se věnují soukromé investiční fondy, přičemž přínos rizikového kapitálu je na sestupu (5 % v roce 2005).

7.2.1 V druhém pololetí roku 2006 se znásobily výstražné signály centrálních bank (ECB, Bank of England) a ratingových agentur (Standard and Poor's) jako reakce na bouřlivý vývoj, kterým procházelo toto odvětví (500 miliard USD), jenž v roce 2005 přineslo 70 miliard USD navíc oproti předchozímu roku. Jsou vyvolány systematickým rizikem způsobeným vysokým nárůstem zadlužení společností i vysokým nárůstem *junk bonds* (rizikových obligací), které dosahují znepokojivého množství.

7.2.2 Pro měnové orgány tím vzniká dilema, protože veškerý nárůst sazeb, které by tuto činnost zbrzdily, by současně odsoudil k zániku podniky, které dnes přežívají díky přebytku celkové likvidity.

7.2.3 Odkupy podniků vyvolávají dvě další zcela odlišné, avšak neméně zásadní otázky:

— pokud k operaci dochází prostřednictvím vytvoření holdingu, neplatí směrnice o informování zaměstnanců/projednávání se zaměstnanci. Z toho plyne menší účast těchto zaměstnanců, kterých je po celé Evropě několik set tisíc;

— prostřednictvím LBO (účelového odkupu akcií) se mohou investiční fondy dostat jménem společnosti, kterou vlastní, do správní rady velké evropské skupiny působící v klíčovém odvětví, jako je letectví a kosmonautika. Vzhledem k tomu, že některé fondy amerického původu udržují obzvláště úzké vztahy s americkými politickými kruhy a informačními službami, je ohrožena technologická, vojenská a politická nezávislost EU, jelikož účast ve správní radě poskytuje přístup k důvěrným informacím⁽³²⁾.

⁽³¹⁾ Adrian Blundell-Wignall, „Private Equity Trends and Issues“, OECD, 2007.

⁽³²⁾ B. Carayon, „Patriotisme économique: de la guerre à la paix économique“ („Ekonomický patriotismus – od války k ekonomické míře“), 2006, s. 119.

⁽²⁹⁾ Deutsche Bank Research, „Private equity in Europe“, leden 2005.

⁽³⁰⁾ The McKinsey Quarterly, „Competitive advantage from better interactions“, 2006, číslo 2.

7.3 Obecně se průměrný výnos zveřejňovaný soukromými investičními fondy uměle zvyšuje několika způsoby. Jelikož tyto fondy nemají žádnou oznamovací povinnost, pouze ty, které jsou nejvýkonnější, zveřejňují své výsledky, a fondy, které zanikly v důsledku špatných výsledků, jsou vyloučeny z databáze. Ve studii Citygroup se uvádí, že pokud jsou zohledněny všechny tyto prvky, návratnost vypočítaná na období 10 let je nižší než pevný koš akcií „mid-cap“. Zohlednění výdajů na správu a investování v těchto nelikvidních aktivech též přispívá ke snížení zveřejněných výsledků ⁽³³⁾.

7.4 Zajišťovací investiční fondy představují odvětví, jehož hodnota přesahuje 1,5 trilionů USD. Tyto fondy nejsou nové, ale v průběhu posledních dvaceti let se značně rozšířily. Toto odvětví čelí tlakům investorů, jako jsou penzijní fondy, aby zvýšily svou transparentnost. Tento požadavek nedávno vedl k upřesnění hodnocení úvěruschopnosti a rizik ze strany různých ratingových agentur.

7.4.1 Tyto fondy v důsledku své obrovské finanční váhy vyvíjejí velký vliv na finanční, burzovní a měnové trhy, což by mělo vést k hlubším úvahám:

- Americké, anglické a evropské regulační orgány nedávno zopakovaly svou obavu o to, že by investiční banky mohly zajišťovacím investičním fondům umožnit zvýšit jejich schopnost uzavřít půjčku prostřednictvím relativně nelikvidních záruk, jejichž hodnota by mohla v případě finanční krize prudce klesnout. Obávají se rovněž, že daňové ráje (*offshore*) využívají pákového efektu, který americkým bankám umožní rozšířit úvěry pro zajišťovací investiční fondy nad zákonné limity.
- Zajišťovací investiční fondy jsou aktivní rovněž v odvětví „*carry trade*“, tzn. u operací, při kterých si investoři vypůjčují

v měnách s nízkou úrokovou sazbou (jako je jen nebo švýcarský frank) a investují do měn, kde se platí vyšší úrokové sazby (australský dolar). Stále více bank, mezi nimi i BIS, a ekonomů je přesvědčeno, že tato velmi výnosná činnost pro zajišťovací investiční fondy je jedním z faktorů, jež vysvětlují oslabení jenu, který na konci ledna dosáhl vůči americkému dolaru svého minima (za poslední 4 roky). Náhlá změna úroku (po zvýšení japonských sazeb v reakci na výkonnost japonského hospodářství) japonské měny by mohla vést k finanční krizi. Barclays Capital odhaduje, že operace spekulativní povahy „*carry trade*“ dosáhly své nejvyšší úrovně od ruské krize v roce 1998.

7.5 Deriváty umožňují bankám, aby se zbavily rizik, které převedou na komplexní finanční produkty, jež jsou předmětem transakcí. Riziko se tak rozptýlí, ale rozšíří se v hospodářství k subjektům, jež nemusí podléhat pravidlům obezřetnostního dohledu.

7.5.1 Statistická pravděpodobnost velkého finančního šoku se systémovými důsledky se sice časem snížila, avšak šok zůstává pravděpodobný a jeho negativní důsledky by byly horší než v minulosti, zejména kvůli užším vztahům mezi institucemi a trhy, které vyplývají z finančních inovací, jež umožnily lepší zapojení trhů a operací fúzí a získání do vlastnictví do bankovního a pojišťovacího sektoru ⁽³⁴⁾.

7.5.2 Kvůli pákovému efektu, který v posledních letech narostl a jenž se a priori neobjevuje v rozpočtu, není možné odhadnout, o jak velké částky skutečně jde, a jakému riziku je hospodářský systém vystaven.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³³⁾ Poslanecká sněmovna Velké Británie, Finanční výbor: „Private equity – tenth report of session 2006-07“.

⁽³⁴⁾ Financial Times, 30. ledna 2007.

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Zamítnuté pozměňovací návrhy

Níže uvedený pozměňovací návrh, který získal alespoň čtvrtinu odevzdaných hlasů, byl zamítnut během rozpravy. (čl. 54 odst. 3 Jednacího řádu):

Odstavec 5.1 a 5.1.1

Nahradit odstavce 5.1 a 5.1.1 následujícím odstavcem 5.1

~~„5.1 Pokud se na jedné straně vysoké odměny akcionářů v minulosti často ospravedlňovaly rizikem operací, do kterých investovali kapitál, je opodstatnění tohoto tvrzení vzhledem k vývoji v posledních letech značně zpochybňováno.“~~

~~5.1.1 Odpovědnost je totiž nyní omezena jen na jejich osobní vklady. Převoditelnost jejich investičního majetku, jež je spojená s narůstající likviditou finančních a burzovních trhů díky novým technologiím a globalizaci, značným způsobem omezuje intenzitu rizika, kterou nesou, a současně jim poskytuje výjimečné možnosti ukončení obchodu a diverzifikace.~~

5.1 Odměny akcionářů mají být v souladu s výsledky podniků.“

Odůvodnění

Oba odstavce se zdají být příliš kritické ohledně úlohy akcionářů jako důležité součásti rozvoje podniků. Tvrzení, že „odpovědnost je omezena jen na jejich osobní vklady“ snižuje význam rizika, které představuje investice na finančních a burzovních trzích. Poslední krize těchto trhů vyvrací rovněž tvrzení, že „nové technologie a globalizace omezují intenzitu rizika“. Omezit odměny akcionářů by mohlo mít negativní dopad na vývoj burzovních trhů.

Výsledek hlasování:

Hlasy pro: 65

Hlasy proti: 70

Hlasování se zdrželo: 13

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Hospodářské politiky podporující evropskou průmyslovou strategii

(2008/C 10/24)

Dne 17. ledna 2007 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko ve věci *Hospodářské politiky podporující evropskou průmyslovou strategii*.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. září 2007. Zpravodajkou byla paní FLORIO.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 129 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Růst, inovace a zaměstnanost, cíle zavedené lisabonskou agendou na jaře 2000, jsou úzce spojené s přehodnocením a zhodnocením úlohy průmyslové politiky v Evropě. Je nezbytné zachovávat Pakt o stabilitě a růstu a konsolidovat jednotný trh a přitom provádět formy koordinace, které by evropskému průmyslu umožnily najít ústřední úlohu ve výzvách, které klade globalizace.

Mezi strategickými cíli je nutno určit prioritní odvětví, na kterých má Společenství zájem, nebo která jsou v nadnárodním zájmu, a podpořit je vhodnými ekonomickými nástroji. Střednědobé a dlouhodobé průmyslové strategie přísluší hlavně evropské úrovni, zatímco použití a konkrétní realizace přísluší členským státům.

Jednotná měna a vnitřní trh jsou znamenité nástroje, ale nejsou samy o sobě cílem. Cíle jsou i nadále ty, které jsou stanoveny ve Smlouvě: hospodářský a sociální pokrok a vysoká úroveň zaměstnanosti.

Na základě těchto předpokladů se EHSV domnívá, že v rámci hospodářských politik, které podporují evropskou průmyslovou strategii, je nutné soustředit se na následující oblasti:

1.2 **Hlavní směry hospodářské politiky a lisabonská agenda.** Přestože hlavní směry hospodářské politiky představují nástroj pro řízení a koordinaci hospodářské politiky, musí být více spojené s iniciativami lisabonské agendy a musí plánovat investice do inovací a nových technologií v průmyslovém sektoru a zohlednit přitom hospodářskou situaci každého členského státu.

1.3 **Úloha a politiky Evropské centrální banky.** Hlavním cílem politiky, kterou zvolila ECB, je řídit inflaci a udržet

cenovou stabilitu. Někdy může plnění těchto cílů brzdit investiční aktivity. ECB by v co nejvyšší možné míře a s ohledem na své prioritní cíle mohla provádět více akomodativní měnovou politiku.

1.4 **Úloha EIB.** Evropská investiční banka musí zaručit rozhodující přínos pro hospodářskou a sociální soudržnost a podpořit průmyslový rozvoj prostřednictvím pobídek pro výzkum a vývoj. Současně se musí Komise vybavit novými nástroji makroekonomické politiky pro usnadnění rozvoje a průmyslového růstu.

1.5 **Nezbytnost lepších daňových politik.** V rámci daňové politiky je třeba snížit administrativní zátěž, zejména co se týče malých a středních podniků. Dále by se daňová opatření měla stát pobídkami pro podniky, aby investovaly do výzkumu a vývoje.

1.6 **Riziko financionalizace⁽¹⁾ podniků, která není upravena předpisy.** Přílišné financionalizace podniků a stále vyšší výskyt čistě spekulativních investic v průmyslu jsou pro průmyslový sektor nebezpečné, protože často zasahují výrobu, zaměstnanost a sociální soudržnost, takže bude nutné přijmout nástroje, které by účinně upravily zasahování finančního světa do života podniků.

1.7 **Zavedení evropského průmyslového modelu.** Jedním ze způsobů jak bojovat proti úpadku průmyslu a přemísťování je zavedení evropského průmyslového modelu charakterizovaného úspěšnými oblastmi a klastry. V každém případě potřebují průmyslová odvětví jak materiální, tak nemateriální infrastrukturu. Je v zájmu EU jako celku takové projekty financovat.

⁽¹⁾ Financionalizace podle Wikipedie v angličtině znamená rostoucí převahu finančního průmyslu v celkové hospodářské činnosti, finančních kontrolorů v řízení společností, finančních aktiv mezi celkovými aktivy, obchodovatelných cenných papírů, zejména kmenových akcií, mezi finančními aktivy, trhu cenných papírů jako trhu pro kontrolování podniku při určování podnikových strategií a fluktuace na trhu cenných papírů jako určujícího prvku hospodářského cyklu (<http://en.wikipedia.org/wiki/Financialisation>).

Dále vzhledem k tomu, že služby vykonávají v evropském hospodářství klíčovou úlohu, musí spolupůsobit s podnikatelskou sférou, jejíž jsou krví, zejména pak služby zaměřené na podporu výroby. Tyto služby podnikům by upadaly, kdyby průmyslový sektor nebyl dynamický a živý.

1.8 Výzkum, vývoj a duševní vlastnictví. Je již zcela zřejmé, že je nutno zlepšit výsledky a investice do výzkumu a vývoje, které jsou dnes dosti vzdálené od cílů lisabonské agendy. I v tomto smyslu musí být ze strany EU posíleno hospodářské úsilí. Nová průmyslová strategie musí v investicích do výzkumu zohlednit nové cíle, které si EU vytyčila, co se týče emisí oxidu uhličitého. Ochrana práv duševního vlastnictví je pro konkurenceschopnost a inovační schopnost evropského průmyslu stejně důležitá a musí být zajištěna vhodnými nástroji Společenství.

1.9 Vzdělání a průmysl. Význam vzájemné závislosti a vazeb mezi podnikatelskou sférou a vzdělávacím sektorem bychom neměli podcenit. Školy, univerzity a vzdělávací instituce třetího stupně si musí uvědomit, že je potřebné připravovat studenty s kvalifikacími vhodnými také pro potřeby podnikatelské sféry. Podniky by zase měly o svých potřebách tyto instituce samy informovat. Jedním ze způsobů, jak tyto vazby zlepšit, je budování podnikatelských parků v univerzitních areálech a také zhodnocení evropských středisek excelence a na druhé straně Evropského technologického institutu.

1.10 Sociální dialog. Identifikace synergií a zapojení všech zainteresovaných stran do realizace strukturálních změn mohou učinit průmyslové změny sociálně přijatelnými, pokud bude zajištěno systematické zapojení sociálních partnerů při předvídání a řízení těchto změn a pokud bude vytrvale sledován dvojí cíl konkurenceschopnosti podniků a snížení negativních sociálních dopadů. V přeshraničních regionech by průmyslové změny mohly být usnadněny vytvořením volitelného nadnárodního rámce pro kolektivní vyjednávání, jak je uvedeno v sociální agendě na období 2005–2010. Evropské rady zaměstnanců (ERZ) mohou rovněž přispět svým dílem: je třeba učinit kroky ke zvýšení kompetence osob zapojených do jejich práce tak, aby ERZ mohly plnit svou úlohu klíčového účastníka procesu konzultací a dialogu ⁽²⁾.

2. Úvod

2.1 Právní základ pro provádění průmyslové politiky Společenství se nachází v článku 157 Smlouvy o založení Evropského společenství ⁽³⁾ a objevuje se pak v řadě důležitých dokumentů.

⁽²⁾ Sociální dialog a zapojení pracovníků, klíč k předvídání a kontrole průmyslových změn, Úř. věst. C 24, 31.1.2006, Plnění lisabonského programu Společenství: Politický rámec k posílení zpracovatelského průmyslu EU – cesta k integrovanějšímu přístupu k průmyslové politice a Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti Strategické obecné zásady Společenství, 2007–2013, Úř. věst. C 185, 8.8.2006.

⁽³⁾ Zejména čl. 157 odst. 2 uvádí, že „Členské státy navzájem projednávají ve spolupráci s Komisí svou činnost a podle potřeby ji koordinují. V úzkém spojení s členskými státy může Komise vyvinout jakékoli užitečné podněty na podporu takové koordinace.“

Historie evropské průmyslové politiky má základ v již dávném sdělení Evropské komise *Průmyslová politika v otevřeném a konkurenčním prostředí: obecné zásady pro přístup Společenství* ⁽⁴⁾. Následovaly další akty ⁽⁵⁾: sdělení Komise *Průmyslová politika v rozšířené Evropě* ⁽⁶⁾, zabývající se možnostmi a důsledky plánovaného rozšíření Evropské unie. Z dalších dokumentů lze připomenout sdělení Komise *Některé zásadní otázky na téma evropské konkurenceschopnosti* ⁽⁷⁾ a *Doprovázení strukturálních změn: průmyslová politika pro rozšířenou Evropu* ⁽⁸⁾. Ještě novější je sdělení *Plnění lisabonského programu Společenství: Politický rámec k posílení zpracovatelského průmyslu EU – cesta k integrovanějšímu přístupu k průmyslové politice* ⁽⁹⁾, po němž následoval přezkum průmyslové politiky v polovině období ⁽¹⁰⁾.

2.2 Zavedení eura jako společné měny vedlo k dohodě o Paktu o stabilitě a růstu mezi přístupujícími zeměmi a zavedlo nutnost lepší koordinace národních hospodářských politik především v oblasti rozpočtových politik.

Rozšíření o nové země střední a východní Evropy na druhé straně představuje důležitou výzvu pro budoucnost Evropy a nezbytnost překonat stále existující rozdíly mezi různými hospodářskými, sociálními a výrobními situacemi.

Politiky Společenství dosáhly významných cílů zejména v upevnění vnitřního trhu a nedávno i v oblasti volného pohybu služeb.

Protože byla pozornost zaměřena na všechny zmíněné priority (dodržení parametrů z Maastrichtu, regulace vnitřního trhu, obzvláště rozdílné hospodářské a výrobní poměry), byly zanedbány politiky podporující průmyslový potenciál EU.

2.3 V tomto scénáři měly průmyslové politiky menší váhu ve strategii pro růst a zaměstnanost. Je to proto, že členským státům byla ponechána téměř úplná volnost v této oblasti, s chabými výsledky, co se týče nadnárodních dohod a skutečně vzácných forem koordinace uvnitř Evropské unie. Přestože v posledních 25 letech byly podepsány závazky a vypracovány dokumenty vybavující Unii průmyslovou politikou umožňující držet krok se světovými hospodářskými velmocemi, celkový dojem je, že převládaly národní zájmy. Bylo učiněno mnoho pro

⁽⁴⁾ KOM(1990) 556 v konečném znění [není k dispozici v češtině].

⁽⁵⁾ Viz dvě sdělení Evropské komise z devadesátých let *Politika průmyslové konkurenceschopnosti pro Evropskou unii* (KOM(1994) 319 v konečném znění) a *Pobídky ve prospěch konkurenceschopnosti evropských podniků vzhledem ke globalizaci* (KOM(1998) 718 v konečném znění) [nejsou k dispozici v češtině].

⁽⁶⁾ KOM(2002) 714 v konečném znění [není k dispozici v češtině].

⁽⁷⁾ KOM(2003) 704 v konečném znění [není k dispozici v češtině].

⁽⁸⁾ KOM(2004) 274 v konečném znění [není k dispozici v češtině].

⁽⁹⁾ KOM(2005) 474 v konečném znění.

⁽¹⁰⁾ KOM(2007) 374 v konečném znění.

urychlení privatizací a liberalizací považovaných za nejlepší pobídky pro hospodářský růst a zanedbávala se politika Společenství pro podporu průmyslového a výrobního sektoru.

2.4 V současném globalizovaném světě je čím dál nutnější určit, jaké evropské průmyslové strategie jsou vhodnější jako reakce na konkurenci ve světě, a to nejen mezi Evropou a obry, jako jsou USA a Japonsko, ale také vznikajícími asijskými velmocemi, mezi které patří Čína a Indie. K úspěšnému čelení výzvám, které klade zbytek světa, je proto zapotřebí nástrojů Společenství, aby EU ve strategických sektorech převzala vedení a nepokulhávala za ostatními.

2.5 V posledních letech lze v Evropě naopak pozorovat tendenci ke znovuznárodnění průmyslových politik, zejména v některých strategických sektorech, např. v energetice. V mnoha případech je nebezpečí, že tendence upřednostňovat národní modely před evropskými, zejména v sektorech vyžadujících větší rozměry trhu a objemnější investice, je proti národnímu zájmu samotných států.

2.6 Střednědobé a dlouhodobé průmyslové strategie a hospodářské politiky, které je podporují, spadají do evropské sféry, s tím, že je výhradně na členských státech uskutečňovat zmíněné politiky a převést je na příslušnou úroveň do národního rozměru.

2.7 Protože se na světové scéně objevují nové hospodářské velmoci, konkurenceschopnější ve výrobě a náročné na pracovní síly, musí se evropská průmyslová strategie nutně zaměřit na kvalitní výrobu. Je nutno nejen umět předvídat, které budou tažné sektory výroby založené na vyspělé technologii, inovacích a kvalitě, ale také určit, jaké hospodářské nástroje mohou dostat k dispozici průmyslové a výrobní sektory, které představují zájem Evropské unie jako celku.

3. Oživme hospodářskou politiku Evropské unie!

3.1 Vnitřní trh EU je od svého zrodu opravdovým motorem evropské integrace a hospodářského růstu. Euro jako jednotná měna pak zdůraznilo úlohu jednotného trhu tím, že se obchod stal bezpečnější a rychlejší a zlepšila se hospodářská soutěž. Ale jak vnitřní trh, tak euro jsou jen nástroje, nikoliv cíle jako takové. Cíle jsou ty, které jsou stanoveny ve Smlouvě a potvrzeny v závěrech zasedání Rady ve dnech 21. a 22. června 2007: hospodářský pokrok, sociální soudržnost a vysoká úroveň zaměstnanosti.

3.2 Evropské hospodářství zaznamenalo po povzbudivém výkonu v druhé polovině roku 2003 zpomalení v druhém pololetí 2004 i následkem vnějších vlivů, jako je cena ropy, kterou ovlivnila mezinárodní krize, a vývoj světového obchodu. Průběh roku 2005, mírný nárůst v roce 2006 a povzbudivé 1. čtvrtletí 2007 ⁽¹⁾ potvrdily, že posílení evropského hospodářství však závisí čím dál víc na vývoji vývozu a čím dál méně na domácí poptávce ⁽²⁾.

3.3 V hlavních směrech hospodářské politiky 2005–2008 ⁽³⁾ se Rada zabývá nástroji, prioritami a makroekonomickými politikami, kterými by se měly členské státy zabývat, a také příslušnými reformami, které jsou nezbytné také pro udržitelnou průmyslovou strategii.

3.4 Makroekonomické politiky, které stanovila Rada v HSHP, jsou zaměřeny na zlepšení hospodářského růstu a zaměstnanosti se zdůrazněním důležitosti, kterou mají hospodářské politiky pro stabilitu cen. Navržená opatření mají za cíl:

- zajistit hospodářskou stabilitu s ohledem na střednědobé cíle,
- zajistit, že bude možno řídit hospodářskou a rozpočtovou situaci a snížit státní dluh a posílit důchodový a sociální systém,
- podporovat účinné přidělování zdrojů tím, že se budou upřednostňovat výdaje podporující hospodářský růst, a podporovat vývoj mezd přispívající k hospodářské stabilitě,
- podporovat větší soudržnost makroekonomických, strukturálních politik a politik zaměstnanosti.

3.5 Makroekonomické politiky Paktu o stabilitě a růstu by měly být více sladěny s cíly Lisabonské strategie tak, aby vznikla jediná hospodářská politika Evropské unie a eurozóny. Aby mohly být zamýšlené politiky průmyslové strategie koherentně podpořeny, měl by být evropský rozpočet reformován tak, že budou zdroje nasměrovány na investice, které výrazněji podporují růst ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Viz Eurostat News Release 64/2007, 15. května 2007.

⁽²⁾ Viz Eurostat News Release 50/2007, 12. dubna 2007.

⁽³⁾ Doporučení Rady 2005/601/ES ze dne 12. července 2005, týkající se hlavních směrů hospodářských politik členských států a Společenství (2005–2008), Úř. věst. L 205, 6.8.2005, s. 28.

⁽⁴⁾ Viz Lisbon Agenda Group – Workshop on developing the Lisbon Agenda at European Level – Brusel, 17. listopadu 2006, Souhrnná zpráva, kterou vypracovala Maria Joao Rodrigues.

4. Investujme do Lisabonské strategie!

4.1 Pokud se týče reforem zaměřených na zvýšení růstu a těch, které jsou nejdůležitější z hlediska průmyslu, Rada se zabývá následujícími prioritami:

- zlepšit a podpořit investice do výzkumu a vývoje a připomíná cíl 3 % HDP, stanovený v Lisabonu,
- využít konkurenční výhody evropského průmyslu stanovením moderní a aktivní průmyslové politiky, vyvinutím nových technologií, vytvořením atraktivních podmínek pro průmysl, zvýšením faktorů konkurenceschopnosti, aby se mohlo čelit globalizaci, a podporováním podnikatelských pólů uvnitř EU, pokud se týče kvality,
- rozšířit a umocnit vnitřní trh a účinněji uplatňovat politiky hospodářské soutěže, a to i snížením státní pomoci,
- propagovat podnikatelskou kulturu a podporovat malé a střední podniky,
- zlepšit evropské infrastruktury a investovat do nich, protože jsou rozhodujícím faktorem pro dobré fungování evropské průmyslové sítě.

4.2 Sapirova zpráva z roku 2003 ⁽¹⁵⁾ již tyto cíle částečně zohlednila a naléhala na zachování Paktu o stabilitě a růstu. V rámci měnové politiky, jak se tvrdilo, jediným způsobem jak vytvořit ideální půdu pro určenou průmyslovou strategii je použít opatření, která by udržela kontrolu nad cenou peněz a zajistila dlouhodobou makroekonomickou stabilitu.

4.3 Vyjádřením svého názoru na hlavní směry hospodářské politiky EHSV doufal, že budou více integrovány s dalšími iniciativami lisabonské agendy ⁽¹⁶⁾.

4.4 Dodnes ovšem přetrvává silná nerovnováha, co se týče volby makroekonomických politik, s výraznou koncentrací na boj proti inflaci a na stabilitu cen, a přehnaný postoj Evropské centrální banky, která používá nepřilíš pružnou úrokovou sazbu, a to někdy nepochopitelným způsobem. V období silného růstu (1999–2000) ECB téměř zdvojnásobila úrokovou sazbu, zatímco ji v dlouhých letech nízkého růstu snižovala velmi pomalu. Jednotná pružná měnová politika a cílené daňové politiky (přísnost a veřejné investice) by mohly být trumfy pro udržitelný a trvalý rozvoj v evropském systému.

4.5 Evropská centrální banka má za úkol udržet měnovou stabilitu a udržet pod kontrolou zvyšování cen. Tyto politiky se

však mohou stát překážkou hospodářského růstu v zemích, kde je zavedeno euro, a mohou tudíž brzdit také ostatních 15 „konvergujících“ zemí. Právě proto je nutná větší koordinace činnosti ECB s makroekonomickými politikami EU. Je zřejmé, že ECB musí ve svých rozhodnutích zohlednit skutečnost, že silná měna pozitivně působí na dovoz, který je tím pádem výhodnější a naopak poškozuje vývoz.

4.6 V těchto měsících lze pozorovat povzbudivý, byť jen mírný, hospodářský růst EU. Tento růst je podpořen zejména vývozem na jiné trhy. Je to bezpochyby pozitivní prvek, ale je také nutno podpořit zejména vnitřní poptávku, aby byl růst na vnitřním trhu trvalý. K udržení a zvýšení domácí poptávky slouží také mzdové politiky, které zaručují dynamičtější hospodářství a lepší výsledky a zamezují riziku příliš nízké inflace nebo snížení cen.

5. Směrem ke sladěným lepším daňovým politikám

5.1 Strategie sladěná i v rámci daňových politik by mohla zajistit opatření na podporu průmyslového rozvoje a celkově posílení evropského hospodářství. Jestliže se na jedné straně požaduje snížení administrativní zátěže, která podniky, zejména malé a střední, příliš zatěžuje, existuje na druhé straně snaha o zlepšení právních předpisů, které budou jednodušší, transparentnější, ale budou se přísně dodržovat. Daňový systém založený na spravedlivosti a přerozdělení v souladu s trendem růstu a podporující soudržnost je důležitým činitelem pro růst, zaměstnanost a produktivitu.

5.2 Jev rostoucí financionalizace podniků ⁽¹⁷⁾ může mít nepříznivé důsledky pro průmyslový a výrobní sektor. Dopady této situace jsou závažné jak v oblasti rozdělování výnosu a bohatství, tak v oblasti hospodářského vývoje a zaměstnanosti.

5.3 Je zapotřebí větší transparentnosti a lepší legislativy Společenství, hlavně z následujících důvodů: 1) spekulativní fondy představují na finančním trhu vysoce rizikový nástroj; 2) pozornost a ochrana, kterou si zaslouží jednotliví investoři, není zatím dostatečná; 3) účinné předpisy by chránily jak podniky, tak finanční trh a také investory a strádatele. Proto je zapotřebí transparentní a účinné legislativy na úrovni EU, aby se zaručilo, že se investorům dostane správných a komplexních informací. Schválení směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID) je kromě toho důležitým krokem na poli ochrany investorů, ať už z řad podniků, či z řad fyzických osob.

⁽¹⁷⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽¹⁵⁾ An Agenda for a Growing Europe – Making the EU Economic System Deliver, André Sapir a kolektiv, červenec 2003.

⁽¹⁶⁾ Viz stanovisko EHSV Hlavní směry hospodářské politiky a hospodářské řízení, Úř. věst. C 324, 30.12.2006, s. 49.

5.4 EU a členské státy se tudíž musí vybavit účinnými nástroji, které ochrání jejich ekonomiky před spekulacemi a přílišnou financionalizací průmyslových a hospodářských skupin. Tyto jevy totiž nepřispívají ke zvyšování bohatství a blahobytu jedné nebo více zemí, ale jsou skutečným rizikem pro sociální soudržnost a zaměstnanost.

6. Investovat do klíčových sektorů

6.1 Podniky, které v budoucnosti sehraji prvořadou úlohu jsou jistě ty, které se budou zabývat vyspělými technologiemi, jako jsou alternativní energie, nanotechnologie, biotechnologie, letectví a aeronautika, multimédia a telekomunikace. Všechny uvedené sektory jsou kapitálově velmi náročné, spíše než pracovně náročné, a proto potřebují vysoce profesionální pracovníky.

6.2 K tradičně silným sektorům evropského průmyslu (automobily, domácí elektrospotřebiče atd.) je nutno přiřadit sektory s vysoce kvalitní výrobou, a proto musí evropská hospodářská politika pobízet přímými a nepřímými nástroji k uskutečňování velkých evropských projektů v těchto oblastech.

6.3 Jak ve svém proslovu v EHSV uvedl předseda EIB Philippe Maystadt, „úloha Evropské investiční banky je zaměřena na podporu hospodářské a sociální soudržnosti a v tomto smyslu budou upřednostňovány investice v oblasti obnovitelných energií, energetické účinnosti, aktivit výzkumu a vývoje, bezpečnosti zásobování a diverzifikace energetických zdrojů“. Zároveň jsou iniciativy jako program JASPERS zaměřeny na přípravu projektů určených pro dopravní sítě, rámec životního prostředí, ochranu zdraví.

6.4 Existují podniky s vysokou energetickou spotřebou, které jsou v evropské průmyslové síti podstatné a je nutno je chránit na úrovni Společenství tak, že se bude usilovat o koordinaci mezi zeměmi Unie, co se týče opatření průmyslové politiky, která by umožnila přechodné zásahy a režim, i podle odvětví, pro podporu těchto předních evropských výrob. Tento požadavek musí zohlednit zásadní cíle, které si EU vytyčila v souvislosti se snížením emisí oxidu uhličitého v boji proti oteplování planety. Tyto cíle jsou příležitostí sloučit nezbytnost růstu vnitřního trhu se současnou změnou klimatu. V souladu s těmito cíly musí EU zaujmout vedoucí úlohu v mezinárodních jednáních s ohledem na Kjóto, a aby bylo zachováno nedávné nařízení REACH.

6.5 Některá odvětví již silně podléhají přemísťování výroby, což samozřejmě budí obavy. Je tedy nutno vyvinout veškeré

úsilí, aby bylo zavírání výrobních podniků pro pracovníky a blahobyt určitých regionů co nejméně traumatické. Ale odpověď nemůže být jen „omezení“. Stálým cílem musí být také rekvalifikace podniků a pracovníků prostřednictvím celoživotního učení tak, aby nakonec zůstali na trhu práce na základě své profesionality.

7. Územní politiky

7.1 Pro zaručení vyváženého rozvoje celého území Společenství je i z evropského hlediska zapotřebí pobízet podniky, aby jejich investice nebyly pouze náhradní, ale doplňkové. Cílem je umožnit jim, aby rozšířily řady spotřebitelů svých výrobků a využily konkrétním způsobem výhody vnitřního trhu, který je nyní rozšířen na nové členské státy EU. Evropskou průmyslovou síť charakterizují úspěšné průmyslové oblasti a klastry. Tento model není vůbec zastaralý a může být konkurenceschopný i v budoucích výzvách, zejména v některých specifických výrobních odvětvích.

7.2 Sama Komise ⁽¹⁸⁾ zdůrazňuje trend k „deindustrializaci“ a „přemisťování“, což jsou jevy, které jsou částečně vzájemně spojeny. Evropské hospodářství v posledních desetiletích bezpochyby prošlo obrovskou revolucí: podíl zpracovatelského průmyslu na celkové výrobě EU se změnil ze 30 % v roce 1970 na 18 % v roce 2001, současně proběhl prudký růst sektoru služeb, který se zvýšil z 52 % na 71 %. Přemisťování se týká zejména výroby s nízkou technologickou náročností a vysokou náročností na pracovní síly, ale jedním ze skutečných rizik je přemisťování (ke kterému již dochází) aktivit výzkumu a vývoje mimo evropské hranice. Kromě toho jsou znepokojující poslední údaje o průmyslových řádech, které koncem dubna 2007 zveřejnil Eurostat ⁽¹⁹⁾.

7.3 Zpracovatelský průmysl vždy byl a bude páteří evropského hospodářství. Mnoho odvětví včetně služeb závisí na pevném průmyslovém základu. Bylo by škodlivé od něj upustit, protože zde existuje obrovský potenciál a četná střediska excellence ⁽²⁰⁾. Zatímco dochází k přemisťování některých průmyslových odvětví s velkou pracovní náročností mimo Evropskou unii, je důležité, aby silné jádro průmyslové výroby, která představuje vysokou přidanou hodnotu našeho hospodářství, zůstalo na našem kontinentě.

⁽¹⁸⁾ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Některé základní otázky k tématu evropské konkurenceschopnosti – směrem k integrovanému přístupu (KOM(2003) 704) [není k dispozici v češtině].

⁽¹⁹⁾ Eurostat News Release 56/2007, 24. dubna 2007.

⁽²⁰⁾ Zásadní význam silného a vitálního průmyslového sektoru v Evropě je zdůrazněn ve sdělení Komise Plnění lisabonského programu Společenství: Politický rámec k posílení zpracovatelského průmyslu EU – cesta k integrovanějšímu přístupu k průmyslové politice (KOM(2005) 474 v konečném znění) a ve stanovisku EHSV k tomuto sdělení (Úř. věst. C 185, 8.8.2006, s. 80).

7.4 Jestliže totiž pozorujeme, které světové společnosti mají největší obrat na světě, uvědomíme si, jak silné postavení má průmysl v současném hospodářství. Kromě toho sám sektor služeb, který roste a má růst, považuje právě tzv. „služby pro výrobu“ za svou nejdynamičtější a nejnovativnější část ⁽²¹⁾.

7.5 V průběhu minulých let přijala Evropská komise různé závazky na podporu průmyslových odvětví. Uvádíme dva příklady. Automobilový průmysl, tradičně silné odvětví evropského průmyslu, si tím, že představuje 3 % evropského HDP a 7 % zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu, nedávno zasloužil pozornost Evropské komise. Sdělením CARS21 ⁽²²⁾ chtěla Komise oživit celkovou strategii evropského automobilového průmyslu s cílem dlouhodobě udržet výrobu automobilů s co nejlepšími cenami pro spotřebitele. Dokument se zabývá různými aspekty, např. snížením administrativních výdajů, udržitelností z hlediska životního prostředí, silniční bezpečností, obchodováním na různých trzích i v zámoří a výzkumem. Zdá se, že Komise si uvědomila skutečnost, že automobilový průmysl je spolu s dalšími napojenými odvětvími středem evropského hospodářství a jako takový potřebuje koordinační nástroje na evropské úrovni, které by řídily jeho vývoj.

7.6 Dalším sektorem, pro který evropské instituce uskutečnily iniciativy ad hoc, je textilní odvětví, které je obzvláště citlivé, protože na něj silně působí důsledky mezinárodní konkurence. Již Rada pro hospodářskou soutěž dne 27. listopadu 2003 zdůraznila, že je důležité zajistit účinnou interakci politik na úrovni Společenství, zejména prostřednictvím výzkumu, inovace, opatření v oblasti vzdělávání a ochrany práv duševního vlastnictví. Komise zřídila počátkem roku 2004 pro textilní a oděvní průmysl skupinu na vysoké úrovni, s úkolem formulovat doporučení k řadě konkrétních iniciativ na regionální, národní a evropské úrovni ⁽²³⁾.

7.7 V listopadu 2003 kromě toho Komise zahájila Evropskou iniciativu pro růst zaměřenou na urychlení hospodářského oživení v EU. Iniciativa pro růst zahrnuje „quick-start program“ veřejných a soukromých investičních projektů v oblasti infrastruktury, sítí a znalostí, s cílem podpořit vytváření partnerství veřejného a soukromého sektoru ve spolupráci s Evropskou in-

vestiční bankou. Tento projekt by měl být podpořen, zejména kvůli cílům sociálním, ekonomickým a v oblasti ochrany životního prostředí, které si Evropská unie klade v posledních letech.

7.8 Evropský sociální fond lze definovat jako jeden z nástrojů určených pro přechodné období v odvětvích a oblastech, které byly postiženy strukturálními změnami. Je určen především pro aktivní politiky práce, vzdělávání a přístupu k trhu práce. Evropské fondy pro regionální rozvoj podporují konkurenceschopnost se zaměřením na výzkum, inovace, vzdělávání a infrastruktury. Aktivita strukturálních fondů dosáhnou svých cílů, jestliže socioekonomické subjekty budou vhodně zapojeny do plánování na základě zásady partnerství.

8. Výzkum a vývoj

8.1 Je prokázáno, že výzkum a vývoj jsou skutečným nezbytným předpokladem hospodářského růstu a průmyslových strategií. Iniciativy institucí Evropské unie při hodnocení, podporování, zlepšování výsledků a investic do inovací jsou četné a jsou v souladu, pokud jde o to, přisoudit těmto aspektům specifickou zásadní váhu.

8.2 Lisabonská agenda stanoví pro všechny členské státy cíl dosáhnout toho, aby byla 3 % HDP investována do výzkumu a vývoje. Dnes se zdá, že tento ambiciózní cíl je velmi vzdálen. V posledních letech bylo zaznamenáno, že členské státy, které vždy tradičně investovaly, investují i nyní, zatímco u ostatních nedošlo k očekávanému zvýšení ⁽²⁴⁾. Daňová opatření ad hoc mohou být také převedena do pobídek pro investice do výzkumu a rozvoje.

8.3 Jak zdůraznila Sapirova zpráva, Evropská unie nese následky podstatného rozdílu mezi objemem investic do výzkumu a vývoje v EU a USA. Tento rozdíl nespočívá jen ve zdrojích, které přiděluje pro výzkum a vývoj soukromý a veřejný sektor. Evropa má vůči USA také méně výzkumných pracovníků, méně vědeckých publikací, méně vysoce technologických výrobků v mezinárodním obchodě, je zde nižší počet patentů a vzniká méně nových úspěšných podniků (tzv. *start-up*) ⁽²⁵⁾.

⁽²¹⁾ O významu služeb pro výrobu a jejich interakci se zpracovatelským průmyslem viz stanovisko EHSV Služby a evropský zpracovatelský průmysl: interakce mezi odvětvími a její dopad na zaměstnanost, hospodářskou soutěž a produktivitu, Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 26.

⁽²²⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě – Rámec právní úpravy pro konkurenceschopnost automobilového průmyslu ve 21. století – Postoj Komise k závěrečné zprávě skupiny na vysoké úrovni CARS 21 – Příspěvek ke strategii EU pro růst a zaměstnanost (KOM(2007) 22 v konečném znění).

⁽²³⁾ Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Textilie a oděvy po roce 2005 – Doporučení skupiny na vysoké úrovni pro textilie a oděvy (KOM(2004) 668 v konečném znění).

⁽²⁴⁾ Viz práce lisabonské skupiny EHSV, zejména usnesení k tématu *Provádění obnovené Lisabonské strategie* ze dne 15. února 2007, CESE 298/2007.

⁽²⁵⁾ KOM(2006) 728 v konečném znění.

8.4 V zelené knize Evropský výzkumný prostor: nové perspektivy ⁽²⁶⁾ Komise navrhla strategii k překonání překážek, které se objevily na cestě k patentu Společenství, a pracuje se na iniciativách k podpoře „předních trhů“ v perspektivních technologicky náročných odvětvích.

8.5 Dnes více než jindy je vnímána potřeba vytvořit v rámci společného programu výzkumu a rámcového programu pro konkurenceschopnost a inovace silnou řídicí funkci zaměřenou především na průmyslové strategie.

8.6 Podporování výzkumu zůstává nadále politikou vnitrostátní, ale existují příklady, které se ubírají opačným směrem a které prokazují svou platnost: konsorcium Airbus a podnik se společnou majetkovou účastí STMicroelectronics většina ekonomů označuje jako úspěšné evropské šampiony a vzácný příklad nadnárodní koordinace konkurenceschopné na světové úrovni v technologicky komplexních sektorech. Inovační fond by mohl být účelový k vytvoření evropských průmyslových konsorcií a mohl by usnadnit množení kladných zkušeností nadnárodní povahy.

8.7 Průmysl, tak jak je žádoucí, potřebuje pro své aktivity síť, především síť evropskou. Cílem tedy musí být zlepšení a upevnění materiálních infrastruktur, jako jsou dopravní síť, informační síť, přístavy, koridory a dopravní prostředky, a také

nemateriálních infrastruktur, které nejsou méně významné, zejména v souvislosti s dlouhodobými výzvami, s důrazem kladeným na vzdělávání a koordinaci univerzit a výzkumných středisek.

8.8 V tomto prostředí je nezbytné silné propojení mezi akademickým světem, výzkumem a podniky. V této souvislosti je zapotřebí strategického přístupu, který by zajistil studentům nezbytné schopnosti pro vstup do světa práce. Dále bude zapotřebí veřejných a soukromých investic, aby se vyvíjelo čím dál více středisek excelence, která by v propojení na univerzity byla úrodnou půdou pro podnikavost budoucnosti.

8.9 Připomínáme, že sedmý rámcový program EU pro výzkum (2007–2013) ⁽²⁷⁾ navyšuje rozpočet pro malé a střední podniky a uvolňuje 1,3 miliardy eur:

- jako nabídku podpory malým skupinám inovativních podniků za účelem řešení společných technologických problémů,
- k zajištění financování aktivit výzkumu a vývoje malých a středních podniků ve výši 75 % (vzhledem k 50 % podle šestého rámcového programu),
- pro rozvoj a koordinaci podpory malých a středních podniků na vnitrostátní úrovni.

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁶⁾ KOM(2007) 161 v konečném znění.

⁽²⁷⁾ Viz stanovisko EHSV k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci (2007–2013), Úř. věst. C 65, 17.3.2006, s. 22.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke

- sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Koordinace systémů přímých daní členských států na vnitřním trhu
- sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Daňové zacházení se ztrátami v přeshraničních situacích a
- sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Zdanění při odchodu a potřeba koordinace daňových politik členských států

KOM(2006) 823 v konečném znění

KOM(2006) 824 v konečném znění – SEK(2006) 1690

KOM(2006) 825 v konečném znění

(2008/C 10/25)

Dne 19. prosince 2006 se Komise v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. září 2007. Zpravodajem byl pan NYBERG.

Na 438. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. září 2007 (jednání dne 26. září 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 168 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 S ohledem na cíle a zaměření činností v oblasti zdanění a vnitřního trhu souhlasí Evropský hospodářský a sociální výbor s názorem Komise, že pomocí koordinace a spolupráce mezi členskými státy je možno dosáhnout cílů daňové politiky a chránit daňové základy. Tím bude zároveň umožněno snížení nákladů na plnění požadavků a odstranění překážek, jako je diskriminace a dvojí zdanění.

1.2 Komise se v tomto sdělení vyjadřuje velmi opatrně tak, že „by chtěla navrhnout ...“, „navrhuje přezkoumat ...“ atd. EHSV považuje iniciativy navržené Komisí pro pracovní program v oblasti zdanění za přiměřené. Jedná se o problémové oblasti při přeshraničních činnostech.

1.3 Díky opatrnému přístupu Komise jsou však čtenáři vystaveni tvrdé zkoušce. Popis jednotlivých skutečností je velmi stručný a výklad právní situace je také nejistý. Proto je nutno k úvahám Komise zaujmout spíše zásadní než konkrétní stanovisko. Z rozhovorů se zástupci Komise vyplynulo, že na sdělení je třeba pohlížet spíše jako na zprávu o rozsáhlé práci prováděné v Komisi.

1.4 V případě přeshraničních úlev za ztráty argumentuje Komise tím, že sice není ideální rozšiřovat vnitrostátní předpisy na přeshraniční situace, ale přesto to považuje za zlepšení. Jak z právního hlediska, tak z hlediska národního hospodářství je to nanejvýš pochybné, protože se tak prakticky prostřednictvím

vím zahraničních podniků zavádějí předpisy platné v zemi původu podniku na území jiného státu. Různé právní a hospodářské problémy s kompenzací ztrát podniků fungujících přeshraničně by mohly být dlouhodobě vyřešeny pomocí společného základu pro daň z příjmu právnických osob (CCCTB). Protože Komise na této otázce spolupracuje s členskými státy ve zvláštní pracovní skupině, měla by se v této skupině soustředit na to, aby rychle našla řešení a aby se zabývala na základě těchto sdělení více ostatními problémy.

1.5 Komise se pokouší při svém zkoumání vyřešit problém, pro který alespoň toto sdělení neobsahuje žádnou analýzu s ohledem na rozsah problému a praktické dopady zavádění práva na přeshraniční kompenzace ztrát. Ve své argumentaci Komise navíc nezohlednila dostatečně možnost přenášení ztráty do dalších období. Přenášení ztráty přes hranice není totiž ve většině případů vždy potřebné.

1.6 Co se týče převodu nerealizovaných zisků podniků mezi členskými státy, nemůže být založen na případě týkajícím se pouze fyzických osob. Předpis, že při odchodu nesmí být požadována daň z kapitálu z nerealizovaných zisků, vede k vysokým požadavkům na informace. Spolupráce mezi daňovými úřady by měla zajistit, aby oba státy obdržely svůj zákonný podíl daní, pokud jsou tyto postupně zaplacený. Existuje majetek, který je při odchodu přesunut, ale není nikdy odprodán, jako například nehmotný majetek, nebo majetek, který je prostě spotřebován. Popis těchto případů poskytnutý Komisí není jasný.

1.7 Obecně je důležité, rozšířit spolupráci a koordinaci v rámci daně z příjmu právnických osob. Zároveň musí být v oblasti daní podle zásady subsidiarity respektováno, že členské státy mohou přijímat samostatná rozhodnutí na základě vnitrostátních podmínek.

2. Úvod

2.1 Komise předložila 19. prosince 2006 tři sdělení ke koordinaci daňových politik členských států. Jedná se o jedno sdělení všeobecného charakteru a o dvě sdělení, v nichž jsou projednávány speciální otázky, a sice ztráty v přeshraničních situacích příp. oblast daní při odchodu. Těmito sděleními má být zlepšeno vzájemné působení mezi různými vnitrostátními daňovými systémy, avšak nemá být navržena harmonizace.

2.2 Sdělení se sice týkají přímých daní, zabývají se však téměř výhradně zdaněním podniků. Tato sdělení byla předložena, aby se na jedné straně našlo hladké řešení problémů při přeshraniční hospodářské činnosti, které je možno dlouhodobě vyřešit pomocí společného základu pro daň z příjmu právnických osob (CCCTB), a na druhé straně proto, aby se vyřešily problémy, které případně budou přetrvávat i po zavedení takového daňového základu.

2.3 EHSV se již vyslovil pro zavedení společného základu pro daň z příjmu právnických osob a uvádí některé zásady, které by měly platit v případě zavedení tohoto daňového základu (¹).

2.4 Komise objasňuje, že při diskusi a návrzích nejde pouze o odstranění diskriminačních překážek pro podniky a riziko dvojího zdanění, ale také o ochranu daňového základu členských států.

3. Koordinace systémů přímých daní členských států na vnitřním trhu, KOM(2006) 823 v konečném znění

3.1 Koordinace zdaňování by se měla řídit podle názoru Komise těmito zásadami: odstranění diskriminace a dvojího zdanění, boj proti nezdanění a zneužívání spolu se snížením nákladů pro podniky a osoby, pro jejichž činnosti platí více daňových systémů. Problémy při neslučitelnosti dvou daňových systémů budou řešeny v první řadě dvoustrannými dohodami. Alternativně k tomu byla vyvinuta soudní řízení, aby se prozkoumalo, zda ustanovení jsou v souladu s právními předpisy Společenství. V souvislosti s daňovými předpisy, které by mohly být v rozporu s právními předpisy Společenství, je poukazováno mimo jiné na zdanění při odchodu, srážkové daně u dividend, vyrovnání ztrát v rámci koncernu a zdanění organizačních složek.

3.2 Evropský soudní dvůr neustále rozvíjí jurisdikci. Jedná se většinou o specifické případy, které lze zřídka obecně vykládat. Podle názoru Komise je nutný úplnější výklad jurisdikce. Těmito sděleními by Komise chtěla podpořit členské státy prostřednictvím řady iniciativ při hledání koordinovaných řešení.

3.3 Důležitým cílem pro Komisi je odstranění dvojího zdanění, které může být překážkou přeshraničních činností. Aby se zabránilo nezdanění a zneužívání, navrhuje Komise přepracovat jurisdikci v pracovní skupině s členskými státy. Ustanovení v této oblasti nejsou pouze rozdílná, ale musí také být používána v 27 různých správních systémech. Komise hodlá prozkoumat, jak může být zlepšena spolupráce úřadů členských států.

3.4 Komise udává také témata pro budoucí sdělení, jako např. opatření k potírání zneužívání, kvalifikování cizího a vlastního kapitálu a k intenzivnímu využívání smířčího řízení u daňových sporů mezi členskými státy.

Poznámky

3.5 Ve svých poznámkách k těmto třem sdělením Komise Výbor potvrzuje, že podporuje vypracování společného konsolidovaného základu daně z příjmů právnických osob (CCCTB). Jedna ze zásad, na kterou EHSV ve svém stanovisku poukázal, říká, že konkrétních účinků může být dosaženo pouze pomocí povinného CCCTB. Ze strany politiků byly vyjádřeny obavy ohledně vypracování CCCTB. Podle názoru Výboru nemůže však být zpochybněn pokus dospět k tomuto základu daně. Je nezbytný pro fungující vnitřní trh z dlouhodobého hlediska. Také by mohl ulehčit provádění návrhů, které jsou uvedeny ve sděleních Komise. Samozřejmě mohou existovat různé názory na to, jak má být tento základ daně vypracován. Této diskusi však musí konkrétní návrh dát nový podnět.

3.5.1 Ve stanovisku k CCCTB EHSV poukázal na výhodu postupného předkládání návrhů, které mohou být uskutečněny již před dokončením hlavního návrhu. Výbor vidí v těchto sděleních Komise začátek prací tohoto druhu.

3.6 V tomto sdělení je Komise ve svých formulacích velmi zdrženlivá. „Komise by chtěla navrhnout některé iniciativy“. „Komise navrhuje v nejbližší budoucnosti přezkoumat tuto oblast ve spolupráci s členskými státy v rámci pracovní skupiny (...)“. „Je žádoucí přezkoumat obecněji způsoby, jimiž lze snížit náklady na přeshraniční shodu (...)“. Opatrný postoj Komise k daňovým otázkám je pochopitelný z důvodu negativního přístupu především ministrů financí. Pokud politici nejsou připraveni ke konstruktivní spolupráci, koordinaci a v případě nutnosti i harmonizaci (především v souvislosti s CCCTB), bude ESD i nadále institucí, která stanovuje, jak má vypadat interoperabilita daňových systémů jednotlivých členských států.

3.7 EHSV považuje iniciativy navržené Komisí pro pracovní program v oblasti zdanění v podstatě za přiměřené. Jedná se o problémové oblasti při přeshraničních činnostech. V souvislosti s návrhy, které Komise předloží, je důležité informovat, jaký význam mají tyto návrhy pro uskutečňování cílů v rámci lisabonské agendy.

(¹) Stanovisko EHSV k tématu „Vytvoření společného konsolidovaného základu pro daň z příjmu právnických osob v EU“, Úř. věst. C 88, 11.4.2006, s. 48.

3.8 Problémy, o kterých se hovoří ve všech třech sděleních, souvisejí především s přeshraniční podnikatelskou činností. Pouze sdělení o daních při odchodu se týká osob. EHSV souhlasí s tím, že debaty o vnitřním trhu a zdanění se mají soustředit především na podniky.

3.9 Když podnik zvažuje aktivitu v jiné zemi, má velkou potřebu získat informace o daňovém systému příslušné země. Je nutné, aby informace byly transparentnější a lépe přístupné. Komise může převzít důležitou úlohu jako spojovací článek k finančním úřadům členských států a u nich dostupných informací. Role Komise v rámci politiky hospodářské soutěže by zde mohla sloužit jako vzor.

3.10 Spolupráce a koordinace při zdanění podniků je nezbytně nutná. Komise sice hovoří o spolupráci a koordinaci, ale sdělení obsahují úvahy, které by v praxi mohly znamenat, že se bude třeba částečně vzdát samostatnosti členských států v daňové oblasti. Tohoto je třeba se v příštích konkrétních návrzích vyvarovat.

4. Daňové zacházení se ztrátami v přeshraničních situacích, KOM(2006) 824 v konečném znění

4.1 Zacházení s přeshraničními ztrátami podniků či skupin se zakládá především na rozsudku ESD v právní věci *Marks & Spencer*. Bez možnosti přeshraničních úlev za ztráty může být zdanění podniku s aktivitami v několika zemích vyšší než u podniku, jehož aktivity jsou vázány pouze na jednu zemi. Prostřednictvím jednotného konsolidovaného společného základu pro daň z příjmu právnických osob (CCCTB) by mohl být tento problém pro podniky s aktivitami v několika zemích vyřešen. V očekávání CCCTB navrhuje Komise různé postupy pro přeshraniční úlevy za ztráty v rámci jedné mateřské společnosti pro ztráty jedné dceřiné společnosti příp. v rámci podniku s provozem či pobočkami v jiných zemích.

4.2 Není možné popsat celkovou situaci v EU, neboť jednotlivé členské státy mají rozdílná pravidla.

4.3 Pro podniky s více částmi v jedné zemi lze provést úlevy za ztráty mezi částmi podniku. Dle schématu obsaženém ve sdělení je přeshraniční úleva za ztrátu sice ve většině případů možná, ne ovšem mezi všemi státy. ESD rozhodl, že záležitost jednoho podniku s více aktivitami v jedné zemi příp. jednoho podniku s aktivitami ve více členských státech musí být řešena stejným způsobem. Z tohoto důvodu vyplývají dle názoru Komise úlevy za ztráty ze svobody usazování.

4.4 U skupin (mateřská – dceřiná společnost) je ve většině členských států úleva za ztrátu možná v rámci jednoho státu. U dceřiných společností v jiných státech je to možné pouze ve výjimečných případech. O tento případ se jedná ve věci *Marks & Spencer*. Rozsudek zněl, že ztráty mohou být u mateřské společnosti vyrovnány pouze tehdy, jestliže byly vyčerpány

všechny možnosti pro zohlednění ztrát v zemi, ve které má dceřiná společnost sídlo. Úleva za ztrátu může být uskutečněna pouze do úrovně mateřské společnosti. Kromě toho musí být časově omezená.

4.4.1 Podniky v rámci jedné skupiny společností jsou právně oddělené jednotky a zdaňování probíhá odděleně. 19 členských států zavedlo ovšem systémy pro společné zdanění v celé skupině v rámci jedné země. Většina slučuje celkové zdanění, u některých existuje pouze možnost úlev za ztráty. Samozřejmě jsou zapotřebí zvláštní ustanovení v případě, že má být uznána přeshraniční úleva za ztrátu, neboť výsledky jsou zdaněny dle rozdílných systémů. V souladu s tímto existují v jednotlivých členských státech rozdílná pravidla. Prostřednictvím CCCTB by mohly být pro podniky s aktivitami v několika zemích všechny tyto problémy vyřešeny. Komise chce dosáhnout společného, časově omezeného řešení v otázce přeshraničních úlev za ztráty v rámci skupin.

Poznámky

4.5 Ve sdělení se sice jedná o úlevy za ztráty, východiskem je ovšem ze zřejmých důvodů projednání zdanění zisků. Nejlepším východiskem by bylo formálně zřejmé pojednání zdanění zisků a úlev za ztráty v témže dokumentu. Úlevy za ztráty nemohou být projednávány odděleně od zdanění zisků. Z důvodu, že se Komise soustředí na možnost přenesení ztráty do jiné země, nebyla pojednána druhá možnost financování ztráty, kterou představují interní příspěvky skupiny (intra-group contributions). Pokud tyto intra-group contributions musejí být vyplaceny před zaplacením daně ze zisku, má to stejný daňový účinek jako převod ztráty.

4.6 S odůvodněním, že pro podnik činný v několika zemích mají platit stejná pravidla jako pro podnik s aktivitami v jedné zemi, se problém řeší pouze z poloviny. Komise by chtěla, aby pro podniky s přeshraniční činností platilo totéž. Jelikož jednotlivé členské státy mají rozdílné předpisy pro kompenzaci ztrát, vznikají tímto nové rozdíly mezi podniky. Pokud podnik pochází ze země, ve které je povolena přeshraniční úleva za ztráty a může tato pravidla využívat v zemi, ve které se kompenzace ztrát mezi mateřskou dceřinou společností nepřípouští, vzniká tím rozdíl mezi vnitrostátními a zahraničními podniky. Dokud platí rozdílné předpisy, není možné, aby se zacházelo se všemi třemi druhy podniků stejně, stejné zacházení je pouze přesunuto. Stejně zacházení v rámci právních předpisů, které dříve platilo pro všechny společnosti činné v jedné zemi, se stává stejným zacházením se všemi podniky, které pocházejí z jedné země, a to nezávisle na tom, jaké aktivity vykonávají. Jinak řečeno se předpisy o převodu ztráty přenášejí z jedné země do jiné země, a to přes dceřiné společnosti či pobočky v této zemi. To nelze připustit. V analýze Komise se nehovoří o možných dopadech na podniky, které nepracují přeshraničně.

4.6.1 Komise argumentuje, že sice není ideální rozšiřovat vnitrostátní předpisy na přeshraniční situace, ale přesto to považuje za zlepšení. Jak z právního hlediska, tak z hlediska národního hospodářství je toto nanejvýš pochybné, protože se tak prakticky prostřednictvím zahraničních podniků zavádějí předpisy platné v zemi původu podniku na území jiného státu. Z negativních dopadů, které Komise uvádí pro případ, že není možná přeshraniční úleva za ztráty, patří dle Výboru k nejzávažnějším problémy v souvislosti se založením podniku. V počáteční fázi podnikání jsou ztráty běžné. V této fázi neexistují ovšem žádné možnosti, jak by tyto ztráty mohly být kompenzovány zisky v zemi původu podniku. To odrazuje od zakládání podniků v nových zemích. Unést tyto počáteční náklady je kromě toho nejtěžší pro malé a střední podniky. Uvedené problémy se týkají samozřejmě i domácích podniků, protože tyto problémy nejsou příznačné pouze pro pobočky v zahraničí.

4.7 Ve své argumentaci Komise navíc nezohlednila dostatečně možnost přenášení ztráty. Přeshraniční přenos ztráty není totiž ve většině případů vždy nutný. Rozdíl mezi přenosem ztráty v rámci jedné země a úlevou mezi více zeměmi spočívá v časovém aspektu. Při přeshraniční úlevě za ztrátu může být ztráta přímo započítána proti zisku. Vyvstává zde následující otázka: Může být obtížné hledání řešení, které je nutné pro zaručení přeshraniční úlevy za ztrátu v rámci EU, zdůvodněno výhodou, kterou skýtá úleva za ztrátu přímo v roce vzniku ztráty? Ztráty mohou být financovány prostřednictvím „intra-group contributions“ jako mimořádné přechodné platby. Problém, který se Komise pokouší řešit, možná není zdaleka tak velký, jak vypadá. Komise by měla do své analýzy zahrnout přeshraniční kompenzace ztrát a úlevu za ztrátu během delšího období jako alternativu pro přeshraničně činné podniky, místo aby se soustředila pouze na jeden postup.

4.8 Dále neobsahuje alespoň toto sdělení žádnou analýzu s ohledem na rozsah problému a praktické dopady zavádění práva na přeshraniční kompenzace ztrát. Je nezbytné, aby tato analýza byla provedena předtím, než budou povoleny přeshraniční kompenzace ztrát.

4.9 Komise při líčení právní situace, kdy úleva za ztrátu musí být povolena na základě svobody usazování při činnosti provozoven či poboček v jiných členských státech, neuvádí, jestli má být úleva časově omezená či nikoliv. Zdá se, že v současné době existuje pouze časově omezená úleva za ztrátu. Je třeba důrazně poukázat na to, že je toto doporučováno.

4.10 Komise chce omezení, ke kterým došlo v případě *Marks & Spencer*, použít jako směrodatné ukazatele pro budoucí návrhy opatření. EHSV považuje za nutné také to, aby se při vypracovávání budoucích návrhů dbalo na to, aby bylo minimalizováno

riziko vyhýbání se daňovým povinnostem v souvislosti s úlevou za ztrátu.

4.11 Komise již dříve předložila návrhy, které připouštějí úlevu za ztráty v roce po převodu ztráty. Ztráty budou převedeny mateřskou společností tehdy, až budou existovat zisky, se kterými mohou být započítány. Toto se zdá být nejlepším postupem, neboť daňové základy budou jen takto časově omezeně přenositelné mezi zúčastněnými zeměmi.

4.12 Probíhají-li pokusy o řešení problémů v souvislosti s přeshraniční úlevou za ztrátu bez zavedení CCCTB, vzniká tak horizontální problém, který Komise zřejmě nedostatečně zohlednila. Jak je možné vědět, která ztráta může být přenesena za hranice, když se zisky a ztráty v obou zemích zakládají na rozdílných výpočtech daňového základu? Tak nebude možné se shodnout, jak vysoká ztráta skutečně je. Stručně řečeno: jednotlivé právní a hospodářské problémy s přeshraniční úlevou za ztráty jsou zřejmě dlouhodobě řešitelné pouze pomocí CCCTB. Pokud tato otázka bude dostatečně rychle vyřešena, lze doporučit, aby se Komise zabývala podrobněji jinými problémy, o kterých se hovoří v těchto sděleních.

5. Zdanění při odchodu a potřeba koordinace daňových politik členských států, KOM(2006) 825 v konečném znění

5.1 Komise je názoru, že by měly v rámci jednoho státu a mezi různými státy platit stejné předpisy pro odklad platby daně, pokud se převádí nerealizovaný zisk mezi podniky. S tímto vznikají ovšem problémy, protože předpisy pro zdanění nerealizovaných zisků se od sebe liší. Kromě odlišných předpisů může vést k nezdanění či dvojímu zdanění fakt, že výměna informací mezi berními úřady a podniky či osobami je nedostatečná. Komise uvádí příklady, jak může být zlepšena koordinace předpisů členských států. Zbývá ještě hodně práce, než budou vyřešeny všechny problémy.

5.2 Komise opírá svá odůvodnění o případ fyzické osoby (^(?)), kterému byl nerealizovaný zisk při jeho přestěhování ze země zdaněn, zatímco osoby, které mají v zemi dále své bydliště, platí daně teprve když jsou zisky realizovány. ESD rozhodl, že tento rozdíl je v rozporu s ustanoveními Smlouvy o ES o volném pohybu osob. Vyvstává zde ještě další problém: stát, ve kterém ke zisku došlo, přichází o daňový příjem. Bez zvláštních předpisů případnou tyto daňové příjmy v momentě, kdy budou realizovány zisky, té zemi, do které bylo převedeno bydliště. ESD dospěl k závěru, že je přípustné, aby při změně bydliště bylo požadováno daňové přiznání, které bude sloužit jako základ pro rozdělení zdanění při realizaci zisků.

(?) Právní věc C-9/02, Hughes de Lasteyrie du Saillant vs. Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie, Úř.věst. C 94, 17.4.2004, s. 5.

5.3 Většina členských států se již podrobila rozhodnutí ESD a zrušila daň při odchodu. Nejistota panuje s ohledem na skutečnost, jakým způsobem nebo dokonce jestli vůbec má část budoucího zdanění připadnout státu, ze kterého bylo převedeno bydliště. Komise prosazuje systém, podle kterého by stát, do kterého bylo převedeno bydliště, poskytl srážku daně za tu část zisku, která vznikla před převedením bydliště. Což předpokládá, že berní úřady obou příslušných zemí budou koordinovat zdanění. Komise dále vykládá rozsudek ESD, který se týkal jedné osoby, takovým způsobem, že platí i pro podniky, které převádějí nerealizované zisky.

5.4 Zvláštním případem jsou státy náležející k Evropskému hospodářskému prostoru či k EFTA, ve kterých sice platí volný pohyb osob, ale ne daňové předpisy EU. Zde si Komise myslí, že lze při odchodu požadovat zaplacení daní, aby tak zemi, ze které bylo převedeno bydliště, byly zajištěny daňové příjmy, pokud nebudou stanoveny v rámci bilaterálních dohod žádné jiné postupy.

Poznámky

5.5 Když Komise projednává různé případy přesunu majetku z nerealizovaných zisků mezi podniky, zdá se být právní situace více nejistá než v případě fyzických osob. Komise zakládá svůj výklad v souvislosti s podniky na rozsudku, který platí pro

soukromé osoby. Rozsudek týkající se soukromých osob ovšem nemůže být bezprostředně uplatnitelný na podniky. Proto musí Komise svou analýzu rozšířit o problémy, se kterými jsou konfrontovány podniky.

5.6 Je zapotřebí podrobných vysvětlení k tomu, jaký případ dle Komise platí pro různé skutečnosti – mateřská a dceřiná společnost, pobočky příp. provozovny. Po prostudování popisů ve sdělení Komise vyvstává mj. otázka, zda rozdílné zacházení s nerealizovanými zisky má být skutečně závislé na tom, jaký vztah existuje mezi zúčastněnými podniky.

5.7 Předpis, že při odchodu nesmí být požadována daň z kapitálu z nerealizovaných zisků, vede k vysokým nárokům na informace. Skutečnost, že informace o tom, že majetek nebyl prodán, má být poskytována každoročně až do prodeje majetku, se zdá být nepřiměřená. Místo toho by měla spolupráce mezi daňovými úřady zajistit, aby oba státy obdržely svůj zákonný podíl daní, pokud jsou tyto postupně zaplacený.

5.8 Existuje majetek, který je sice při odchodu přesunut, ale není nikdy odprodán, jako například nehmotný majetek, nebo majetek, který je prostě spotřebován. Popis těchto případů poskytnutý Komisí není dostatečně jasný. Jak má členský stát, z něhož majetek pochází, získat daně za nerealizované, dříve existující zisky, když nesmějí být vybrány při přesunu?

V Bruselu dne 26. září 2007

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS
